

TÜRKİYE AİLE YAPISI

ARAŞTIRMASI

TAYA 2006

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Türkiye Aile Yapısı Araştırması

Proje Yürütücüsü
Mustafa Nuri Nuruan

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu
Ahmet Rasim Kalaycı, Rahime Beder Şen, Sadık Güneş

Editör
Mustafa Turğut

Redaksiyon
Haşim Akman, Oben Alper

Akademik İçerik Danışmanlığı
Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü

Tasarım ve Uygulama
Serap Ergel

Kapak Fotoğrafı
mycteria/Shutterstock

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık
Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü

Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 01
Gözden Geçirilmiş İkinci Basım, 2014, İstanbul
ISBN 978-975-19-4930-1

Baskı ve Cilt
.....

İletişim
Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177. Sokak No:
10/A Kat: 24 Çankaya/Ankara
T: +90 312 705 5513 F: + 90 312 705 5599
e-posta: arsupol@aile.gov.tr
www.aile.gov.tr

©2014 Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Aile ve Sosyal
Politikalar Bakanlığı'nın izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir
bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik,
fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz.

ÖNSÖZ

Bireylerin hayatlarına yön veren ve toplumların devam-
lılığını sağlayan, değer yargılarının ve davranışların şe-
killenip kuşaktan kuşağa dönüşerek aktarıldığı bir ku-
rum olarak aile, toplum bilim araştırmalarının önemli
bir öznesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir toplumsal kurum olarak ailenin yapısal olarak yakın-
dan tanınması toplumun ve bireylerin yaşam biçimle-
rinin anlaşılabilmesi noktasında önemi haizdir. Anne
karnından bebekliğe, bebeklikten çocukluğa ve genç-
liğe, buradan da yetişkinlik ve yaşlılığa kadar geçen
tüm hayat dönemlerinde birey değişen birçok şekilde
toplumsal ağlardaki diğer aktörlerle münasebetlerini
aile bağlarına göre kurmaktadır. Bu minvalde dengeli
bir toplum hayatı için sağlıklı aile ilişkileri büyük önem
taşımaktadır.

Hızlı toplumsal değişim süreci karşısında bireyler ve
aile kurumu zaman zaman kendine içkin sorun çözme
yeteneğini sağlıklı bir şekilde yerine getirememektedir.
Özellikle kriz ve toplumsal dönüşümün sancılı geçtiği
dönemlerde ailelerin ve bireylerin sorunlarını daha iyi
anlamak ve ortaya çıkan sorunlarla daha etkin mücade-
le etmek maksadıyla aileye dair sorun ve algıları tespit
edecek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu aşikardır.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması Bakanlığımızca icra edil-
mekte olup beş yılda bir tekrarlanan ve Resmi İstatistik
Programında yer alan bir çalışmadır. Türkiye genelini
temsil eden aile temalı bu tür araştırmaların azlığından
kaynaklanan veri ve bilgi eksikliğinin giderilmesi mak-
sadıyla 2006 yılında yapılan bu araştırmanın gözden
geçirilmiş ikinci baskısını aile odaklı çalışmalar yürüten
tüm tarafların hizmetine tekrar sunmaktan Bakanlığım
adına mutluyum.

Bu tür araştırmaların çoğalarak sosyal politika oluşturma-
da temel bilgi kaynaklarımızdan biri haline gelmesi-
ni diliyor ve bu çalışmada emeği geçen herkese teşekkür
ediyorum.

Ayşenur İSLAM
Bakan

SUNUŞ

Dünyada ve Türkiye’de yaşanmakta olan hızlı toplumsal
dönüşüm süreci toplumun hukuk, sağlık, eğitim, kül-
tür gibi önemli toplumsal kurumlarını anlama çabasını
kamçılmasının yanında bu kurumlar arasındaki ilişkile-
ri belirleyen temel kurum olan aileyi de bilimsel olarak
anlamaya bizleri zorlamaktadır.

Sosyal bilimlerin ortaklaştığı en önemli zeminlerden bir-
rinin de toplumsal değişime sebep olan unsurlarla bir-
likte bu değişimin muhataplarının geçirdiği dönüşümü
yapısal olarak tespit etmek ve anlamak çabası olduğu
söylenebilir. Aile hem değişime sebep hem de aynı de-
recede muhatap olan nadir kurumlardan biridir. Çünkü
aile, hem birey hayatına yön veren statik yönleri belir-
lerken hem de kriz durumlarında veya dönüşüm süreç-
lerinde kendisini ve üyelerini koruyacak sorun çözme
kapasitesi yönüyle oldukça dinamik bir yapıya sahiptir.
Toplumsal dönüşüm süreçlerinde aile içi ilişkilerde ya-
şanan rol ve statü değişimleriyle birlikte aile tipolojileri-
nin anlaşılmasının bireyin ve ailenin değişime direnme
ve uyum sağlama yeteneğini anlamadaki en önemli
başlangıç noktalarından biri olduğu kanaatindeyim.

Sosyal politikaları oluştururken ve uygularken ailenin
statikliği ve dinamikliği barındıran yapısı devletin araş-
tırma ve sosyal politika kurumlarını aile temelli yapısal
tespitleri yapmaya zorlamaktadır.

Bu bağlamda Genel Müdürlüğümüz düzenli olarak ya-
pılması karara bağlanmış Türkiye Aile Yapısı Araştırma-
sını 2006 yılında ilk kez gerçekleştirmiştir. 2011 yılında
da bu araştırmanın ikincisi tekrarlanmıştır. 2013 yılında
her iki araştırmanın analizleri yapılırken 2006 çalışması-
na ait rapora yeni tablolar eklenerek gözden geçirilmiş
ikinci bir baskısının yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu
bağlamda çalışmayı gözden geçirerek ilgili kurumla-
rın hizmetine sunulmasında emeği geçenlere teşekkür
ediyorum.

Çalışmanın yeni araştırma fikirlerine kapı aralaması ve
sosyal politika oluşturucularına faydalı olması dileğiyle...

Ömer BOZOĞLU
Genel Müdür

TEŞEKKÜRLER

Türkiye temsili örnekleme sahip aile temalı doğrudan ça-
lışmaların sayısı Türkiye’de oldukça az ancak bu konudaki
bilimsel verilere ihtiyaç da bir o kadar çoktur. Bu bağlam-
da bu ihtiyacı karşılama iddiasındaki bu çalışmaya emeği
geçen herkese teşekkürü bir borç biliyoruz.

Bu önemli çalışma Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırma-
lar Genel Müdürlüğü’nün değerli yöneticileri, uzmanları
ve personeli tarafından başlatıldı. Soru hazırlama, litera-
tür tarama ve rapor yazımı aşamalarında yer alan tüm
çalışanlara,

Örneklemin belirlenmesini, zorlu saha uygulama süreç-
lerinin başarıyla nihayetlendirilmesini sağlayan ve araş-
tırmanın tüm hazırlık aşamalarında yer alarak deneyim-
leriyle bu araştırmanın veri kalitesini ve güvenilirliğini en
üst noktaya taşıyan Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
çalışanlarına,

Araştırmanın bütçesini sağlayarak sosyal araştırmalara
katkı veren Başbakanlık Devlet Planlama teşkilatına ve
bize gözden geçirilmiş ikinci baskı çalışmasına imkân
sağlayan Kalkınma Bakanlığı çalışanlarına,

Çalışmanın ilk raporunu yazan ve gözden geçirilmiş bu
ikinci baskıda da yer alarak çalışmanın tamamlanmasını
sağladığı için Mustafa Nuri Nuruan'a,

Çalışmanın değerlendirme çalışmalarına katılan Araştır-
ma ve Politika Daire Başkanlığı çalışanlarından Dursun
Ayan, Emre Ertekin, Nurten Aslan, Neriman Kaya, Ercan
Üçpınar, Serdal Altun ve Ebru Doğan'a,

Çalışmanın gözden geçirilmesi çalışmasında Ipsos ça-
lışanlarından Semiha Feyzioğlu, Müfit Onur, Neyir Zerey,
Selçuk Akbaş ve Tutku Kutlu ile Oben Alper, Haşim Ak-
man ve Ömer Eren'e,

Raporun grafik tasarım ve uygulamasını yapan Serap
Ergel'e,

Değerli hocalarımız Rauf Nişel, Ferhunde Özbay, İsmet
Koç, Mustafa Otrar, Fatma Umut Beşpınar ve İdil Aybars'a
kıymetli vakitlerini ayırarak fikirlerini bizimle paylaştıkları
için teşekkür ediyoruz.

Mustafa TURĞUT
Araştırma ve Politika Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

1. TANIMLAYICI ÇERÇEVE

1.1. Konu ve Amaç	14
1.2. Literatür	14
1.3. Araştırma Tasarımı	15
1.3.1. Veri Toplama Araçları	15
1.3.2. Örneklem	15
1.3.3. Uygulama	16
1.3.4. Tanım ve Kavramlar	16
1.3.5. Ağırlıklandırma	17
1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler	18

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri	22
2.2. Hanehalkının Ekonomik Durumu	25
2.2.1. Temel İhtiyaçları Karşılama ve Gayrimenkul Sahipliği	25
2.2.2. Hanelerin Borç Alma ve Tasarruf Davranışları	28

3. EVLİLİK ve BOŞANMA

3.1. İlk Evlenme Yaşı	34
3.2. Uygun Görülen Evlenme Yaşı	36
3.2.1. Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı	36
3.2.2. Erkek İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı	39
3.3. Eş ile Tanışma Şekli	41
3.4. Evlilik Kararı	42
3.5. Nikâh Türü	46
3.6. Başlık Parası	48
3.7. Akraba Evliliği	50
3.8. Akraba Evliliğini Uygun Bulma	53
3.9. Eş ile Hemşerilik İlişkisi	56
3.10. Evlenirken Yapılan Törenler	58
3.11. Evlenilecek Kişide Aranılan Özellikler	60
3.12. Evliliğin Durumu	65
3.13. Boşanma Nedeni	66
3.14. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	67

4. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

4.1. Hanehalkı Üyelerinin Düzenli Olarak Bir Araya Geldikleri Zamanlar	74
4.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler	75
4.3. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler	78
4.4. Hanede Küçük Çocukların Gündüz Bakımı	81
4.5. Hanede Karar Alıcı	82
4.6. Eş ile İlişki Düzeyi	84
4.7. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular	86
4.8. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler	90
4.9. Kadınların Eşleriyle Aralarında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Fiziksel Şiddet Uygulaması	95

5. AKRABALIK ve KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

5.1. Akrabalarla İlişki Düzeyi	100
5.2. Akrabalarla Oturma Mesafesi	102
5.3. Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı	104

6. AİLEDE ÇOCUK ve ÇOCUĞA YAKLAŞIM

6.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı	108
6.2. İstenen Çocuk Sayısı	110
6.3. Çocuk ile İlgili Algılar	112
6.4. Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular	116
6.5. Çocuğa Verilen Cezalar	120

7. AİLE ve TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

7.1. Nikâhsız Birlikte Yaşamaya ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım	134
7.2. Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım	138
7.3. Bireylerin Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı	142
7.4. Aile İlişkilerinin Geleceği ile İlgili Algılar	144
7.5. Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyeliğinin Aile Yapısına Etkisi	146
7.6. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dinin Gündelik Hayattaki Belirleyiciliği	148

8. SOSYAL ve KÜLTÜREL FAALİYETLER

8.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme 156

8.2. Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme 160

8. 3. Kitap Okuma 162

8. 4. Gazete Okuma 164

8.5. Sinemaya Gitme 166

8.6. Tiyatroya Gitme 168

8.7. Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme 170

8.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme 172

8.9. Kahvehaneye Gitme 174

8.10. Tatile çıkma 176

8.11. Sigara Kullanımı 178

8.12. Alkol Kullanımı 180

8.13. Televizyon İzleme ve Günlük Televizyon İzleme Süresi 182

9. YAŞLILIK

9.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler 188

9.2. Yaşlı Bakımında En Çok İhtiyaç Duyulanlar 189

9.3. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri 190

9.4. Yaşlıların Sağlık Durumu 198

9.5. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni 202

9.6. Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları 204

SONUÇ208

KAYNAKÇA218

TABLolar

2. HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

Tablo 1. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hane Büyüklüğü 22

Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı 23

Tablo 3. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES’e Göre 3’lü Hanehalkı Tipi 23

Tablo 4. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES’e Göre 8’li Hanehalkı Tipi 24

Tablo 5. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanelerin İhtiyaçlarını Karşılamaları 25

Tablo 6. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Gayrimenkul Sahipliği 26

Tablo 7. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu , Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Bireylerin Gayrimenkul Sahipliği 27

Tablo 8. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanelerin Borç Aldığı Kişi veya Kurumlar 28

Tablo 9. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanelerin Tasarruf Davranışı 29

3. EVLİLİK ve BOŞANMA

Tablo 10. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş Grubu, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre İlk Evlenme Yaşı 34

Tablo 11. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre İlk Evlenme Yaşı 35

Tablo 12. Kadın ve Erkek İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı 36

Tablo 13. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı 37

Tablo 14. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı 38

Tablo 15. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı 39

Tablo 16. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Erkek İçin Uygun İlk Evlenme Yaşı 40

Tablo 17. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş ile Tanışma Şekli 42

Tablo 18. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Eş ile Tanışma Şekli 43

Tablo 19. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Kararı 44

Tablo 20. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Evlilik Kararı 45

Tablo 21. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Nikah Türü 46

Tablo 22. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve SES’e Göre Nikah Türü 47

Tablo 23. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Başlık Parası 48

Tablo 24. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Başlık Parası 49

Tablo 25. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliği 50

Tablo 26. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Akraba Evliliği 51

Tablo 27. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Eş ile Akrabalık 52

Tablo 28. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma 53

Tablo 29. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma 54

Tablo 30. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni 55

Tablo 31. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Yakın Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni 56

Tablo 32. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeler, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Eş ile Hemşehrilik 57

Tablo 33. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Evlenirken Yapılan Törenler 59

Tablo 34. Kadın için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler 60

Tablo 35. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler	61
Tablo 36. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler	62
Tablo 37. Erkek için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler	63
Tablo 38. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler	63
Tablo 39. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler	64
Tablo 40. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu	65
Tablo 41. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evliliğin Durumu	66
Tablo 42. Boşanma Nedeni	67
Tablo 43. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	67
Tablo 44. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	68
Tablo 45. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar	70

4. AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Tablo 46. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar	74
Tablo 47. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler	76
Tablo 48. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler (Sık Sık&Ara Sıra)	77
Tablo 49. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler	79
Tablo 50. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Evdeki İşlerden Sorumlulukları	80
Tablo 51. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Bakımı	81
Tablo 52. Hanede Karar Alıcı	82
Tablo 53. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Erkeğin Karar Alıcı Olduğu Konular	83
Tablo 54. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının Karar Alıcı Olduğu Konular	84
Tablo 55. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Eş ile İlişki	85
Tablo 56. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile İlişki	86
Tablo 57. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular	87
Tablo 58. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen&Sık Sık)	88
Tablo 59. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen &Sık Sık)	89
Tablo 60. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler	90
Tablo 61. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler	90
Tablo 62. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Genellike & Bazen & Çok Nadir)	92
Tablo 63. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Genellikle & Bazen & Çok Nadir)	94
Tablo 64. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Fiziksel Şiddet Uygulaması	96

5. AKRABALIK ve KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Tablo 65. Akrabalarla İlişki Düzeyi	100
Tablo 66. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu ve Hanehalkı Tipine Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok iyi)	101
Tablo 67. Hanehalkı Üyelerinin Akrabalar ile Oturma Mesafesi	102
Tablo 68. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Akrabalar ile Oturma Mesafesi (Aynı Evde)	103
Tablo 69. Aile Bireyleri, Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı	104

Tablo 70. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Bireyleri, Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı: (Her gün& haftada bir kaç kez)	105
---	-----

6. AİLEDE ÇOCUK ve ÇOCUĞA YAKLAŞIM

Tablo 71. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı	108
Tablo 72. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuk Sayısı	110
Tablo 73. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuk Sayısı	111
Tablo 74. Çocuk ile İlgili Algılar	112
Tablo 75. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge'ye Göre Çocuk ile İlgili Algılar ('Evet')	114
Tablo 76. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile İlgili Algılar ('Evet')	115
Tablo 77. Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular	116
Tablo 78. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular (Sık sık ve bazen)	118
Tablo 79. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla &Bazen & Çok nadir)	120
Tablo 80. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla &Bazen & Çok nadir)	122
Tablo 81. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & bazen & Çok nadir)	124
Tablo 82. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & bazen & çok nadir)	126
Tablo 83. Çocuğunu Dövme Nedeni	128
Tablo 84. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğunu Dövme Nedeni (İlk 5 neden)	129
Tablo 85. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuğunu Dövme Nedeni (İlk 5 neden)	130

7. AİLE ve TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

Tablo 86. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Nikahsız Birlikte Yaşamaya Yaklaşım	134
Tablo 87. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikahsız Birlikte Yaşamaya Yaklaşım	135
Tablo 88. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım	136
Tablo 89. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım	137
Tablo 90. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım	138
Tablo 91. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım	139
Tablo 92. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri	140
Tablo 93. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri	141
Tablo 94. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aileleri İle İlgili Mutluluk Algısı	142
Tablo 95. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri İle İlgili Mutluluk Algısı	143
Tablo 96. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile İlişkilerinin Geleceği	144
Tablo 97. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile İlişkilerinin Geleceği	145
Tablo 98. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Türkiye'nin AB'ye Üye Olmasının Aile Yapısına Etkisi	146
Tablo 99. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Türkiye'nin AB'ye Üye Olmasının Aile Yapısına Etkisi	147
Tablo 100. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları	148

Tablo 101. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları	150
Tablo 102. Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği	152
Tablo 103. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamda Belirleyici ve Çok Belirleyici Olduğu Konular	152
Tablo 104. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamda Belirleyici ve Çok Belirleyici Olduğu Konular	153

8. SOSYAL ve KÜLTÜREL FAALİYETLER

Tablo 105. Akraba, Arkadaş ve Yakınları Ziyarete Gitme	156
Tablo 106. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş ve Yakınlarını Ziyarete Gitme (Mutlaka&Genellikle)	158
Tablo 107. Aile Üyelerine Ve Yakınlara Hediye Verme	160
Tablo 108. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Genellikle&Mutlaka)	160
Tablo 109. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine Ve Yakınlara Hediye Verme (Genellikle&Mutlaka)	162
Tablo 110. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Bölgelere Göre Kitap Okuma	163
Tablo 111. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma	164
Tablo 112. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Gazete Okuma	165
Tablo 113. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sinemaya Gitme	166
Tablo 114. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinemaya Gitme	167
Tablo 115. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tiyatroya Gitme	168
Tablo 116. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tiyatroya Gitme	169
Tablo 117. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme	170
Tablo 118. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme	171
Tablo 119. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme	172
Tablo 120. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme	173
Tablo 121. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kahvehaneye Gitme	174
Tablo 122. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kahvehaneye Gitme	175
Tablo 123. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tatile Çıkma	176
Tablo 124. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma	177
Tablo 125. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sigara Kullanımı	178
Tablo 126. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı	179
Tablo 127. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Alkollü İçki Kullanımı	180
Tablo 128. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkollü İçki Kullanımı	181
Tablo 129. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günlük Ortalama Televizyon İzleme Süresi	182
Tablo 130. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Ortalama Televizyon İzleme Süresi	183
Tablo 131. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon İzlemeyle İlgili Düşünceler (Evet)	184
Tablo 132. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Televizyon İzlemeyle İlgili Düşünceler (Evet)	185

9. YAŞLILIK

Tablo 133. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler	188
Tablo 134. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Bölgeler, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Bakımında En Çok İhtiyaç Duyulan Konular	189
Tablo 135. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri	191
Tablo 136. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri	192

Tablo 137. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Huzur Evini Tercih Nedeni	193
Tablo 138. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Yaşlı Anne-Baba ile Birlikte Yaşamamanın En Önemli Nedeni	194
Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Anne-Baba ile Birlikte Yaşamamanın En Önemli Nedeni	196
Tablo 140. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgelere Göre Yaşlıların Kendi Sağlıklarına İlişkin Değerlendirmeleri	198
Tablo 141. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Kendi Sağlıklarına İlişkin Değerlendirmeleri	199
Tablo 142. Yaşlıların Sağlık Durumu	199
Tablo 143. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Sağlık Durumu (Zorlanarak&Birinin Yardımıyla)	200
Tablo 144. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Sağlık Durumu (Zorlanarak&Birinin Yardımıyla)	201
Tablo 145. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni	202
Tablo 146. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama İsteği	204
Tablo 147. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşamama Nedenleri	204
Tablo 148. Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı	205
Tablo 149. Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı (Erkek Çocuk)	205
Tablo 150. Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı (Kız Çocuk)	206
Tablo 151. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler	206

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ANOVA	Analysis of Variance
ASAGEM	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EGSF	The Guatemalan Survey of Family Health
FRS	Family Resources Survey
GGP	Generations and Gender Survey
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
İBBS	İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
IFLS	Indonesia Family Life Survey
MFLS	The Malaysian Family Life Survey
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics
RAND	Research and Development
SES	Sosyoekonomik Statü
TAYA	Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TDASA	Türkiye Doğurganlık ve Aile Sağlığı Araştırması
TDSA	Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması
TNNSA	Türkiye Nüfus Yapısı Ve Nüfus Sorunları Araştırması
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1.Bölüm

TANIMLAYICI ÇERÇEVE

Konu ve Amaç
Literatür
Araştırma Tasarımı

1.1. Konu ve Amaç

Toplum hayatının en temel birimlerinden biri olan aile kurumu ve sorunlarıyla ilgili güncel bilimsel verilerin toplanması, toplumsal değişim süreci içinde yapısal dönüşümünün belirlenmesi ve sosyal politikaların oluşturulabilmesi açısından önem taşımaktadır. Her beş yılda bir tekrarlanan ve Resmi İstatistik Programı'nda yer alan Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nın (TAYA) amacı; Türkiye'deki aile yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmektir. Bu araştırma ile Türkiye'de ailelerin güncel durumu ortaya çıkarılarak hanehalkı özellikleri, evlilik, aile içi ilişkiler, akrabalık ilişkileri, çocuk, yaşlı ve diğer toplumsal konulardaki değerler ile aile sorunları hakkında bilgilerin toplanması, bunların çeşitli değişkenler açısından analiz edilmesi ve zaman içindeki değişimlerinin belirlenebilmesine imkân sağlayacak verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

1.2. Literatür

Nüfus, aile, sağlık, memnuniyet ve benzeri konularda ulusal düzeydeki araştırmalar daha çok istatistik biliminin yardımıyla sosyoloji, psikoloji ve sosyal politika disiplinlerinin ilgi alanına girmiştir. Özellikle birey ve aile ile ilgili ulusal düzlemdeki araştırmaların üç temel kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ulusal kayıtlar olup; nüfus, adres, sigorta, motorlu taşıt, tapu, adalet, sosyal yardım ve sağlık sistemlerinden derlenebilmektedir. Bireyler ve aileleriyle ilgili bir diğer kaynak ise beş veya on yılda bir tekrarlanan nüfus sayımlarıdır. Diğer kaynak ise ulusal örneklem çerçevesi belirlenen ve periyodik olarak gerçekleştirilen araştırmalardır. Elektronik kayıtların kullanıldığı birinci türdeki kaynaklar daha çok somut ve maddi bilgileri topladığından bireylerin aileye dair duygu ve düşüncelerini belirleyememektedir. İkinci türden kaynaklar ise hem pahalı hem uzun periyotlarda gerçekleştirildiğinden ve soruکاğının kısa tutulması gerekliliğinden dolayı birey ve ailelerine dair güvenilir olsa da dar bir çerçevede bilgi toplayabilmektedir. Üçüncü türden kaynaklar olan ulusal örneklemli araştırmalar ise birey ve ailelere dair birçok türden bilgiyi toplama kapasitesine sahip olduğundan, diğer iki bilgi

kaynağına göre oldukça kullanışlıdır. TAYA2006 ulusal bazda periyodik bilgi toplayan üçüncü tür kaynaklardandır. Günümüzde nüfus ve aile üzerine yapılan sosyoloji ve sosyal politika araştırmaları iki yaklaşıma sahiptir. Biri makro sosyolojik veya toplumsal araştırmalar olup bireylerin ve ailelerin geniş bir sosyal düzlemdeki fonksiyonlarını ve yapısal dönüşümlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Diğer ise birey ve aileyi mikro sosyolojik seviyede anlamaya çaba gösterip özellikle bireyin ve ailenin rolleri ve ilişkileri üzerine yoğunlaşarak özel ve kamusal hayattaki yapısal dönüşümlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Birinci tür yaklaşım ve onun sonucu olan ülke geneli niceliksel araştırmalar özellikle 1980'lerden bu yana yerini ikinci tür yaklaşımlara dolayısıyla niteliksel araştırma yöntemlerine bırakmaya başlamıştır. Ancak özellikle yoksulluk, istihdam, tüketim, tasarruf, zaman kullanımı ve yaşam memnuniyeti araştırmaları hâlâ ulusal düzeyde niceliksel yöntemlerle yapılmakta ve bu konulardaki bilgi üretme tekeli devam ettirmektedir. Nüfus, sağlık ve aile yapısı araştırmaları ise hem ulusal düzeyde niceliksel hem de mikro sosyolojik seviyede psikoloji, sosyoloji ve antropolojinin yardımıyla niteliksel yöntemi daha çok kullanan bir yola girmiş görünmektedir. Sosyal politika çalışmalarında ise devlet nazarında sorunların makro ve bölgesel seviyede tespit edilmesi amacından dolayı istatistik destekli makro niceliksel çalışmalar gücünü hâlâ devam ettirmektedir. Ancak yöntemi niceliksel veya niteliksel olsun her iki yaklaşım da bilgi olarak birbirini desteklemektedir. Mikro seviyedeki araştırmaların çıktılarını makro seviyedeki ölçüm araçlarının kendisini olmasa da çalışma temalarını ve soruکاğının dönüşürebilmektedir. Örneğin TAYA2006'nın soruکاğı Türkiye'de daha önce makro düzeyde yapılmış birçok niceliksel araştırmanın soruکاğıtlarından (Timur, 1972; TNNsA, 1973; TDA, 1978; TDASA, 1983; TDSA, 1988; TNSA, 1993; TNSA, TNSA, 1998; TNSA, 2003; DPT 1992; TÜİK, 2006) ve mikro seviyedeki bölgesel (Yasa 1966; Yasa, 1969; Kırar, 1964; Kongar, 1978), köy ve kasaba çalışmalarından faydalanmıştır.

TAYA 2006 benzeri aile yapısını ulusal düzeyde inceleyen niceliksel birçok araştırma yurtdışında da mevcuttur. Örneğin, RAND Corporation'ın

Aile Yaşamı Araştırması bağlamında Malezya'da (MFLS, 1978; MFLS, 1993), Guatemala'da (EGSF, 1997) ve Endonezya'da (IFLS, 1994) yaptığı araştırmalar ve İngiltere'de 1992'den bu yana devam eden Aile Kaynakları Araştırması (FRS, 2002) ile 19 ülkede uygulanmakta olan Nesiller ve Toplumsal Cinsiyet (GGS, 2008) araştırmaları aile yapısını, evlilik, doğurganlık, sağlık, gelir, tasarruf ve aile değerlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

1.3. Araştırma Tasarımı

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006 yılında, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (ASAGEM) işbirliği ile daha önce bu bağlamda yapılan ulusal ve uluslararası birçok araştırma gözden geçirilerek tasarlanmıştır. Kitabın gözden geçirilmiş ikinci basımında veri kontrol, temizleme, iç tutarlılık analizleri, tabulasyon ve rapor yazımı ise Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

1.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın hazırlık çalışmaları, 2005 ve 2006 yıllarında yürütülmüştür. Soruکاğı, ASAGEM, TÜİK ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) uzmanlarının ortak çalışmasıyla hazırlanmıştır. Soruکاğının hazırlanması yaklaşık bir yıllık bir süre içinde bu konuda daha önce tamamlanan araştırmaların sorularının incelenmesi ve üç kurumun uzmanlarının birlikte yürüttükleri ayrıntılı tartışmalar ile ilgili devlet kurumların görüşlerinin alınması sonucunda hazırlanmıştır. Soruکاğının ön-test uygulaması 2006 yılı Mart ayında gerçekleştirilerek uygulama sonuçlarına göre soruکاğına son şekli verilmiştir.

Soruکاğı, hanelerdeki 18 yaş ve üstü bireylere uygulanacak şekilde kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Araştırmanın saha uygulamasında, hanehalkı ve birey olmak üzere iki ayrı soruکاğı ve hanedeki 18 yaş altındaki bireylerin temel demografik bilgilerinin tutulduğu hanede fert listesi kullanılmıştır.

Hane fert listesinde, hanedeki tüm bireylere ilişkin temel olarak demografik bilgi toplamak amacıyla

referans kişiye, hanede yaşayan tüm bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durumları ve hane reisine yakınlıklarıyla ilgili sorular bulunmaktadır. Hanehalkı soruکاğı ise haneye ilgili bilgi toplamak için, hanede ziyaret esnasında soruları cevaplayabilecek 18 ve üstü yaştaki herhangi bir bireye (referans kişiye) uygulanan soruکاğıdır. Bu soruکاğı hanehalkının temel özellikleri, geliri, aile içi sosyalleşme, televizyon, çocuk ve yaşlı bakımı, ev işlerinin paylaşımı, ailede temel konulardaki karar alıcıları, borç alma ve tasarruf konularını kapsamaktadır.

Birey soruکاğı ise ziyaret esnasında hanede bulunan 18 ve üstü yaştaki hane üyesi bireylere uygulanan soruکاğıdır. Bu soruکاğı da bireyin bizzat kendisinin demografik özellikleri, bireysel geliri, gayrimenkul/araç sahipliği, çocuk sahipliği, medeni durumu, evliliğinin durumu, koruyucu aile olma isteği, boşanma, kadının iş gücüne katılımı, ideal çocuk sayısı, çocuk-ebeveyn ilişkisi, aile içi ilişkiler, eşler arası ilişki, aile içi şiddet, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, din, sigara ve alkol kullanımı, boş zaman faaliyetleri, televizyon, tatil, Avrupa Birliği'nin aileye muhtemel etkisi, yaşlılık ve yaşam memnuniyeti konularını kapsamaktadır.

Hanehalkı ve birey soruکاğılarındaki sorular iki gruba ayrılabilir. Bunlardan birincisi bireye ilişkin somut/gözlenebilir bir özelliği, olguyu, olayı tespit etmeye yönelik yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum gibi olgusal sorular, diğeri ise bireyin bir durum ve olay karşısındaki subjektif algısını ölçmeye yönelik örneğin, boşanma nedenleri, yaşlılık sürecine ilişkin beklentileri gibi sorulardır.

1.3.2. Örneklem

Araştırma kapsamında örneklem tasarımı TÜİK tarafından yapılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Örneklem, çok aşamalı, tabakalı ve tesadüfi örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırma örneklemini yerleşim yeri (kent/kır) ve bölgeler arası farklılıkları ortaya koyacak şekilde oluşturulmuştur. Bu amaçla örneklem Türkiye'yi kent, kır, İstanbul, Ankara ve İzmir

illerini ayrı olarak ve İstatistik Bölge Birim Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'de temsil edecek şekilde seçilmiştir. Örneklem tasarımında **kentsel yerleşim yerleri** 20.001 ve daha fazla nüfuslu; **kırsal yerleşim yerleri** ise 20.000 ve daha az nüfuslu yerleşim yerleri olarak tanımlanmıştır. Ancak, nüfusu 200'ün altında olan yerleşim yerleri yeterli örnek sayısına ulaşamayacağı düşünüldüğünden ve toplam nüfusun yaklaşık %2,6'sını oluşturan ve kurumsal nüfus olarak tanımlanan; yaşlılar evi, huzurevi, hapishane, askeri kışla, hastane, otel, çocuk yuvalarında bulunan nüfus ile göçer nüfus, bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

Örnekleme evreninin kaynaklarını **Belediye teşkilatı olan yerleşim yerleri**: (Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2000 yılında gerçekleştirilen Numaralama Çalışması Form Nüfus 1 bilgileri) ve **Belediye teşkilatı olmayan yerleşim yerleri**: (köyler) (yerleşim yerinin tamamı) oluşturmaktadır.

Nihai örnekleme birimi, hanehalkı ve seçilen hanehalklarındaki 18 üstü yaştaki tüm bireylerdir. Örneklem büyüklüğü Türkiye'yi kent, kır, İBBS Düzey 1'de temsil edecek şekilde ve ikame prensibi uygulanmadan 14.380 hane olarak tasarlanmıştır.

İstatistik Bölge Birim Sınıflaması (İBBS) ise bölgelerin sosyoekonomik analizlerinin yapılması ve Avrupa Birliği (AB) ile karşılaştırılabilir veriler üretilmesi amacıyla, AB bölgesel sınıflandırması olan Nomenclature of Units for Territorial Statistics (NUTS) kriterlerine göre tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması sonucu 12 birim, 1. düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Buna göre; *İstanbul*: İstanbul; *Batı Marmara*: Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ; *Ege*: Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak; *Doğu Marmara*: Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova; *Batı Anadolu*: Ankara, Konya, Karaman; *Akdeniz*: Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Mersin (İçel), Kahramanmaraş, Osmaniye; *Orta Anadolu*: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat; *Batı Karadeniz*: Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı,

rı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya; *Doğu Karadeniz*: Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane; *Kuzeydoğu Anadolu*: Erzurum, Erzin-can, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan; *Ortadoğu Anadolu*: Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri; *Güneydoğu Anadolu*: Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt illerini sınıflamaktadır.

1.3.3. Uygulama

Araştırmada görüşmecilerin seçimi ve eğitimi, uygulama yöntem planı, saha uygulaması, denetim ve kodlama TÜİK tarafından yapılmıştır. Araştırmacının saha uygulaması, 10 Haziran-8 Ağustos 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Saha uygulaması, tablet bilgisayarlar kullanılarak yüz yüze görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Bireylerin diğer hanehalkı üyelerinden etkilenmemesi için iki kişiden oluşan anketör grupları haneleri ziyaret etmiş, her bir anketör bireylerin birbirinin yanıtlarını duyamayacağı biçimde görüşme yapmıştır. Alan uygulaması sonunda örneklemdaki 14.380 haneden 12.208'yle görüşmeler tamamlanmıştır. Bu hanelerdeki 18 yaş üstü toplam 24.647 bireyle görüşülmüş ve toplam 48.235 aile üyesinin de demografik bilgileri derlenmiştir.

1.3.4. Tanım ve Kavramlar

Hanehalkı: Aralarında akrabalık bağı bulunsun veya bulunmasın aynı konutta veya konutlarda, aynı konutun bir bölümünde yaşayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine katılan bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluktur.

Birey: Araştırmada birey, hanehalkı üyesi olup 18 ve üstü yaştaki kişiler olarak kabul edilmiştir.

Referans kişi: Bu araştırmada referans kişi, hanenin geçiminden sorumlu 18 ve üstü yaş hanehalkı üyesidir. Referans kişi, araştırmada beyan üzerine belirlenmiştir. Hanede referans kişi olduğu söylenen, referans kişi olarak sorukağıdına kaydedilmiştir.

Fert: Bu araştırmada, yaştan bağımsız olarak, hanehalkı üyesi olan her bir birey fert olarak tanımlanmıştır.

Komşuluk: Evleri yakın olan, ikamet yerine bağlı olarak aynı mahallede müstakil birimler halinde yan yana ve üst üste yaşayan, sosyal ilişki içindeki hanelerdir.

Çekirdek Aile: Karıkoca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuk(lar)dan oluşan aile tipidir.

Geniş Aile: Hanede karıkoca veya anne ve baba ile evlenmemiş çocuklardan başka, akrabaların da yaşadığı aile tipidir. Çekirdek aileye bir akrabanın eklenmesi geniş aile tanımını için yeterli olacağı gibi birden çok akraba ailesinin bir arada yaşadığı haneler de bu gruba girmektedir.

Geçici Geniş Aile: Evli çocuğun hane reisi olduğu geniş ailelerdir. Bu hanelerde hane reisinin anne ve/veya babasının veya diğer akrabalarının zamanla haneden ayrılacakları ve ailenin çekirdek haline dönüşeceği varsayılmaktadır.

Ataerkil Geniş Aile: Bu aile tipinde hanehalkı reisi ve eşiyle birlikte, onların evli çocukları ve/veya evli kardeşleri (kayınbirader, baldız) aynı hanede yaşamaktadır. Üst kuşağın hane reisi olduğu bu hanelerde evli çocuklar ve diğer akrabalar hanehalkı reisine tabidir.

Dağılmış Aile: Evli eşlerin bulunmadığı hane tiplerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Yalnız yaşayanlar, tek ebeveynli aileler, bir arada oturan akrabaların, hatta akraba olmayanların oluşturduğu hanelerdir.

Tek Kişilik Hane: Yalnız yaşayanların oluşturduğu hanelerdir.

Tek Ebeveynli Aile: Tek ebeveyn ile evlenmemiş çocuk(lardan) oluşan aileler bu gruptadır. Ebeveynlerin boşanmaları, bir arada oturmamaları ya da birinin ölmesi sonucu oluşan hanelerdir.

Diğer Dağılmış Aile: Ebeveyn-çocuk ilişkisi olmayan, diğer akrabaların oluşturduğu hanelerdir [(anneanne-torun(lar); iki kardeş, teyze, yeğen(ler) vb.).

Akraba Olmayan Hane: Aralarında akrabalık ilişkisi olmayan kişilerin bir arada yaşadığı hanelerdir.

3'lü ve 8'li hanehalkı tipine ek olarak 13'lü bir sınıflandırma da yapılmıştır. 13'lü hanehalkı tipinde çekirdek ailede ebeveynin yaşı ve çocuk sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş <45): 45 yaşından küçük karı kocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

Çocuksuz Çekirdek Aile (yaş ≥45): 45 yaşından büyük karı kocadan oluşan çocuksuz aile tipidir.

Çocuklu Çekirdek Aile (1 çocuk/2 çocuk/3 çocuk ve üzeri): Anne ve baba ile evlenmemiş 1, 2 veya 3 ve üzeri çocuk(lar)dan oluşan aile tipidir.

Aile ve akrabalık ilişkileri açısından hanehalkı üyelerinin birbirlerine yakınlıklarına göre sınıflandırılmış bir değişkendir. Hanehalkı tipi tanımlamasında Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda (TNSA) kullanılan hanehalkı tipi tanımları temel alınmıştır. Kitap yazılırken hanehalkı tipi 3 grupta, çekirdek aile, geniş aile ve dağılmış, tasnif edilen aile temel alınmıştır.

1.3.5. Ağırlıklandırma

Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nda ağırlıklandırma kent, kır, 12 bölge ve İzmir ile Ankara illerindeki hanelerin temsiliyetini sağlayacak şekilde, TÜİK'ten alınan, kentte 100'lük kırdan ise 50'lik kümelerden (blok) 14.380 hanenin adreslerinden oluşturulan bir örneklem üzerinden hesaplanmıştır.

14.380 hanenin tamamına çeşitli nedenlerle ulaşılmadığından alan çalışması sonunda 12.280 haneyle görüşülebilmektedir. Bu 12.280 hane üzerinden F2 için cevapsızlık düzeltmeleri yapılmıştır. Çalışmada hiç ulaşılabilen kümeler için İBBS Düzey 1 bölgele- rindeki kümelerin homojen olduğu varsayımından hareketle F1 düzeltmeleri yapılmıştır. Düzeltilmiş F1 ve F2 düzeltmelerinden yararlanarak F0 değerleri hesaplanmış ve Türkiye'deki yaklaşık hane sayılarına ulaşılmıştır. Her bölgedeki kent ve kır için hesaplanan hane sayıları daha sonra TÜİK'in 2006 yıl ortası hane sayısı tahminlerindeki dağılıma göre kalibre edilerek haneler ağırlıklandırılmıştır. Fert ve Birey ağırlıkları ise üretilen hane ağırlıkları referans alınarak TÜİK'in 2006 yıl ortası nüfus tahminine

göre bölgelerdeki kent ve kırsal nüfusundaki cinsiyet dağılımına göre kalibre edilerek 18 yaş altı için fertler ve 18 yaş üstü için bireyler ağırlıklandırılmıştır.

1.3.6. Veri Setinde Üretilen Değişkenler

Hane ve Birey Faktör Baz Değişkenleri: Veri setinde istatistiksel analizler (ANOVA, t-test, chi-square test vb.) yapılabilmesi için hane ve birey faktör bazları üretilmiştir.

Hane Faktörü Baz: Hane Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0.00065091236435499600 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Birey Faktörü Baz: Birey Faktörü değişkeni toplam değerinin örneklem sayısına eşitleyecek şekilde 0.00051702502375600300 rakamıyla çarpılması şeklinde oluşturulmuştur.

Sosyoekonomik Statü Değişkeni: TAYA 2006 için sosyoekonomik statü (SES) sınıflaması yapmak üzere veri setindeki eğitim, gelir, konut ve motorlu taşıt mülkiyet sorularından üretilen toplam beş değişken için, Kalaycıoğlu ve arkadaşlarının (2010) hesaplamaları baz alınmıştır. Hane üyelerin her birinin eğitim durumu, hane eğitim ortalaması, eğitim sorusuna cevap veren bireyler bazında bitirdikleri okullar temel alınarak hesaplanmıştır. Bu hesaplamada Kalaycıoğlu ve arkadaşlarının (2010) okullar için tanımladıkları yıllar referans alınmıştır. Hane-deki kişi başı gelir ise bu verinin ortanca değerinin hanedeki fert sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır.

Motorlu taşıt ve konutu kapsayan mülkiyet soruları da aynı veri seti korunarak analize tabi tutulmuştur. Hanedeki kişi başına düşen gelir, hanenin eğitim ortalaması, motorlu konut ve motorlu taşıt mülkiyeti değerlerini aynı ölçek üzerine yakınsamak amacıyla Z dönüşümü uygulanmış, her biri ortalaması 0 ve standart sapması 1 olan puanlara dönüştürülmüştür. Daha sonra bu değişkenler faktör analizine tabi tutulmak suretiyle tek boyuta indirgenmiştir. Tek boyuta indirgenen bu değişken ortalaması, 50 ve standart sapması 10 olan T puanlarına dönüştürülmüştür. Elde edilen puan, bu puanı bulmak için kullanılan değişkenlerle çoklu regresyon analizine tabi tutulmuştur. Sözü edilen hesaplamalar çerçevesinde $SES = 32,81 + (\text{Eğitim Yılı Ortalaması}) \times 1,33 + (\text{Hanede Kişi Başına Düşen Gelir}) \times 0,006 + (\text{Konut Mülkiyeti}) \times 2,20 + (\text{Motorlu Taşıt Mülkiyeti}) \times 5,62$ denklemi bulunmuştur.

Sonuç olarak SES grupları, ortalaması 50 ve standart sapması 10 olan SES değişkenine bakılarak ortalaması 50'ye yakın olan grup (40-60) **Orta**, ortalamının 10 puan üstündeki grup **Üst** ve ortalamasının 10 puan altındaki grup ise **Alt** olarak tanımlanmıştır.

Önemli Not: Kitapta tablolardaki oranlar yuvarlamadan dolayı toplamı %100'ü vermeyebilir. Ayrıca birden fazla cevap alınan sorularda oranların toplamı %100 olmayabilir.

Çalışmanın Türkiye toplamı sonuçlarındaki hata payı, %95 anlamlılık seviyesinde birey için %0,6, hane için %0,9'dur.

2.Bölüm

HANEHALKI ÖZELLİKLERİ

Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

Hanehalkının Ekonomik Durumu

Bu bölümde, Türkiye Aile Yapısı Araştırması kapsamında yer alan hanehalklarının nüfus özellikleri ve hanelerin ekonomik durumuna yer verilmiştir. Bu kapsamda, hanede yaşayan kişi sayısı, hanehalkı tipi, hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadıkları, bireylerin gayrimenkul sahipliği, hanelerin borç alma ve tasarruf davranışları incelenmiştir.

2.1. Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

Tablo 1, hanede yaşayan kişi sayısına göre hanehalkı büyüklüğü dağılımını vermektedir. Türkiye’de hane büyüklük ortalaması 3,9 kişidir. Kırsal alanlardaki hane büyüklüğü (4,1 kişi), kentsel alanlara göre daha yüksektir (3,7 kişi).

Tablo 1. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hane Büyüklüğü

	Kişi
Türkiye	3,9
YERLEŞİM YERİ	
Kent	3,7
Kır	4,1
ÜÇ BÜYÜK İL	
İstanbul	3,6
Ankara	3,4
İzmir	3,3
BÖLGE	
İstanbul	3,6
Batı Marmara	3,2
Ege	3,4
Doğu Marmara	3,8
Batı Anadolu	3,6
Akdeniz	3,7
Orta Anadolu	3,9
Batı Karadeniz	3,8
Doğu Karadeniz	4,2
Kuzeydoğu Anadolu	4,9
Ortadoğu Anadolu	4,9
Güneydoğu Anadolu	5,6
HANEHALKI TİPİ	
Çekirdek	3,8
Geniş	5,9
Dağılmış	2,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ	
Alt grup	3,8
Orta grup	3,9
Üst grup	3,4

Üç büyük ilin hane büyüklükleri birbirine yakındır. İstanbul’da hanelerdeki kişi sayısı az farkla daha çoktur (3,6 kişi).

Bölgelere göre değerlendirildiğinde hane büyüklüğü Türkiye’nin doğu bölgelerinde, batıya oranla daha yüksektir. Ortalama hane büyüklüğü en yüksek bölge Güneydoğu Anadolu’dur (5,6 kişi). Onu, Kuzeydoğu Anadolu (4,9 kişi) ve Ortadoğu Anadolu bölgeleri (4,9 kişi) izlemektedir. Hane büyüklüğü en düşük bölgelerse Batı Marmara (3,2 kişi) ile Ege bölgeleridir (3,4 kişi).

Beklendiği üzere geniş aileler en yüksek hane büyüklüğüne sahiptir (5,9 kişi). Bunu 3,8 kişi ile çekirdek aileler ve 2,0 kişi ile de dağılmış aileler izlemektedir.

Ortalama hane büyüklüğünün en yüksek olduğu sosyoekonomik grup orta SES grubudur (3,9 kişi). Bunu 3,8 kişi ile alt SES grubu ve 3,4 kişi ile üst SES grubu izlemektedir.

2 kişi %21’inde 3 kişi, %25’inde 4 kişi yaşamaktadır. 7 ve daha fazla bireyden oluşan hanelerin oranı yaklaşık %8’dir. Hanelerin neredeyse yarısının (%46), 3 ve daha az sayıda kişiden oluştuğu görünmektedir (Tablo 2).

Ülke genelinde hanelerin %6’sında 1 kişi, %19’unda

Tablo 2. Hanede Yaşayan Birey Sayısı

Hanede yaşayan birey sayısı	Yüzde
1	6,2
2	18,9
3	20,6
4	24,8
5	14,3
6	7,1
7	3,5
8	2,1
9	1,1
10 ve üzeri	1,5

Tablo 3. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES’e Göre 3’lü Hanehalkı Tipi

	Çekirdek	Geniş	Dağılmış
Türkiye	73,0	14,5	12,5
YERLEŞİM YERİ			
Kent	75,9	10,9	13,2
Kır	67,7	21,1	11,1
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	74,7	10,5	14,8
Ankara	74,1	9,4	16,5
İzmir	74,7	8,5	16,8
BÖLGE			
İstanbul	74,7	10,5	14,8
Batı Marmara	72,8	12,5	14,7
Ege	74,5	12,3	13,2
Doğu Marmara	73,0	17,0	10,0
Batı Anadolu	71,5	13,7	14,8
Akdeniz	78,1	8,7	13,2
Orta Anadolu	71,6	18,9	9,5
Batı Karadeniz	65,4	21,0	13,6
Doğu Karadeniz	65,7	23,2	11,1
Kuzeydoğu Anadolu	67,0	23,8	9,2
Ortadoğu Anadolu	70,8	19,5	9,7
Güneydoğu Anadolu	74,5	18,2	7,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	61,8	13,5	24,7
Orta grup	73,8	15,7	10,5
Üst grup	82,7	6,5	10,8

Tablo 3'teki hanehalkı tipiyle ilgili verilere göre, Türkiye'deki en yaygın aile tipinin çekirdek aile olduğu anlaşılmaktadır (%73). Ülke genelinde geniş aile yapısı %15'lik bir orana sahipken, dağılmış aileler de %13'lük bir oran oluşturmaktadır. Çekirdek aile, hem kentsel hem de kırsal alanlarda en yaygın aile tipidir. Kentte çekirdek aileler, kırsal alanlarda ise geniş ailelerin oranı daha yüksektir. Bölgeler

Tablo 4. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge ve SES'e Göre 8'li Hanehalkı Tipi

	Çocuksuz çekirdek	Çocuklu çekirdek	Ataerkil geniş	Geçici geniş	Tek kişilik	Tek ebeveynli	Diğer dağılmış	Akraba olmayan
Türkiye	15,7	57,4	8,2	6,3	6,2	4,0	2,0	0,3
YERLEŞİM YERİ								
Kent	13,3	62,6	5,8	5,1	6,3	4,4	2,1	0,4
Kır	20,0	47,7	12,7	8,5	6,0	3,4	1,7	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	12,4	62,3	6,2	4,3	7,1	4,3	3,1	0,3
Ankara	14,4	59,6	5,9	3,5	9,0	4,6	2,2	0,8
İzmir	15,9	58,8	4,3	4,2	7,4	6,8	2,4	0,2
BÖLGE								
İstanbul	12,4	62,3	6,2	4,3	7,1	4,3	3,1	0,3
Batı Marmara	23,5	49,3	6,1	6,4	7,8	4,2	2,4	0,3
Ege	20,5	54,1	6,8	5,4	7,1	4,4	1,5	0,2
Doğu Marmara	14,7	58,2	7,9	9,1	4,3	3,6	1,8	0,3
Batı Anadolu	16,3	55,2	7,8	5,9	8,6	3,7	2,0	0,5
Akdeniz	16,0	62,1	4,7	4,0	6,3	4,9	1,6	0,4
Orta Anadolu	17,5	54,1	11,6	7,4	4,7	3,4	1,2	0,2
Batı Karadeniz	18,0	47,5	13,9	7,2	6,3	4,8	1,9	0,6
Doğu Karadeniz	15,2	50,5	12,2	11,0	5,5	3,4	2,2	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	11,7	55,3	14,0	9,8	4,2	3,5	1,4	0,0
Ortadoğu Anadolu	11,5	59,3	12,8	6,7	4,4	3,6	1,7	0,0
Güneydoğu Anadolu	8,2	66,2	9,6	8,6	3,0	2,6	1,7	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	21,5	40,3	6,8	6,7	17,9	4,5	2,3	0,0
Orta grup	14,6	59,2	9,0	6,7	4,2	4,0	1,9	0,3
Üst grup	15,7	67,0	3,8	2,7	5,0	3,4	2,1	0,3

Çekirdek aile en yüksek üst SES grubunda görülmektedir (%83). Geniş ailelerin oranı orta (%16) ve alt (%14) SES gruplarında birbirine yakındır. Alt SES grubunun %40'ı çocuklu çekirdek ailelerden oluşmaktadır. Bu oran üst SES grubunda %67'ye çıkmaktadır.

Ataerkil geniş ve geçici geniş ailelerin oranı ise birbirine yakındır. Kırsal alanlarda her iki hanehalkı tipinin oranı kente kıyasla daha yüksektir.

karşılaştırıldığında iki husus dikkat çekmektedir. Geniş aile tipinin en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu'dur (%24). Onu, yakın bir oranla Doğu Karadeniz (%23) ve Batı Karadeniz bölgeleri izlemektedir (%21). Dağılmış ailelere ise Batı Marmara (%15), İstanbul (%15) ve Batı Anadolu'da (%15) daha sık rastlanmaktadır.

Dağılmış haneler arasında en büyük pay tek kişilik hanelerdeir. Ülkemizdeki hanelerin %6'sında kişiler tek başına yaşamaktadır. Üç il arasında Ankara'da (%9) ve ülkenin batısında tek kişilik hanelerin oranı nispeten daha yüksektir. Tek kişilik hanelerin oranının en yüksek olduğu sosyoekonomik grup %18 ile alt SES grubudur. Bu oran orta SES grubunda %4, üst SES grubunda ise %5'tir.

Boşanma, vefat gibi nedenlerden ötürü ebeveynlerden birinin olmadığı, sadece anne veya baba ile çocuktan oluşan tek ebeveynli hanelerin oranı %4'tür. Üç il arasında İzmir'de (%7) ve ülkenin batısında tek ebeveynli hanelerin oranı nispeten daha yüksektir. Sosyoekonomik seviyeye göre farklılaşma bulunmamakla birlikte bu hanelerin oranının en yüksek olduğu sosyoekonomik grup alt SES grubudur (%5). Anne ve babanın olmadığı diğer dağılmış hanelerin oranı %2'dir. Öğrenci evleri gibi akraba olmayan bireylerin bir arada yaşadığı hanelerin oranı ise oldukça düşüktür (%03).

2.2. Hanehalkının Ekonomik Durumu

2.2.1. Temel İhtiyaçları Karşılama ve Gayrimenkul Sahipliği

Hanelerin aylık gelirlerine göre temel ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları sorulmuş ve "çok zor", "zor", "orta", "kolay" ve "çok kolay" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir (Tablo 5). Temel ihtiyaçlarını kolaylıkla karşıladıklarını belirten hanelerin oranı düşüktür. Hanelerin yarısı (%50) temel ihtiyaçlarını zor veya çok zor karşıladıklarını belirtmektedir. Yerleşim yerine göre incelendiğinde kırdaki yaşayanlarda bu oran %55'e çıkmaktadır.

Tablo 5. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin İhtiyaçlarını Karşılamaları

	Çok kolay	Kolay	Orta	Zor	Çok zor
Türkiye	1,4	11,5	37,4	34,6	15,1
YERLEŞİM YERİ					
Kent	1,6	12,6	39,1	32,2	14,5
Kır	1,0	9,5	34,4	38,9	16,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	0,8	11,6	41,7	32,1	13,8
Ankara	1,3	16,7	42,5	30,0	9,5
İzmir	1,0	10,6	39,8	27,7	20,9
BÖLGE					
İstanbul	0,8	11,6	41,7	32,1	13,8
Batı Marmara	2,1	15,3	40,5	32	10,1
Ege	1,3	11,4	37,2	33,8	16,3
Doğu Marmara	0,8	12,3	38,6	30,9	17,4
Batı Anadolu	1,1	13,0	37,4	35,4	13,1
Akdeniz	1,2	9,0	36,3	34,9	18,5
Orta Anadolu	1,4	11,6	39,5	38,1	9,3
Batı Karadeniz	1,9	11,9	36,7	36,3	13,2
Doğu Karadeniz	2,4	12,8	37,4	35,1	12,3
Kuzeydoğu Anadolu	4,5	15,3	36,7	35,2	8,4
Ortadoğu Anadolu	1,0	12,1	35,6	35,4	16,0
Güneydoğu Anadolu	2,4	7,1	26,1	41,4	23,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	1,6	12,1	38,1	33,9	14,4
Geniş	0,6	7,8	36,2	37,9	17,4
Dağılmış	1,4	12,4	35,1	34,4	16,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	0,6	3,4	20,0	45,5	30,4
Orta grup	0,7	9,9	39,9	35,5	14,0
Üst grup	7,7	35,0	43,4	11,9	2,1

Üç büyük il arasında, hane geliriyle temel ihtiyaçlarını zor ya da çok zor karşılayanların oranı İzmir'de daha yüksektir (%49). Bu oran İstanbul'da %46, Ankara'da %40'tır. Diğer bölgelere kıyasla, temel ihtiyaçlarını zor veya çok zor karşıladıklarını belirtenlerin en fazla olduğu yer Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayanlardır (%64).

Sonuçlar hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, temel ihtiyaçlarını zorlukla karşılayanların oranı, çekirdek ve dağılmış hanelere kıyasla geniş ailelerde daha yüksektir (%55). Beklendiği üzere sosyoekonomik seviye düştükçe hanenin temel ihtiyaçlarını "zor" ya da "çok zor" karşılayanların oranı yükselmektedir. Üst SES grubundakilerin %14'ü hanenin ihtiyaçlarını "zor" ya da "çok zor" karşıladığını belirtirken bu oran orta SES grubunda %49, alt SES grubunda %76'dır.

Bireylere gayrimenkul sahibi olup olmadıkları sorulmuştur (Tablo 6). Bireylerin yarısından çoğunun

(%67) gayrimenkulü bulunmadığı anlaşılmaktadır. Sahip olunan gayrimenkuller arasında müstakil ev/apartman dairesi, %24'le ilk sırada gelmektedir. Müstakil ev/apartman dairesini arsa, tarla, bağ, bahçe (%11) ve otomobil (%10) izlemektedir. Kent-sel ve kırsal yerleşim yerine göre incelendiğinde de benzer sonuçlar görünmektedir. Kırsal alanda gayrimenkul sahipliği daha düşük orandadır, sadece arsa, tarla, bağ, bahçe sahipliği kırsal alanda yaşayanlarda daha yüksektir (%21).

Türkiye genelinde olduğu gibi müstakil ev/apartman dairesi sahipliği üç büyük ilde de ilk sırada yer almaktadır ve diğer gayrimenkul türlerinde oranlar birbirine yakındır. Bölgelerde müstakil ev/apartman dairesi sahipliğinde Batı Marmara (%31), Orta Anadolu (%29), Ege (%27), Batı Anadolu (%26), Batı Karadeniz (%25) ve İstanbul (%24) daha yüksek oranlara sahipken, Güneydoğu Anadolu (%20), Ortadoğu Anadolu (%18) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%17) oranlar daha düşüktür.

Tablo 6. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bireylerin Gayrimenkul Sahipliği

	Yok	Müstakil ev/ apartman dairesi	Arsa, tarla, bağ bahçe vb.	Otomobil	İşyeri	Diğer
Türkiye	66,9	23,8	11,0	10,2	2,3	1,0
YERLEŞİM YERİ						
Kent	68,8	22,9	5,6	10,7	2,6	0,5
Kır	63,6	25,4	20,5	9,2	1,9	1,9
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	69,7	24,0	2,5	9,7	2,3	0,5
Ankara	66,9	26,5	3,6	11,6	1,7	0,1
İzmir	63,8	27,1	5,1	12,1	3,1	0,2
BÖLGE						
İstanbul	69,7	24,0	2,5	9,7	2,3	0,5
Batı Marmara	58,5	31,4	14,7	12,8	2,8	2,7
Ege	59,4	27,3	16,5	13,2	2,8	2,2
Doğu Marmara	69,8	20,2	10,5	10,4	2,5	1,1
Batı Anadolu	65,4	25,6	10,0	10,5	1,8	0,9
Akdeniz	64,9	23,1	11,7	11,6	2,7	1,1
Orta Anadolu	63,4	28,6	16,4	11,1	1,6	0,3
Batı Karadeniz	64,5	24,7	14,0	12,3	3,0	0,5
Doğu Karadeniz	69,6	20,0	16,9	8,6	3,1	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	77,8	17,0	9,1	4,6	1,3	0,3
Ortadoğu Anadolu	73,9	18,0	13,6	5,6	1,5	0,3
Güneydoğu Anadolu	76,0	19,5	7,2	4,3	1,6	0,6

Cinsiyete göre bakıldığında, gayrimenkul sahipliği açısından kadın ve erkekler arasında ciddi farklılık söz konusudur. Erkeklerin yarısı gayrimenkul sahibiyken, kadınlarda bu oran sadece %17'dir. Yaş ilerledikçe gayrimenkul sahipliği de artmaktadır. 18-24 yaş aralığında gayrimenkul sahibi olanların oranı %4 iken, bu oran 45 yaş üstü grupta %51'in üzerine çıkmaktadır.

Dağılmış ailelerde müstakil ev (%33), geniş aileler arasında arsa, bağ vb. (%14) ve çekirdek ailelerde otomobil (%12) sahibi olanların oranı daha yüksektir. Beklendiği üzere sosyoekonomik seviye yükseldikçe gayrimenkul sahipliği de yükselmektedir. Alt

SES grubundaki bireylerin %76'sının herhangi bir gayrimenkulü bulunmamaktadır. Bu oran üst SES grubunda %47'ye düşmektedir. Diğer gayrimenkullere kıyasla müstakil ev/apartman dairesi sahipliği tüm SES gruplarında daha yüksek orandadır. Alt SES grubundaki bireylerin %18'i, orta SES grubundakilerin %23'ü, üst SES grubundakilerin ise %37'sinin müstakil evi ya da sahip olduğu bir apartman dairesi vardır. SES grubuna göre farklılaşma görülmeyen gayrimenkul ise arsa, tarla, bağ, bahçe sahipliğidir. Üst SES grubundakilerin %33'ü otomobile sahipken bu durum orta SES grubunda %9'dur.

Tablo 7. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bireylerin Gayrimenkul Sahipliği

	Yok	Müstakil ev/ apartman dairesi	Arsa, tarla, bağ bahçe vb.	Otomobil	İşyeri	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	50,5	36,1	16,8	18,4	4,0	1,8
Kadın	82,8	11,9	5,4	2,2	0,8	0,3
YAŞ						
18-24	95,7	1,7	0,7	1,4	0,4	0,6
25-34	79,6	10,1	4,4	9,7	1,6	1,0
35-44	61,7	25,4	11,3	15,0	3,0	1,2
45-54	48,8	40,4	16,1	16,7	4,4	1,2
55-64	43,9	47,7	23,2	11,4	3,3	1,1
65+	41,8	49,3	28,3	4,1	2,3	1,0
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	74,9	19,3	12,7	0,6	0,2	0,4
Okuryazar hiç okula gitmeyen	64,1	29,3	15,8	1,9	1,3	1,1
İlkokul mezunu	65,4	25,8	13,3	8,5	2,4	1,2
İlköğretim/orta okul mezunu	68,2	20,9	8,3	13,6	3,4	1,1
Lise/lise dengi mezunu	72,6	17,8	5,8	13,3	2,6	1,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	51,4	32,9	9,0	26,4	3,5	0,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	66,0	24,5	10,4	11,5	2,6	1,0
Geniş	72,2	17,9	13,7	7,6	1,6	1,4
Dağılmış	61,4	32,7	9,5	4,9	1,6	0,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	76,0	18,3	12,1	0,0	0,0	0,6
Orta grup	68,3	22,8	10,9	8,5	2,1	1,1
Üst grup	46,9	36,6	10,9	33,2	6,8	1,1

2.2.2. Hanelerin Borç Alma ve Tasarruf Davranışları

Hanelere kişi veya kurumlardan son bir yıl içinde borç alıp almadıkları sorulmuştur (Tablo 8). Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere hanelerin borç aldıkları kurum ya da kişilerin başında bankalar gelmektedir (%19). Bankaları çeşitli aile ve akraba üyeleri, benzer oranlarda takip etmektedir. Arkadaşlar (%13) ve komşular da (%8) borç alınan kişiler arasındadır.

Yaşanılan yere göre borç alınan kişiler en çok komşularda farklılık göstermektedir. Kentte komşular-

dan borç alan hanelerin oranı %6 iken, kırsal alanda bu oran %11'dir.

Bankadan kredi almayı tercih edenlerin oranı, diğer 2 büyük ile kıyasla İzmir'de daha yüksektir (%26). İstanbul ve İzmir'de yaşayanların %10'u arkadaşlarından borç alırken bu oran Ankara'da biraz daha düşüktür (%7). Bölge bazında değerlendirme yapıldığında, Akdeniz Bölgesi'nde farklılaşma olduğu görünmektedir. Bu bölgede anne babadan (%19), kardeşlerden (%22), arkadaşlardan (%19) borç alanların ya da bankadan kredi kullananların oranı (%24), diğer bölgelere kıyasla yüksektir. Bankadan kredi alanların yüksek olduğu bir diğer bölge Batı

Tablo 8. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Borç Aldığı Kişi veya Kurumlar

	Banka (Kredi kartı ve krediler)	Arkadaşlar	Kardeşler	Diğer akrabalar	Anne/baba	Komşular	Hane dışında yaşayan çocuklar
Türkiye	19,3	12,6	11,2	9,9	9,6	7,5	3,4
YERLEŞİM YERİ							
Kent	19,5	11,7	11,4	9,2	10,8	5,8	3,0
Kır	18,7	14,3	10,7	11,3	7,5	10,7	4,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	15,5	10,0	10,7	7,4	10,3	5,6	3,4
Ankara	16,5	6,5	8,8	7,2	7,6	2,0	1,0
İzmir	26,0	10,9	8,2	9,4	11,0	4,8	2,9
BÖLGE							
İstanbul	15,5	10,0	10,7	7,4	10,3	5,6	3,4
Batı Marmara	22,1	7,8	7,5	5,8	5,1	4,4	2,2
Ege	23,4	11,7	8,3	7,6	9,7	6,9	2,8
Doğu Marmara	21,8	8,6	10,2	9,1	7,9	5,6	2,3
Batı Anadolu	16,5	11,0	9,5	9,0	8,4	5,6	2,7
Akdeniz	23,5	18,8	21,9	14,0	18,7	12,5	7,0
Orta Anadolu	20,5	14,5	10,3	10,9	7,6	9,4	2,5
Batı Karadeniz	23,7	17,2	12,0	13,3	8,7	13,7	3,9
Doğu Karadeniz	19,4	11,0	9,9	9,1	7,6	6,3	2,2
Kuzeydoğu Anadolu	18,4	14,2	9,9	16,2	8,7	9,5	2,1
Ortadoğu Anadolu	15,1	16,1	13,3	13,3	8,9	10,6	5,8
Güneydoğu Anadolu	8,0	13,4	4,0	11,6	2,9	2,9	1,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	20,3	13,1	11,9	9,8	11,5	6,9	3,1
Geniş	21,7	14,3	10,9	13,7	4,9	10,9	3,3
Dağılmış	10,6	7,5	7,4	6,1	4,4	7,0	5,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	4,6	13,9	10,9	11,3	6,9	12,7	6,2
Orta grup	19,9	13,1	11,5	10,4	10,3	7,3	3,1
Üst grup	34,4	6,8	8,9	4,7	8,4	2,2	1,5

Karadeniz'dir (%24). Akrabalardan borç alanların oranının en yüksek olduğu bölge ise Kuzeydoğu Anadolu'dur (%16).

Çekirdek ailelerde anne babadan borç alanların oranı (%12) ve geniş ailelerde diğer akrabalar (%14) ile komşulardan (%11) borç alanların oranı, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir. Sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe bankadan kredi alan/kredi kartından para çekenlerin oranı yükselmekte,

komşulardan ve hane dışında yaşayan çocuklardan borç alanların oranı düşmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %5'i bankadan kredi alırken, bu oran üst SES grubunda %34'e yükselmektedir. Hane dışında yaşayan çocuklardan (%6) ve komşularından (%13) borç alanların oranı alt SES grubunda artmaktadır.

Tablo 9. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanelerin Tasarruf Davranışı

	Tasarruf yapamıyoruz	Banka hesabı	Altın	Gayrimenkul	Döviz	İş yatırımı, geliştirme	Hisse senedi/ tahvil, bono	Bireysel emeklilik	Diğer
Türkiye	86,4	4,7	3,9	3,6	2,3	1,5	0,6	0,5	0,3
YERLEŞİM YERİ									
Kent	84,6	5,5	4,4	3,8	2,9	1,4	0,7	0,6	0,3
Kır	89,8	3,2	2,9	3,3	1,3	1,6	0,4	0,3	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	84,4	7,1	4,0	2,0	3,7	1,3	0,9	0,6	0,1
Ankara	86,6	6,2	3,4	5,6	2,0	0,8	1,1	0,4	0,0
İzmir	81,7	8,9	4,4	3,9	2,5	1,7	0,8	0,4	0,5
BÖLGE									
İstanbul	84,4	7,1	4,0	2,0	3,7	1,3	0,9	0,6	0,1
Batı Marmara	84,8	6,9	3,9	4,9	1,1	0,4	0,5	1,3	0,3
Ege	82,3	6,6	5,0	5,5	2,4	1,6	1,0	0,9	0,7
Doğu Marmara	86,2	4,2	5,5	3,0	2,6	0,9	0,7	0,7	0,8
Batı Anadolu	88,1	4,1	3,5	4,6	2,0	0,9	0,7	0,2	0
Akdeniz	83,6	4,9	3,0	5,8	1,8	3,6	0,5	0,5	0,1
Orta Anadolu	87,8	1,7	3,5	4,9	2,4	1,7	0,1	0,2	0,4
Batı Karadeniz	88,4	4,3	3,1	2,6	2,0	1,4	0,7	0,3	0,1
Doğu Karadeniz	86,8	5,1	6,2	2,1	2,6	0,6	0,3	0,2	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	93,5	0,7	4,6	0,2	1,1	0,9	0,1	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	92,2	0,3	2,6	2,3	1,6	1,5	0	0,1	0,3
Güneydoğu Anadolu	94,9	1,0	1,6	0,8	1,5	0,6	0,2	0	0,1
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	84,6	5,2	4,5	4,1	2,6	1,8	0,7	0,6	0,3
Geniş	91,8	2,2	2,3	2,8	1,3	1,3	0,3	0,3	0,1
Dağılmış	90,6	4,6	1,9	1,8	1,9	0,0	0,4	0,2	0,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
Alt grup	98,5	0,4	0,4	0,2	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0
Orta grup	88,2	3,6	3,8	2,8	1,8	1,2	0,3	0,3	0,3
Üst grup	55,7	19,1	9,5	15,1	9,2	5,4	3,9	3,0	0,5

Hanelere tasarruflarını nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda Türkiye’de hanelerin çok büyük bir bölümünün tasarruf yapamadığı (%87) tespit edilmiştir (Tablo 9). Kırdaki yaşayanlarda tasarruf yapamayanların oranı daha yüksektir (%90).

Üç büyük il arasında, tasarruf yapamayanların oranının en yüksek olduğu il Ankara’dır (%87). Bölgelerde, doğruya doğru gidildikçe tasarruf oranı düşmektedir. En çok tasarruf yapabilen bölgeler Ege (%18), Akdeniz (%16), İstanbul (%16), Batı Marmara (%15) ve Doğu Marmara’dır (%14).

Hanehalkı tipleri içinde en yüksek oranda tasarrufu %15 ile çekirdek aile yaparken onu %9 ile dağılmış aile ve %8 ile geniş aile izlemektedir. Bek-

lendiği üzere, sosyoekonomik seviye yükseldikçe tasarruf yapabilen hanelerin oranı da artmaktadır. Alt SES grubundaki hanelerin sadece %1’i tasarruf yapabildiğini ifade ederken bu oran orta SES grubunda %12’ye, üst SES grubunda ise %44’e yükselmektedir. En yüksek tasarruf yapabilen grup olan üst SES grubunun %19’unun tasarruflarını banka hesabında tutarak, %15’inin gayrimenkul satın alarak, %9’unun altın alarak ve %9’unun da döviz satın alarak yaptıkları anlaşılmaktadır. Üst SES grubunda, bireysel emeklilik sigortasıyla tasarruf yapanların oranı %3, hisse senedi/tahvil/bono şeklinde tasarruf yapanların oranı ise %4 ‘tür. Diğer SES gruplarında bu iki tasarruf aracı hiç tercih edilmemektedir.

3.Bölüm

EVLİLİK VE BOŞANMA

- İlk Evlenme Yaşı
- Uygun Evlenme Yaşı
- Eş ile Tanışma Şekli
- Evlilik Kararı
- Nikah Türü
- Başlık Parası
- Akraba Evliliği
- Akraba Evliliğini Uygun Bulma
- Eş ile Hemşehrilik İlişkisi
- Evlenirken Yapılan Törenler
- Evlenilecek Kişide Aranacak Özellikler
- Evliliğin Durumu
- Boşanma Nedenleri
- Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

Bu bölümde, Türkiye’de ilk evlenme yaşı, eş ile tanışma şekli, evlilik kararı, nikâh türü, başlık parası, akraba evliliğine bakış, evliliğe ilişkin törenler, evlenilecek kişide aranan özellikler, eş ile hemşerilik, evlilik sayısı, evlilik durumu ve boşanma konuları ele alınmıştır. Böylece Türkiye’deki evlilik ilişkilerinin çeşitli yönleriyle daha yakından tanınması amaçlanmıştır.

3.1. İlk Evlenme Yaşı

Resmi ve/veya dini nikâhla evlenmenin yaygın olduğu ülkemizde, ilk evlenme yaşı önemli bir demografik göstergedir. Araştırmada ilk evlenme yaşıyla ilgili sorudan alınan cevaplara göre; ülkemizde evliliklerin büyük çoğunluğu (%77) 18 ila 29 yaş arasında gerçekleşmektedir (Tablo 10). Evli çiftlerin yarısından fazlası (%59), 18 ila 24 yaş arasında evlenmiştir. Evlenen bireylerin %20’sinin 18 yaşından önce evlendiği tespit edilmiştir. 35 ila 39 yaş arasında evlenenler ise oldukça düşük bir orandadır (%1).

Türkiye genelinde ilk evlenme yaşı olarak 18-24 yaş arası daha çok tercih edilmektedir. Kentte de, kır-

da da bu yaş grubunda evlenenlerin oranı %59’dur. Kentte 18 yaşından önce evlenenlerin oranı %17 iken kırdaki, beklenildiği üzere bu oran biraz daha artarak %24’e ulaşmaktadır. Kentte ve kırdaki 25 yaşından sonra evlenenlerin oranı paralel şekilde düşmektedir. Hem kırdaki hem kentte 35-39 yaş arasında evlenenlerin oranı ise oldukça düşüktür.

Üç büyük ilde ilk evlenme yaşı ülke genelinde olduğu gibi 18-24 yaş arasında yoğunlaşmıştır. Üç büyük il arasında karşılaştırma yapıldığında İzmir’de 25-29 yaş arasında evlenenlerin oranı (%27), İstanbul ve Ankara’ya kıyasla daha yüksektir.

12 bölge içinde İstanbul (%13) ve Batı Marmara (%15) bölgelerinde yaşayanlar arasında 18 yaşından önce evlenenlerin oranı daha düşüktür. Ortadoğu Anadolu (%29) ve Kuzeydoğu Anadolu (%27), Orta Anadolu (%26), Güneydoğu Anadolu (%25) ve Batı Karadeniz (%24) bölgelerinde yaşayanlar arasında ise daha yüksektir. Tersine, ilk evliliğini 18-24 yaşları arasında yapanların oranı, batı bölgelerinden doğuya doğru gidildikçe düşmektedir.

Tablo 10. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgelere Göre İlk Evlenme Yaşı

	-18	18-24	25-29	30-34	35-39
Türkiye	19,5	59,0	17,5	3,1	0,9
YERLEŞİM YERİ					
Kent	16,6	59,2	19,7	3,5	1,0
Kır	24,3	58,6	14,0	2,4	0,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	12,6	60,6	22,0	3,9	0,9
Ankara	16,2	58,1	19,5	4,9	1,3
İzmir	14,5	52,2	27,0	5,0	1,3
BÖLGE					
İstanbul	12,6	60,6	22,0	3,9	0,9
Batı Marmara	15,4	61,1	18,3	4,1	1,0
Ege	17,9	59,0	19,1	3,0	1,0
Doğu Marmara	18,1	61,8	17,1	2,5	0,6
Batı Anadolu	18,8	62,0	15,6	2,8	0,7
Akdeniz	18,4	55,2	19,9	5,0	1,6
Orta Anadolu	25,6	58,7	13,9	1,3	0,5
Batı Karadeniz	24,0	58,7	14,2	2,0	1,1
Doğu Karadeniz	22,6	58,5	15,0	2,8	1,2
Kuzeydoğu Anadolu	27,0	53,2	16,7	2,0	1,2
Ortadoğu Anadolu	28,9	53,8	14,2	2,5	0,6
Güneydoğu Anadolu	25,4	59,4	12,6	2,0	0,5

Kadınlar arasında 18 yaşından önce evlenme oranı (%31), erkeklere göre (%7) daha yüksektir. Bu bulgu, Türkiye’de genel görünüm itibarıyla kadınların erkeklerden daha küçük yaşta evlendiklerini göstermektedir. Hem kadın (%60) hem de erkekler (%59) ilk evliliklerini daha çok 18-24 yaş aralığında yapmaktadır.

Yaş ilerledikçe cinsiyetler arasında ilk evlenme yaşına ilişkin oranlar farklılaşmaktadır. Erkeklerin %29’u 25-29 yaş arasında evlenirken, kadınların sadece %8’i bu yaş aralığında evlenmektedir.

Bununla birlikte, hem kadınlarda hem de erkeklerde ilk evlenme yaşı daha ileri yaş gruplarına fazla kaymamaktadır; kadınların sadece %2’si, erkeklerin ise %7’si 30 yaşından sonra evlenmektedir. Bu durum, ülkemizde evliliklerin çoğunun yirmili yaşlarda gerçekleştiğini göstermektedir (Tablo 11).

Bireylerin yaşı, ilk evlenme yaşının zaman içindeki değişimine ilişkin değerlendirme yapmayı kısmen mümkün kılmaktadır. 65 yaşın üzerinde olanlar arasında 18 yaşın altında evlenenlerin oranı %32 iken bu oran daha genç yaş gruplarında azalarak 25-34 yaş grubunda %14’e kadar düşmektedir. Bu oranlar son 30-40 yıllık süre içinde 18 yaşından önce yapılan evliliklerin çok belirgin bir biçimde azalmaya başladığını göstermektedir. Öte yandan 18-24 yaş grubunda 18 yaşından önce evlenme oranı %22’ye yükselmektedir. 18-24 yaş grubundaki bu küçük artış iki farklı şekilde değerlendirilebilir. Bir yoruma göre, son 10 yıllık dönemde bu düşüş trendinde bir miktar değişim olduğu, 18 yaşın altındaki evliliklerin oranının bir önceki döneme göre biraz arttığı düşünülebilir. Diğer yoruma göre ise 18-24 yaş grubunda evli olanların evlenme yaşı 18 yaşın altı veya 18-24 yaş aralığında olacağı için oranların daha yüksek olması beklenecek bir sonuç olarak görülebilir.

Tablo 11. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre İlk Evlenme Yaşı

	-18	18-24	25-29	30-34	35-39
CİNSİYET					
Erkek	6,5	58,5	28,5	5,1	1,4
Kadın	31,2	59,5	7,6	1,2	0,5
YAŞ					
18-24	22,2	77,1	0,7	0,0	0,0
25-34	13,9	61,4	22,5	2,1	0,0
35-44	15,1	58,6	20,2	5,0	1,0
45-54	20,2	57,4	17,2	3,4	1,8
55-64	27,8	54,1	14,2	2,6	1,3
65+	31,6	52,3	12,1	2,5	1,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	47,1	46,5	4,6	1,3	0,5
Okuryazar hiç okula gitmeyen	32,2	55,6	10,1	1,2	0,9
İlkokul mezunu	19,0	64,3	14,0	2,2	0,6
İlköğretim/orta okul mezunu	11,4	64,0	20,7	2,9	1,0
Lise/lise dengi mezunu	3,6	60,4	30,2	4,6	1,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,6	39,1	45,5	11,5	3,2
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	16,5	59,4	19,7	3,5	1,0
Geniş	25,2	60,0	12,3	1,8	0,6
Dağılmış	35,5	50,8	9,6	2,4	1,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	35,6	52,1	9,7	1,5	1,0
Orta grup	18,6	61,3	16,5	2,8	0,7
Üst grup	6,1	49,2	35,1	7,3	2,3

İlk evlilik yaşı ile ilgili veriler öğrenim durumuna göre incelendiğinde, okuryazar olmayanların hemen hemen yarısının (%47), 18 yaşından önce evlendikleri görülmektedir. Okuryazar olup hiç okula gitmeyenlerin %32'si ise 18 yaşından önce evlenmiştir. Üniversite ve lisansüstü eğitim yapanların ise sadece %6'sı 18 yaşından önce evlilik yapmıştır. Okuryazar olmayanların diğer yarısı 18-24 yaşları arasında evlenmiştir (%47). Okuryazar olup hiç okula gitmeyenler arasında 18-24 yaş arasında evlenenlerin oranı ise %56'dır. Bu durumda ülkemizde, okuryazar olmayan veya okuryazar olup da okula gitmeyenlerin büyük bir çoğunluğu 24 yaşına kadar evlenmişlerdir.

Üniversite ve yüksek lisans düzeyinde eğitim görenlerin %39'u 18-24; %46'sı 25-29; %12'si 30-34 yaş arasında evlenmiştir. Yükseköğretim mezunu olanların

Tablo 12. Kadın ve Erkek İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı

	Kadın	Erkek
15-19	13,0	2,5
20-24	61,0	37,2
25-29	24,3	49,6
30-34	1,5	10,0
35-39	0,1	0,5
40-44	0,0	0,0
45+	0,0	0,0

3. 2. Uygun Evlenme Yaşı

Araştırmaya katılan bireylere erkek ve kadın için en uygun ilk evlenme yaşının hangi aralıkta olması gerektiği sorulmuştur (Tablo 12). Bireylerin çoğunluğu (%61), kadınlar için uygun evlenme yaşının 20-24 yaş aralığında olduğunu belirtmektedir. Erkekler içinse uygun ilk evlenme yaşı 25-29 yaş aralığı olarak görülmektedir (%50).

Ülkemizde kadınlar için 20-34 yaş arası, bireylerin %87'si tarafından ideal ilk evlenme yaşı olarak görülürken, erkekler için bu oran %97'dir. Bireylerin %13'ü kadınlar için ideal ilk evlenme yaşının 15-19 yaş aralığında olduğunu belirtirken aynı yaş aralığını erkekler için ideal ilk evlenme yaşı olarak belirtenlerin oranı %3'tür. Diğer bir ifadeyle erkek için uygun görülen ilk evlenme yaşı, kadın için uygun görülenden daha yüksektir.

sadece %3'ü 35-39 yaş arasında evlenmişlerdir. Tablodan da görüldüğü gibi öğrenim düzeyi yükseldikçe erken evlilik yapma oranı düşmektedir (Tablo 11).

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, dağılmış ailelerde 18 yaşından önce evlenme oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır (%36). Bu oran çekirdek ailelerde %17, geniş ailelerde ise %25'tir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, 18 yaşından önce evlenenlerin oranının azaldığı görülmektedir. Alt SES grubunun %36'sı 18 yaşından küçük evlenmiştir. Bu oran orta SES grubunda %19'a, üst SES grubunda %6'ya düşmektedir. Buna karşılık sosyoekonomik seviye yükseldikçe 25-29 ya da 30-34 yaş arasında evlenenlerin oranı artmaktadır. Üst SES grubunun %35'i 25-29; %7'si 30-34 yaş aralığında evlenmiştir.

3.2.1. Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı

Kentte yaşayanların (%60) ve kırdaki yaşayanların büyük çoğunluğu (%64), 20-24 yaş aralığını kadınlar için ideal evlilik yaş aralığı olarak tanımlamaktadır. Kır ve kent arasında kadınlar için uygun evlilik yaşı konusunda en belirgin farklılık, 15-19 yaş grubundadır. Kentte yaşayanların %9'u, kırdaki yaşayanların ise %20'si 15-19 yaş aralığını kadınlar için ideal evlilik yaşı olarak belirtmiştir (Tablo 13).

Üç büyük il bazında yapılan değerlendirmede, İstanbul'da kadınların 20-24 yaş aralığında evlenmesini uygun bulanların oranının (%60), Ankara ve İzmir'e kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu oran Ankara ve İzmir'de %51'dir. Buna karşılık, Ankara (%41) ve İzmir'de (%40), 25-29 yaş arası kadınlar için uygun evlenme yaşı olarak görenlerin oranı İstanbul'a kıyasla daha yüksektir (%32).

Tüm bölgelerde çoğunluk 20-24 yaş aralığını kadınlar için ideal evlilik yaş aralığı olarak belirtmektedir. Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayanlar arasında kadınlar için ideal evlilik yaşının 15-19 yaş aralığında olduğunu belirtenlerin oranı diğer bölgelere göre daha fazladır. Ortadoğu Anadolu'da bu yaş aralığının uygun olduğunu söyleyenlerin oranı %24, Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise %30'dur. Diğer yandan İstanbul,

Doğu Marmara ve Batı Marmara'da yaşayanların önemli bir kısmı 25-29 yaş aralığını da kadınlar için uygun evlilik yaşı olarak belirtmektedir. İstanbul'da ve Doğu Marmara'da bu yaş aralığını belirtenlerin oranı %32, Batı Marmara'da ise %27'dir.

Hem kadınların (%60) hem de erkeklerin (%62) çoğunluğu, kadınların 20-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünmektedir (Tablo 14).

Tablo 13. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45 +
Türkiye	13,0	61,0	24,3	1,4	0,1	0,0	0,0
YERLEŞİM YERİ							
Kent	8,7	59,5	29,6	2,0	0,2	0,0	0,0
Kır	20,4	63,8	15,0	0,7	0,1	0,0	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	5,1	60,1	32,2	2,2	0,4	0,1	0,0
Ankara	4,6	50,5	41,2	3,5	0,1	0,0	0,1
İzmir	4,3	51,1	40,2	4,1	0,2	0,0	0,1
BÖLGE							
İstanbul	5,1	60,1	32,2	2,2	0,4	0,1	0,0
Batı Marmara	8,7	61,9	27,3	1,9	0,1	0,0	0,2
Ege	12,7	62,3	22,8	2,1	0,1	0,0	0,0
Doğu Marmara	6,3	59,5	32,4	1,8	0,0	0,0	0,0
Batı Anadolu	11,8	58,9	27,1	2,1	0,1	0,0	0,1
Akdeniz	15,4	59,0	24,4	1,1	0,1	0,0	0,0
Orta Anadolu	19,4	68,9	11,2	0,4	0,0	0,0	0,0
Batı Karadeniz	9,3	66,9	22,8	1,0	0,0	0,0	0,0
Doğu Karadeniz	13,3	60,4	24,7	1,1	0,5	0,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	16,0	62,2	20,5	1,1	0,2	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	23,5	58,2	17,9	0,5	0,0	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	29,5	59,4	10,4	0,6	0,1	0,0	0,1

Türkiye genelindeki eğilime paralel olarak kadın için uygun evlenme yaşı konusunda farklı yaş grupları da 20-24 yaş aralığını belirtmiştir. Yine benzer şekilde tüm yaş grupları kadınlar için evlenme yaşı olarak ikinci sıraya 25-29 yaş aralığını koymaktadır. Yaş ilerledikçe kadın için uygun evlenme yaş aralığının 15-19 yaş arasında olmasını uygun bulanların oranı da yükselmektedir. Kadın için uygun evlenme yaşının 25-29 yaş aralığında olduğunu düşünenlerin oranı ise tersine, yaş ilerledikçe düşmektedir.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, hâlihazırda evli ve dul olanların benzer düşüncede

olduğu görülmektedir. Aynı benzerlik bekâr ve boşanmış bireyler arasında da mevcuttur. Evli veya dul bireyler, bekâr veya boşanmış olanlara kıyasla kadının daha genç yaşta evlenmesini uygun bulmaktadır. Evli bireylerin %15'i, dul bireylerin %17'si kadın için uygun evlenme yaşının 15-19 yaş arası olduğunu düşünmektedir. Bekâr (%7) ve boşanmış (%6) bireyler arasında aynı şekilde düşünenlerin oranı daha düşüktür. Buna karşılık, kadının 25-29 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı da %36 ile bekâr ve %37 ile boşanmış bireyler bakımından daha yüksektir.

Tablo 14. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45+
CİNSİYET							
Erkek	15,2	61,7	21,8	1,1	0,1	0,0	0,0
Kadın	10,8	60,4	26,7	1,9	0,2	0,0	0,0
YAŞ GRUBU							
18-24	9,2	61,3	28,4	1,1	0,0	0,0	0,0
25-34	10,6	59,0	28,2	2,0	0,2	0,0	0,0
35-44	12,2	61,1	24,4	2,0	0,2	0,0	0,0
45-54	13,9	62,5	22,3	1,1	0,1	0,0	0,0
55-64	17,9	61,3	19,3	1,3	0,1	0,1	0,0
65+	22,6	63,8	12,8	0,7	0,0	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	27,7	62,8	9,2	0,4	0,0	0,0	0,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	23,5	61,8	14,0	0,7	0,0	0,0	0,0
İlkokul mezunu	13,5	66,4	19,0	1,0	0,1	0,0	0,0
İlköğretim/orta okul mezunu	11,3	62,6	24,9	1,2	0,0	0,0	0,1
Lise/lise dengi mezunu	5,5	55,1	36,7	2,5	0,2	0,0	0,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	2,8	41,8	50,1	4,8	0,5	0,0	0,0
MEDENİ DURUMU							
Bekar	6,8	54,3	35,7	2,7	0,4	0,0	0,1
Evli	14,5	62,8	21,4	1,1	0,1	0,0	0,0
Boşanmış	5,7	51,3	36,9	5,5	0,0	0,5	0,0
Dul	16,6	63,4	18,9	1,2	0,0	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	11,6	61,3	25,5	1,4	0,1	0,0	0,0
Geniş	19,6	63,2	16,3	0,7	0,1	0,0	0,0
Dağılmış	8,7	53,2	33,1	4,0	0,7	0,2	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	27,8	60,2	11,4	0,5	0,1	0,0	0,0
Orta grup	12,2	63,4	22,9	1,3	0,1	0,0	0,0
Üst grup	3,8	44,1	47,6	4,3	0,1	0,0	0,0

Okuryazar olmayanların %28'i 15-19; %63'ü 20-24; %9'u 25-29 ve %0 4'ü de 30-34 yaş aralığının kadın için ideal evlilik yaşı olduğunu belirtmiştir. Kadının 15-19 yaşları arasında evlenmesi gerektiğini düşünenlere özellikle düşük öğrenim gruplarında daha fazla rastlanmaktadır. Üniversite ve lisansüstü eğitim görenlerin yarısı (%50) kadın için uygun evlenme yaşını 25-29 yaş aralığı olarak belirtmektedir. Diğer öğrenim gruplarında araştırmaya katılanların çoğunluğu 20-24 yaş arasını kadın için uygun ev-

lenme yaşı olarak düşünürken, üniversite mezunlarında bu konuda bariz bir kırılmanın olması eğitim faktörünün birey üzerinde oluşturduğu etkiye ilişkin önemli ipuçlarındandır.

Tüm hanehalkı tiplerinde kadın için ideal evlenme yaşında 20-24 yaş aralığı öne çıkmaktadır. Dağılmış aileler, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla kadınların biraz daha ileri yaşta evlenmelerinin uygun olduğunu düşünmektedir. Dağılmış ailelerin %33'ü ka-

dınlar için uygun evlenme yaşının 25-29 olduğunu belirtirken bu oran çekirdek ailelerde %26, geniş ailelerde %16'dır.

Alt ve orta SES grubunun büyük çoğunluğu (%60'tan fazlası) kadınlar için uygun evlilik yaşının 20-24 yaş aralığı olduğunu düşünmektedir. Üst SES grubunda bu oran %44'tür. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe kadınların 25-29 yaş aralığında evlenmesini uygun bulanların oranı artmaktadır. Alt SES grubunun %11'i bu yaş aralığını uygun bulurken üst SES grubunda bu oran %48'dir. Buna karşılık sosyoekonomik seviye düştükçe kadınların 15-19 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranını yükselmektedir. Alt SES grubunda %28 olan bu oran üst SES grubunda %4'e inmektedir.

3.2.2. Erkek İçin Uygun Görülen Evlenme Yaşı

Tablo 15'te görüldüğü üzere kırdı yaşayanların yarısından fazlası (%51) erkekler için ideal evlilik yaşının 20-24 yaş aralığında olduğunu düşünürken kentte yaşayanların yarısından fazlası (%56) ise er-

kekler için ideal evlilik yaşının 25-29 yaş arasında olduğunu düşünmektedir.

Üç büyük ilde yaşayanların yarıdan çoğu ülke geneline paralel şekilde erkekler için ideal evlenme yaşını 25-29 olarak belirtmiştir. Erkeklerin 30-34 yaş aralığında evlenmesini uygun görenlerin oranı Ankara (%20) ve İzmir'de (%19) daha yüksektir.

Bütün bölgelerde çoğunluğun 25-29 yaş aralığını erkekler için ideal evlilik yaş aralığı olarak belirttiği görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayanların çoğunluğu ise erkekler için ideal evlilik yaşının 20-24 yaş aralığı olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan İstanbul (%15), Ege (%10), Doğu Marmara (%12) ve Batı Anadolu (%12) ile Doğu Karadeniz (%12) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%11) yaşayanların önemli bir kısmı, erkekler için uygun evlilik yaşı olarak 30-34 yaş aralığını düşünmektedir. Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayanların, özellikle benzer oranlarda olmak üzere (%7), erkekler için ideal evlilik yaşını 15-19 yaş aralığında gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 15. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek İçin Uygun Görülen İlk Evlenme Yaşı

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45+
Türkiye	2,5	37,2	49,6	10,0	0,5	0,0	0,0
YERLEŞİM YERİ							
Kent	1,5	29,6	55,5	12,6	0,7	0,0	0,0
Kır	4,3	50,7	39,2	5,5	0,3	0,0	0,0
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,6	23,5	59,5	15,2	1,1	0,1	0,0
Ankara	0,8	20,7	57,3	20,1	0,9	0,0	0,2
İzmir	0,6	22,8	56,9	18,6	0,9	0,0	0,0
BÖLGE							
İstanbul	0,6	23,5	59,5	15,2	1,1	0,1	0,0
Batı Marmara	1,8	41,5	47,5	8,7	0,5	0,0	0,0
Ege	2,0	39,7	47,6	10,2	0,4	0,0	0,0
Doğu Marmara	1,5	27,3	59,0	11,5	0,5	0,1	0,0
Batı Anadolu	1,5	38,3	47,2	12,3	0,5	0,0	0,1
Akdeniz	2,7	39,8	46,7	10,3	0,5	0,0	0,0
Orta Anadolu	2,7	47,1	46,3	3,7	0,2	0,0	0,0
Batı Karadeniz	2,9	44,7	45,8	6,4	0,3	0,0	0,0
Doğu Karadeniz	3,0	32,4	51,2	12,0	1,3	0,0	0,1
Kuzeydoğu Anadolu	2,5	33,9	52,6	10,5	0,4	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	6,6	43,1	45,0	5,4	0	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	7,7	53,0	36,1	3,0	0,2	0,0	0,0

Hem kadınlar hem de erkekler açısından erkek için ideal evlilik yaşı aynıdır (Tablo 16). Her iki cins, erkeklerin 25-29 yaş aralığında evlenmeleri gerektiği konusunda birleşmektedir.

Bulgular, cevaplayanların yaşına göre incelendiğinde, ilk sırada, erkekler için uygun evlenme yaşı olarak 25-29 yaş aralığını belirten farklı yaş gruplarından bireyler yer almaktadır. İkinci sırada ise 20-24 yaş aralığını düşünenler bulunmaktadır. Bu durum 55 yaş üzeri nüfusta farklılık göstermektedir. 55-64 ve 65+ yaş gruplarında erkek için ideal evlenme yaşının 20-24 yaş arası olduğunu belirtenlerin oranı daha yüksektir. Bu cevabı verenlerin oranı 55-64 yaş grubunda %44, 65+ yaş grubunda ise %53'tür.

Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, evli ve dul bireylerin benzer düşüncede oldukları, bekâr ve boşanmış olanlarınsa bu iki gruptan farklılaştığı görülmektedir. Erkeklerin 20-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı evliler (%40) ve dul bireyler (%44) nazarında daha yüksektir. Bekârların yarısından fazlası (%58), erkeklerin 25-29 yaş aralığına evlenmesinin daha uygun olduğunu belirtmektedir. Boşanmış bireylerin %25'i ise erkeklerin 30-34 gibi daha büyük yaş aralığında evlenmesinin uygun olduğunu düşünmektedir.

Tablo 16. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek İçin Uygun İlk Evlenme Yaşı

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45+
CİNSİYET							
Erkek	3,0	39,2	48,4	9,0	0,4	0,0	0,0
Kadın	2,1	35,4	50,7	11,0	0,7	0,0	0,0
YAŞ GRUBU							
18-24	1,5	32,9	56,7	8,7	0,2	0,1	0,0
25-34	1,9	30,7	53,1	13,4	0,8	0,0	0,0
35-44	2,1	37,5	48,9	10,7	0,7	0,0	0,1
45-54	3,0	39,9	48,4	8,0	0,7	0,0	0,0
55-64	3,6	44,4	43,6	8,1	0,3	0,1	0,0
65+	5,7	52,9	35,3	6,0	0,1	0,0	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	7,4	59,1	30,1	3,1	0,2	0,0	0,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	4,5	51,5	37,8	5,9	0,3	0,0	0,0
İlkokul mezunu	2,3	41,7	48,7	6,9	0,4	0,0	0,0
İlköğretim/orta okul mezunu	1,7	35,2	51,4	11,1	0,4	0,1	0,1
Lise/lise dengi mezunu	1,1	21,5	61,2	15,2	0,9	0,0	0,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,4	13,3	59,5	25,1	1,5	0,0	0,1

Üniversite ve lisansüstü eğitim görenlerin büyük çoğunluğu (%85) 25-34 yaş aralığının erkekler için ideal evlilik yaşı olduğunu belirtmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe erkekler için uygun sayılan yaş aralığı da yükselmektedir. Ayrıca bütün eğitim düzeylerinde 45 yaş ve üstünün ideal evlenme yaşı olarak görülmediği tespit edilmiştir.

Çekirdek (%52) ve dağılmış aileler (%50) arasında erkek için ideal evlenme yaşını 25-29 yaş arası olarak görenlerin oranı daha yüksektir. Geniş aileler arasında ise erkeklerin 20-24 yaş aralığında evlenmesi gerektiğini belirtenlerin oranı daha yüksektir (%47).

Genel olarak sosyoekonomik seviye yükseldikçe erkek için uygun bulunan evlenme yaşının da yükseldiği görülmektedir. Alt SES grubunun yarısından fazlası (%57), erkek için uygun evlenme yaşının 20-24 arası olduğunu belirtmektedir. Bu oran üst SES grubunda %15'tir. Orta ve üst SES grubunda ise 25-29 yaş aralığını uygun bulanların oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Orta SES grubunun %51'i, üst SES grubunun ise %60'ı erkek için uygun evlenme yaşının 25-29 arası olduğunu ifade etmektedir.

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45+
MEDENİ DURUMU							
Bekar	1,0	25,2	57,6	14,7	1,4	0,1	0,1
Evli	2,9	40,2	47,9	8,6	0,3	0,0	0,0
Boşanmış	0,4	23,5	48,4	24,6	2,6	0,5	0,0
Dul	3,4	44,3	43,2	8,8	0,3	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	2,2	35,5	51,7	10,2	0,4	0,0	0,0
Geniş	4,4	47,3	42,3	5,7	0,3	0,1	0
Dağılmış	1,2	27,4	49,8	18,9	2,3	0,2	0,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	6,7	57,0	31,7	4,2	0,4	0,0	0,0
Orta grup	2,2	37,5	50,7	9,0	0,5	0,0	0,0
Üst grup	0,5	14,9	59,8	23,5	1,3	0,0	0,0

3.3. Eş ile Tanışma Şekli

Araştırmada evlilik deneyimi olan kişilere eşleriyle nasıl tanıştıkları sorulmuştur. Ülkemizde evlilik yapmış olan bireylerin %84'ü aile ve komşu çevresinden birini eş olarak seçmiştir. Bunu arkadaş çevresi (%7) ile iş çevresinden (%5) tanışarak yapılan evlilikler izlemektedir. Gerek kentte gerekse kırdaki yaşayanların büyük çoğunluğu aile ve komşu çevresinden kişilerle evlenmişlerdir. Kentte yaşayanlar içinde iş, arkadaş ve okul çevresinden evlenenlerin oranı kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha yüksektir (Tablo 17).

Üç büyük il karşılaştırmasında İzmir'in farklılaştığı anlaşılmaktadır. İzmir'de aile ve komşu çevresinden biriyle tanışarak evlenenlerin oranı (%70), diğer iki büyük ile kıyasla (%80) daha düşük, buna karşılık iş çevresinde tanışarak evlenenlerin oranı (%12) daha yüksektir.

Evlilik yapmış bireylerin eşleriyle tanışma şekillerinde bölgeler arasında çok büyük bir farklılaşma görülmemektedir. Ancak İstanbul (%79), Ege (%80), Batı Marmara (%73) ve Doğu Marmara (%81) bölgelerinde aile ve komşu çevresi aracılığıyla tanışarak evlenenlerin oranı diğer bölgelere göre biraz daha düşük; iş ve arkadaş çevresinden birisiyle evlenme oranı ise biraz daha yüksektir. Ayrıca ülkemizde internet veya evlilik ajansı aracılığıyla tanışarak yapılan evliliklerin tüm bölgelerde yok denecek düzeyde olduğu da görülmektedir.

Cinsiyete göre eşle tanışma şekline ilişkin bulgular değerlendirildiğinde araştırmada görüşülen kadın ve erkeklerin büyük çoğunluğu (kadınların %86'sı, erkeklerin %83'ü) eşiyile aile ve komşu çevresinden tanışarak evlendiğini ifade etmiştir (Tablo 18). Diğer tanışma şekillerinde de oranlar kadın ve erkekler için benzerdir.

Aile ve komşu çevresinden birisiyle evlenme oranı ileri yaştakilerde daha yüksektir. Örneğin bu oran 65 yaş ve üstünde %95 iken, 18-24 yaş aralığında %77'dir. 18-24 ile 25-29 yaş grubunda olanlar arasında eşiyile iş çevresinden ve arkadaş çevresinden tanışarak evlendiğini söyleyenlerin oranı diğer yaş gruplarına göre daha fazladır.

Okuryazar olmayanların tamamına yakını (%97) aile ve komşu çevresinden kişilerle evlendiklerini belirtmişlerdir. Eğitim düzeyi yükseldikçe eşle tanışmada diğer seçeneklerin oranında da belirgin bir artış dikkat çekmektedir. Nitekim üniversite ve lisansüstü eğitim görenlerin yarısı (%48) eşiyile aile ve komşu çevresinden tanışarak evlendiğini belirtirken %21'i arkadaş çevresinden, %15'i iş çevresinden, %14'ü de okul çevresinden tanışarak evlendiğini belirtmiştir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında belirgin bir fark görülmemekte, büyük çoğunluğun aile ve komşu çevresinde tanıştığı kişilerle evlendiği anlaşılmaktadır. Çekirdek ve dağılmış ailelerde iş çevresinden, geniş ailelerde ise aile ve komşu çevresinden

Tablo 17. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eş ile Tanışma Şekli

	Aile, komşu çevresi	Arkadaş çevresi (okul ve iş dışı)	İş çevresi	Okul çevresi	İnternet / evlilik ajansı	Diğer
Türkiye	84,4	7,4	4,8	2,5	0,0	0,8
YERLEŞİM YERİ						
Kent	81,0	8,8	6,3	3,0	0,1	0,9
Kır	90,0	5,0	2,4	1,8	0,0	0,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	79,6	11,0	6,7	2,2	0,0	0,6
Ankara	79,6	8,7	7,3	3,2	0,4	0,9
İzmir	69,7	12,0	11,7	5,1	0,2	1,2
BÖLGE						
İstanbul	79,6	11,0	6,7	2,2	0,0	0,6
Batı Marmara	72,8	14,7	6,0	4,3	0,2	2,0
Ege	79,5	8,2	7,4	3,6	0,0	1,3
Doğu Marmara	81,0	10,8	4,9	2,3	0,0	1,0
Batı Anadolu	86,8	5,8	4,3	2,2	0,2	0,6
Akdeniz	85,3	6,6	4,8	2,6	0,0	0,7
Orta Anadolu	91,9	2,8	2,3	2,5	0,0	0,6
Batı Karadeniz	85,4	6,5	4,4	2,7	0,0	0,9
Doğu Karadeniz	88,7	5,2	3,0	2,1	0,0	1,0
Kuzeydoğu Anadolu	91,9	2,9	2,3	2,6	0,0	0,3
Ortadoğu Anadolu	91,5	4,4	1,9	1,8	0,2	0,1
Güneydoğu Anadolu	94,5	1,7	1,7	1,4	0,0	0,6

birisiyle evlenmenin diğer hanehalkı tiplerine göre nispeten daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe eşiyile aile ve komşu çevresinde tanışarak evlenenlerin oranı azalmakta, buna karşılık okul, iş ve arkadaş çevresinde tanışarak evlenenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubunun neredeyse tamamı (%95) eşleriyle aile ve komşu çevresinde tanışırken, bu oran üst SES grubunda %56'dır. Alt SES grubundakilerin %1'i iş, %3'ü okul çevresinden tanıştıkları kişiyle evlendiklerini belirtmektedir. Üst SES grubunda ise iş çevresinden tanışarak evlenenlerin oranı %16'ya, arkadaş çevresinde tanışanların oranı %17'ye yükselmektedir.

3.4. Evlilik Kararı

Evlilikle ilgili kararların nasıl alındığının bilinmesi evlilikle ilgili önemli konulardan biridir. Bu amaçla

evlilik deneyimi olan kişilere eşleriyle nasıl evlendikleri sorulmuş, eş seçimini kimin yaptığı ve evlilik kararında evlenecek kişinin görüşünün alınıp alınmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Evlilik kararıyla ilgili olarak araştırmada elde edilen bulgulara göre, evlilik deneyimi olan kişilerin %61'i görücü usulüyle evlenmiştir (Tablo 19). Görücü usulüyle evlenenlerin yarısı ailesinin kararıyla, diğer yarısı ise görücü usulü olmasına rağmen kendi kararıyla evlenmiştir. Bireylerin %31'inin ailesinin onayını alarak kendi seçimiyle evlendiği belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre ailenin bilgisi, izni veya onayı olmadan kendi kararıyla evlenenlerin ve kaçarak evlenenlerin oranının da %8 civarında olduğu tespit edilmiştir.

Kentte yaşayanlarda kendi kararlarının, kırdaki yaşayarlarda ise ailelerinin kararlarının daha baskın olduğu görülmektedir. Kentte yaşayanların %35'inin

Tablo 18. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile Tanışma Şekli

	Aile, komşu çevresi	Arkadaş çevresi (okul ve iş dışı)	İş çevresi	Okul çevresi	İnternet/evlilik ajansı	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	82,8	8,1	5,4	2,8	0,0	0,9
Kadın	85,8	6,8	4,3	2,3	0,1	0,8
YAŞ						
18-24	76,6	10,7	6,9	3,3	0,4	2,1
25-34	78,5	9,8	7,0	3,9	0,0	0,9
35-44	82,5	9,4	5,0	2,3	0,1	0,7
45-54	88,0	5,3	3,7	2,4	0,0	0,6
55-64	90,0	4,1	3,6	1,7	0,0	0,6
65+	95,1	2,3	1,4	0,4	0,0	0,8
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	96,7	1,9	0,4	0,2	0,0	0,7
Okuryazar hiç okula gitmeyen	95,4	2,9	0,7	0,3	0,0	0,6
İlkokul mezunu	90,3	5,5	2,6	0,9	0,0	0,6
İlköğretim/orta okul mezunu	80,1	9,2	5,7	3,2	0,2	1,6
Lise/lise dengi mezunu	66,7	13,6	13,1	5,4	0,1	1,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	48,3	21,2	15,1	14,2	0,3	0,9
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	82,3	8,2	5,7	3,0	0,0	0,8
Geniş	90,8	5,1	2,0	1,3	0,1	0,7
Dağılmış	86,1	6,6	4,0	2,1	0,0	1,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	95,3	2,8	0,6	0,4	0,0	0,9
Orta grup	86,3	6,9	4,1	2,0	0,0	0,7
Üst grup	55,7	17,2	15,6	9,9	0,2	1,4

kendi seçimiyle ailesinin de onayını alarak evlenmelerine karşılık bu oranın kırdaki yaşayanlar arasında %24'e düştüğü görülmektedir. Bunun yanında eşiyile tanışma ve evlenmesinde aile kararı ve görücü usulüyle evlenenlerin oranı kırdaki yaşayanlarda %37 iken kentte yaşayanlarda %28'dir.

Üç büyük il arasında, Ankara'da görücü usulü ailesinin kararıyla evlenenlerin oranı (%32) daha yüksektir. İzmir'de ise kaçarak evlenenlerin oranı (%8) İstanbul ve Ankara'ya göre daha yüksektir.

Evlilik deneyimi olan bireylerin eşleriyle nasıl evlendikleri konusunda bölgeler arasında belirgin

farklılaşmalar olduğu görülmektedir. Ailesinin de onayını alarak kendi seçtiği kişiyle evlenenlerin oranı %43 ile İstanbul'da en yüksektir. Bunu %38 ile Batı Marmara; %36 ile Doğu Marmara; %31 ile Ege ve %31 ile Ortadoğu Anadolu izlemiştir. Bu konuda en düşük oran Orta Anadolu (%17) ve Güneydoğu Anadolu'dadır (%23). Eşiyile görücü usulü ancak kendi kararıyla evlendiğini belirtenlerin en fazla Kuzeydoğu Anadolu'da yaşayanlar arasında olduğu saptanmıştır (%41). Diğer yandan Güneydoğu Anadolu'da yaşayanların %46'sı, Orta Anadolu'da yaşayanların %41'i, Batı Anadolu'da yaşayanların %39'u ve Batı Karadeniz Bölgesinde yaşayanların %37'si görücü usulüyle ve ailelerinin kararıyla ev-

Tablo 19. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Kararı

	Kendi seçimim, aile onayı	Görücü usulüyle, ailemin kararıyla	Görücü usulüyle, benim kararım	Kaçarak	Kendi kararım, ailemin bilgisi dışında	Ailemin karşı çıkmasına rağmen	Diğer
Türkiye	31,2	31,2	29,7	5,8	1,3	0,6	0,1
YERLEŞİM YERİ							
Kent	35,3	27,8	29,7	4,8	1,5	0,8	0,1
Kır	24,3	36,9	29,8	7,6	1,0	0,6	0,1
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	42,8	22,1	27,9	4,4	1,4	1,2	0,2
Ankara	36,9	32,2	26,4	2,0	2,3	0,2	0,0
İzmir	40,2	19,9	29,3	7,7	2,4	0,3	0,2
BÖLGE							
İstanbul	42,8	22,1	27,9	4,4	1,4	1,2	0,2
Batı Marmara	38,4	16,2	27,7	14,9	1,9	0,7	0,1
Ege	30,7	27,5	34,2	5,5	1,8	0,3	0,1
Doğu Marmara	36,0	27,2	24,9	9,3	1,9	0,7	0,0
Batı Anadolu	25,7	39,0	31,0	2,4	1,6	0,3	0,0
Akdeniz	28,2	34,1	29,3	6,0	1,3	0,8	0,2
Orta Anadolu	17,1	41,1	34,7	5,7	0,9	0,4	0,1
Batı Karadeniz	28,0	37,1	23,8	9,5	0,8	0,6	0,1
Doğu Karadeniz	30,3	32,1	26,2	9,7	1,4	0,3	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	29,7	21,9	40,8	5,6	1,5	0,5	0,0
Ortadoğu Anadolu	30,8	35,1	30,5	2,3	0,4	0,4	0,5
Güneydoğu Anadolu	23,3	45,7	29,4	1,1	0,3	0,1	0,1

lendiklerini belirtmişlerdir. Bölgeler arasında kaçarak evlenenler ise %15 ile en yüksek oranda Batı Marmara Bölgesi'nde bulunmuştur.

Cinsiyete göre evlilik kararının verilış biçimine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, araştırmada görüşülen kadın ve erkekler arasında bazı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Evlilik deneyimi olan kadınların önemli bir bölümü (%37) ailesinin kararıyla görücü usulü evlendiğini ifade etmiştir. Bu şekilde evlenen erkeklerin oranı ise daha düşüktür (%25). Evlilik kararına ilişkin diğer seçeneklerde, erkeklerin kendi seçimleri ve ailelerinin onayıyla evlenme oranlarının biraz yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 20).

Daha genç yaştaki bireylerin kendi kararları doğrultusunda evlendikleri ancak ailenin onayını da

aldıkları tespit edilmiştir. 18-34 yaş aralığındaki bireylerin %39-40'ı bu şekilde evlenmişken, bu oran 55-64 yaş aralığında %22, 65 yaş ve üzerindeki bireylerde %15'dir.

Bunun tersine, görücü usulü evlilik ileri yaşlarda çok görülmektedir. 65 yaş ve üzerinde olanlar arasında görücü usulü ve ailesinin kararıyla evlendiklerini belirten bireylerin oranı %54 iken, bu oran 18-24 yaş grubunda %20'ye düşmektedir.

Öğrenim durumu ile evlilik kararı arasındaki ilişki de yüksek eğitimlilerin evlenme kararını kendilerini aldıkları gözlenmektedir. Nitekim üniversite ve lisansüstü eğitim görenlerin %65'i, lise mezunlarının %52'si evlilik kararında kendi seçimleriyle hareket etmişlerdir. Buna karşılık ilköğretim ve daha aşağı düzeyde eğitimlilerde ailesinin kararıyla görücü

usulü evlenenlerin oranı daha yüksektir. Bu bulgulardan hareketle, eğitim düzeyi yükseldikçe ve daha genç yaş gruplarında bireylerin evlenecekleri kişileri seçmede kendi kararlarını daha fazla alabildikleri söylenebilir.

Evlilik kararı hanehalkı tipine göre farklılaşmaktadır. Çekirdek ailelerde kendi seçimi ve aile onayı ile evlenenlerin oranı %35 iken, bu oran diğer hanehalkı tiplerinde %22'ler seviyesindedir. Dağılmış ailelerin yaşadığı hanelerin neredeyse yarısı (%46), görücü usulü ve ailesinin kararıyla evlenmiş bireyler

barındırmaktadır. Bu oran geniş ailelerde %38, çekirdek ailelerde ise %28'dir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe evleneceği kişi konusunda kendisi karar verenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin neredeyse yarısı (%48) görücü usulü ve ailelerinin kararıyla evlenirken bu oran orta SES grubunda %31, üst SES grubunda %13'tür. Buna karşılık, kendi seçimi ve ailesinin onayı ile evlenenlerin oranı alt SES grubunda %15, orta SES grubunda %30, üst SES grubunda ise %58'dir.

Tablo 20. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Kararı

	Kendi seçimim, aile onayı	Görücü usulüyle, ailemin kararıyla	Görücü usulüyle, benim kararım	Kaçarak	Kendi kararım, ailemin bilgisi dışında	Ailemin karşı çıkmasına rağmen	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	35,5	25,2	31,6	5,6	1,3	0,6	0,1
Kadın	27,3	36,6	27,9	6,1	1,3	0,6	0,2
YAŞ							
18-24	39,1	20,2	29,0	9,2	2,0	0,3	0,1
25-34	40,9	20,1	30,9	5,8	1,5	0,7	0,1
35-44	33,5	27,5	31,4	5,3	1,4	0,8	0,1
45-54	26,9	34,3	31,0	5,8	1,5	0,5	0
55-64	21,7	44,8	26,9	5,1	0,8	0,6	0,2
65+	15,0	53,5	23,7	6,3	0,9	0,3	0,2
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	11,4	57,7	22,9	7,3	0,4	0,1	0,2
Okuryazar hiç okula gitmeyen	16,8	46,9	27,5	7,1	1,0	0,6	0,2
İlkokul mezunu	26,1	32,6	32,8	6,8	1,2	0,4	0,1
İlköğretim/orta okul mezunu	41,2	18,0	32,5	6,0	1,4	0,9	0,0
Lise/lise dengi mezunu	51,7	13,5	28,2	3,2	2,1	1,1	0,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	65,4	8,6	21,1	0,4	2,9	1,5	0,1
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	34,5	28,1	29,7	5,5	1,4	0,6	0,1
Geniş	22,6	37,8	31,3	6,8	1,1	0,4	0,0
Dağılmış	21,5	46,2	23,4	6,7	1,5	0,5	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	15,3	48,0	28,5	7,1	0,4	0,5	0,2
Orta grup	30,3	30,9	30,7	6,1	1,3	0,5	0,1
Üst grup	58,4	12,7	23,2	2,0	2,5	1,2	0,0

3.5. Nikâh Türü

Evlilik yapmış olduğunu belirtenlere, nasıl bir nikâh kıydıkları sorulmuş, sadece dini, sadece resmi nikâh ya da her ikisini de yaptıranların oranlarının yanı sıra nikâh yaptırmayanların oranı da belirlenmiştir.

Evlilik deneyimine sahip bireylerin büyük çoğunluğunun (%87) hem resmi hem de dini nikâhlı oldukları tespit edilmiştir (Tablo 21). Sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı %10, sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı ise, %3'tür. Buna karşın Türkiye'de nikâhsız birlikteliklerin oranı çok azdır (%0.6).

Yerleşim yeri ile nikâh türü arasındaki ilişkiye bakıl-

dığında, kentte ve kırdaki yaşayanların çoğunluğunun (kentte %86, kırdaki %88) hem resmi hem de dini nikâh kıydıkları görülmektedir. Öte yandan, kentte yaşayanlar arasında sadece resmi nikâhla evlenenlerin (%11), kırsal alanlarda ise sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı (%8) daha yüksektir.

Evlilik yapmış olan bireylerin eşleriyle evlenirken kıydıkları nikâh türü bölgelere göre bazı farklılıklar göstermektedir. Bölgeler arasında, İstanbul (%17), Akdeniz (%14) ve Orta Anadolu (%14) bölgelerindeki evliliklerde sadece resmi nikâhlıların; Güneydoğu Anadolu (%16), Ortadoğu Anadolu bölgelerinde (%8) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%7) sadece dini nikâhı olanların oranı diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Tablo 21. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Nikah Türü

	Hem resmi hem dini nikah	Resmi nikah	Dini nikah	Nikahı yok
Türkiye	86,5	9,7	3,2	0,6
YERLEŞİM YERİ				
Kent	85,8	11,1	2,4	0,7
Kır	87,5	7,5	4,6	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	80,9	16,7	1,3	1,0
Ankara	82,3	16,0	1,0	0,8
İzmir	83,0	15,0	1,3	0,7
BÖLGE				
İstanbul	80,9	16,7	1,3	1,0
Batı Marmara	93,2	5,5	0,5	0,8
Ege	90,6	7,8	1,4	0,3
Doğu Marmara	88,2	9,8	1,7	0,3
Batı Anadolu	88,8	8,6	2,1	0,6
Akdeniz	83,5	13,5	2,6	0,3
Orta Anadolu	83,1	13,6	2,7	0,7
Batı Karadeniz	92,2	5,3	1,5	1,0
Doğu Karadeniz	95,4	1,8	2,6	0,2
Kuzeydoğu Anadolu	91,6	1,7	6,5	0,3
Ortadoğu Anadolu	88,7	2,9	7,8	0,6
Güneydoğu Anadolu	75,2	8,4	15,5	0,9

Tüm yaş gruplarında hem resmi hem de dini nikâh yaptıranlar çoğunluktadır. Ancak 18-24 yaş aralığındaki bireylerde sadece dini nikâh yaptıranların oranı diğer yaş gruplarına kıyasla yüksektir. Bu yaş grubunda dini nikâh yaptıranların oranı %7 iken, diğer yaş gruplarında bu oran %3-%4 seviyesindedir (Tablo 22). Üç büyük ilde nikâh türüne göre farklılaşma bulunmamaktadır.

Öte yandan, üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında sadece resmi nikâhla evlenenler, alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında ise sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı daha yüksektir.

Tüm hanehalkı tiplerinde hem resmi hem de dini nikâh yaptıranların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ancak sadece dini nikâh yaptırmış olanların oranının çekirdek aile tipinde daha düşük olduğu

(%2) görülmekte, bu oranın diğer hanehalkı tiplerinde %5'ler civarında olduğu anlaşılmaktadır. Geniş ailelerde, sadece resmi nikâh yaptıranların oranının %7 ile diğer hanehalkı tiplerine kıyasla düşük olduğu görülmektedir. Bu oran çekirdek ailelerde %10, dağılmış ailelerde %11 seviyesindedir.

Türkiye genelinde olduğu gibi tüm sosyoekonomik gruplarda hem resmi hem de dini nikâh yaptıranların oranı çok yüksektir. Sosyoekonomik düzey yükseldikçe sadece resmi nikâh yaptıranların oranı artmakta, sadece dini nikâh yaptıranların oranı ise düşmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %7'si sadece resmi nikâhla evlenirken bu oran üst SES grubunda %16'ya çıkmaktadır. Sadece dini nikâh yaptıranların oranı ise alt SES grubunda %9'dur. Bu oran orta SES grubunda %3'e, üst SES grubunda %1'e inmektedir.

Tablo 22. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve SES'e Göre Nikah Türü

	Hem resmi hem dini nikah	Resmi nikah	Dini nikah	Nikahı yok
CİNSİYET				
Erkek	86,2	10,2	2,9	0,7
Kadın	86,7	9,3	3,5	0,5
YAŞ				
18-24	83,4	8,2	7,1	1,3
25-34	86,0	9,9	3,5	0,6
35-44	87,4	9,7	2,1	0,7
45-54	87,3	9,7	2,5	0,5
55-64	84,9	11,0	3,6	0,4
65+	87,1	8,9	3,6	0,4
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	83,7	6,7	9,0	0,6
Okuryazar hiç okula gitmeyen	87,7	6,7	5,2	0,4
İlkokul mezunu	87,5	9,6	2,4	0,6
İlköğretim/orta okul mezunu	88,3	8,4	2,6	0,7
Lise/lise dengi mezunu	86,3	11,7	1,3	0,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	81,3	17,3	0,7	0,7
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	86,7	10,4	2,4	0,5
Geniş	86,8	7,1	5,3	0,8
Dağılmış	82,7	11,1	5,1	1,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	83,5	6,8	9,0	0,7
Orta grup	87,5	9,4	2,6	0,5
Üst grup	82,1	16,3	0,8	0,9

3.6. Başlık Parası

Türkiye Aile Yapısı Araştırması kapsamında, evlilik yapan bireylere evliliklerini gerçekleştirirken başlık parası verilip verilmediği sorulmuştur. Alınan cevaplara göre evliliklerin %18'i bu yolla gerçekleşmiştir. Kentte yaşayanların %14'ünün, kırdaki yaşayanların ise %25'inin başlık parasıyla evlendikleri görülmektedir (Tablo 23).

Başlık parası ile evlenme oranı bakımından üç büyük il farklılaşmamakla birlikte en yüksek oran %12 ile Ankara'dadır. Bölgelere göre başlık parası ile evlenenlerin dağılımına bakıldığında; başlık parası ile evlenenlerin oranı Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde en yüksektir (%49). Bunu %46 ile Ortadoğu Anadolu ve %43 ile Güneydoğu Anadolu bölgeleri izlemektedir. Bu bölgelerde yapılan evliliklerin hemen

Tablo 23. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Başlık Parası

	Evet	Hayır
Türkiye	17,8	82,2
YERLEŞİM YERİ		
Kent	13,8	86,2
Kır	24,5	75,5
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	10,2	89,8
Ankara	12,0	88,0
İzmir	9,6	90,4
BÖLGE		
İstanbul	10,2	89,8
Batı Marmara	10,7	89,3
Ege	6,7	93,3
Doğu Marmara	17,3	82,7
Batı Anadolu	11,3	88,7
Akdeniz	11,2	88,8
Orta Anadolu	23,6	76,4
Batı Karadeniz	23,3	76,7
Doğu Karadeniz	18,1	81,9
Kuzeydoğu Anadolu	48,9	51,1
Ortadoğu Anadolu	45,4	54,6
Güneydoğu Anadolu	42,7	57,3

hemen yarısı başlık parasıyla gerçekleşmektedir. Başlık parası uygulamasının en düşük olduğu bölgeler ise Ege (%7), İstanbul (%10), Batı Marmara (%11) ve Batı Anadolu (%11) bölgeleridir.

Yaş gruplarına göre başlık parası uygulamasının dağılımında, genç yaştakilerde başlık parası ile evlenme oranının azaldığı görülmektedir. 25-34 yaş grubunda başlık parasıyla evlenme oranı %11 iken

55-64 yaş grubunda %29'a ve 65 yaş ve üstünde %31'e çıkmaktadır. Yaş gruplarına göre ortaya çıkan bu farklılaşma, zaman içinde başlık parası uygulamasında bir değişim olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir (Tablo 24).

Alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında başlık parasıyla evlenenlerin oranı daha yüksek, üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında ise daha düşüktür. Okuryazar olmayanların %45'i, okuryazar olup

hiç okula gitmeyenlerin %33'ü başlık parası ile evlenirken, üniversite ve lisansüstü öğrenim görenler arasında bu oran %3'e düşmektedir.

Geniş ailelerde başlık parasının diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yaygın olduğu görülmektedir. Geniş ailelerin yaşadığı hanelerde başlık parası ile evlenen kişilerin oranı %26 iken, bu oran dağılmış ailelerde %18, çekirdek ailelerde %15'tir.

Tablo 24. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Başlık Parası

	Evet	Hayır
YAŞ		
18-24	12,3	87,7
25-34	11,0	89,0
35-44	13,9	86,1
45-54	19,6	80,4
55-64	29,4	70,6
65+	30,9	69,1
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	44,9	55,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	32,5	67,5
İlkokul mezunu	16,3	83,7
İlköğretim/orta okul mezunu	8,6	91,4
Lise/lise dengi mezunu	4,1	95,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	2,5	97,5
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	15,3	84,7
Geniş	26,3	73,7
Dağılmış	17,5	82,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	37,2	62,8
Orta grup	16,4	83,6
Üst grup	4,6	95,4

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe evlenirken başlık parası verilenlerin oranı düşmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %37'si için evlenirken baş-

lık parası uygulaması söz konusu olurken, bu oran orta SES grubunda %16'ya, üst SES grubunda %5'e düşmektedir.

Tablo 25. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliği

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
Türkiye	22,4	77,6
YERLEŞİM YERİ		
Kent	20,2	79,8
Kır	25,9	74,1
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	16,2	83,8
Ankara	18,6	81,4
İzmir	14,9	85,1
BÖLGE		
İstanbul	16,2	83,8
Batı Marmara	4,8	95,2
Ege	19,2	80,8
Doğu Marmara	14,4	85,6
Batı Anadolu	22,7	77,3
Akdeniz	25,1	74,9
Orta Anadolu	24,3	75,7
Batı Karadeniz	21,0	79,0
Doğu Karadeniz	30,4	69,6
Kuzeydoğu Anadolu	31,5	68,5
Ortadoğu Anadolu	33,8	66,2
Güneydoğu Anadolu	43,1	56,9

3.7. Akraba Evliliği

Evlilik yapan bireylere eşleriyle aralarında akrabalık olup olmadığı sorulmuştur. Türkiye'deki evli bireylerin %22'sinin eşleri ile arasında akrabalık bağı bulunmaktadır. Kentte yaşayanların %20'sinin, kırsal alanlarda yaşayanların ise %26'sının akraba evliliği yaptığı görülmektedir (Tablo 25).

Üç büyük il arasında, ciddi bir farklılaşma olmakla birlikte akraba evliliği yapma oranının en yüksek olduğu il Ankara'dır (%19). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki evli bireylerin %43'ünün eşiyile arasında akrabalık ilişkisi vardır. Akraba evliliği yapmış bireylerin yoğun olarak bulunduğu diğer bölgeler sırasıyla Ortadoğu Anadolu (%34) ve Kuzeydoğu Anadolu'dur (%32). Batı Marmara ise akraba evliliğinin en az görüldüğü bölgedir (%5).

Genç ve ileri yaştaki bireyler karşılaştırıldığında, akraba evliliği oranları önemli bir farklılık göstermemektedir. Daha genç yaşlarda oran nispeten biraz daha düşüktür.

Öğrenim durumuna göre akraba evliliği yapanların dağılımına ilişkin bulgular, eğitim düzeyi düştükçe akrabalarla yapılan evliliklerin daha fazla olduğunu göstermektedir (Tablo 26). Örneğin ilkokul mezunlarında oran %23 iken, üniversite/lisansüstü mezunlarında %11'e düşmektedir.

Geniş ailelerde akraba evliliği yapanların oranının (%27) çekirdek ve dağılmış ailelere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe akraba evliliği yapmış olanların oranı düşmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %33'ünün, orta SES grubundaki bireylerin %22'sinin, üst SES grubundaki bireylerin ise %12'sinin eşiyile akrabalık ilişkisi vardır.

Öte yandan akraba evliliği yapmış olan bireylere akrabalığın derecesi sorulmuştur (Tablo 27). Elde edilen sonuçlara göre akraba evliliği yapmış bireylerin, %20'sinin amcasının çocuğuyla, %13'ünün teyzesinin çocuğuyla, %12'sinin dayısının çocuğuyla ve %11'inin halasının çocuğuyla evlendiği tespit edilmiştir. Akraba evliliği yapanların yarıya yakını ise daha uzak akrabaları ile evlilik yapmışlardır (%44).

Tablo 26. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliği

	Akraba evliliği yapan	Akraba evliliği yapmayan
CİNSİYET		
Erkek	22,0	78,0
Kadın	22,7	77,3
YAŞ		
18-24	21,3	78,7
25-34	20,8	79,2
35-44	22,4	77,6
45-54	22,7	77,3
55-64	23,8	76,2
65+	24,5	75,5
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	32,5	67,5
Okuryazar hiç okula gitmeyen	30,5	69,5
İlkokul mezunu	23,2	76,8
İlköğretim/orta okul mezunu	17,3	82,7
Lise/lise dengi mezunu	14,7	85,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	11,1	88,9
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	21,3	78,7
Geniş	26,6	73,4
Dağılmış	19,9	80,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	32,6	67,4
Orta grup	22,0	78,0
Üst grup	12,2	87,8

Eşler arasındaki akrabalık dereceleri oranlarında kent ve kırdaki yaşayanlar arasında önemli bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Bölgelere göre eşiyile arasında akrabalık ilişkisi bulunanların akrabalık derecelerine bakıldığında; Kuzeydoğu Anadolu (%25). Ortadoğu Anadolu (%28) ve özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde (%37) amca çocuğuyla evlenme oranlarının diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yakın ve uzak akraba evlilikleri incelendiğinde; çekirdek ailelerde "diğer akraba" ile evli olanların oranı %46 iken bu oranın diğer hanehalkı tiplerinde %39 seviyesinde olduğu görülmektedir (Tablo 27).

Bu veriden yola çıkarak çekirdek ailelerde yakın akraba evliliklerinin (amca, teyze, hala, dayı çocuğu ile evlilik) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Eşiyile akrabalık ilişkisi olanların detayına girildiğinde, sosyoekonomik seviye yükseldikçe baba tarafından akrabalık ilişkisi olanların oranının düştüğü görülmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %37'si amca ya da hala çocuğu ile evliyken, bu oran üst SES grubunda %22'dir. Buna karşılık, sosyoekonomik seviye yükseldikçe "diğer akraba" ile evli olanların oranı artmaktadır.

Tablo 27. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile Akrabalık

	Amca çocuğu	Teyze çocuğu	Dayı çocuğu	Hala çocuğu	Diğer akraba
Türkiye	19,8	13,1	12,2	11,1	43,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	19,4	13,1	11,8	10,8	45,0
Kır	20,5	13,0	12,7	11,5	42,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	18,3	9,1	11,6	7,9	53,0
Ankara	13,5	13,5	10,9	7,1	55,1
İzmir	18,2	12,3	9,6	12,3	47,6
BÖLGE					
İstanbul	18,3	9,1	11,6	7,9	53,0
Batı Marmara	17,0	19,3	12,1	8,5	43,1
Ege	14,3	13,2	12,8	12,5	47,3
Doğu Marmara	9,0	15,8	12,5	10,1	52,6
Batı Anadolu	17,1	15,6	10,1	10,0	47,2
Akdeniz	19,1	16,3	12,6	12,6	39,4
Orta Anadolu	11,0	14,9	10,3	13,7	50,1
Batı Karadeniz	20,7	17,5	13,2	13,8	34,8
Doğu Karadeniz	11,4	8,6	14,1	11,0	54,8
Kuzeydoğu Anadolu	26,5	13,2	10,7	11,3	38,3
Ortadoğu Anadolu	24,5	10,6	10,7	12,4	41,8
Güneydoğu Anadolu	36,8	9,9	13,9	9,5	29,9
CİNSİYET					
Erkek	20,3	13,5	12,4	10,5	43,3
Kadın	19,5	12,7	12,0	11,6	44,2
YAŞ					
18-24	15,4	13,6	11,4	12,1	47,6
25-34	17,2	13,5	11,1	9,2	48,9
35-44	21,1	13,0	11,9	10,7	43,3
45-54	20,0	13,0	13,3	13,4	40,2
55-64	23,8	12,0	12,3	9,4	42,5
65+	20,5	13,3	13,4	13,5	39,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	26,6	11,5	14,2	11,8	35,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	24,1	10,8	13,5	9,0	42,6
İlkokul mezunu	19,1	13,6	11,4	11,3	44,6
İlköğretim/ortaokul mezunu	14,3	14,5	13,5	10,7	46,9
Lise/lise dengi mezunu	13,7	14,7	10,4	9,2	52,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	10,5	12,3	10,6	15,3	51,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	19,3	13,0	11,5	10,3	45,9
Geniş	20,3	13,4	13,8	13,5	39,0
Dağılmış	25,1	11,8	13,8	10,1	39,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	26,7	12,9	13,4	10,1	36,9
Orta grup	18,9	12,8	12,0	11,3	45,0
Üst grup	10,5	17,0	10,8	11,9	49,9

3.8. Akraba Evliliğini Uygun Bulma

Bireylere, akraba evliliği ile ilgili kanaatlerin belirlenmesi amacıyla, yakın akraba evliliğini (amca, hala, dayı, teyze çocukları) uygun bulup bulmadıkları sorulmuştur. Bu soruya %13 "evet" cevabını verirken, %87 uygun bulmadığını belirtmiştir (Tablo 28).

Kırsal alanlarda yaşayan bireyler arasında akraba evliliğini uygun bulanların oranı daha yüksektir. Kentte yaşayanların %12'sinin, kırsal alanlarda yaşayanların ise %14'ünün akraba evliliğini uygun bulduğu görülmektedir.

Üç büyük il arasındaki karşılaştırmada, akraba evliliğini uygun bulanların oranının İzmir'de daha düşük (%4) olduğu görülmektedir. Türkiye'de akraba evliliği hakkındaki düşüncelerin bölgelere göre

dağılımında, akraba evliliğini uygun bulanların en fazla Güneydoğu Anadolu (%37), Ortadoğu Anadolu (%23), Kuzeydoğu Anadolu (%19) ve Akdeniz (%15) bölgelerinde; en az ise Batı Marmara (%3) ve Ege (%6) bölgelerinde bulunduğu görülmektedir.

Akraba evliliği hakkındaki düşünceler, cinsiyete göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Erkeklerin %13'ü, kadınların ise %12'si akraba evliliğini uygun bulmaktadır. Alt öğrenim düzeyi ve daha ileri yaşta olanlar akraba evliliğini daha uygun bulurken, daha genç ve üst öğrenim düzeyindekilerde bu oranın düştüğü görülmektedir (Tablo 29).

Bireylerin medeni durumuna göre değerlendirildiğinde akraba evliliğini uygun bulanların oranının evli (%14) ve dul olanlar (%16) nazarında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 28. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma

	Akraba evliliği uygun	Akraba evliliği uygun değil
Türkiye	12,5	87,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	11,6	88,4
Kır	14,2	85,8
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	9,1	90,9
Ankara	8,8	91,2
İzmir	4,4	95,6
BÖLGE		
İstanbul	9,1	90,9
Batı Marmara	2,5	97,5
Ege	5,7	94,3
Doğu Marmara	7,6	92,4
Batı Anadolu	13,1	86,9
Akdeniz	15,3	84,7
Orta Anadolu	11,0	89,0
Batı Karadeniz	7,6	92,4
Doğu Karadeniz	8,7	91,3
Kuzeydoğu Anadolu	19,2	80,8
Ortadoğu Anadolu	22,8	77,2
Güneydoğu Anadolu	37,3	62,7

Tablo 29. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum , Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma

	Akraba evliliği uygun	Akraba evliliği uygun değil
CİNSİYET		
Erkek	12,7	87,3
Kadın	12,4	87,6
YAŞ		
18-24	9,7	90,3
25-34	11,6	88,4
35-44	12,2	87,8
45-54	13,0	87,0
55-64	15,8	84,2
65+	17,0	83,0
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	25,8	74,2
Okuryazar hiç okula gitmeyen	20,5	79,5
İlkokul mezunu	12,5	87,5
İlköğretim/orta okul mezunu	9,4	90,6
Lise/lise dengi mezunu	7,3	92,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	5,1	94,9
MEDENİ DURUM		
Bekar	8,1	91,9
Evli	13,6	86,4
Boşanmış	6,0	94,0
Dul	16,3	83,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	11,7	88,3
Geniş	16,2	83,8
Dağılmış	10,0	90,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	23,9	76,1
Orta grup	11,9	88,1
Üst grup	5,0	95,0

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe akraba evliliğini uygun bulanların oranı düşmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin yaklaşık dörtte biri (%24) akraba evliliğini uygun bulurken bu oran orta SES grubunda %12, üst SES grubunda %5'tir.

Öte yandan akraba evliliğini uygun bulduğunu belirtenlere bunun nedeni sorulmuştur. Bu sorudan alınan cevaplara göre yakın akraba evliliğini uygun bulanların %37'si buna neden olarak "soyun (aile kökenlerinin) bilinmesi"ni, %30'u ise "akraba çocuklarının daha iyi anlaşacakları" gerekçesini göstermektedirler (Tablo 30). Akraba evliliğini uygun

bulma nedenleri arasında "gelenek ve göreneklerin korunması"nı gösterenlerin oranı %13, "aile büyüklerine daha saygılı olunması"nı gösterenlerin oranı yine %13 olarak bulunmuştur. Akraba evliliği yapılmasında "malın bölünmemesi" önemli bir gerekçe olarak görülmemektedir (%2).

Yerleşim yerine göre yakın akraba evliliğini uygun bulanların nedenlerine bakıldığında kent ve kırdaki yaşayanların en çok gösterdikleri gerekçeler, "soyun bilinmesi" ve "akraba çocuklarının daha kolay anlaşması" olarak tespit edilmiştir. Yakın akraba evliliğini uygun bulanların gerekçelerinde kent-kır

Tablo 30. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni

	Soyun bilinmesi	Akraba çocuklarının daha iyi anlaşması	Gelenek/göreneklerin korunması	Aile büyüklerine saygı	Malın bölünmemesi	Diğer
Türkiye	36,8	29,5	12,9	12,8	2,2	5,8
YERLEŞİM YERİ						
Kent	37,9	27,3	13,1	13,4	2,1	6,3
Kır	35,2	32,7	12,6	12,0	2,3	5,2
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	47,2	24,9	11,0	7,1	1,6	8,3
Ankara	38,5	21,1	15,6	18,1	5,1	1,7
İzmir	29,3	20,0	16,8	16,5	10,8	6,5
BÖLGE						
İstanbul	47,2	24,9	11,0	7,1	1,6	8,3
Batı Marmara	13,1	22,9	14,1	23,4	4,3	22,2
Ege	30,5	23,7	16,6	14,3	8,3	6,7
Doğu Marmara	26,8	25,7	22,9	14,5	2,0	8,0
Batı Anadolu	45,5	19,9	13,7	15,3	2,6	3,0
Akdeniz	45,0	17,6	14,2	10,4	1,8	11,0
Orta Anadolu	45,8	28,2	8,7	9,1	1,9	6,3
Batı Karadeniz	28,9	35,1	4,7	16,5	2,6	12,1
Doğu Karadeniz	58,2	16,4	6,9	8,2	1,2	9,1
Kuzeydoğu Anadolu	29,6	30,6	17,2	16,3	1,5	4,8
Ortadoğu Anadolu	30,1	38,1	9,4	18,3	1,8	2,3
Güneydoğu Anadolu	26,9	45,3	12,7	13,2	1,3	0,6

ayrımında önemli bir farklılık bulunmadığı gözlenmektedir.

Bölgeler açısından yakın akraba evliliğini uygun bulanların bu konudaki gerekçelerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yerleşim yeri değişkeninde olduğu gibi, her bölgede çoğunlukla yakın akraba evliliğinin tercih edilmesinde en önemli gerekçe olarak soyun, aile kökeninin bilinmesi bulunmaktadır. Doğu Karadeniz (%58) ve İstanbul (%47) bölgelerinde yaşayanlar için bu gerekçe daha da baskındır. İkinci sırada akraba çocuklarının daha iyi anlaşmasını neden olarak gösterenler yer almakta-

dır. Bu gerekçe Güneydoğu Anadolu'da daha öne çıkmaktadır (%45).

Kadın ve erkeklerde, bütün yaş gruplarında, öğrenim düzeylerinde ve hanehalkı tiplerinde yakın akraba evliliğini uygun bulma nedenleri birbirine benzerdir.

Sosyoekonomik seviye düştükçe "gelenek ve göreneklerin korunması" ile "akraba çocuklarının daha iyi anlaşması" gerekçeleri nedeniyle akraba evliliğini uygun bulanların oranı artmaktadır.

Tablo 31. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yakın Akraba Evliliğini Uygun Bulma Nedeni

	Soyun bilinmesi	Akraba çocuklarının daha iyi anlaşması	Gelenek/göreneklerin korunması	Aile büyüklerine saygı	Malın bölünmemesi	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	36,3	27,4	15,2	11,4	2,6	7,0
Kadın	37,3	31,7	10,6	14,1	1,8	4,6
YAŞ						
18-24	32,5	33,2	8,7	15,0	1,5	9,1
25-34	35,5	28,2	14,0	12,4	1,9	8,0
35-44	37	32,7	12,3	10,4	1,9	5,7
45-54	38,2	30,1	12,3	12,9	2,1	4,4
55-64	38,6	29,1	13,4	14,2	3,1	1,6
65+	40,1	22,6	16,5	13,8	3,3	3,7
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	33,3	34,4	13,9	13,9	2,3	2,2
Okuryazar hiç okula gitmeyen	35,5	28,5	17,0	11,9	3,5	3,6
İlkokul mezunu	39,9	29,7	10,8	12,2	1,5	5,9
İlköğretim/orta okul mezunu	37,7	24,9	11,8	15,7	3,6	6,4
Lise/lise dengi mezunu	33,5	26,7	15,8	11,0	1,9	11,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	33,0	16,9	13,8	15,1	4,7	16,5
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	37,3	30,2	12,0	12,0	1,8	6,6
Geniş	35,7	29,0	15,1	14,1	2,8	3,3
Dağılmış	35,4	24,9	13,1	16,0	3,3	7,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	32,0	35,5	16,0	12,8	1,9	1,8
Orta grup	38,0	28,3	12,3	12,7	2,3	6,5
Üst grup	39,0	22,8	7,2	15,1	2,6	13,4

3. 9. Eş ile Hemşerilik İlişkisi

Türkiye Aile Yapısı Araştırması kapsamında, evli bireylere eşleriyle hemşerilik ilişkisi olup olmadığı sorulmuştur. Çıkan sonuca göre Türkiye'de evli bireylerin %69'u eşiyile hemşeridir (Tablo 32).

Yerleşim yerine göre eşleriyle hemşerilik durumlarına bakıldığında, kırsal alandaki eşlerin çok büyük bölümünün hemşeri olduğu görünmektedir. Kırsal alanda yaşayanların %79'u, kentsel alanlarda yaşayanların ise %63'ünün eşleriyle hemşeri oldukları görünmektedir.

Üç büyük il arasında eşiyile hemşerilik ilişkisi olanların oranının en düşük olduğu il %44 ile İzmir'dir. Bölgelere göre dağılımda ise doğu bölgelerinde yaşayanların eşiyile hemşeri olma oranlarının batı bölgelerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğu Karadeniz bölgesindeki evliliklerin %86'sı, Güneydoğu Anadolu'dakilerin %85'i, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu'dakilerin %81'i hemşeri evlilikleri iken bu oran İstanbul'da %56, Doğu Marmara bölgesinde %57'dir.

Yaş gruplarına göre önemli bir farklılaşma gözlenmemekle birlikte daha ileri yaştakilerde eşi ile

Tablo 32. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgelere Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile Hemşerilik

	Evet	Hayır
Türkiye	69,2	30,8
YERLEŞİM YERİ		
Kent	63,4	36,6
Kır	78,9	21,1
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	56,1	43,9
Ankara	54,8	45,2
İzmir	43,8	56,2
BÖLGE		
İstanbul	56,1	43,9
Batı Marmara	60,5	39,5
Ege	67,8	32,2
Doğu Marmara	57,2	42,8
Batı Anadolu	71,8	28,2
Akdeniz	72,8	27,2
Orta Anadolu	78,4	21,6
Batı Karadeniz	68,4	31,6
Doğu Karadeniz	86,4	13,6
Kuzeydoğu Anadolu	80,6	19,4
Ortadoğu Anadolu	80,8	19,2
Güneydoğu Anadolu	84,9	15,1
YAŞ		
18-24	66,5	33,6
25-34	66,1	33,9
35-44	68,4	31,6
45-54	70,3	29,7
55-64	72,8	27,2
65+	74,8	25,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	78,9	21,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	76,5	23,5
İlkokul mezunu	72,7	27,3
İlköğretim/orta okul mezunu	65,6	34,4
Lise/lise dengi mezunu	57,4	42,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	46,8	53,2
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	67,9	32,1
Geniş	75,4	24,6
Dağılmış	62,6	37,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	77,2	22,8
Orta grup	70,6	29,4
Üst grup	48,7	51,3

hemşeri olanların biraz daha fazla çıktığı görünmektedir. Bu durumda, toplumsal değişim süreci-ne bağlı olarak daha yeni olan kuşaklarda hemşeri ile evlenme oranının bir miktar azaldığı söylenebilir (Tablo 32).

Öğrenim düzeyi yükseldikçe eşlerle hemşeri olma oranı düşmektedir. Geniş ailelerde, eşlerle hemşeri olma oranının (%75) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla (çekirdek ailelerde %68, dağılmış ailelerde %63) daha yüksek olduğu görünmektedir.

Alt ve orta SES grubundaki bireyler arasında eşle-riyle hemşerilik ilişkisi olanların oranı %70'lerdedir. Bu oran üst SES grubunda %49'a düşmektedir.

3.10. Evlenirken Yapılan Törenler

Evlenmiş bireylere evlenirken hangi törenlerin yapıldığı sorulmuştur. Araştırmaya katılan evlilik yapmış olan kişilerin %84’ü kız isteme ve söz kesme töreni; %88 ile büyük çoğunluğu da düğün töreni yapıldığını belirtmiştir. Bu durum, ülkemizde evlilikle ilgili geleneklerin hâlâ yaşadığını göstermektedir. “evlenirken herhangi bir tören yapılmadı” diyenlerin oranı oldukça düşüktür (%2) (Tablo 33).

Yerleşim yerine göre bakıldığında, kentte ve kırsal alanda evlenirken bir tören yapanların oranı benzerdir. Farklılaşma en çok resmi nikâh merasimi yaptırانlar arasında görünmektedir. Kentte resmi nikâh merasimi yaptırانların oranı (%75), kırdada (%66) yaptırانlardan daha yüksektir.

Üç büyük il arasında değerlendirme yapıldığında söz kesme/kız isteme töreni yapanların oranı Ankara'da daha yüksektir (%88). Ankara'da dini nikâh merasimi yaptırانların (%63), İzmir'de ise kına gecesi (%79) ve düğün (%79) yaptırانların oranı nispeten daha düşüktür.

Bölgeler arasında en büyük farklılaşma resmi nikâh merasimi yaptırانların oranı ile ilgilidir. Resmi

nikâh merasimi yaptırانların en yüksek olduğu bölgeler %87 ile Ege, %85 ile Batı Marmara, %84 ile Orta Anadolu, %82 ile İstanbul ve %80 ile Doğu Marmara; en düşük olduğu bölgeler ise %35 ile Güneydoğu Anadolu, %39 ile Doğu Karadeniz ve %46 ile Orta Doğu Anadolu'dur. Dini nikâh merasimi yaptırانların oranının en yüksek olduğu bölgeler ise %82 ile Ege Bölgesi, %83 ile Orta Anadolu ile Doğu Marmara Bölgesi ve %80 ile Batı Marmara'dır. Bu oranın en düşük olduğu bölge %54 ile Doğu Karadeniz, %59 ile Ortadoğu Anadolu'dur. Nişan, Batı Anadolu (%85) ve Kuzeydoğu Anadolu'da (%84) daha yaygındır.

Yaş grubu yükseldikçe kına gecesi, düğün ve dini nikâh yaptırانların oranı azalmaktadır. Nişan, 25-54 yaş gruplarında daha yüksek oranda yapılan bir merasimdir. 65 yaş üzerindeki bireylerin evlenirken bir tören yaptırma oranları diğer yaş gruplarından daha düşüktür.

Nişan ve resmi nikâh merasimi yaptırانların oranını öğrenim durumu yükseldikçe artmaktadır. Dini nikâh töreninin ise eğitim durumuna göre belirli bir seyri yoktur.

Hanehalkı tipine göre değerlendirme yapıldığında, dağılmış aileler arasında söz kesme/nikâh (%77), kına gecesi (%72) ve düğün (%81) yaptırانların oranının diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşük olduğu görünmektedir. Geniş ailelere mensup bireyler katında da resmi nikâh yaptırانların oranı (%66) daha düşüktür.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, nişan ve resmi nikâh merasimi yapanların oranı artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin %69'u nişan yaptırانlarını belirtirken bu oran üst SES grubunda %81'e ulaşmaktadır. Resmi nikâh yaptırانların oranı ise alt SES grubunda %55, orta SES grubunda %73, üst SES grubunda ise %81'dir. %74 ile dini nikâh merasimi yaptırانların, %89 ile düğün yapanların oranı ise orta SES grubunda daha yüksektir.

Tablo 33. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlenirken Yapılan Törenler

	Söz kesme/ kız isteme	Nişan	Kına gecesi	Düğün	Resmi nikah merasimi	Dini nikah merasimi	Tören yapılmadı
Türkiye	84,1	77,4	83,1	88,3	71,7	72,3	1,7
YERLEŞİM YERİ							
Kent	84,1	78,7	83,4	87,6	75,0	72,5	1,2
Kır	84,2	75,3	82,7	89,5	66,4	71,8	2,6
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	79,6	79,5	81,8	84,8	81,2	71,4	1,0
Ankara	87,6	82,5	84,8	86,7	78,7	63,0	0,4
İzmir	81,4	78,6	77,5	79,3	82,9	68,7	1,1
BÖLGE							
İstanbul	79,6	79,5	81,8	84,8	81,2	71,4	1,0
Batı Marmara	78,8	72,7	84,7	91,8	84,6	80,2	1,3
Ege	86,1	80,2	83,6	88,2	86,9	82,2	,7
Doğu Marmara	82,6	73,6	84,4	87,2	79,8	83,1	1,7
Batı Anadolu	88,2	84,6	88,2	90,6	69,0	62,7	1,2
Akdeniz	84,6	69,2	78,5	88,8	71,6	67,7	2,5
Orta Anadolu	90,6	82,4	87,2	91,9	83,7	83,4	2,5
Batı Karadeniz	83,5	73,0	82,5	87,5	71,0	74,8	2,3
Doğu Karadeniz	81,6	65,4	68,9	81,7	39,0	53,5	5,5
Kuzeydoğu Anadolu	84,6	84,4	85,5	90,8	64,5	72,2	3,2
Ortadoğu Anadolu	90,6	82,0	90,2	93,0	46,4	58,7	1,7
Güneydoğu Anadolu	82,0	80,5	83,8	89,0	34,5	65,1	1,1
YAŞ							
18-24	84,3	76,9	88,6	91,6	71,2	77,6	1,0
25-34	86,1	80,7	88,0	91,2	72,8	74,0	1,1
35-44	85,7	79,5	85,4	88,7	71,7	71,5	1,8
45-54	84,8	78,0	82,2	87,2	73,0	71,5	1,7
55-64	81,6	73,7	75,9	85,0	71,5	71,3	2,0
65+	77,1	67,6	72,3	83,6	67,7	69,5	3,2
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	78,8	67,2	76,3	84,4	57,3	68,7	3,8
Okuryazar hiç okula gitmeyen	80,2	70,3	77,6	85,8	64,1	71,5	2,6
İlkokul mezunu	85,0	78,2	85,4	90,0	72,5	73,3	1,5
İlköğretim/orta okul mezunu	85,5	79,8	85,8	88,3	76,7	76,3	0,8
Lise/lise dengi mezunu	86,5	82,8	84,1	87,9	78,0	72,1	0,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	85,2	84,1	79,2	86,1	81,8	67,4	1,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	84,8	78,4	84,0	88,4	73,5	73,0	1,5
Geniş	83,7	75,3	83,2	89,8	65,5	70,9	2,1
Dağılmış	76,8	72,3	71,6	80,7	72,4	68,8	2,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	79,0	69,3	85,1	85,1	55,4	66,7	4,1
Orta grup	85,0	78,3	89,1	89,1	73,2	73,6	1,4
Üst grup	83,6	80,7	85,5	85,5	80,9	68,6	1,0

3.11. Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler

Araştırma kapsamında evli olmayan bireylere evlenmeyi düşünüp düşünmediği sorulmuş ve ardından “evet” ya da “kararsızım” cevaplarını verenlere evlenecekleri kişide aradıkları özelliklerin neler olduğu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplarda bireylerin evlenecekleri kişide aradıkları özellikler “çok önemli”, “önemli”, “önemli değil”, “istemem” şeklinde derecelendirilmiştir. Bu sorudan alınan cevaplar Tablo 34'te sunulmuştur.

Tablo 34. Kadın için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler

	Çok önemli	Önemli	Önemli değil	İstemem
Güzel/yakışıklı	6,4	37,4	55,1	1,1
Size aşık olması	35,2	55,2	9,0	0,5
Sizden daha yüksek eğitilmiş	8,5	34,8	54,4	2,3
Sizden daha yüksek gelir sahibi	12,1	44,7	41,8	1,4
Bir işinin olması	54,9	40,2	4,0	0,8
Geliri az da olsa çalışma saatleri az	5,6	29,8	60,5	4,0
İlk kez evlenecek olması	46,6	33,0	19,6	0,8
Aile yapısının benzerliği	36,8	50,2	12,4	0,5

Tablo 35'de, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda bu özellikler için kadınların "önemli" ya da "çok önemli" seçeneklerine verdikleri oranların toplamı görülmektedir. Türkiye genelinde, kadınların evlenecekleri erkekte en çok aradıkları özellikler "bir işinin olması" (%95) ve "erkeğin kendisine âşık olması"dır (%90). Yerleşim yerine göre tek farklılaşma erkeğin ilk kez evlenecek olması konusundadır. Bu konuyu "önemli" ya da "çok önemli" bulan kadınların oranı kırdada daha yüksektir (%88).

Üç büyük ilde ise farklılaşan il Ankara'dır. Ankara'da yaşayan kadınlar için erkeğin ilk kez evlenecek olması (%88), daha yüksek gelir sahibi olması (%66), daha yüksek eğitilmiş olması (%51) ve yakışıklı olması (%50) diğer iki ile göre daha önemlidir. Bölgelere göre değerlendirmede, erkeğin daha yüksek eğitim ve gelire sahip olması Kuzeydoğu Anadolu'da; erkeğin ilk kez evlenecek olması Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu'da; erkeğin yakışıklı olması Güneydoğu Anadolu'da, diğer bölgelere göre daha

Kadınların evlenecekleri erkekte en çok aradıkları özellik “bir işinin olması"dır (%55). Kadınların sadece %4'ü bunun önemli olmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra "erkeğin ilk kez evlenecek olması" (%47), "aile yapısının benzer olması" (%37) ve "erkeğin kendisine âşık olması" (%36), çok önemli olduğu belirtilen diğer özelliklerdir. Kadınların evlenecekleri erkeği seçerken en az önem verdikleri konular ise "erkeğin geliri az da olsa çalışma saatlerinin az olması", "yakışıklı olması" ve "kadından daha yüksek eğitim seviyesine sahip olması"dır. Bu ifadelere önemli değil diyen kadınların oranı sırasıyla %61, %55 ve %54'tür.

yüksek oranda önem atfedilen unsurlardır.

Yaş grubuna göre yapılan değerlendirmede, 18-24 yaş grubundaki kadınlar erkeğin kadına âşık olması (%94) ve ilk kez evlenecek olmasına (%89) diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla önem vermektedir. 65 yaş ve üstü kadınlar katında ise erkeğin daha yüksek eğitilmiş olmasının "önemli" ya da "çok önemli" olduğunu düşünenlerin oranı diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür (%28) (Tablo 36).

Öğrenim durumuna göre farklılaşmalara bakıldığında, okuryazar olmayan kadınlar erkeğin yakışıklı olmasını, okuryazar olup hiç okula gitmemiş olanlar ise erkeğin ilk kez evlenecek olmasını, üst öğrenim seviyesindekiler ise erkeğin kadına âşık olmasını ve daha yüksek eğitilmiş olmasını, diğer öğrenim seviyelerine göre daha önemli bulmaktadır.

Medeni duruma göre bakıldığında, bekâr kadınların daha yüksek oranda önem verdikleri unsurların

Tablo 35. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadın için Evlenilecek Kişide Aranan Özellikler

	Bir işinin olması	Size aşık olması	Aile yapısının benzerliği	İlk kez evlenmesi	Daha yüksek gelir sahibi	Güzel/yakışıklı	Daha yüksek eğitilmiş	Geliri az da olsa çalışma saatleri az
Türkiye	95,2	90,5	87,0	79,7	56,8	43,8	43,3	35,5
YERLEŞİM YERİ								
Kent	95,2	91,0	88,1	75,5	56,5	43,2	42,5	35,7
Kır	95,2	89,5	84,8	88,1	57,2	44,9	45,0	35,0
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	94,6	95,0	89,8	61,9	58,1	41,7	37,2	26,6
Ankara	94,6	81,2	88,2	80,6	66,2	50,3	51,0	23,2
İzmir	93,9	91,8	81,8	61,2	55,6	38,2	42,4	30,8
BÖLGE								
İstanbul	94,6	95,0	89,8	61,9	58,1	41,7	37,2	26,6
Batı Marmara	94,9	97,3	81,9	75,2	53,5	47,4	39,4	25,0
Ege	95,6	92,4	81,6	74,4	53,5	38,0	42,6	36,2
Doğu Marmara	96,3	91,9	95,3	80,5	61,3	40,2	43,3	49,7
Batı Anadolu	95,9	87,3	87,3	81,3	66,9	44,8	52,1	33,5
Akdeniz	93,1	92,5	84,5	80,6	49,6	45,6	39,1	29,2
Orta Anadolu	95,5	85,1	89,2	84,5	65,3	37,4	35,6	35,2
Batı Karadeniz	94,7	90,2	85,6	77,1	56,9	49,4	43,6	42,4
Doğu Karadeniz	94,9	91,5	85,7	88,6	49,5	34,7	44,1	33,4
Kuzeydoğu Anadolu	95,9	87,0	90,5	91,8	73,1	38,4	70,1	52,4
Ortadoğu Anadolu	95,7	84,8	81,4	91,0	59,1	39,3	51,5	41,9
Güneydoğu Anadolu	96,3	85,0	90,7	93,3	48,7	60,9	41,6	37,8

başında erkeğin kadına âşık olması (%92), yakışıklı olması (%46) ve ilk kez evlenecek olması gelmektedir (%85). Erkeğin daha yüksek gelir sahibi olması, boşanmış (%70) ve dul kadınlar (%67) arasında daha önemlidir. Erkeğin bir işinin olması ve geliri az da olsa çalışma saatlerinin az olması ise bekâr ve boşanmış kadınlar tarafından daha yüksek oranda "önemli" ya da "çok önemli" bulunmaktadır.

Hanehalkı tipine göre farklılaşma, daha çok çekirdek ailelere mensup kadınlarda gözlenmektedir. Bu aile tipine mensup kadınlar erkeğin yakışıklı olmasını (%47), kadına âşık olmasını (%93) ve ilk kez evlenecek olmasını (%85) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha önemli bulmaktadır (Tablo 36).

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe evleneceği erkeğin kendisine âşık olmasını önemli ya da çok önemli bulanların oranı artmakta, ilk kez evlenecek olmasını önemli ya da çok önemli bulanların oranı ise azalmaktadır. Sosyoekonomik statüye göre yapılan karşılaştırmada en büyük farklılaşma erkeğin yakışıklı olması konusundaki beklentidir. Bunun önemli ya da çok önemli olduğunu belirtenlerin oranı alt ve orta SES gruplarında %40 seviyelerindeyken, üst SES grubunda %62'ye çıkmaktadır. Erkeğin kadına âşık olmasının önemli ya da çok önemli olduğunu belirtenlerin oranı da alt SES grubunda %81, orta SES grubunda %90, üst SES grubunda ise %98'dir.

Tablo 36. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadın için Evlenilecek Kişide Aranılan Özellikler

	Bir işinin olması	Size aşık olması	Aile yapılarının benzerliği	İlk kez evlenmesi	Daha yüksek eğitilmiş	Güzel/yakışıklı	Daha yüksek gelir sahibi	Geliri az da olsa çalışma saatleri az
YAŞ								
18-24	95,7	94,4	87,1	89,4	44,0	48,9	55,8	36,9
25-34	95,0	86,9	86,9	73,6	43,4	38,3	57,0	33,6
35-44	94,4	79,7	88,8	50,7	41,1	28,0	65,3	37,9
45-54	94,0	85,3	88,0	39,7	38,8	35,4	59,9	26,7
55-64	81,8	80,3	78,1	56,3	36,2	55,7	32,4	23,6
65+	84,0	74,7	72,3	36,5	27,7	46,5	46,5	18,8
ÖĞRENİM DURUMU								
Okuryazar değil	91,7	83,1	86,7	78,2	37,0	52,5	45,4	37,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	92,2	81,2	90,1	93,7	42,7	49,4	51,2	27,8
İlkokul mezunu	92,1	86,4	86,5	77,5	41,1	36,9	61,3	37,5
İlköğretim/orta okul mezunu	95,4	90,5	85,2	81,4	37,0	44,1	54,0	35,9
Lise/lise dengi mezunu	96,5	93,4	86,6	80,5	46,3	46,1	59,3	36,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	98,5	95,3	89,1	75,6	46,5	44,6	51,3	32,4
MEDENİ DURUM								
Bekar	95,4	92,0	87,4	85,0	44,0	45,5	55,6	35,8
Boşanmış	94,7	75,3	86,3	17,6	31,1	24,3	70,2	35,2
Dul	84,6	69,6	74,2	28,3	50,5	22,7	67,4	22,3
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	95,6	92,5	87,6	84,9	44,3	47,1	56,8	36,6
Geniş	92,9	87,6	84,0	78,6	39,6	38,3	56,2	37,7
Dağılmış	96,3	87,5	88,5	65,6	44,2	39,7	57,2	30,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	95,7	81,1	86,9	84,8	44,9	40,5	55,3	30,6
Orta grup	94,7	90,1	86,2	80,0	42,0	41,3	57,1	37,0
Üst grup	98,0	98,0	93,1	74,4	51,5	62,3	55,5	27,8

Erkeklerin %56'sının en çok önemli bulduğu özellik kadının ilk kez evlenecek olmasıdır. Bunun önemsiz olduğunu ifade eden erkeklerin oranı %14'tür. Erkeklerin evlenecekleri kadında aradıkları diğer özellikler ise kadının erkeğe âşık olması (%35) ve aile yapılarının benzer olmasıdır (%30). Erkeklerin en az önem verdikleri konular ise kadının kendisinden daha yüksek eğitilmiş olması ve daha yüksek gelire sahip olmasıdır. kadının kendisinden daha yüksek eğitilmiş olmasının önemli bulmayanlar erkeklerin oranı %72, istemem diyenlerin oranı %12'dir. Kadının kendisinden daha yüksek gelire sahip olması-

nın önemli bir kriter olmadığını düşünen erkeklerin oranı %71 ve bu özelliklere sahip olmasını istemeyenlerin oranı %15'tir (Tablo 37).

Tablo 38'de, Türkiye geneli ve farklı demografik alt kırılımlarda bu özellikler için erkeklerin "önemli" ya da "çok önemli" seçeneklerine verdikleri oranların toplamı yer almaktadır. Türkiye genelinde erkeklerin kadında en çok önem verdikleri özellikler kadının erkeğe âşık olması (%96) ve kadının ilk kez evlenecek olmasıdır (%86). Yerleşim yerine göre küçük de olsa farklılaşmalar vardır. Kadının bir işi

Tablo 37. Erkek için Evlenilecek Kişide Aranılan Özellikler

	Çok önemli	Önemli	Önemli değil	İstemem
Güzel/yakışıklı	9,2	50,0	40,0	0,8
Size aşık olması	35,2	55,0	9,7	0,1
Sizden daha yüksek eğitilmiş	2,7	14,1	70,8	12,4
Sizden daha yüksek gelir sahibi	1,8	11,8	71,8	14,5
Bir işinin olması	6,6	29,5	56,9	7,0
Geliri az da olsa çalışma saatleri az	3,7	25,9	64,1	6,3
İlk kez evlenecek olması	56,1	29,8	13,6	0,5
Aile yapılarının benzerliği	29,8	51,0	18,8	0,4

olması kenttekiler için (%38), ilk kez evlenecek olması ise kırdakiler için (%90) daha önemli görülmektedir.

Üç büyük il içinde Ankara'daki erkekler arasında kadının bir işi olmasına (%50) ve ilk kez evlenecek olmasına (%82) önem verenlerin oranı daha yüksektir. İzmir'deki erkekler ise kadının güzel olması (%56) ve aile yapılarının benzer olmasına (%74) daha düşük oranda önem atfetmektedirler. Bölge bazında farklılaşmalara bakıldığında, Güneydoğu

Anadolu'da yaşayan erkeklerin evlenecekleri kadının güzel olmasına (%79) ve aile yapılarının benzer olmasına (%94) daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Kadının ilk kez evlenecek olması tüm bölgelerde büyük önem atfedilen bir unsur olsa da bu oranın Güneydoğu Anadolu (%95) ve Batı Marmara'da (%93) diğer bölgelere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadının bir işinin olması en çok %53 ile Orta Anadolu bölgesindeki erkeklerin "önemli" ya da "çok önemli" dediği bir unsurdur.

Tablo 38. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Erkek için Evlenilecek Kişide Aranılan Özellikler

	Size aşık olması	İlk kez evlenmesi	Aile yapılarının benzerliği	Güzel/yakışıklı	Bir işinin olması	Geliri az da olsa çalışma saatleri az	Daha yüksek eğitilmiş	Daha yüksek gelir sahibi
Türkiye	90,2	85,9	80,8	59,2	36,1	29,6	16,8	13,7
YERLEŞİM YERİ								
Kent	90,9	83,8	81,0	59,4	38,3	30,7	15,9	13,4
Kır	88,9	89,9	80,3	58,8	31,7	27,3	18,5	14,2
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	92,9	74,9	82,8	63,5	37,7	39,4	17,2	12,8
Ankara	90,2	82,1	84,2	61,9	50,2	26,9	16,9	13,1
İzmir	94,5	77,5	73,9	56,8	42,7	31,4	13,5	13,1
BÖLGE								
İstanbul	92,9	74,9	82,8	63,5	37,7	39,4	17,2	12,8
Batı Marmara	88,8	92,7	86,1	59,7	41,8	38,9	14,3	13,3
Ege	88,8	85,3	77,8	57,0	36,2	26,4	17,9	18,1
Doğu Marmara	93,0	85,7	77,6	54,4	37,6	34,8	13,3	12,5
Batı Anadolu	90,0	88,1	84,0	62,3	35,0	26,9	14,0	11,4
Akdeniz	89,7	86,7	74,7	54,6	39,4	27,5	17,1	15,1
Orta Anadolu	86,3	86,3	86,3	55,3	53,3	26,4	17,6	17,0
Batı Karadeniz	92,6	85,0	80,7	58,5	35,0	34,1	21,8	15,7
Doğu Karadeniz	87,6	90,8	74,0	44,5	47,6	24,7	18,0	10,1
Kuzeydoğu Anadolu	85,9	84,4	75,0	55,7	23,2	31,4	12,4	12,0
Ortadoğu Anadolu	84,6	87,4	88,3	65,2	26,7	28,1	29,4	12,0
Güneydoğu Anadolu	93,3	95,4	94,1	79,1	13,9	15,2	11,5	7,1

Yaş grubuna göre farklılaşmalar daha çok genç ve orta yaş gruplarındadır. 18-24 yaş grubundaki erkeklerin daha yüksek oranda önem verdikleri unsurlar, kadının kendilerine âşık olması (%94) ve ilk kez evlenecek olmasıdır (%90). Kadının güzel olmasına önem verenlerin oranı 18-24 ve 25-34 yaş grubundakilerde daha yüksektir. Kadının bir işi olması ve daha yüksek gelir sahibi olması ise 35-44 yaş grubu tarafından daha büyük oranda belirtilen özelliklerdir (Tablo 39).

Öğrenim durumuna göre bakıldığında, en üst öğrenim seviyesine sahip erkeklerin, kadının kendisine âşık olmasını (%95) ve bir işinin olmasını (%51) diğer öğrenim seviyelerine göre daha önemli bulduğu görülmektedir. Geliri az da olsa çalışma saatlerinin az olması ise hem üniversite/lisansüstü mezunları grubunda (%39) hem de okuryazar olmayan erkekler grubunda (%36) yüksektir.

Bekâr erkekler evlenecekleri kadının kendilerine âşık olmasına (%92), güzel olmasına (%61) ve bir işinin olmasına (%37) daha fazla önem vermektedir. Diğer tüm medeni durumlarda önemli olması-

na rağmen, evli erkeklerde daha az önem atfedilen unsurlar kadının daha yüksek eğitilmiş olması (%8) ve bir işinin olmasıdır (%3).

Hanehalkı tipine göre farklılaşmalara bakıldığında, çekirdek ailelere mensup erkeklerin evlenecekleri kadının kendilerine âşık olmasını (%92) ve güzel olmasını (%61) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha fazla önemseddiği görülmektedir. Dağılmış ailelere mensup erkekler içinde ise kadının ilk kez evlenecek olmasına önem verenlerin oranı (%74) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür.

Erkeklerde sosyoekonomik seviye yükseldikçe evleneceği kadının güzel olmasını, kendisine âşık olmasını önemli ya da çok önemli bulanların oranı artmakta; aile yapılarının benzer olmasını önemli ya da çok önemli bulanların oranı ise azalmaktadır. Sosyoekonomik statüye göre yapılan karşılaştırmada en büyük farklılaşma kadının güzel olması konusundaki beklentidir. Bunun önemli ya da çok önemli olduğunu belirtenlerin oranı alt SES grubunda %42, orta SES grubunda %59, üst SES grubunda ise %68'dir.

Tablo 39. Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Erkek için Evlenilecek Kişide Aranılan Özellikler

	Size âşık olması	İlk kez evlenmesi	Aile yapılarının benzerliği	Güzel/ yakışıklı	Bir işinin olması	Geliri az da olsa çalışma saatleri az	Daha yüksek eğitilmiş	Daha yüksek gelir sahibi
YAŞ								
18-24	94,4	90,1	80,6	63,5	33,7	26,1	16,3	12,4
25-34	87,8	87,1	82,5	57,2	39,5	34,1	17,2	14,5
35-44	84,6	62,8	80,5	46,6	45,8	33,0	19,9	24,8
45-54	77,3	45,4	75,5	24,1	41,4	47,8	15,1	5,9
55-64	25,9	23,2	52,5	43,4	17,5	17,7	24,4	23,4
65+	49,4	22,3	62,4	20,8	13,3	27,0	16,7	12,9
ÖĞRENİM DURUMU								
Okuryazar değil	69,0	61,6	74,6	38,0	23,6	36,4	23,1	3,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	82,0	80,2	84,3	37,9	23,6	20,7	14,9	3,4
İlkokul mezunu	86,3	87,2	81,1	51,8	35,2	26,5	12,3	14,4
İlköğretim/orta okul mezunu	90,2	88,4	76,6	65,7	28,2	27,4	18,4	14,4
Lise/lise dengi mezunu	91,2	86,2	84,0	60,7	35,2	29,3	17,8	12,8
MEDENİ DURUM								
Bekar	91,6	88,4	81,4	60,5	36,8	29,9	16,9	13,7
Boşanmış	76,2	46,3	77,3	40,2	25,6	25,5	14,2	13,7
Dul	38,5	27,8	56,6	26,0	16,6	21,8	15,8	13,2

	Size âşık olması	İlk kez evlenmesi	Aile yapılarının benzerliği	Güzel/ yakışıklı	Bir işinin olması	Geliri az da olsa çalışma saatleri az	Daha yüksek eğitilmiş	Daha yüksek gelir sahibi
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	92,3	90,3	81,0	61,1	35,3	30,5	17,1	13,2
Geniş	87,6	84,9	79,8	56,7	28,6	25,1	14,1	10,9
Dağılmış	86,6	74,8	81,0	56,2	43,8	30,5	18,1	17,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	82,2	85,2	84,8	42,2	45,9	33,0	20,0	21,6
Orta grup	89,6	87,7	81,0	58,6	32,6	27,4	16,4	13,0
Üst grup	95,8	76,8	78,7	67,5	51,4	39,7	18,0	14,7

3.12. Evliliğin Durumu

Evlilik deneyimi yaşamış olan bireylere evliliklerinin durumu sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 40'ta sunulmuştur. Evlilik deneyimi yaşamış olan bireylerin %88'inin evlilikleri devam etmekte, %8'inin eşi ölmüş, %4'ü boşanmış durumdadır. Yerleşim yerine göre dağılımda, kırsal alanlarda yaşayan bireyler arasında eşi ölmüş olanlar (%9) kentsel alanlarda ise boşanmış olanlar (%5) biraz daha fazladır.

Üç büyük ilde evliliğin durumu ile ilgili cevaplar farklılaşmamaktadır. Ancak boşanmışların oranı, İzmir'de biraz daha yüksektir (%8).

Bölgelere göre dağılıma bakıldığında, boşanmış bireylerin en düşük oranda Güneydoğu Anadolu (%1) ve Kuzeydoğu Anadolu (%1) bölgelerinde; en yüksek oranda ise Ege (%6), Batı Marmara (%5), Batı Anadolu (%5), İstanbul (%5) ve Akdeniz (%5) bölgelerinde olduğu görülmektedir (Tablo 40).

Tablo 40. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evliliğin Durumu

	Evliliği devam ediyor	Eşi öldü	Boşandı/ ayrıldı	Ayrı yaşıyor
Türkiye	87,8	7,7	4,0	0,5
YERLEŞİM YERİ				
Kent	88,2	6,8	4,5	0,5
Kır	87,0	9,3	3,2	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	88,4	6,5	4,7	0,4
Ankara	89,0	6,2	4,6	0,3
İzmir	84,5	7,1	7,5	0,9
BÖLGE				
İstanbul	88,4	6,5	4,7	0,4
Batı Marmara	85,8	9,2	4,8	0,2
Ege	87,0	6,9	5,5	0,5
Doğu Marmara	89,3	7,5	2,7	0,4
Batı Anadolu	86,6	8,5	4,5	0,4
Akdeniz	87,0	7,1	5,0	0,9
Orta Anadolu	87,3	8,7	3,8	0,2
Batı Karadeniz	85,9	9,6	4,0	0,5
Doğu Karadeniz	88,1	8,9	2,4	0,7
Kuzeydoğu Anadolu	89,6	8,4	1,2	0,8
Ortadoğu Anadolu	87,2	9,3	2,9	0,5
Güneydoğu Anadolu	91,5	6,6	1,3	0,5

Cinsiyete göre evlilik durumunun dağılımına bakıldığında, boşanmış olanlarda bir farklılaşma görünmezken kadınlar arasında eşi ölmüş olanların oranı (%12) erkeklere göre (%5) daha yüksektir (Tablo 41).

Yaş gruplarına göre dağılımda da, doğal olarak daha ileri yaştaki bireyler arasında eşi ölmüş bireylerin oranı küçük yaştakilere göre daha yüksektir.

Öte yandan, eşi ölenlerin oranı, alt öğrenim düzeylerindeki bireyler arasında daha yüksek, üst öğrenim

düzeylerindeki bireyler arasında ise daha düşüktür. Boşanan bireyler, öğrenim düzeyine göre, böyle bir farklılaşma göstermemektedir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe evliliği devam edenlerin oranı yükselmekte, eşi ölmüş olanların oranı düşmektedir. Alt SES grubundakilerin %78'inin, orta SES grubundakilerin %89'unun, üst SES grubundaki bireylerin ise %92'sinin evliliği devam etmektedir. Eşi ölmüş olanların oranı alt SES grubunda %17, üst SES grubunda ise %4'tür.

Tablo 41. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evliliğin Durumu

	Evliliği devam ediyor	Eşi öldü	Boşandı/ ayrıldı	Ayrı yaşıyor
CİNSİYET				
Erkek	92,0	3,9	3,7	0,4
Kadın	84,0	11,2	4,3	0,6
YAŞ				
18-24	95,2	0,6	3,7	0,5
25-34	95,1	1,1	3,1	0,7
35-44	92,6	2,3	4,5	0,5
45-54	88,6	6,6	4,3	0,5
55-64	81,3	13,9	4,4	0,4
65+	59,9	35,3	4,5	0,3
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	72,8	23,8	3,0	0,5
Okuryazar hiç okula gitmeyen	80,1	15,3	4,0	0,6
İlkokul mezunu	90,2	5,4	3,9	0,5
İlköğretim/orta okul mezunu	91,1	3,4	4,9	0,7
Lise/lise dengi mezunu	92,0	3,3	4,3	0,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	93,0	1,4	5,1	0,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	78,2	17,4	3,7	0,7
Orta grup	88,7	6,7	4,1	0,5
Üst grup	92,4	3,6	3,9	0,1

3. 13. Boşanma Nedeni

Araştırma kapsamında boşanmış bireylere boşanmalarının en önemli nedeninin ne olduğu sorulmuştur. Tablo 42'de yer alan sonuçlara göre boşanmış erkeklerin %29'u, kadınların ise %21'i boşanmalarının ana nedenini "aldatma" olarak görmektedir. Boşanmış kadınların %11'i, erkeklerin ise %5'i eşi tarafından aldatılmış olmalarını boşanma nedeni olarak göstermiştir. Boşanmış kadınların %17'si eşleri tarafından dayak ve kötü muameleye maruz kaldıkları için boşandıklarını belirtmiştir. Erkeklerin ise hiçbirisi dayak ve kötü muameleyi kendisi için boşanma nedeni olarak belirtmemiştir.

Kadınlarda evliliklerinin boşanmayla sonuçlanmasında içki ve kumarı en önemli neden olarak gösterenlerin oranı %12'dir. Erkeklerde ise bu oran %4'tür. Karısı ile boşanmasına neden olarak ailesine saygısızlığı öne süren erkeklerin oranı %16'dır. Kadınlar arasında, ailesine saygısızlık ettiği için eşinden boşananların oranı ise %4'tür.

Her iki cinsiyette yaklaşık eşit oranlarda görülen "sorumsuz ve ilgisiz davranma", boşanmalarda en önemli nedenler arasında yer almaktadır. Bu oran erkeklerde %18, kadınlarda %21'dir.

Tablo 42. Boşanma Nedeni

	Erkek açısından	Kadın açısından	Türkiye
Aldatma	28,7	20,5	23,1
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	17,8	21,1	20,1
Terk etme	24,0	9,6	14,1
Dayak/kötü muamele	0,0	17,2	11,9
İçki ve kumar	3,9	11,7	9,3
Aldatılma	4,6	10,7	8,8
Eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması	16,0	3,9	7,7
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	1,6	1,3	1,3
Çocuk olmaması	0,5	1,5	1,2
Yüz kızartıcı suç (hırsızlık, dolandırıcılık, gasp vb.)	1,0	1,1	1,1
Ailedeki çocuklara karşı kötü muamele	1,5	0,3	0,6
Eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması	0,0	0,7	0,5
Eşin tedavisi güç bir hastalığa yakalanması	0,5	0,3	0,4

Araştırmada boşanma nedeni olabileceği düşünülen "yüz kızartıcı suç", "çocuk olmaması", "çocuklara kötü muamele", "geçimi sağlayamama", "eşlerin ailesinin, hane içi ilişkilere karışması", "terk etme" nedenleriyle boşanmalara çok düşük oranlarda rastlanmıştır.

3.14. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

Bireylere çeşitli ifadeler okunmuş ve boşanmaya gerekçe oluşturup oluşturmayacağı sorulmuştur. Bu soru ile elde edilen veriler Tablo 43'te yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre "erkeğin karısını aldatması" bireylerin %60'ı tarafından kesin bir boşanma nedeni olarak ifade edilmektedir. "Kadının kocasını aldatması"nı boşanma nedeni olarak görenlerin oranı ise %89'dur. "Erkeğin alkolik/kumarbaz olması"nı kesin boşanma nedeni olarak

görenlerin oranı %71, "kadının alkolik/kumarbaz olması"nı kesin boşanma nedeni olarak görenlerin oranı ise %83'tür.

"Erkeğin karısına kötü muamelede bulunması"nın boşanmaya gerekçe oluşturacağını düşünenlerin oranı %72, "kadının kocasına kötü muamelede bulunması"nı kesin boşanma nedeni olarak görenlerin oranı ise %77'dir. Sonuçların bütünü değerlendirildiğinde aldatma, sorumsuz ve ilgisiz davranma, terk etme ve dayak/kötü muamele, en önemli boşanma nedenleri olarak görünmektedir.

Tablo 44'te her bir boşanma sebebine "evet" diyenlerin oranı Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmiştir. Türkiye genelinde, "kadının kocasını bir kez bile aldatması" (%89) ve "kadının alkolik/kumarbaz olması" (%83), boşanma sebebi olarak belirtilen unsurların başında gelmektedir. Yerleşim

Tablo 43. Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

	Evet	Hayır	Fikrim yok
Kadının kocasını (bir kez bile olsa) aldatması	89,4	7,6	3,0
Kadının alkolik/kumarbaz olması	83,3	12,6	4,0
Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	77,0	18,3	4,7
Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	71,9	24,7	3,4
Erkeğin alkolik/kumarbaz olması	71,3	25,1	3,7
Erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması	59,6	35,8	4,6
Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	27,2	68,4	4,4
Kadının ev işlerini gereğince yapmaması	18,3	77,4	4,3
Erkeğin, eşinin ailesi ile geçinememesi	13,8	82,3	4,0
Kadının çocuğunun olmaması	12,3	83,5	4,2
Kadının, eşinin ailesi ile geçinememesi	12,2	83,4	4,4
Erkeğin çocuğunun olmaması	7,6	88,2	4,2

Tablo 44. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

	Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	Erkeğin alkolik/kumarbaz olması	Erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması	Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	Erkeğin, eşinin ailesi ile geçinememesi	Erkeğin çocuğunun olmaması
Türkiye	71,9	71,3	59,6	27,2	13,8	7,6
YERLEŞİM YERİ						
Kent	75,6	74,4	61,4	28,5	13,8	7,0
Kır	65,5	65,8	56,3	25,1	13,7	8,5
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	75,4	74,4	62,3	25,6	9,6	5,2
Ankara	82,7	83,8	74,2	39,1	22,2	8,0
İzmir	81,9	75,1	58,6	33,3	14,3	5,8
BÖLGE						
İstanbul	75,4	74,4	62,3	25,6	9,6	5,2
Batı Marmara	82,5	79,4	67,3	37,7	23,3	13,5
Ege	77,8	75,3	60,1	35,0	14,8	7,5
Doğu Marmara	79,4	74,5	59,9	28,5	13,6	6,9
Batı Anadolu	77,8	79,5	64,7	35,7	19,5	8,0
Akdeniz	68,1	67,0	52,4	26,2	13,3	8,0
Orta Anadolu	58,0	61,8	58,0	17,4	10,3	5,5
Batı Karadeniz	72,6	71,9	62,4	26,8	15,5	6,9
Doğu Karadeniz	73,0	67,7	53,9	23,7	10,7	6,3
Kuzeydoğu Anadolu	49,5	49,3	47,0	15,4	14,1	6,4
Ortadoğu Anadolu	57,9	63,0	56,1	16,5	9,1	4,6
Güneydoğu Anadolu	63,4	66,7	62,2	20,3	14,2	13,5

yerine göre farklılaşmanın en çok görüldüğü sebepler "erkeğin karısına kötü muamelede bulunması" ve "erkeğin alkolik/kumarbaz olması"dır. Bu gerekçelerin boşanma sebebi olduğunu belirtenlerin oranı kentte daha yüksektir.

Üç büyük il karşılaştırmasında, Ankara'da "erkeğin karısına kötü bulunması" dışında tüm boşanma gerekçelerine daha yüksek oranda "evet" yanıtı verilmiştir. İstanbul ile İzmir arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu gerekçeler ise erkeğin karısına kötü muamelede bulunması ve erkeğin ekonomik olarak evin geçimini sağlayamamasıdır. İzmir'de bu gerekçeleri belirtenlerin oranı İstanbul'a göre daha yüksektir.

Bölgeler arası karşılaştırmada, Batı Marmara'da "erkeğin karısını bir kez bile olsa aldatması"nı (%67), "erkeğin karısına kötü muamelede bulunmasını"

(%83), "kadının ev işlerini gereğince yapmaması"nı (%24) ve "kadının ailesinin eşiyle geçinememesi"ni (%20) boşanma sebebi olarak görenlerin oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Batı Anadolu'da "erkeğin alkolik/kumarbaz olması" (%80); Ege'de "erkeğin eşinin ailesiyle geçinememesi" (%15); Güneydoğu Anadolu'da ise "kadının çocuğunun olmaması" (%21) daha yüksek oranda belirtilen boşanma gerekçeleridir. "Erkeğin çocuğunun olmaması" ise Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu'da diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oranda (her iki bölge için de %14) evli birey için boşanma sebebidir.

Hem kadın hem de erkekler açısından kadının kocasını aldatması boşanmaya neden olacak unsurların başında gelmektedir. Kadınların, erkeğin aldatmasına kıyasla kadının aldatmasını daha yüksek oranda boşanma gerekçesi olarak görmeleri dikkat çekicidir. Kadın ve erkeklerde bu gerekçeyi, kadının

Kadının kocasını (bir kez bile olsa) aldatması	Kadının alkolik/kumarbaz olması	Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb. bulunması)	Kadının ev işlerini gereğince yapmaması	Kadının çocuğunun olmaması	Kadının, eşinin ailesi ile geçinememesi
89,4	83,3	77,0	18,3	12,3	12,2
YERLEŞİM YERİ					
90,4	84,5	78,6	17,5	11,1	11,5
87,6	81,3	74,2	19,8	14,4	13,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
90,1	82,6	76,3	14,9	8,7	9,0
93,6	90,0	86,0	20,9	11,9	16,4
88,0	82,1	77,0	17,4	8,3	11,5
BÖLGE					
90,1	82,6	76,3	14,9	8,7	9,0
87,8	84,1	80,2	23,6	16,4	20,1
88,9	84,1	78,3	21,3	10,3	12,0
89,6	82,9	78,9	18,8	10,5	13,3
93,0	89,0	83,7	21,2	12,7	15,0
86,5	79,6	72,7	19,7	13,9	11,2
90,4	78,7	70,6	16,9	11,8	9,9
85,9	79,1	73,7	17,0	12,9	13,9
85,2	79,6	74,1	13,7	11,5	10,9
89,7	78,8	68,1	12,7	12,9	10,6
89,7	86,9	76,7	16,0	9,8	8,8
93,7	91,3	83,0	19,0	21,3	15,0

alkolik/kumarbaz olması ve kadının kocasına kötü muamelede bulunması takip etmektedir. Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunmasını kadınların %73'ü boşanma gerekçesi olarak tanımlarken, %24'ü bunun bir boşanma gerekçesi oluşturmayacağını düşünmektedir (Tablo 45).

18-34 yaş grubunda "erkeğin karısını aldatması", "erkeğin karısına kötü muamelede bulunması" ve "erkeğin alkolik/kumarbaz olması" daha yüksek oranda boşanma sebebi sayılmaktadır. 55 yaş üstünde ise erkeğin veya kadının çocuğunun olmaması diğer yaş gruplarına göre nispeten daha yüksek oranda gerekçe gösterilmiştir.

Öğrenim durumuna göre farklılaşma görülmektedir. Erkeğin karısını bir kez bile aldatması, erkeğin alkolik/kumarbaz olması, erkeğin karısına kötü muamelede bulunması, erkeğin evin ekonomik olarak

geçimini sağlayamaması, öğrenim seviyesi yükseldikçe daha yüksek oranda birey tarafından boşanma sebebi sayılmaktadır. Buna mukabil erkeğin çocuğunun olmaması, kadının çocuğunun olmaması ve kadının ev işlerini gereğince yapmaması da öğrenim durumu düştükçe daha yüksek oranda birey tarafından belirtilen boşanma sebepleridir.

Medeni duruma göre karşılaştırmada ise "erkeğin karısını aldatması" (%67) bekârlar nazarında daha yüksek oranda boşanma sebebi olarak belirtilmiştir. "Erkeğin, eşinin ailesi ile geçinememesi" gerekçesi ise boşanmış bireylerde daha yüksektir (%21). "Erkeğin alkolik/kumarbaz olması", "erkeğin karısına kötü muamelede bulunması", "erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması" hem bekâr hem de boşanmış bireyler tarafından daha yüksek oranda gerekçe gösterilmiştir.

Tablo 45. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Boşanmaya Gerekçe Oluşturabilecek Durumlar

	Erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması	Erkeğin alkolik/kumarbaz olması	Erkeğin karısını (bir kez bile olsa) aldatması	Erkeğin evin ekonomik olarak geçimini sağlayamaması	Erkeğin, eşinin ailesi ile geçinememesi	Erkeğin çocuğunun olmaması
CİNSİYET						
Erkek	71,1	71,3	57,6	29,2	14,7	8,2
Kadın	72,7	71,3	61,5	25,3	12,9	7,0
YAŞ						
18-24	77,0	74,4	65,0	27,5	14,2	6,8
25-34	74,1	73,5	62,4	27,5	12,6	6,8
35-44	72,3	71,5	59,0	27,3	13,2	7,1
45-54	70,7	68,4	54,7	26,8	14,7	7,8
55-64	68,3	68,7	56,6	28,6	15,4	9,5
65+	60,9	65,9	53,8	25,2	14,4	9,9
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	52,5	57,0	50,3	18,2	12,3	9,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	62,4	66,1	52,9	22,7	13,2	10,5
İlkokul mezunu	69,9	70,2	57,1	26,5	13,8	7,5
İlköğretim/orta okul mezunu	76,5	75,0	60,2	27,8	13,4	7,0
Lise/lise dengi mezunu	82,1	78,1	67,1	33,1	14,6	6,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	86,1	79,6	71,9	32,4	14,1	5,8
MEDENİ DURUM						
Bekar	80,7	78,7	67,0	32,1	15,9	7,9
Evli	70,0	69,5	58,1	26,0	13,0	7,4
Boşanmış	82,5	80,7	61,5	37,9	21,1	8,9
Dul	63,0	65,3	51,2	24,0	14,0	8,6
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	73,9	72,2	61,2	27,3	13,7	7,4
Geniş	63,1	66,0	53,8	25,3	13,3	7,6
Dağılmış	76,8	76,4	59,7	31,2	15,8	8,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	55,7	60,0	52,4	20,5	13,7	10,0
Orta grup	72,2	71,9	59,4	27,8	13,9	7,6
Üst grup	86,3	78,7	68,2	30,0	13,1	4,8

Dağılmış ailelere mensup bireyler açısından çoğu konu daha yüksek oranda boşanmaya gerekçe oluşturmaktadır. Geniş ailelerde ise durum tersidir, diğer hanehalkı tiplerine kıyasla oranlar daha düşüktür. SES grupları arasında en büyük farklılaşmanın "erkeğin karısına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb.) bulunması" konusunda olduğu görünmektedir. Bunun boşanma gerekçesi olduğunu belirtenlerin oranı alt SES grubunda %56, orta SES grubunda %72, üst SES grubunda ise %86'dır. Yüksek oranda farklılaşma görülen bir diğer gerekçe "erkeğin alko-

lik/kumarbaz olması"dır. Bunu boşanma gerekçesi olarak görenlerin oranı alt SES grubunda %60 iken, bu oran üst SES grubunda %79'a yükselmektedir. Alt SES grubunun daha yüksek oranda belirttiği boşanma gerekçeleri daha azdır. Bu SES grubunda kadının veya erkeğin çocuğunun olmamasının boşanmaya neden olabileceğini düşünenlerin oranı daha yüksektir.

Kadının kocasını (bir kez bile olsa) aldatması	Kadının alkolik/kumarbaz olması	Kadının kocasına kötü muamelede (dayak, hakaret, vb. bulunması	Kadının ev işlerini gereğince yapmaması	Kadının çocuğunun olmaması	Kadının, eşinin ailesi ile geçinememesi
CİNSİYET					
92,0	83,7	77,4	19,5	12,1	13,1
86,9	83,0	76,6	17,1	12,4	11,3
YAŞ					
89,9	83,8	78,0	17,0	12,2	12,1
90,4	83,6	76,7	16,3	10,9	11,4
90,6	83,7	77,1	18,8	11,7	11,2
88,4	82,8	76,3	19,1	12,0	12,9
89,3	83,7	78,8	21,7	14,4	13,5
84,2	81,5	74,9	20,7	16,2	14,6
ÖĞRENİM DURUMU					
83,4	79,5	71,7	19,7	18,1	13,1
87,9	85,5	76,0	21,9	16,5	12,8
89,2	82,9	76,0	19,0	12,7	12,1
91,0	84,9	78,7	18,0	10,3	11,0
92,5	85,1	80,3	17,2	9,5	12,5
90,1	83,3	80,6	13,1	7,8	11,7
MEDENİ DURUM					
89,7	84,2	79,3	17,9	12,1	13,5
89,8	83,2	76,5	18,2	12,0	11,7
89,7	87,0	82,0	21,5	14,6	17,2
82,6	80,7	74,0	20,2	16,2	12,9
HANEHALKI TİPİ					
90,2	83,7	77,5	17,9	11,7	11,7
87,8	81,9	74,9	18,3	12,9	12,6
86,3	83,9	78,2	21,6	15,0	15,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
85,8	80,8	73,1	19,8	19,0	13,0
89,7	83,5	76,8	18,7	12,0	12,3
90,5	85,0	82,5	13,8	7,4	10,7

4.Bölüm

AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Hanehalkı Üyelerinin Düzenli Olarak Bir Araya Geldikleri Zamanlar

Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Hanede Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

Hanede Karar Alıcı

Eş ile İlişki Düzeyi

Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

*Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda
Eşlerinin Verdiği Tepkiler*

*Kadınların Eşleriyle Aralarında Anlaşmazlık Olduğu
Durumlarda Eşlerinin Fiziksel Şiddet Uygulaması*

Bu bölümde hanehalkı üyelerinin düzenli olarak bir araya geldikleri zamanlar, birlikte yaptıkları faaliyetler, evdeki işlerin kimler tarafından yapıldığı, hanede küçük çocukların gündüz bakımından sorumlu kişiler, evdeki işlerden sorumlu kişiler, eşler arasındaki ilişki düzeyi, eşler arasında sorun yaşanan konular ve anlaşmazlık durumunda eşlerin verdikleri tepkilerle ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1. Hanehalkı Üyelerinin Düzenli Olarak Bir Araya Geldikleri Zamanlar

Hanehalkı üyelerinin çoğunluğunun sabah kahvaltısı, akşam yemeği ve hafta sonlarında düzenli olarak bir araya gelip gelmedikleri sorulmuştur.

Tablo 46'da hane bireylerinin sabah kahvaltısı, akşam yemeği ve hafta sonlarında bir araya gelme sıklıkları ile ilgili sonuçlar yer almaktadır. Cevaplara bakıldığında yüksek sayılabilecek bir oranda hane bireylerinin çoğunlukla hafta sonlarında (%90) ve akşam yemeklerinde (%89) bir araya geldikleri görülmektedir. Öte yandan sabah kahvaltısında bir araya gelme oranı biraz daha az olmakla birlikte %73 gibi fazla düşük olmayan bir orandadır.

Tablo 46. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeler ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Bir Araya Geldikleri Zamanlar

	Sabah kahvaltısı	Akşam yemeği	Hafta sonları
Türkiye	73,4	88,8	90,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	66,4	86,6	89,2
Kır	86,3	93,0	91,8
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	58,5	84,6	89,8
Ankara	68,9	91,0	89,0
İzmir	54,4	83,7	87,6
BÖLGE			
İstanbul	58,5	84,6	89,8
Batı Marmara	82,1	91,8	91,7
Ege	74,5	88,9	90,1
Doğu Marmara	63,4	85,5	90,0
Batı Anadolu	77,1	92,1	91,0
Akdeniz	75,7	87,1	90,1
Orta Anadolu	83,8	91,4	92,7
Batı Karadeniz	82,7	90,3	92,1

Bu faaliyetlerle ilgili oranların kır ve kent arasındaki farklılaşmasına bakıldığında sabah kahvaltısında %20'lik belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır. Sabah kahvaltısında bir araya gelenlerin oranı kentte %66, kırdan ise %86'dır. Akşam yemeğinde bir araya gelmede ise %6'lık bir fark ile kentte yaşayanların bir araya gelme oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Buna karşılık hafta sonlarında bir araya gelmede kır ve kent oranları arasında fazla bir farklılık bulunmamaktadır.

Üç büyük il karşılaştırmasında, hafta sonunda bir araya gelenlerin oranının farklılaşmadığı ancak Ankara'da sabah kahvaltısı (%69) ve akşam yemeğinde (%91) bir araya gelenlerin oranının diğer iki büyük ille göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tüm bölgelerde, ailelerin büyük bölümü (%85 ile %93 aralığında değişen oranlarda) akşam yemekleri ve hafta sonlarında bir araya gelmektedir. Sabah kahvaltılarında bu oran her bölgede düşmekle beraber, bu öğünde bir araya gelen aile oranının en düşük olduğu bölgeler İstanbul (%59) ve Doğu Marmara'dır (%63).

	Sabah kahvaltısı	Akşam yemeği	Hafta sonları
Doğu Karadeniz	74,1	88,3	86,3
Kuzeydoğu Anadolu	78,6	88,4	87,4
Ortadoğu Anadolu	78,5	94,8	91,2
Güneydoğu Anadolu	82,3	93,0	88,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	85,4	91,3	88,7
Orta grup	73,0	88,7	90,2
Üst grup	62,0	87,1	91,8

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe sabah kahvaltısı ve akşam yemeklerinde bir araya gelenlerin oranının azaldığı, hafta sonlarında bir araya gelenlerin oranının ise arttığı görülmektedir. Sosyoekonomik statü karşılaştırmasında, en büyük farklılaşma sabah kahvaltılarında ortaya çıkmaktadır. Sabah kahvaltısında bir araya gelen hane oranı alt SES grubunda %85 iken bu oran üst SES grubunda %62'ye düşmektedir.

4.2. Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

Hane bireylerinin birlikte yaptıkları faaliyetler, hanede bireyler arasındaki ilişkiler ve hanelerin yaşam tarzları ile ilgili göstergeler olması bakımından önemlidir. Bu düşünceden hareketle araştırma kapsamında, akraba ziyareti, komşu ziyareti, arkadaş/aile dostu ziyareti, dışarıda yemeğe gitmek, pikniğe gitmek, sinemaya/tiyatroya gitmek, alışverişe gitmek gibi faaliyetlerin hane üyeleri olarak birlikte yapılma sıklığı sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar ve kır-kent dağılımı Tablo 47'de yer almaktadır.

Akraba ziyaretiyle ilgili sorudan elde edilen veriye göre, aile bireylerinin %25'i "sık sık"; %65'i "ara sıra" olmak üzere yaklaşık %90'ı bulan bir oranda aileler birlikte akraba ziyareti yaptıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan hanece birlikte yapılan bu faaliyet, kırsal alanlarda olduğu gibi kentte de sürmekte ve akrabalık ilişkileri devam etmektedir.

Hanehalkının komşu ziyaretini bir arada sık sık yapma oranı %23; bir arada ara sıra yapma oranı %58; bir arada hiç yapmama oranı ise %18 olarak bulunmuştur. Komşu ziyaretleriyle ilgili oranlara kır-kent dağılımı açısından bakıldığında, kırdan yaşayan hanelerin kentli hanelere oranla (yaklaşık %8 bir farkla) daha fazla komşu ziyaretinde bulunduğu görülmektedir.

Arkadaş/aile dostunu sık sık ziyaret edenlerin oranı %21; ara sıra ziyaret edenlerin oranı %65; hiç ziyaret etmeyenlerin oranı ise %14 olarak bulunmuştur. Bu konudaki oranlar, kır ve kent arasında önemli bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmada hanelerin ev dışında yemek yeme alışkanlıkları da sorulmuştur. Ev dışında birlikte yemek yemeye hanelerin %6'sı "evet sık sık", %26'sı "evet ara sıra", %69'u da "hayır hiç" cevabını vermiştir. Türkiye'de ailelerin evde yemek yeme kültürünü büyük oranda sürdürdükleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan hanelerin %7'si pikniğe bir arada sık sık gittiklerini ifade ederken %41'i ara sıra gittiklerini, %52'si ise birlikte hiç pikniğe gitmediklerini belirtmişlerdir.

Hanehalkı üyeleri birlikte sinema ve tiyatroya %3 oranında sık sık, %13 oranında da ara sıra gitmektedir. Büyük çoğunluk ise (%84) sinema ve tiyatroya birlikte hiç gitmemektedir. Araştırmaya katılan hanelerin %22'si sık sık birlikte alışverişe çıkarken %50'si alışverişe ara sıra birlikte çıkmaktadır. Hanelerin %28'i ise alışverişi hiç birlikte yapmamaktadır.

Dışarıda yemeğe gitme, pikniğe gitme, sinemaya/tiyatroya gitme ve alışverişe gitme faaliyetleri ile ilgili oranlara kır-kent ayrımı açısından bakıldığında üç faaliyetin yapılma oranları beklendiği üzere kentte daha fazladır.

Hanehalkının birlikte yaptıkları faaliyetler Tablo 48'de Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmiştir. Bu tabloda verilen oranlar "ara sıra" ve "sık sık" seçeneklerine verilen cevapların toplamıdır.

Tablo 47. Türkiye Geneli, Yerleşim Yerine Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler

		Sık Sık	Ara sıra	Hiç
Akraba ziyareti	Kent	24,8	64,7	10,5
	Kır	25,0	64,7	10,2
	Türkiye	24,9	64,7	10,4
Komşu ziyareti	Kent	20,4	58,7	20,9
	Kır	29,0	57,7	13,2
	Türkiye	23,4	58,4	18,2
Arkadaş/aile dostu ziyareti	Kent	19,9	66,1	14,0
	Kır	22,6	62,5	14,9
	Türkiye	20,8	64,9	14,3
Dışarıda yemeğe gitmek	Kent	6,1	31,7	62,2
	Kır	4,3	15,3	80,5
	Türkiye	5,5	25,9	68,6
Pikniğe gitmek	Kent	7,7	47,7	44,6
	Kır	5,6	27,7	66,7
	Türkiye	7,0	40,6	52,4
Sinemaya/tiyatroya gitmek	Kent	3,2	16,6	80,3
	Kır	2,1	6,2	91,7
	Türkiye	2,8	12,9	84,3
Alışverişe gitmek	Kent	26,3	51,3	22,4
	Kır	14,3	47,0	38,7
	Türkiye	22,1	49,8	28,1

Türkiye genelinde, hanehalkı üyelerinin birlikte en yüksek oranda yaptıkları faaliyetler %90 ile akraba ziyareti, %86 ile arkadaş/aile dostu ziyareti, %82 ile komşu ziyaretidir. En düşük oranda yapılan faaliyet ise %16 ile sinemaya/tiyatroya gitmektir (Tablo 48).

Yerleşim yerine göre farklılaşmalar mevcuttur. Kentte yaşayan hanelerin kıra göre daha yüksek oranda birlikte yaptıkları faaliyetler "alışverişe gitmek" (%72), "pikniğe gitmek" (%55), "dışarıda yemeğe gitmek" (%38) ve "sinemaya/tiyatroya gitmek"tir (%20). "Komşu ziyareti" ise kente (%79) kıyasla kırda daha yüksek oranda (%87) yapılmaktadır.

Üç büyük il karşılaştırmasında, listelenen tüm faaliyetleri birlikte yapan hane oranı Ankara'da daha yüksektir. Ancak en büyük farklılaşma "dışarıda yemek yemeğe gitme" faaliyetidir. Ankara'daki hanelerin %51'i birlikte yemeğe giderken bu oran İzmir'de %44, İstanbul'da %35'tir.

Bölgeler arasında karşılaştırma yapıldığında Batı Anadolu'da %82 ile "alışverişe gitme", Akdeniz'de %39 ile "dışarıda yemeğe gitme", Doğu Marmara'da %56 ile "pikniğe gitme" faaliyetini yapan hane oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir.

Hanehalkı tipine göre değerlendirme yapıldığında geniş ailelerin "dışarıda yemeğe gitme" (%18) ve "sinemaya/tiyatroya gitme" (%8) faaliyetini; dağılmış ailelerin ise "akraba ziyareti" (%72) ve "komşu ziyareti"ni (%66) diğer hanehalkı tiplerine göre daha az oranda birlikte yaptıkları görülmektedir. Birlikte pikniğe giden (%53) ve alışverişe giden (%73) çekirdek aile oranı daha yüksektir.

Sosyoekonomik seviyeye göre değerlendirme yapıldığında, "komşu ziyareti" dışında kalan tüm faaliyetlerde sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu faaliyetleri birlikte yapan hane oranı artmaktadır. En büyük farklılaşma "dışarıda yemeğe gitme" ko-

Tablo 48. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Birlikte Yaptıkları Faaliyetler (Sık Sık&Ara Sıra)

	Akraba ziyareti	Arkadaş/aile dostu ziyareti	Komşu ziyareti	Alışverişe gitmek	Pikniğe gitmek	Dışarıda yemeğe gitmek	Sinemaya/tiyatroya gitmek
Türkiye	89,6	85,7	81,8	71,9	47,6	31,4	15,7
YERLEŞİM YERİ							
Kent	89,5	86,0	79,1	77,6	55,4	37,8	19,7
Kır	89,8	85,1	86,8	61,3	33,3	19,5	8,3
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	89,5	85,8	74,7	78,2	56,9	35,1	22,5
Ankara	89,7	86,9	80,1	87,7	61,2	51,1	31,7
İzmir	86,3	83,0	70,3	80,2	52,3	43,8	23,5
BÖLGE							
İstanbul	89,5	85,8	74,7	78,2	56,9	35,1	22,5
Batı Marmara	85,7	82,3	80,3	75,5	45,2	35,5	19,7
Ege	89,8	84,5	81,7	73,8	47,0	32,6	14,6
Doğu Marmara	88,3	85,9	79,3	74,1	56,0	31,2	12,9
Batı Anadolu	91,4	87,1	84,5	82,4	53,0	36,2	19,2
Akdeniz	88,2	84,7	81,2	69,1	47,4	38,6	18,9
Orta Anadolu	92,2	90,4	88,5	66,7	41,9	18,0	8,9
Batı Karadeniz	86,8	85,6	83,2	71,5	45,3	28,7	15,2
Doğu Karadeniz	87,1	83,2	84,5	62,7	39,4	26,2	11,3
Kuzeydoğu Anadolu	88,0	80,4	81,3	61,6	44,8	24,5	5,1
Ortadoğu Anadolu	93,9	87,6	88,7	59,2	38,1	24,9	8,0
Güneydoğu Anadolu	93,4	87,7	88,6	57,8	27,7	18,9	8,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	92,3	88,3	83,6	74,5	52,6	34,4	16,6
Geniş	91,2	85,2	86,6	65,3	39,1	18,2	8,2
Dağılmış	71,8	71,0	65,7	64,0	28,6	28,7	19,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	82,3	75,5	80,0	48,4	15,3	7,8	4,1
Orta grup	90,5	86,5	82,8	73,8	50,2	29,5	12,8
Üst grup	93,0	93,7	76,9	90,4	73,6	79,3	54,7

nusundadır. Alt SES grubundaki hanelerin %92'si birlikte dışarıda yemek yemeye hiç gitmediklerini belirtirken bu oran üst SES grubunda %21'e düşmektedir. Üst SES grubundaki hanelerin %61'i ara sıra birlikte dışarıda yemeğe gitmektedir. Bu oran orta SES grubunda %25, alt SES grubunda %6'dır. Farklılaşmanın yüksek olduğu bir diğer faaliyet pik-

niğe gitmektir. Alt SES grubunun %85'i birlikte hiç pikniğe gitmediklerini belirtmektedir. Bu oran üst SES grubunda %26'dır. Komşu ziyaretleri ise tüm sosyoekonomik grupların benzer oranlarda (%77 ile %83 arasında değişen oranlar) gerçekleştirdikleri bir faaliyettir.

4.3. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler

Araştırmada hanelere ev işlerinin genellikle kim veya kimler tarafından yapıldığı sorulmuştur. Elde edilen veriler Tablo 49'da sunulmuştur.

Yemek yapma işinin kimin tarafından yapıldığı sorusuna verilen cevaplarda %87 ile kadın, en yüksek oranda çıkmıştır. Bunu %10 ile aile fertleri beraber seçeneği izlerken ardından %2 ile erkek gelmektedir. Ücret karşılığı yemek yaptıran hanelerin oranı (%04) ile evde yemek yapmayanların oranı (%02), oldukça düşük çıkmıştır.

Hanelerde ütü işini %84 oranında kadın, %10 oranında aile fertleri beraber, %2 oranında erkek, %1 oranında hane dışından biri yapmaktadır. Ücret karşılığı dışarıdan birine ütü yaptıranların oranı çok düşüktür (%1). Hanelerin önemli ev işlerinden olan çamaşır yıkama işini de yemek ve ütüde olduğu gibi çok yüksek oranda (%89) kadın yapmaktadır. Erkeklerin %2'si çamaşır yıkarken, bu işi %8 oranında da hane fertleri beraber yapmaktadır. Haneden olmayan bir akrabanın çamaşır yıkama oranı %1 olarak çıkarken, ücret karşılığı dışarıdan birine çamaşır yıkattıran hanelerin oranı %0 5 gibi çok düşük bir oran oluşturmaktadır.

Hanelerin %87'sinde bulaşık yıkamaktan sorumlu olan kişi kadın iken, %9'unda bu işi aile fertleri beraber yapmaktadır. Bu işi hanelerin %2'sinde erkek, %08'inde hane dışından bir akraba, %04'ünde ücret karşılığı dışarıdan birisi yapmaktadır.

Diğer işlerde olduğu gibi basit dikiş işlerini hane- de en çok kadın yapmaktadır (%90). Bu işi hanelerin %7'sinde aile fertleri beraber, %2'sinde erkekler yapmaktadır. Hanelerin %05'i bu işi ücretli, %09'u ise bir akrabaya yaptırmaktadır. Evinde bu işin yapılmadığını belirten hanelerin oranı %07 olarak bulunmuştur.

Ailelerin %80'inde akşam çay servisini kadın, %16'sında hane fertleri beraber, %2'sinde erkekler yapmaktadır. Hanelerin %1'inde bu iş yapılmazken %06'sında hane dışından bir akraba, %02'sinde ücret karşılığı olarak hane dışından birisi yapmaktadır.

Araştırmada, ev işleri arasında sofra kurup kaldırma işini kimin yaptığı sorusuna verilen cevaplara baktığında, bundan önce incelenen diğer ev işlerine göre aile içinde yardımlaşma oranının biraz daha arttığı söylenebilir. Sofra kurup kaldırma işini kadının yaptığını belirtenler %74 olarak bulunurken hane fertleri olarak bu işi beraber yaptığını söyleyenlerin oranı diğer ev işlerindeki oranlara göre biraz yükselerek %23'e çıkmaktadır. Bu işi erkeğin yaptığı hanelerin oranı ise %2'dir.

Hanelerde günlük yiyecek-içecek alışverişi konusunda sorumlu olan kişilerin dağılımı diğer işlerden farklılık göstermektedir. Bu konuda kadınların yanı sıra erkeklerin de aktif olduğu görülmektedir (%33). Yine de günlük yiyecek alışverişine çıkmakta kadınlar (%38) erkeklere göre biraz daha fazla etkindir. Günlük alışverişini birlikte yapan hanelerin oranı da yüksektir (%27). Alışverişi bir akrabasına yaptıranların oranı ise %1 olarak bulunmuştur.

Araştırmada aylık faturaları ödemekten sorumlu olan kişinin daha çok erkek olduğu anlaşılmaktadır (%69). Faturaları kadının ödediği hanelerin oranı %17, hane fertlerinin birlikte yaptığı hanelerin oranı ise %10'dur. Araştırmaya katılan hanelerin %3'ünde fatura ödeme işini bir yakın akraba yapmaktadır.

Evin küçük bakım onarım işlerini benzer şekilde çoğunlukla erkek yapmaktadır (%68). Bu işi ücret karşılığı yaptıran hanelerin oranı %14, kadının yaptığını hanelerin oranı %7, aile fertlerinin beraberce yaptığı hanelerin oranı ise %6'dır. Araştırmaya katılanların %4'ü ise bu işi bir akrabasına yaptırdığını ifade etmiştir.

Araştırma kapsamındaki ev işlerinden biri de evdeki boya-badana işleridir. Hanelerin %38'inde bu işi erkek yapmakta, %33'ünde ise dışarıdan ücretle yapılmaktadır. %13'ü hane fertleri olarak birlikte, %10'unda ise kadının yaptığı belirtilmiştir. Araştırmaya katılan hanelerin %4'ü ise bu işi bir akrabasına yaptırmaktadır.

Tablo 49. Evdeki İşlerden Sorumlu Kişiler

	Erkek	Kadın	Aile fertleri beraber	Hane ferdi olmayan akraba	Ücret karşılığı dışarıdan biri	Evimizde yapılmıyor
Yemek yapma	2,0	87,1	9,5	0,8	0,4	0,2
Ütü	2,2	84,3	9,5	1,0	0,9	2,2
Çamaşır	1,9	88,7	7,7	1,1	0,5	0,2
Bulaşık	2,0	87,2	9,4	0,8	0,4	0,2
Basit Dikiş	2,0	88,9	7,1	0,9	0,5	0,7
Akşamları çay servisi	2,3	80,1	15,6	0,6	0,2	1,2
Sofranın kurulup kaldırılması	2,4	74,1	22,6	0,6	0,2	0,1
Günlük yiyecek-içecek alışverişi	33,3	37,7	26,8	1,3	0,3	0,6
Aylık faturaların ödenmesi	69,1	17,0	10,2	2,8	0,4	0,5
Küçük bakım onarım, tamir	68,4	6,7	6,3	4,0	13,5	1,2
Evin badanası boyası	37,7	10,0	13,3	4,4	32,9	1,7

Özetlenecek olursa, yemek pişirme, çamaşır ve bulaşık yıkama, ütü yapma ve dikiş gibi işleri yüksek bir oranda kadınların yaptığı görülmektedir. Bu işlerin yapılmasında oranlar %84 ile %89 arasında değişmektedir. Evde çay servisi, sofra kurup kaldırma, evin toplanması gibi ev işlerinde bu oran bir miktar azalmaktadır. Günlük alışveriş, eve ait aylık faturaların ödenmesi, tamirat ve boya-badana gibi işleri ise daha yüksek oranda erkekler üstlenmektedir.

Hanelerde, sıradan ev işi olarak kabul edilen işlerin ücretle dışarıya yaptırılması yerine hane üyelerince yerine getirilmesi tercih edilmektedir. Ücret ödenecek dışarıdan alınan hizmetler, en çok, evin boya-badanası ile tamirat işleridir.

Tablo 50'de evde kadınların sorumlu olduğu işler Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir. Yerleşim yerine göre en büyük farklılaşma, günlük yiyecek alışverişini yapan kadın oranı ile ilgilidir. Kentte kadınların %43'ü bu işi yaparken, kırdan oran %29'dur. Aylık faturaları ödeyen kadın oranı da kentte (%20) daha yüksektir. Buna karşılık, genellikle evin badana-boyasını yapan kadın oranı %14 ile kırdan yüksek çıkmaktadır.

Üç büyük il karşılaştırmasında akşamları çay servisi yapan (%80) ve günlük yiyecek alışverişini yapan kadın oranı İstanbul'da daha yüksektir (%58). Bölgelere göre bakıldığında kadının sorumlu oldu-

ğu işler açısından birkaç konuda farklılaşma görülmektedir. Ütünün yapılması ve sofranın kurulup kaldırılmasından kadının sorumlu olduğu hanelerin oranı Güneydoğu Anadolu'da daha yüksektir. Günlük yiyecek alışverişini ise Batı Marmara, Doğu Marmara ve Ege'de daha yüksek oranda kadınlar yapmaktadır.

Hanehalkı tipine göre değerlendirmede, dağılmış aileler farklılaşmaktadır. Genelde hanelerde erkeklerin yerine getirdiği "günlük yiyecek alışverişi", "aylık faturaların ödenmesi", "küçük bakım onarım, tamir" ve "evin badana boyasının yapılması" gibi işleri yapan kadın oranı, bu hanehalkı tipinde daha yüksektir.

Araştırmada sorgulanan tüm işler için, hanelerin sosyoekonomik seviyesi yükseldikçe bu işleri yapan kadın oranının azaldığı görülmektedir. Farklılaşmanın en büyük olduğu işler "sofranın kurulup kaldırılması" ve "akşamları çay servisi"dir. "Sofranın kurulup kaldırılması" alt SES grubundaki hanelerin %84'ünde genellikle kadın tarafından yapılırken bu oran üst SES grubundaki hanelerde %63'tür. Alt SES grubundaki hanelerin %86'sında, akşamları çay servisi kadınlar tarafından yapılmaktadır. Bu oran üst SES grubunda %70'e düşmektedir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu işleri aile fertlerinin beraber yaptığı hane oranı artmaktadır.

Tablo 50. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Kadının Evdeki İşlerden Sorumlulukları

	Basit dikiş	Çamaşır	Bulaşık	Yemek yapma	Ütü	Evin gün içinde toplanması	Akşamları çay servisi	Sofranın kurulu p kaldırılması	Günlük yiyecek-içecek alışverişi	Aylık faturaların ödenmesi	Evin badanası boyası	Küçük bakım onarım, tamir
Türkiye	88,9	88,7	87,2	87,1	84,3	80,2	80,1	74,1	37,7	17,0	10,0	6,7
YERLEŞİM YERİ												
Kent	89,1	88,8	86,9	86,7	84,8	79,1	79,0	72,1	42,5	20,3	7,9	7,1
Kır	88,4	88,5	87,9	87,8	83,3	82,3	82,1	77,6	29,0	11,1	13,9	5,8
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	88,3	88,1	86,6	86,2	84,7	78,9	79,8	72,0	57,5	23,7	6,2	7,2
Ankara	87,4	86,3	84,2	85,8	80,9	76,2	74,0	71,0	40,0	21,3	6,1	9,0
İzmir	86,2	88,5	84,1	82,5	83,4	74,0	71,8	59,5	43,6	27,1	8,4	9,6
BÖLGE												
İstanbul	88,3	88,1	86,6	86,2	84,7	78,9	79,8	72,0	57,5	23,7	6,2	7,2
Batı Marmara	91,2	91,0	89,8	87,0	88,5	83,9	83,4	77,0	42,1	18,7	15,9	7,8
Ege	89,0	89,7	87,5	86,6	85,6	80,7	79,4	69,1	38,9	18,5	11,3	7,0
Doğu Marmara	91,2	88,9	88,3	88,5	84,9	80,1	79,1	70,5	39,1	19,6	12,8	6,1
Batı Anadolu	87,9	88,0	85,7	86,0	82,0	77,1	77,2	72,7	34,0	17,3	10,6	8,1
Akdeniz	87,9	87,6	86,5	86,3	81,8	76,3	77,9	70,4	37,1	17,3	8,8	6,4
Orta Anadolu	90,3	90,5	90,7	90,3	84,8	86,0	83,1	83,0	21,9	11,7	12,8	6,5
Batı Karadeniz	85,9	86,6	85,3	85,1	82,0	79,1	78,3	75,5	32,7	16,7	7,6	5,8
Doğu Karadeniz	84,8	84,6	83,0	81,3	75,4	79,6	75,5	72,9	32,8	13,8	5,0	3,9
Kuzeydoğu Anadolu	88,0	87,8	85,6	87,2	83,0	84,4	84,0	82,3	18,6	10,8	16,9	11,5
Ortadoğu Anadolu	91,8	90,4	89,8	92,4	87,8	84,6	85,1	81,6	23,5	7,4	13,3	5,7
Güneydoğu Anadolu	91,3	91,4	89,1	91,2	89,9	84,5	86,8	85,6	24,3	7,1	8,9	4,3
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	92,8	92,7	91,0	90,5	88,0	83,1	82,9	75,5	36,0	12,8	8,5	4,5
Geniş	85,1	84,5	82,8	83,8	82,0	77,7	78,3	74,9	29,9	11,3	10,8	5,3
Dağılmış	70,2	70,2	70,4	71,1	64,7	66,2	65,6	64,7	56,7	48,2	18,3	21,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ												
Alt grup	88,6	89,5	89,3	89,2	81,6	84,2	85,8	84,0	39,9	20,9	16,8	10,9
Orta grup	89,4	89,0	87,3	87,5	85,5	80,6	80,3	73,7	37,6	16,7	9,6	6,0
Üst grup	85,5	85,3	83,9	80,8	78,8	71,6	69,8	62,7	35,4	14,2	3,4	5,8

4.4. Hanede Küçük Çocukların Gündüz Bakımı

0-5 yaş grubunda çocuğu olan hanelere, çocukların bakımıyla gündüzleri kimin ilgilendiğı sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 51’de sunulmuştur. Ülke geneli ile ilgili oranlara bakıldığında, küçük çocuk bakımından çoğunlukla (%92) annelerin sorumluluğunda olduğu görülmektedir. Onu %2 ile babaanne, %2 ile de anneanne izlemektedir.

Hanede küçük çocukların bakımıyla gündüz ki-

min ilgilendiğıne ilişkin verilerin kent-kır dağılımı incelendiğinde, kentlerde ve kırdaki oturanların her ikisinde de büyük çoğunluğun “annesi” cevabını verdiği görülmektedir. Gündüz bakımını annenin üstlenme oranı kentte %91, kırdaki ailelerden daha fazladır. Kentlerde oturanlarda çocukların gündüz bakımı %2 oranında bakıcı, %1 oranında kreş veya anaokulu tarafından yapılmaktadır. Kırdaki oturanların ise sadece %1’inin çocuklarına bakıcı tarafından ve %0,2’sine kreş veya anaokulunda bakılmaktadır.

Tablo 51. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Hanedeki Küçük Çocukların Bakımı

	Anne	Baba	Abla	Anneanne	Babaanne	Yakın akrabalar	Bakıcı	Kreş veya anaokulu	Diğer
Türkiye	92,1	0,5	0,3	1,5	1,8	0,6	1,4	0,9	0,9
YERLEŞİM YERİ									
Kent	91,3	0,4	0,1	1,8	2,0	0,7	1,6	1,2	0,9
Kır	93,9	0,8	0,7	0,7	1,3	0,4	1,1	0,2	1,0
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	93,4	0,0	0,0	2,2	1,1	0,5	1,0	0,5	1,3
Ankara	90,2	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	1,7	6,2	0,0
İzmir	83,2	0,0	1,8	9,0	1,5	0,0	3,0	1,6	0,0
BÖLGE									
İstanbul	93,4	0,0	0,0	2,2	1,1	0,5	1,0	0,5	1,3
Batı Marmara	80,4	2,0	1,1	1,8	3,1	1,2	4,1	1,3	5,0
Ege	91,5	0,5	0,4	3,3	2,6	0	1,1	0,7	0,0
Doğu Marmara	88,8	1,5	0,0	0,8	4,6	1,2	1,3	1,2	0,7
Batı Anadolu	93,4	0,5	0,0	0,9	0,4	0,0	1,5	3,2	0,0
Akdeniz	92,1	0,4	0,5	0,3	1,3	0,6	2,1	1,4	1,4
Orta Anadolu	92,8	1,7	0,0	2,8	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Batı Karadeniz	89,7	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	0,9	1,6	3,1
Doğu Karadeniz	87,8	0,0	1,1	0,0	2,0	2,9	3,9	0,0	2,3
Kuzeydoğu Anadolu	95,5	0,0	0,0	1,2	2,2	0,0	0,0	0,0	1,1
Ortadoğu Anadolu	95,6	0,0	1,1	0,6	0,0	2,3	0,0	0,4	0,0
Güneydoğu Anadolu	96,3	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	93,0	0,5	0,2	1,3	1,5	0,5	1,5	0,9	0,5
Geniş	87,6	0,5	0,0	1,9	4,8	1,2	0,0	0,0	4,0
Dağılmış	66,4	0,0	11,3	7,4	0,0	0,0	8,1	3,3	3,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
Alt grup	98,5	0,7	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Orta grup	94,4	0,5	0,3	1,1	1,8	0,5	0,4	0,2	0,0
Üst grup	61,9	0,5	0,0	6,4	4,6	2,3	13,2	8,6	2,5

Üç büyük il karşılaştırmasında İzmir'de anneanne (%9), Ankara'da ise kreş veya anaokulu (%6) seçenекleri, diğer ikisine kıyasla daha yüksek oranda çıkmaktadır. Bölgeler arasında farklılaşma yoktur.

Alt ve orta sosyoekonomik seviyeye sahip hanelerin neredeyse tamamında (alt SES grubundaki hanelerin %98'inde, orta SES grubundaki hanelerin %94'ünde), çocukların gündüz bakımının sorumluluğu anne üzerindedir. Ancak üst SES grubunda bu oran %62'ye düşmektedir. Buna karşılık, üst SES grubunda "bakıcı" oranı %13'e, "kreş veya anaokulu" oranı %9'a çıkmaktadır.

Tablo 52. Hanede Karar Alıcı

	Erkek	Kadın	Aile fertleri beraber
Ev seçimi	29,1	17,2	53,8
Ev düzeni	13,5	44,8	41,7
Çocuklar	14,8	19,2	61,4
Alışveriş	20,1	22,7	57,3
Akrabalarla ilişkiler	17,9	15,5	66,7
Komşularla ilişkiler	15,7	21,0	63,2
Tatil ve eğlence	18,6	12,1	69,3

Cevapların geneline bakıldığında, oranların %50 ve üzerinde "aile fertleri beraber" seçeneğinde yoğunlaştığı, ev düzeninde %45 oranında genellikle kadınların karar verdiği, diğer işlerde ise erkeklerin karar vermesiyle ilgili oranların daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 54'de hanede kadının, Tablo 53'de ise erkeğin karar alıcı olduğu konular hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda gösterilmektedir.

Hanede erkeğin karar verici olduğu konuların başında %29 ile ev seçimi gelmektedir. Kırdaki her konuda nihai kararı veren erkek oranı kente göre yüksektir. Kent kır farklılaşmasının en yüksek olduğu konular ise "ev seçimi" ve "alışveriş"tir. Üç büyük ilde ev seçimi dışında benzer oranlar mevcuttur. Bu konuda nihai kararı erkeğin verdiği hane oranı İstanbul'da daha yüksektir (%27). Bölgeler arasında Güneydoğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri diğer bölgelerden farklılaşmaktadır. Bu bölgelerde her konuda nihai kararı veren erkek oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Hanehalkı tipine göre

4.5. Hanede Karar Alıcı

Hanede hangi kararların nasıl ve kimin tarafından alındığı hususu, hane içi ilişkilerin anlaşılması bakımından dikkate alınması gereken konulardan birisidir. Araştırma kapsamında, ailedeki karar verme süreci de incelenmiştir. Bu sebeple hanelere ev seçimi, ev düzeni, çocuklar, alışveriş, akrabalarla ilişkiler, komşularla ilişkiler, tatil ve eğlence gibi konularda son kararı genellikle kimin verdiği sorulmuştur. Bu soruya verilen cevapların verileri Tablo 52'de görülmektedir.

değerlendirmede ise alışveriş, tatil ve eğlenceye erkeğin karar verdiği aile oranı, geniş ailelerde daha yüksektir.

Hanede kadının nihai kararı verdiği konuların başında %45 ile ev düzeni gelmektedir. Yerleşim yerine göre yapılan karşılaştırmada, kentte her konuda nihai karar veren kadın oranı kıra göre daha yüksektir. Üç büyük ilde genelde benzer oranlar görülmektedir. En büyük farklılaşma ev düzeni konusundadır. İzmir'de ev düzeni konusunda nihai karar veren kadın oranı %57 iken bu oran İstanbul'da %49, Ankara'da ise %48'dir (Tablo 54).

Hanehalkı tipi bazında bakıldığında, dağılmış ailelerin diğer hanehalkı tiplerinden farklılaştığı görülmektedir. Her konuda nihai karar veren kadın oranı dağılmış ailelerde oldukça yüksek çıkmaktadır (%54 ile %68 oranları arasında).

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe tüm konularda, sadece kadının ve sadece erkeğin karar verici olma oranı azalmakta, buna karşılık aile fertlerinin ortak

Tablo 53. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Erkeğin Karar Alıcı Olduğu Konular

	Ev seçimi	Alışveriş	Tatil ve eğlence	Akrabalarla ilişkiler	Komşularla ilişkiler	Çocuklar	Ev düzeni
Türkiye	29,1	20,1	18,6	17,9	15,7	15,5	13,5
YERLEŞİM YERİ							
Kent	25,0	14,9	15,3	14,6	12,6	11,6	10,2
Kır	36,5	29,6	24,6	23,9	21,6	22,5	19,7
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	26,9	9,9	14,1	14,8	13,8	7,8	9,5
Ankara	18,1	12,2	11,4	10,9	9,7	9,7	8,1
İzmir	21,7	11,5	11,7	9,8	7,3	9,3	6,0
BÖLGE							
İstanbul	26,9	9,9	14,1	14,8	13,8	7,8	9,5
Batı Marmara	27,8	17,1	18,2	16,4	13,8	16,0	14,5
Ege	29,3	20,4	19,8	18,7	16,4	18,7	16,1
Doğu Marmara	22,5	15,4	12,9	13,4	11,3	14,2	10,6
Batı Anadolu	21,6	16,2	13,2	12,1	10,0	11,3	9,5
Akdeniz	33,7	20,4	20,4	18,4	16,1	17,1	14,8
Orta Anadolu	26,8	22,8	18,0	14,0	11,5	11,7	11,5
Batı Karadeniz	23,8	20,3	17,6	18,1	15,6	17,9	15,7
Doğu Karadeniz	20,0	15,7	14,1	13,0	12,2	11,7	9,4
Kuzeydoğu Anadolu	43,1	38,7	30,5	32,2	30,7	26,4	23,4
Ortadoğu Anadolu	38,2	34,9	22,5	23,2	19,1	17,4	12,4
Güneydoğu Anadolu	46,5	42,2	36,3	35,2	32,2	26,5	24,0
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	29,5	19,1	17,8	17,2	14,9	14,7	12,2
Geniş	34,9	26,2	23,2	21,2	18,7	18,9	17,1
Dağılmış	19,8	18,5	17,6	17,5	17,2	16,5	17,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	37,8	32,5	26,0	26,1	24,8	23,2	21,7
Orta grup	29,2	19,2	18,6	17,5	15,1	15,2	13,0
Üst grup	15,4	9,5	8,3	8,9	8,1	6,9	6,3

karar alma oranı artmaktadır. Sosyoekonomik seviyeye göre farklılaşmanın en yüksek olduğu konular "tatil ve eğlence", "akrabalarla ilişkiler", "alışveriş" ve "ev seçimi"dir. Örneğin "tatil ve eğlence" konu-

sunda alt SES grubunun %51'inde aile fertleri beraber karar verirken, bu oran orta SES grubunda %71, üst SES grubunda ise %80'dir.

Tablo 54. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanede Kadının Karar Alıcı Olduğu Konular

	Ev düzeni	Alışveriş	Komşularla ilişkiler	Çocuklar	Ev seçimi	Akrabalarla ilişkiler	Tatil ve eğlence
Türkiye	44,8	22,7	21,0	20,1	17,2	15,5	12,1
YERLEŞİM YERİ							
Kent	47,6	25,9	23,7	21,6	19,0	17,1	12,9
Kır	39,7	16,6	16,2	17,3	13,9	12,5	10,5
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	49,3	32,9	26,4	20,6	19,7	19,2	13,7
Ankara	48,3	25,3	22,4	28,5	21,0	18,2	15,9
İzmir	57,4	29,5	29,0	26,6	24,2	19,0	15,0
BÖLGE							
İstanbul	49,3	32,9	26,4	20,6	19,7	19,2	13,7
Batı Marmara	45,5	23,9	19,0	19,0	19,2	14,9	11,7
Ege	41,7	21,8	21,6	19,5	17,8	15,0	12,3
Doğu Marmara	41,2	19,3	19,7	15,7	15,7	13,0	9,4
Batı Anadolu	44,1	21,8	20,3	22,2	17,3	15,1	13,3
Akdeniz	45,4	22,5	20,7	21,7	15,1	15,5	11,6
Orta Anadolu	49,1	18,8	24,2	26,3	22,1	20,5	16,2
Batı Karadeniz	33,8	22,6	18,5	15,5	16,4	15,3	13,6
Doğu Karadeniz	43,6	24,1	14,0	16,5	17,3	12,4	10,6
Kuzeydoğu Anadolu	44,0	16,2	18,2	17,7	19,4	14,9	13,1
Ortadoğu Anadolu	62,3	17,8	21,3	23,9	17,1	16,1	10,6
Güneydoğu Anadolu	40,9	11,7	15,8	19,9	9,6	9,0	6,7
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	43,0	18,0	15,7	15,3	11,6	9,5	6,1
Geniş	38,7	15,2	15,1	16,6	11,0	10,0	6,5
Dağılmış	62,2	58,2	58,8	58,2	57,2	56,8	53,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	47,4	29,6	29,5	30,9	26,1	26,1	23,4
Orta grup	44,6	21,2	19,7	18,6	15,3	13,7	10,1
Üst grup	42,4	23,8	19,5	16,8	19,0	14,1	11,4

4.6. Eş ile İlişki Düzeyi

Halihazırda evli olan bireylere eşleriyle ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Bu soruya yüksek oranda “çok iyi” (%46) ve “iyi” (%47); %6 oranında “orta” ve %1’in altında “kötü” ve “çok kötü” cevapları alınmıştır (Tablo 55). Bu sonuçlar, eşlerin birbiriyle ilişkisini yüksek oranda iyi olarak nitelediklerini göstermektedir. Bu soruya verilen cevaplar bireylerin, ilişkinin niteliği ile ilgili algılarını yansıtmaktadır.

Eşle ilişkinin nasıl olduğuna dair oranlarda kır ve

kent arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Eşiyle ilişkisini "çok mutlu" olarak değerlendirenlerin oranının Ankara'da daha düşük olduğu tespit edilmiştir (%35).

Cevapların cinsiyet açısından dağılımında, erkekler arasında “çok iyi” (%48), kadınlar arasında ise “orta” cevabı (%8) biraz daha fazladır. Bu nedenle, erkek ve kadın cevapları arasında çok büyük bir farklılık olmasa da erkeklerde eşleriyle ilişkilerinin iyi olduğunu belirtenlerin oranının kadınlara göre biraz daha fazla olduğu söylenebilir (Tablo 56).

Tablo 55. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Eş ile İlişki

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Türkiye	45,8	47,2	6,1	0,5	0,4
YERLEŞİM YERİ					
Kent	33,8	34,7	4,8	0,4	0,3
Kır	35,3	36,7	4,3	0,3	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	44,8	48,4	6,0	0,5	0,3
Ankara	35,4	57,5	6,3	0,6	0,2
İzmir	42,9	46,6	9,5	0,3	0,7
BÖLGE					
İstanbul	44,8	48,4	6,0	0,5	0,3
Batı Marmara	49,9	42,0	7,4	0,5	0,1
Ege	44,6	47,9	6,4	0,4	0,7
Doğu Marmara	44,0	48,3	6,9	0,4	0,3
Batı Anadolu	39,6	53,6	5,9	0,6	0,3
Akdeniz	37,8	52,7	7,6	1,1	0,7
Orta Anadolu	42,3	51,7	5,4	0,2	0,4
Batı Karadeniz	49,7	43,5	6,3	0,3	0,3
Doğu Karadeniz	51,2	40,5	7,5	0,4	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	48,6	46,1	3,8	1,1	0,3
Ortadoğu Anadolu	63,6	30,3	5,3	0,2	0,6
Güneydoğu Anadolu	55,5	41,1	3,1	0,2	0,1

Yaş grupları açısından, eşle ilişkilerinin “orta”, “kötü” ve “çok kötü” olduğunu ifade edenlerin oranında önemli bir farklılaşma yoktur. Olumlu cevaplar arasında daha genç yaşlarda “çok iyi”, daha ileri yaşlarda ise “iyi” cevabı daha fazladır. 18-21 yaş aralığında "çok iyi" diyenlerin oranı %53 iken, bu oran 55 yaş üstünde %44 seviyesindedir.

Öğrenim durumuna göre cevapların dağılımında, “orta”, “kötü” ve “çok kötü” cevaplarıyla ilgili oranlarda fazla bir değişme olmazken, üst öğrenim düzeyi gruplarında “çok iyi” cevabı (%34); alt öğrenim düzeyi gruplarında ise “iyi” cevabı (%37) biraz daha fazla çıkmaktadır.

Çekirdek ailelerle geniş aileler karşılaştırıldığında çekirdek aileler, eşleriyle ilişkilerini geniş ailelere kıyasla daha olumlu değerlendirmektedir. Çekirdek ailelerde eşleriyle ilişkilerini "iyi" veya "çok iyi" şeklinde nitelendirenlerin oranı %77 iken geniş ailelerde bu oran %69'dur.

Eşiyle ilişkisini "çok iyi" ya da "iyi" olarak cevaplayanların toplamı baz alınarak karşılaştırma yapıldığında sosyoekonomik gruplar arası farklılaşma görülmemekle birlikte, "çok iyi" cevabı verenlerin oranının üst SES grubunda daha yüksek (%53) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 56. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eş ile İlişki

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
CİNSİYET					
Erkek	48,3	46,4	4,8	0,3	0,3
Kadın	43,2	48,0	7,5	0,8	0,5
YAŞ					
18-24	53,2	41,2	4,9	0,3	0,5
25-34	48,7	45,3	5,2	0,5	0,3
35-44	45,3	46,7	7,1	0,5	0,4
45-54	41,1	51,0	6,9	0,5	0,5
55-64	44,5	48,0	6,1	0,9	0,6
65+	43,6	49,8	5,9	0,3	0,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	31,6	37,1	4,4	0,6	0,4
Okuryazar hiç okula gitmeyen	33,1	36,7	5,0	0,2	0,2
İlkokul mezunu	37,3	42,7	5,9	0,5	0,3
İlköğretim/orta okul mezunu	35,0	29,6	3,8	0,2	0,4
Lise/lise dengi mezunu	29,1	23,3	2,8	0,2	0,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	34,4	28,3	3,1	0,3	0,2
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	38,0	39,4	5,3	0,3	0,2
Geniş	34,7	34,6	3,6	0,4	0,5
Dağılmış	2,7	3,1	0,9	1,1	1,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	43,5	49,5	6,2	0,3	0,6
Orta grup	45,2	47,5	6,4	0,6	0,4
Üst grup	52,6	42,2	4,5	0,4	0,3

4.7. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

Hâlihazırda evli olanlara, eşler arasında aile hayatı ile ilgili 12 konuda sorun yaşanıp yaşanmadığı ve sorun yaşıyorsa yaşanma sıklığı sorulmuştur. Söz konusu sorulardan elde edilen sonuçlar Tablo 57'de sunulmuştur.

Verilen cevaplara göre anlaşmazlık konuları arasındaki farklılıklara bakıldığında yaklaşık %60 ile %90 arasında değişen oranlarda bireyler, belirtilen konularda hiç sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. “Sık sık” sorun yaşanması oranları yaklaşık %5 ile %5 arasında; “bazen yaşarız” cevapları ise biraz da fazla değişken olmak üzere yaklaşık %1 ile %34 arasında değişmektedir.

Sorun yaşanan konulara biraz daha yakından bakıldığında “bazen” sorun yaşanan konular arasında en yüksek oranda ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar (%34), harcamalar (%29), gelirin yeterli olmaması

(%28) konuları bulunmaktadır. İkinci grupta kıskançlık (%20), sigara alışkanlığı (%15), giyim tarzı (%13), görüşülen kişiler (%11), kadının/erkeğin ailesi ile ilişkiler (%11); üçüncü grupta ise en düşük oranda sorun yaşanan konular olarak dini görüşlerin farklılığı (%4), alkol alışkanlığı (%4) ve kumar alışkanlığı (%1) bulunmaktadır. Yaklaşık %5 ile %5 arasında değişen “sık sık” sorun yaşama ile ilgili oranlar da genel görünümü itibarıyla benzeri bir gruplaşma ve dağılım göstermektedir. Bu sonuçlardan eşler arasında en fazla sorun oluşturan konuların çocuklarla ilgili sorumluluklar, gelir ve harcama konuları olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 57).

Tablo 58'de yaşanan sorunların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir. Bu tablodaki oranlar, "bazen" ya da "sık sık" seçeneklerine verilen cevapların toplamıdır.

Tablo 57. Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular

	Hiç yaşamayız	Bazen yaşarız	Sık sık yaşarız	İlgili değil
Ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar	62,5	33,6	2,6	1,3
Harcamalar	66,9	29,3	3,4	0,5
Giyim tarzı	85,1	12,5	1,7	0,7
Dini görüşlerin farklılığı	89,8	3,9	0,4	5,9
Kadının/erkeğin ailesi ile ilişkiler	87,5	10,7	1,0	0,8
Alkol alışkanlığı	59,7	3,8	1,0	35,5
Sigara alışkanlığı	61,2	14,5	3,8	20,4
Kumar alışkanlığı	58,0	1,3	0,5	40,2
Kıskançlık	73,0	20,2	3,7	3,1
İş ile ilgili sorunların eve taşınması	82,6	12,4	1,1	4,0
Gelirin yeterli olmaması	66,5	27,5	5,1	0,9
Görüşülen kişiler	86,5	11,1	0,9	1,5

Türkiye genelinde eşlerle en yüksek oranda yaşanan problem ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar (%36)" ve harcamalardır (%33). Yerleşim yerine göre bakıldığında, her konuda problem yaşayanların oranının kentte daha yüksek olduğu görünmektedir. Ancak en büyük farklılaşma, ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar ile harcamalar konusundadır.

Üç büyük il arasında Ankara'da kıskançlık, işle ilgili sorunların eve taşınması ve gelirin yeterli olmaması gibi anlaşmazlıklar diğer iki ile kıyasla daha az yaşanmaktadır.

Bölgeler arasında değerlendirildiğinde, Türkiye genelinde en yüksek oranda çıkan ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar ve harcamalar ile ilgili sorunların Kuzeydoğu Anadolu'da daha düşük oranda yaşandığı tespit edilmiştir. Kuzeydoğu Anadolu'da ev ve çocuklar ile ilgili sorun yaşayanların oranı %25, harcamalarla ilgili sorun yaşayanların oranı ise %20'dir. Kıskançlık ile ilgili sorun yaşayanların oranının en yüksek olduğu bölge %32 ile Ortadoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %13 ile Güneydoğu Anadolu'dur. Gelirin yeterli olmaması ise farklılaşmanın en yüksek olduğu konudur. Bu sorunu yaşayanların oranının en yüksek olduğu yer, %37 ile Akdeniz Bölgesi'dir. Bu sorunu yaşayanların oranının en düşük olduğu bölge ise %20 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur.

Eşler arasında yaşanan sürtüşmeler açısından kadınlarla erkekler arasında genelde farklılaşma yoktur. Ancak ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklarda sorunlar doğduğunu düşünen kadınların oranı (%39) erkeklerden (%34) biraz daha yüksektir.

Yaş gruplarına göre karşılaştırıldığında, giyim tarzı ve kıskançlık sorunu yaşayanların oranı yaş grubu yükseldikçe azalmaktadır (Tablo 59).

Öğrenim durumu yükseldikçe ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar, giyim tarzı, kadının/erkeğin ailesi ile ilişkiler konularında sorun yaşayanların oranı artmaktadır. Kıskançlık, ilköğretim/ortaokul ve lise/lise dengi mezunları grubunda daha yüksek oranda ortaya çıkan bir sorundur.

Hanehalkı tiplerine göre en büyük farklılaşma harcamalar ve gelirin yeterli olmaması konularındadır. Çekirdek ailelerin arasında harcamalar konusunda sorun yaşayanların oranı %34 ile daha yüksektir. Bu oran geniş ailelerde %28, dağılmış ailelerde ise %22'dir. Gelirin yeterli olmaması konusunda ise dağılmış ailelere mensup bireyler daha az sorun yaşamaktadır (%23).

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, ev ve çocuklarla ilgili sorumluluklar ve giyim tarzı konularında eşiyile sorun yaşayanların oranı artmaktadır. Buna karşılık, sosyoekonomik seviye yükseldikçe gelirin yeterli olmaması konusunda sorun yaşayanların oranı azalmaktadır. Sosyoekonomik gruplar arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu konular gelirin yeterli olmaması ve ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklardır. Alt SES grubundaki bireylerin %40'ı gelirlerinin yeterli olmaması konusunda eşleriyle sorun yaşarken bu oran orta SES grubunda %34'e, üst SES grubunda ise %19'a düşmektedir. Ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar konusunda sorun yaşayan bireylerin oranı ise alt SES grubunda %34 iken bu oran üst SES grubunda %43'e çıkmaktadır.

Tablo 58. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen&Sık Sık)

	Ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar	Harcamalar	Gelirin yeterli olmaması	Kıskançlık	Sigara alışkanlığı	Giyim tarzı	İş ile ilgili sorunların eve taşınması	Görüşülen kişiler	Kadının/erkeğin ailesi ile ilişkiler	Alkol alışkanlığı	Dini görüşlerin farklılığı	Kumar alışkanlığı
Türkiye	36,2	32,7	32,6	23,9	18,3	14,2	13,5	12,0	11,7	4,8	4,3	1,8
YERLEŞİM YERİ												
Kent	39,6	36,1	34,2	25,7	18,5	16,4	14,7	13,3	13,3	5,0	4,7	1,9
Kır	30,5	26,9	29,8	21,0	17,9	10,5	11,4	9,8	9,1	4,4	3,7	1,7
ÜÇ BÜYÜK İL												
İstanbul	42,1	41,5	38,2	25,9	14,9	17,2	17,5	13,9	14,7	5,3	5,6	2,3
Ankara	45,1	44,4	30,8	22,8	19,4	20,3	11,9	16,2	14,2	5,2	5,3	1,7
İzmir	45,6	40,4	42,3	31,7	19,1	19,9	18,5	16,9	14,4	7,1	5,2	1,7
BÖLGE												
İstanbul	42,1	41,5	38,2	25,9	14,9	17,2	17,5	13,9	14,7	5,3	5,6	2,3
Batı Marmara	27,8	22,5	30,7	22,3	17,1	11,6	11,1	10,0	9,9	7,3	4,1	1,9
Ege	37,3	29,0	33,8	25,2	16,4	12,8	13,8	12,8	11,0	5,2	3,1	1,3
Doğu Marmara	40,9	34,2	32,5	30,9	20,1	15,1	12,3	13,7	11,5	4,6	3,3	2,0
Batı Anadolu	38,9	35,3	30,8	21,8	20,7	16,5	11,4	12,7	12,7	4,5	4,2	1,1
Akdeniz	34,1	32,5	37,4	24,0	15,8	14,1	16,3	13,0	11,7	4,8	4,0	2,5
Orta Anadolu	35,8	29,9	23,2	23,7	27,0	13,8	8,3	9,6	10,2	4,3	4,6	1,0
Batı Karadeniz	36,8	35,1	34,0	18,7	18,7	13,2	13,4	13,8	9,9	5,5	4,0	1,8
Doğu Karadeniz	31,3	23,1	21,3	20,6	19,1	9,2	8,7	5,6	6,0	7,6	3,6	2,5
Kuzeydoğu Anadolu	25,2	20,1	19,7	25,2	19,2	14,0	9,6	8,5	8,2	2,9	4,5	1,1
Ortadoğu Anadolu	31,3	31,8	30,9	32,0	22,4	15,8	17,0	15,3	16,0	1,4	6,5	2,4
Güneydoğu Anadolu	30,4	32,1	31,6	13,4	18,5	10,9	11,4	6,1	11,5	2,6	4,7	1,7

Tablo 59. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Eşler Arasında Sorun Yaşanan Konular (Bazen & Sık Sık)

	Ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar	Harcamalar	Gelirin yeterli olmaması	Kıskançlık	Sigara alışkanlığı	Giyim tarzı	İş ile ilgili sorunların eve taşınması	Görüşülen kişiler	Kadının/erkeğin ailesi ile ilişkiler	Alkol alışkan-lığı	Dini görüşlerin farklılığı	Kumar alışkan-lığı
CİNSİYET												
Erkek	33,9	31,0	31,8	23,9	17,1	14,4	13,3	12,1	10,7	4,3	3,6	1,5
Kadın	38,5	34,3	33,3	23,9	19,5	14,0	13,6	11,9	12,8	5,3	5,0	2,1
YAŞ												
18-24	29,4	29,3	29,8	46,9	19,2	22,8	15,5	16,5	13,6	4,4	3,6	2,7
25-34	40,4	36,2	35,1	33,8	19,9	21,3	16,7	16,2	15,9	4,7	5,3	2,1
35-44	41,3	36,2	36,8	22,8	19,6	14,4	16,3	12,9	12,1	5,6	4,5	1,6
45-54	34,6	31,6	32,1	16,3	19,0	9,4	11,5	8,9	9,0	5,9	3,8	1,7
55-64	30,0	27,0	26,4	12,2	15,3	6,2	7,1	7,0	8,3	3,3	3,4	1,5
65+	22,1	21,0	20,6	9,0	9,9	3,8	4,5	5,0	5,2	2,0	3,1	1,2
ÖĞRENİM DURUMU												
Okur-yazar değil	30,2	29,2	30,0	13,4	15,5	8,4	9,6	7,5	8,9	2,8	5,0	1,8
Okur-yazar hiç okula gitmeyen	27,6	28,0	30,7	17,1	16,1	9,2	9,3	7,3	8,2	2,3	4,0	2,3
İlkokul mezunu	36,1	32,8	35,7	24,4	18,9	13,1	12,9	11,5	10,7	5,2	4,2	2,0
İlköğretim/orta okul mezunu	37,0	32,6	30,6	29,3	18,6	16,7	14,7	14,7	13,1	5,2	3,8	1,6
Lise/lise dengi mezunu	40,9	35,3	30,3	30,0	19,9	20,5	16,8	16,0	13,7	5,5	4,6	1,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	43,0	35,8	22,6	23,6	16,4	19,1	18,5	14,9	20,2	4,7	3,9	7
HANEHALKI TİPİ												
Çekirdek	37,5	33,8	33,3	23,9	18,4	14,6	14,1	12,5	12,4	4,9	4,3	1,8
Geniş	31,5	28,4	30,0	24,1	17,7	12,7	11,2	10,0	9,3	4,1	4,2	1,8
Dağılmış	30,9	21,6	23,3	27,4	21,6	14,8	10,9	13,1	11,2	7,6	4,8	4,0
SOSYO EKONOMİK STATÜ												
Alt grup	32,1	33,8	39,0	18,1	17,4	10,5	11,9	9,3	10,2	2,9	4,0	2,5
Orta grup	36,1	32,7	33,6	24,9	18,7	14,5	13,3	12,2	11,3	5,0	4,4	1,8
Üst grup	41,8	31,4	17,4	23,1	16,6	15,6	16,4	13,2	16,6	4,8	3,7	1,0

4.8. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Verdiği Tepkiler

Aile içinde bireyler arasındaki ilişkinin göstergelerinden birisi de bireyler arasında anlaşmazlık çıktığında ve bu anlaşmazlık konusu bireylerce konuşularak çözülemediğinde verdikleri tepkinin biçimidir. Bu tepkilerin belirlenmesi amacıyla evlilere, eşler arasında anlaşmazlık olduğunda kendilerinin ve eşlerinin ne tür tepkiler verdikleri şeklinde iki ayrı soru sorulmuştur. Bu soru ile ilgili olarak kadınlar ve erkeklerden alınan cevaplar Tablo 60 ve Tablo 61'de sunulmuştur.

Tablo 60. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Genellikle	Bazen	Çok nadir	Hiçbir zaman
Sesini yükseltir	31,3	34,9	9,6	24,2
Küser	7,3	19,9	9,4	63,4
Mekânı (evi) terk eder	1,9	3,7	3,9	90,5
Zor kullanır	0,9	3,2	3,6	92,2
Sessiz kalır	22,0	33,6	13	31,3

"bazen", %12'si "çok nadir" olarak eşlerine seslerini yükselttiklerini belirtirken %46'sının hiçbir zaman bu tepkiyi vermedikleri anlaşılmaktadır (Tablo 61). Bir başka şekilde ifade edecek olursak anlaşmazlık durumunda kadınların yaklaşık yarısı çeşitli düzeylerde sesini yükseltirken diğer yarısının böyle bir tepki vermedikleri söylenebilir.

Eşleriyle konuşarak anlaşamadıklarında, erkeklerin %7'si "genellikle", %20'si "bazen", %9'u "çok nadir" olarak küsmeyi tercih etmekte, %63'ü "hiçbir zaman" bu yola başvurmamaktadır. Kadınların ise %9'u "genellikle", %27'si "bazen", %11'i "çok nadir" olarak küsmekte; %53'ü ise hiçbir zaman bu yolu

Evli kadınlara, "eşleriyle aralarında konuşarak çözemedikleri bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin ne tür tepki verdiği" sorulmuştur. Cevap olarak eşinin kendisine "genellikle" sesini yükselttiğini söyleyen kadınların oranı %31 iken, %35'i eşinin bunu "bazen", %10'u "çok nadir" yaptığını belirtmiştir. Bu durumda sorunlarını çözmek için eşlerin konuşma yolunu seçmesi sonuç vermezse (genellikle, bazen ve çok nadir sesini yükseltir cevabı bir arada), erkeklerin yaklaşık dörtte üçünün çeşitli düzeylerde sesini yükseltme yoluna başvurduğu görülmektedir. Evli erkeklerin aynı soruya verdikleri cevaplara bakıldığında ise kadınların %14'ü "genellikle", %28'i

seçmemektedir. Uyuşmazlık durumunda mekânı (evi) terk etme davranışına ise erkeklerde çeşitli sıklıklarda olmak üzere %10, kadınlarda ise %5 oranında rastlanmaktadır.

Eşine "hiçbir zaman" zor kullanmayan (fiziksel şiddet) erkeklerin oranı %92'dir. Kadınlarda ise bu oran %97'ye çıkmaktadır. Bu yola "genellikle" başvuran erkeklerin oranı %1, kadınlarınki ise %03'tür. Zor kullanmaya "bazen" başvurduğu belirtilen erkekler %3, kadınlar %07, "çok nadir" başvurduğu belirtilen erkekler %4, kadınlar %2 oranındadır.

Ailede eşler arası sorunların çözümünde konuşma

Tablo 61. Eşler Arasında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler

	Genellikle	Bazen	Çok nadir	Hiçbir zaman
Sesini yükseltir	14,0	27,9	12,4	45,7
Küser	9,9	27,0	10,6	52,5
Mekânı (evi) terk eder	0,7	1,9	2,3	95,1
Zor kullanır	0,3	0,7	1,7	97,3
Sessiz kalır	39,5	32,1	8,5	19,9

yolunun sonuç vermemesi durumunda sessiz kalma tepkisinin ne sıklıkta gösterildiği hususu, araştırma kapsamında sorulan bir başka konudur. Anlaşmazlık durumunda "genellikle", "bazen" veya "çok nadir" sessiz kalan erkeklerin oranı %69, kadınların oranı ise %80'dir. Erkeklerin %22'si genellikle sessiz kalmayı tercih ederken, bu oran kadınlarda %40'tır.

Tablo 62'de eşler arasında sorun olduğunda kadınlara göre eşlerinin verdiği tepkiler hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda verilmektedir. Bu tabloda yer alan oranlar "genellikle", bazen" ve "çok nadir" seçeneklerine verilen cevapların toplamıdır.

Konuşarak çözülemeyen bir sorun olduğunda kadınların %76'sı eşlerinin sesini yükselttiğini, %69'u ise eşinin sessiz kaldığını ifade etmektedir. Yerleşim yerine göre farklılaşma görünmemektedir. Üç büyük ilde ise İstanbul'da yaşayan kadınların %80'i eşlerinin sesini yükselttiğini belirtmiştir. Bu oran Ankara'da %74, İzmir'de ise %83 seviyesindedir. Sorun olduğunda eşlerinin kendilerine küstüğünü söyleyenlerin oranı ise Ankara'da daha yüksektir (%47).

Bölgelere göre değerlendirme yapıldığında en büyük farklılaşmanın "küsmeye" ve "sessiz kalma" tepkilerinde yoğunlaşmaktadır. Sorun olduğunda eşlerinin küstüğünü belirten kadınların oranının en yüksek olduğu bölge %50 ile Ortadoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %30 ile Ege'dir. Sessiz kalma ise daha çok (%75) Batı Marmara'da verilen bir tepkidir. Kadınlara göre bu tepkiyi veren erkeklerin

en düşük olduğu bölge ise %59 ile Orta Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleridir. Kadınlara göre zor kullanan erkek oranının en yüksek olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%16).

Yaş grubu yükseldikçe konuşarak çözülemeyen bir sorun olduğunda eşlerinin sesini yükselttiğini ve küstüğünü söyleyen kadınların oranı azalmaktadır. Öğrenim durumu yükseldikçe eşlerinin "küsmeye", "mekânı/evi terk etme" ve "sessiz kalma" tepkilerini verdiğini söyleyen kadınların oranının arttığı görülmektedir. Alt öğrenim seviyesindeki kadınların %10'u eşlerinin zor kullandığını belirtmiştir. Öğrenim seviyesi arttıkça eşinin zor kullandığını dile getiren kadın oranı azalmaktadır.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, konuşarak çözülemeyen bir sorun olduğunda eşlerinin sesini yükselttiğini belirten kadınların oranı dağılmış ailelerde daha düşüktür (%63). Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin "sessiz kalma" tepkisini verdiğini söyleyen kadınların oranı yükselmekte, eşinin zor kullandığını/fiziksel şiddet uyguladığını belirten kadınların oranı ise düşmektedir. Sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşma "zor kullanma/fiziksel şiddet" ve "sessiz kalma" tepkileri konusundadır. Alt SES grubundaki kadınların %14'ü bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin zor kullandığını/fiziksel şiddet uyguladığını bildirirken bu oran orta SES grubunda %7'ye, üst SES grubunda ise %4'e düşmektedir. Bir anlaşmazlık halinde eşlerinin sessiz kaldığını belirten kadınların oranı ise alt SES grubunda %64 iken bu oran üst SES grubunda %75'e çıkmaktadır.

Tablo 62. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Genellike & Bazen & Çok Nadir)

	Sesini yükseltir	Sessiz kalır	Küser	Mekanı (evi) terk eder	Zor kullanır (Fiziksel şiddet)
Türkiye	75,8	68,7	36,6	9,5	7,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	76,0	68,4	38,4	10,5	7,2
Kır	75,5	69,1	33,6	7,8	8,8
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	80,4	69,0	40,0	12,4	5,6
Ankara	74,2	65,8	46,9	13,1	8,8
İzmir	72,9	67,8	34,2	13,4	5,4
BÖLGE					
İstanbul	80,4	69,0	40,0	12,4	5,6
Batı Marmara	70,8	74,6	32,7	5,7	3,4
Ege	74,7	71,0	29,7	11,0	5,4
Doğu Marmara	78,5	71,3	38,9	10,0	5,6
Batı Anadolu	75,8	69,1	38,8	9,7	9,9
Akdeniz	71,5	69,7	32,7	8,2	8,6
Orta Anadolu	78,0	59,0	36,7	6,9	9,1
Batı Karadeniz	74,5	68,1	32,0	5,5	6,2
Doğu Karadeniz	70,5	64,7	35,3	12,2	6,6
Kuzeydoğu Anadolu	70,3	59,0	43,8	6,0	9,8
Ortadoğu Anadolu	79,6	73,0	50,2	6,0	12,0
Güneydoğu Anadolu	76,2	66,4	36,8	12,2	15,6
YAŞ					
18-24	77,0	68,9	41,9	9,0	9,3
25-34	77,5	69,6	39,4	10,0	8,0
35-44	74,5	69,4	34,2	10,8	7,9
45-54	75,6	68,4	35,4	10,2	7,8
55-64	74,3	67,6	35,3	6,9	6,1
65+	73,5	63,4	30,6	4,5	6,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	72,5	63,6	34,6	8,5	11,4
Okuryazar hiç okula gitmeyen	77,6	66,4	35,1	8,5	9,7
İlkokul mezunu	76,6	69,0	35,1	9,2	7,4
İlköğretim/orta okul mezunu	77,4	71,9	38,8	11,0	6,6
Lise/lise dengi mezunu	76,1	71,7	44,5	10,8	5,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	74,5	76,7	43,5	12,9	2,5
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	75,9	68,8	37,0	9,9	7,3
Geniş	76,0	68,3	35,6	8,0	9,7
Dağılmış	63,3	64,9	34,1	10,6	9,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	74,4	64,1	34,8	9,7	14,4
Orta grup	76,4	68,6	36,3	9,1	7,2
Üst grup	72,4	75,5	41,9	12,3	3,9

Tablo 63, benzer bir analizi erkekler nezdinde göstermektedir. Bu tabloda erkeklere göre eşlerinin verdiği tepkiler hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda gösterilmektedir.

Konuşarak çözilemeyen bir sorun çıktığında erkeklere göre eşlerinin %80'i sessiz kalmakta, %54'ü sesini yükseltmekte, %48'i ise küsmektedir. Yerleşim yerine göre farklılaşmaya bakıldığında erkeklere göre sesini yükselten ve küsen kadın oranının kentte daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Üç büyük ilde farklılaşmanın en büyük olduğu tepki "küsmeye"dir. Erkeklere göre bu yola başvuran kadın oranının en yüksek olduğu il Ankara'dır (%60).

Bölgeler arasında ise, erkeklere göre Doğu Marmara'da sesini yükselten kadın oranı (%62) daha yüksek, Kuzeydoğu Anadolu'da ise daha düşüktür (%34). Sorun olduğunda eşlerinin küstüğünü belirten erkeklerin oranının en yüksek olduğu bölge %59 ile Ortadoğu Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %40 ile Ege'dir.

Yaş grubu arttıkça küsmeye tepkisi veren kadınların oranı azalmaktadır. 18-24 yaş grubundaki erkeklerin %38'i konuşarak çözilemeyen bir sorun olduğunda eşlerinin sesini yükselttiğini belirtmektedir.

Bu oran diğer yaş gruplarında %50 ile %56 arasındadır.

Öğrenim durumu yükseldikçe eşlerinin küsmeye, sesini yükseltme tepkilerini verdiğini söyleyen erkeklerin oranı da artmaktadır.

Hanehalkı tipine göre değerlendirme yapıldığında, konuşarak çözilemeyen bir sorun çıktığında eşlerinin sesini yükselttiğini belirten erkeklerin oranı çekirdek ailelerde %56'dır. Dağılmış ailelerde eşinin küstüğünü belirten erkeklerin oranı ise daha yüksektir (%57).

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, bir anlaşmazlık olduğunda eşlerinin sesini yükseltme, küsmeye ve sessiz kalma yollarına başvurduğunu bildiren erkeklerin oranı yükselmektedir. Sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşma ses yükseltme ve küsmeye ile ilgilidir. Alt SES grubundaki erkeklerin %48'i bir anlaşmazlık doğduğunda eşlerinin sesini yükselttiğini belirtirken bu oran orta SES grubunda %53, üst SES grubunda %67'dir. Bir anlaşmazlık çıktığında eşlerinin küstüğünü belirten erkeklerin oranı alt SES grubunda %45, orta SES grubunda %47 iken bu oran üst SES grubunda %56'ya yükselmektedir.

Tablo 63. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Erkeklerle Göre Eşlerinin Verdiği Tepkiler (Genellikle & Bazen & Çok Nadir)

	Sessiz kalır	Sesini yükseltir	Küser	Mekanı (evi) terk eder	Zor kullanır (Fiziksel şiddet)
Türkiye	80,1	54,3	47,5	4,9	2,7
YERLEŞİM YERİ					
Kent	79,5	58,0	51,5	5,3	2,9
Kır	81,1	47,9	40,9	4,1	2,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	84,7	63,2	56,4	5,8	3,2
Ankara	71,9	65,0	59,6	5,9	4,2
İzmir	79,3	60,2	48,4	6,3	2,2
BÖLGE					
İstanbul	84,7	63,2	56,4	5,8	3,2
Batı Marmara	80,5	54,8	43,7	3,0	,9
Ege	79,5	53,1	39,5	5,0	2,0
Doğu Marmara	78,8	62,3	54,6	3,9	2,1
Batı Anadolu	78,5	54,2	53,6	5,1	3,6
Akdeniz	80,6	50,7	40,6	4,8	2,7
Orta Anadolu	76,0	55,1	44,2	3,8	1,0
Batı Karadeniz	78,5	55,5	41,6	3,9	1,5
Doğu Karadeniz	75,4	48,3	42,5	2,8	1,6
Kuzeydoğu Anadolu	79,8	33,7	41,5	2,8	1,7
Ortadoğu Anadolu	86,6	50,3	58,6	7,1	6,0
Güneydoğu Anadolu	77,6	44,2	48,6	6,8	5,1
YAŞ					
18-24	81,1	38,0	58,2	3,5	,8
25-34	81,5	56,4	55,9	5,2	3,0
35-44	79,8	54,9	49,1	5,6	2,1
45-54	79,1	55,5	41,4	4,4	2,9
55-64	81,5	53,1	40,6	3,4	3,2
65+	77,3	49,9	38,7	5,3	3,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	76,0	52,9	44,9	5,8	3,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	76,8	49,4	42,0	7,0	3,9
İlkokul mezunu	80,8	50,7	42,4	4,0	2,6
İlköğretim/orta okul mezunu	80,2	55,9	49,3	4,2	1,7
Lise/lise dengi mezunu	79,5	57,0	57,4	6,0	3,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	80,9	68,7	57,7	7,0	3,1
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	79,9	55,7	48,1	5,1	2,7
Geniş	80,9	48,6	45,0	3,8	2,6
Dağılmış	85,4	49,8	57,4	9,0	2,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt Grup	78,3	48,2	44,7	6,6	3,8
Orta grup	80,2	53,3	46,7	4,4	2,5
Üst Grup	81,5	67,2	56,2	6,5	3,4

4.9. Kadınların Eşleriyle Aralarında Anlaşmazlık Olduğu Durumlarda Eşlerinin Fiziksel Şiddet Uygulaması

Önemli bir sorun olması nedeniyle eşe fiziksel şiddet uygulanması ile ilgili veriler araştırmada biraz daha ayrıntılı ele alınmıştır. Bu noktada evli kadınların cevapları esas alınarak eşleriyle aralarında anlaşmazlık çıktığında erkeklerin kendilerine verdikleri tepki sorulmuş ve "fiziksel şiddet" cevaplarının çeşitli değişkenler açısından dağılımı incelenmiştir (Tablo 64).

Ülke genelinde "genellikle", "bazen" ve "çok nadir" cevaplarının toplamına bakıldığında erkeklerin eşlerine fiziksel şiddet uygulamalarıyla ilgili oran %8'dir. Bunun şiddet uygulama sıklığına göre dağılımı, %9'u "genellikle", %3'ü "bazen" ve %4'ü "çok nadir" şeklindedir. Yerleşim yerine göre dağılımda, "genellikle" cevabı ile ilgili oran, kentsel ve kırsal alanlarda yaklaşık olarak aynıyken, "bazen" fiziksel şiddet uygular cevabının kırsal alanlarda kente göre yaklaşık %1 oranında daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Fiziksel şiddet gördüğünü belirten kadınların oranı üç büyük ilde farklılaşmamakla birlikte, bu oranın en yüksek olduğu il %9 ile Ankara'dır. Bölgeler açısından bakıldığında kadınlara eşlerinin fiziksel şiddet uygulaması ile ilgili oranların ülkenin doğu bölgelerinde, batı bölgelerine göre daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. "Genellikle", "bazen" ve "çok nadir" cevaplarının toplamından hareket edildiğinde en yüksek oranın Güneydoğu Anadolu (%15) ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde (%12) ve

en düşük oranların Batı Marmara (%3) ve Ege bölgelerinde (%5) olduğu görülmektedir.

Yaş grupları açısından da çok az farklılaşma bulunmaktadır. Erkeklerin eşlerine son bir yıl içerisinde fiziksel şiddet uygulaması, genç ve orta yaşta olan kadınlar arasında daha ileri yaştakilere göre bir iki puan daha yüksektir. Örneğin 18-24 yaş aralığındaki kadınların %9'u eşinden fiziksel şiddet görürken bu oran 55 yaş üstündeki kadınlarda %6 seviyesindedir.

Öğrenim durumu açısından bakıldığında, oranlar arasında çok büyük bir farklılaşmaya rastlanmamaktadır. Ancak alt öğrenim düzeyindeki kadınların, eşlerinden fiziksel şiddet görme oranları biraz daha yüksektir. Örneğin okuryazar olmayan veya okuryazar olsa bile hiç okula gitmemiş kadınların %10'u eşlerinden fiziksel şiddet görürken bu oran üniversite/lisansüstü eğitim almış kadınlarda %4'e düşmektedir.

Hanehalkı tipleri arasında fazla fark görünmemekte, ancak fiziksel şiddetin diğer aile tiplerine kıyasla çekirdek ailelerde daha az olduğu anlaşılmaktadır. Şiddet gören kadın oranı çekirdek ailelerde %7, diğer hanehalkı tiplerinde %10 seviyesindedir.

Eşinden fiziksel şiddet gördüğünü belirten kadın oranının sosyoekonomik seviye yükseldikçe düştüğü anlaşılmaktadır. Alt SES grubundaki kadınların %14'ü çeşitli sıklıklarla (genellikle, bazen ya da çok nadir şeklinde) eşlerinden şiddet gördüklerini ifade etmektedir. Bu oran orta SES grubunda %7'ye, üst SES grubunda ise %4'e düşmektedir.

Tablo 64. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Aralarında Anlaşmazlık Olduğunda Kadınlara Göre Eşlerinin Fiziksel Şiddet Uygulaması

	Genellikle	Bazen	Çok nadir	Hiçbir zaman
Türkiye	0,9	3,2	3,6	92,2
YERLEŞİM YERİ				
Kent	0,8	2,9	3,5	92,8
Kır	1,0	3,8	3,9	91,2
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	0,7	1,9	3,0	94,4
Ankara	1,1	4,5	3,2	91,2
İzmir	0,0	3,3	2,1	94,6
BÖLGE				
İstanbul	0,7	1,9	3,0	94,4
Batı Marmara	0,7	1,8	0,9	96,6
Ege	0,2	2,6	2,6	94,6
Doğu Marmara	1,4	1,7	2,6	94,4
Batı Anadolu	1,3	5,2	3,4	90,1
Akdeniz	1,2	3,7	3,7	91,4
Orta Anadolu	1,2	3,6	4,3	90,9
Batı Karadeniz	0,5	2,1	3,6	93,8
Doğu Karadeniz	1,1	2,3	3,1	93,4
Kuzeydoğu Anadolu	2,1	4,1	3,6	90,2
Ortadoğu Anadolu	1,2	4,4	6,4	88,0
Güneydoğu Anadolu	0,6	7,3	7,7	84,4
YAŞ				
18-24	0,5	4,1	4,7	90,7
25-34	0,8	3,2	4,0	92,0
35-44	1,0	3,3	3,6	92,1
45-54	1,4	3,2	3,2	92,2
55-64	0,7	2,4	3,0	93,9
65+	0,8	3,2	2,3	93,8
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	1,3	5,2	4,8	88,6
Okuryazar hiç okula gitmeyen	0,7	4,0	5,0	90,3
İlkokul mezunu	1,0	3,0	3,4	92,6
İlköğretim/orta okul mezunu	0,6	2,5	3,5	93,4
Lise/lise dengi mezunu	0,6	1,9	2,5	95,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,0	0,7	1,9	97,5
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	0,9	3,0	3,4	92,7
Geniş	0,9	4,1	4,7	90,3
Dağılmış	0,8	7,0	2,0	90,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	1,4	6,5	6,5	85,6
Orta grup	0,9	3,0	3,4	92,8
Üst grup	0,7	1,4	1,9	96,1

5.Bölüm

AKRABALIK ve KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Akrabalarla İlişki Düzeyi

Akrabalarla Oturma Mesafesi

Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı

Aile ilişkilerinin bir yönünü akrabalarla ilişkiler oluşturmaktadır. Bu ilişkilerin anlaşılması bakımından araştırma kapsamında akrabalarla ilişki düzeyi, oturma mesafesi ve görüşme sıklığı ile ilgili verilere yer verilmiştir.

5.1. Akrabalarla İlişki Düzeyi

Bireylere eşleri, çocukları, anne ve babaları, çeşitli yakınlık derecesindeki akrabalarıyla ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuş, "çok iyi", "iyi", "orta", "kötü" ya da "çok kötü" seçenekleri arasından bir seçimde bulunmaları istenmiştir. Bu soruya veriler cevaplar Tablo 65'te sunulmuştur. Tabloda yer alan verilere bakıldığında ilişkiler ile ilgili düşüncelerin, akrabaların yakınlık derecesine göre farklılaştığı görülmektedir. Bu çerçevede, "çok iyi" ve "iyi" ilişkinin en çok çocuk ve anne baba arasında yaşandığı anlaşılmaktadır. Çocukları ile ilişkisi "çok iyi"

Tablo 65. Akrabalarla İlişki Düzeyi

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Çocuklar	51,5	46,0	2,1	0,3	0,1
Anne	45,9	50,7	2,6	0,7	0,2
Baba	42,5	51,4	4,3	1,2	0,6
Kardeşler	34,9	57,9	5,4	1,4	0,4
Diğer akrabalar	22,4	67,0	9,4	1,0	0,3
Kayınvalide	28,1	62,2	6,8	2,1	0,9
Kayınpeder	28,0	62,5	6,3	2,4	0,9
Eşin kardeşleri	22,5	67,3	7,2	2,3	0,6
Eşin diğer akrabası	18,4	69,7	9,8	1,6	0,5

Tablo 66'da bireylerin çocukları, anne ve babaları, çeşitli yakınlık derecesindeki akrabalarıyla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlardaki oranları verilmektedir.

Türkiye genelinde, çocuklarıyla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranı %51'dir. Bunu %46 ile anne ile ilişki takip etmektedir. Üç büyük il arasında, tüm akrabalık ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranının Ankara'da daha düşük olduğu görülmektedir. Bölgeler arası karşılaştırmada, en büyük farklılaşma annesiyle ve çocuklarıyla ilişkisini çok iyi şeklinde değerlendirenlerin oranıyla ilgilidir. Her ikisinde de ilişkilerini çok iyi şekilde değerlendirenlerin oranının en yüksek olduğu

olanların oranı %51, "iyi" olanların oranı %46'dır. Annesi ile ilişkisinin "çok iyi" olduğunu söyleyenlerin oranı %46 ve "iyi" olduğunu belirtenlerin oranı %51'dir. Baba ile ilişkilerde ise “çok iyi” oranı %43, "iyi" oranı %51'dir.

Kardeşlerle ilişkiye dair verilen cevaplar incelenirken, kardeşle ilişkinin bir bölümü aile içinde kardeşler arasındaki ilişki, bir bölümünün de evli ve ayrı evlerde yaşayan kardeşler arasındaki ilişki olduğu not edilmelidir. Sonuçta kardeşlerle ilişki, çocuklar, anne ve babadan sonra en fazla "çok iyi" ve "iyi" cevaplarının olduğu kategoride yer almaktadır.

Kayınvalide/kayınpeder ve diğer akrabalarla ilişkiler değerlendirildiğinde "çok iyi" ilişkisi olanların oranının azaldığı görülmektedir. Diğer yandan bireylerin çoğu bu kişilerle ilişkilerini "iyi" olarak nitelendirmektedir.

bölge Ortadoğu Anadolu'dur.

Çocuklarıyla ve kendi anne-babalarıyla ilişkisini çok iyi olarak niteleyen anne ve babaların oranında farklılaşma yoktur. Kardeşleriyle ilişkisinin çok iyi olduğunu belirtenlerin oranı kadınlarda, eşlerinin anne-babasıyla ilişkisini çok iyi olarak tanımlayanların oranı ise erkeklerde daha yüksektir.

Görüşülen kişilerin yaş grubu yükseldikçe hemen hemen tüm yakınlarla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranının azaldığı görülmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe, hemen hemen tüm akrabalarıyla/yakınlarıyla ilişkilerini "çok iyi" şeklinde değerlendirenlerin oranı artmaktadır. Öğ-

Tablo 66. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu ve Hanehalkı Tipine Göre Akrabalarla İlişki Düzeyi (Çok iyi)

	Çocuklar	Anne	Baba	Kardeşler	Diğer akrabalar	Kayınvalide	Kayınpeder	Eşin kardeşleri	Eşin diğer akrabası
Türkiye	51,3	32,7	24,5	33,7	22,1	18,1	14,2	17,4	14,7
YERLEŞİM YERİ									
Kent	52,0	34,2	25,4	34,6	22,0	19,3	15,3	17,7	14,5
Kır	50,1	30,0	22,7	32,1	22,3	16,0	12,3	16,9	15,1
ÜÇ BÜYÜK İL									
İstanbul	51,2	34,4	25,0	35,0	21,4	20,2	15,3	18,4	15,1
Ankara	43,1	28,1	22,9	29,9	17,8	15,1	13,3	15,3	11,4
İzmir	51,7	31,8	22,9	31,2	19,2	16,3	13,6	14,0	10,5
BÖLGE									
İstanbul	51,2	34,4	25,0	35,0	21,4	20,2	15,3	18,4	15,1
Batı Marmara	52,4	32,0	21,8	34,2	22,9	17,8	12,3	17,2	15,3
Ege	51,4	30,8	23,5	30,9	20,8	16,0	13,1	16,0	13,6
Doğu Marmara	49,2	30,6	23,9	32,7	23,1	18,2	14,8	18,3	17,1
Batı Anadolu	47,9	28,6	22,0	29,6	16,4	14,7	12,0	14,8	11,0
Akdeniz	42,6	27,4	19,3	27,3	17,3	14,7	11,9	13,6	10,9
Orta Anadolu	43,2	26,3	22,0	27,0	19,5	14,1	11,9	13,7	12,8
Batı Karadeniz	55,1	33,4	26,0	36,8	27,5	19,8	15,4	21,1	18,4
Doğu Karadeniz	58,1	39,6	28,7	39,8	24,7	19,5	15,1	17,0	15,0
Kuzeydoğu Anadolu	57,4	37,7	28,5	43,5	33,5	23,2	17,2	27,2	25,2
Ortadoğu Anadolu	72,8	46,3	34,2	46,5	28,2	23,4	19,2	20,8	14,2
Güneydoğu Anadolu	55,6	39,3	29,7	40,3	28,6	23,3	16,6	21,0	18,8
CİNİSYET									
Erkek	51,2	33,0	24,9	31,6	20,7	20,4	16,2	17,6	14,0
Kadın	51,4	32,4	24,1	35,8	23,5	16,0	12,3	17,2	15,4
YAŞ									
18-24	57,4	52,2	44,1	44,9	24,8	30,7	27,0	8,6	7,2
25-34	56,4	44,1	34,9	39,5	24,6	27,0	23,1	20,9	16,5
35-44	52,1	32,9	22,8	32,9	21,9	20,7	15,8	21,3	17,6
45-54	47,6	22,7	13,0	26,6	20,1	14,0	9,5	18,4	16,2
55-64	48,8	10,1	4,0	24,2	18,7	7,8	3,6	17,1	15,3
65+	44,8	1,5	,9	19,2	17,3	1,6	,9	12,7	13,5
ÖĞRENİM DURUMU									
Okuryazar değil	46,5	15,2	10,1	25,4	19,7	8,3	5,1	15,7	15,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	47,5	21,7	15,2	28,8	21,6	11,2	8,2	15,8	14,8
İlkokul mezunu	48,7	28,8	20,7	30,6	21,5	17,2	13,5	18,3	15,8
İlköğretim/orta okul mezunu	55,8	38,8	30,2	38,5	24,5	23,4	19,0	18,8	14,9
Lise/lise dengi mezunu	60,6	46,6	37,0	41,1	23,7	26,5	22,2	15,8	12,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	60,4	44,8	34,2	41,8	22,7	25,9	19,8	18,0	12,7
HANEHALKI TİPİ									
Çekirdek	51,4	32,9	26,1	33,6	22,0	19,1	15,3	18,5	15,3
Geniş	51,0	33,1	23,3	34,1	23,0	18,3	13,5	17,8	15,8
Dağılmış	50,7	30,1	13,3	34,0	20,8	5,3	2,9	7,1	6,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ									
Alt grup	46,3	22,3	14,7	27,5	20,9	12,3	9,3	16,1	14,6
Orta grup	51,3	33,0	24,8	33,5	22,1	18,2	14,3	17,2	14,6
Üst grup	57,8	40,9	32,1	41,6	23,6	24,9	19,0	20,6	15,7

renim durumuna göre en büyük farklılaşma ise kardeşlerle ilişki konusundadır. Okuryazar olmayanların %27'si kardeşleriyle ilişkisini "çok iyi" şeklinde değerlendirmektedir. Bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %43'e çıkmaktadır.

Dağılmış ailelerde babasıyla ilişkisini çok iyi olarak tanımlayanların oranı (%13) çok daha düşüktür. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe tüm akrabalarıyla/yakınlarıyla ilişkilerine "çok iyi" diyenlerin oranı artmaktadır. (Tablo 66)

5.2. Akrabalarla Oturma Mesafesi

Araştırma kapsamında, 18 yaş üzeri bireylerin yaşayan akrabalarıyla ne mesafede oturdukları sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 67'de yer almaktadır. Aile ve akrabalarla oturma mesafesi için en çok "aynı şehir" cevabı verilmiştir.

Tablo 67. Hanehalkı Üyelerinin Akrabalar ile Oturma Mesafesi

	Aynı ev	Aynı apt./avlu	Aynı mahalle/ semt	Aynı şehir	Başka şehir	Yurt dışı
Anne/baba	30,0	4,9	13,3	31,1	20,0	0,7
Kardeş/ler	16,7	3,5	16,8	41,5	20,4	1,0
Çocuk/lar	76,4	2,4	4,1	10,8	5,7	0,5
Kayınvalide/kayınpeder	9,1	5,6	16,9	41,9	25,8	0,8
Büyükanne/büyükbaba	1,6	1,0	4,0	11,4	7,9	0,2
Amca/teyze/hala/dayı	0,3	0,8	13,5	44,5	25,4	0,7

Türkiye'deki bireylerin %76'sı çocuklarıyla, %30'u anne babasıyla, %17'si ise kardeşleriyle aynı evde oturmaktadır. Kayınvalide/kayınpederiyle aynı evde oturanların oranı %9, büyükanne/büyükbabasıyla aynı evde oturanların oranı ise %6'dır.

Kırda kayınvalide/kayınpederiyle birlikte oturanların (%15) ve büyükanne/büyükbabasıyla oturanların oranı (%10), kente göre daha yüksektir. Kentte ise çocuklarıyla birlikte oturan bireylerin daha yüksek oranda (%79) olduğu görünmektedir (Tablo 68).

Bölgeler arasında değerlendirme yapıldığında, kayınvalidesi/kayınpederiyle aynı evde oturanların oranının en yüksek olduğu bölgenin Kuzeydoğu Anadolu (%18), en düşük bölgenin ise Akdeniz Bölgesi (%5) olduğu anlaşılmaktadır. Büyükannesi/büyükbabasıyla birlikte oturanların oranı Doğu Karadeniz (%14) ve Kuzeydoğu Anadolu (%13) bölge-

Bu oranı, "aynı ev" ve "başka şehir" cevapları izlemektedir. 18 yaş üzeri bireylerin %30'u anne babasıyla aynı evde oturmaktadır. Buna karşılık %20'si anne babalarının yaşadığı şehirde yaşamamaktadır.

Mekânsal mesafede geniş aile yapısını da içermesi bakımından bir gösterge olan kayınvalide/kayınpeder ile aynı evde oturma oranı %9'dur. Kayınvalide/kayınpeder ile aynı apartman/avluda yaşayanların oranı ise %6'dır. Yine geniş aile yapısının veya akrabaların yaşadığı hane tipinin göstergesi olan büyükanne/büyükbaba ile yaşama oranı %6'dır. Buna karşılık diğer akraba üyeleri olan amca/teyze/hala/dayı ile aynı evde veya apartmanda yaşayanların oranı çok düşüktür (%1).

Tablo 68'de aynı evde yaşayan akrabaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir.

lerinde daha yüksektir.

Öğrenim düzeyi arttıkça anne babalarıyla ve çocuklarıyla aynı evde yaşayanların oranının yükseldiği, kayınvalide/kayınpederiyle aynı evde yaşayanların oranının ise düştüğü bulunmuştur. Büyükanne/büyükbabasıyla aynı evde yaşayanların oranının en yüksek olduğu öğrenim düzeyi %10 ile okuryazar olmayanlardır.

Beklendiği üzere geniş ailelere mensup bireylerin %41'i kayınvalide/kayınpeder ile ve %26'sı da büyükanne/büyükbabayla aynı evde yaşamaktadır. Bu oranlar çekirdek ve dağılmış ailelerde %1 ile %9 arasında değişmektedir. Çocuklarıyla birlikte aynı evde yaşayan dağılmış ailelere mensup bireylerin oranı (%44) ile anne babasıyla aynı evde yaşayan çekirdek aileye mensup bireylerin oranı (%22), diğer hanehalkı tiplerine göre daha düşüktür.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe anne/baba, kardeşler ve çocuklarla aynı evde yaşayan bireylerin oranı artmakta, kayınvalide/kayınpeder ve büyükanne/büyükbaba ile aynı evde yaşayan birey oranı azalmaktadır. Alt

SES grubunun %12'si kayınvalide/kayınpederiyle, %9'u büyükanne/büyükbabasıyla aynı evde yaşamaktadır. Üst SES grubunda bu oranlar kayınvalide/kayınpeder için %5'e, büyükanne/büyükbaba için %3'e düşmektedir.

Tablo 68. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Hanehalkı Üyelerinin Akrabalar ile Oturma Mesafesi (Aynı evde)

	Anne/ baba	Kardeş/ler	Çocuk/lar	Kayınvalide/ kayınpeder	Büyükanne/ büyükbaba	Amca/teyze/ hala/dayı
Türkiye	30,0	16,7	76,4	9,1	6,1	0,3
YERLEŞİM YERİ						
Kent	28,3	17,1	79,7	6,1	4,5	0,3
Kır	33,3	16,0	71,0	14,8	9,6	0,4
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	25,1	15,2	81,7	5,2	3,3	0,4
Ankara	34,8	20,0	73,9	4,8	2,2	0,1
İzmir	33,0	18,1	73,9	4,2	3,0	0,2
BÖLGE						
İstanbul	25,1	15,2	81,7	5,2	3,3	0,4
Batı Marmara	28,6	12,2	67,3	6,6	7,3	0,4
Ege	29,5	14,9	72,1	7,6	5,6	0,5
Doğu Marmara	25,7	13,9	77,9	10,9	6,3	0,4
Batı Anadolu	32,7	17,3	71,9	9,2	6,2	0,1
Akdeniz	30,5	18,3	75,4	5,2	4,9	0,3
Orta Anadolu	26,6	13,1	76,6	11,3	7,3	0,3
Batı Karadeniz	31,7	13,7	73,8	15,9	10,5	0,3
Doğu Karadeniz	37,0	20,0	75,8	15,5	14,0	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	36,1	20,4	81,4	17,8	12,8	0,2
Ortadoğu Anadolu	34,8	20,8	77,6	14,1	4,8	0,1
Güneydoğu Anadolu	35,1	24,4	84,7	10,4	4,9	0,3
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	11,7	4,3	61,0	16,9	10,0	0,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	26,6	12,4	60,7	13,6	4,9	0,2
İlkokul mezunu	19,1	9,3	78,2	10,8	4,6	0,3
İlköğretim/orta okul mezunu	41,2	25,7	83,1	6,6	7,0	0,1
Lise/lise dengi mezunu	48,6	35,3	85,4	4,6	7,3	0,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	34,6	21,2	83,4	1,7	5,1	0,3
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	22,2	14,1	76,4	0,5	0,6	0,1
Geniş	51,1	23,1	85,2	41,0	25,6	0,9
Dağılmış	51,2	23,1	43,5	6,6	9,4	0,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	23,3	9,7	60,8	12,0	9,3	0,1
Orta grup	30,6	17,4	78,2	9,4	6,4	0,4
Üst grup	30,8	18,7	81,9	4,6	2,7	0,2

5. 3. Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı

Hanehalkı üyelerine, hane dışında yaşayan ve çeşitli akrabalık derecesindeki kişilerle yüz yüze görüşme sıklıkları sorulmuştur. Bireylerin yarısı (%50) anne babaları ile haftada birkaç kez veya daha sık görüşürken, diğer yarısı (%48) ayda birkaç kez veya daha seyrek görüşmektedir. Oranların birbirine yakın olması, ilişkilerin muhtelif biçimlerde dahi olsa devam ettiğinin işareti olarak değerlendirilebilir.

Bireylerin kardeşleriyle görüşme sıklıklarında farklı davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Kardeşiyle ayda birkaç kez veya daha seyrek görüşenlerin oranı %52 iken, haftada birkaç kez veya daha sık görüşenlerin oranı %46'dır (Tablo 69).

Anne babaların çoğu (%66) çocuklarıyla haftada birkaç kez veya daha sık görüştüklerini belirtmektedir. Tüm aile ve akrabalar arasında çocuklar en sık görüşülen kişilerdir. Çocuklarla görüşme sıklığının dinamik olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 69. Aile Bireyleri, Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı

	Her gün	Haftada bir kaç kez	Ayda bir kaç kez	Senede birkaç kez/ daha az	Hiç görüşmeme
Anne/ baba	22,7	27,1	21,8	26,5	2,0
Kardeş/ler	18,1	28,0	26,6	25,3	1,9
Çocuk/lar	42,8	24,1	16,2	15,9	1,1
Kayınvalide/kayınpeder	19,2	25,4	24,1	27,7	3,6
Büyükanne/ büyükbaba	11,9	19,9	26,9	34,5	6,9
Amca/teyze/hala/dayı	6,6	17,1	33,1	39,6	3,6
Komşular	62,8	22,1	7,6	2,1	5,4

Tablo 70'te akrabalarla ve komşularla sık görüşenlerin (haftada bir kaç kez ya da her gün) oranı, hem Türkiye geneli hem de demografik kırılımlarda verilmektedir.

Türkiye genelinde en sık görüşülen kişiler komşular (%85), çocuklar (%67) ve anne/babalar (%50). Amca/hala/teyze/dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı ise %24'tür. Çocuklar dışında tüm akrabalarla ve komşularla sık sık görüşen birey oranı kırdada daha yüksektir.

Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, görüşülen kişilerin yaşı arttıkça komşularla sık görüşenlerin oranının arttığı, buna karşılık kayınvalide/kayınpe-

Bireylerin %35'i büyükanne/büyükbabalarıyla senede bir kez görüşürken, %27'si ayda birkaç kez ve %20'si haftada birkaç kez görüşmektedir. Büyükanne/büyükbabalarıyla her gün görüşenler azınlıktır (%12).

Bireylerin çoğunluğu amca ve hala gibi üçüncü derece akrabalarla her hafta görüşmemektedir. %40'ının senede birkaç kez, %33'ün de ayda birkaç kez görüştüğü saptanmıştır.

Aile ve akrabalarıyla hiç görüşmediklerini belirtenlerin oranı çok düşüktür. Hiç görüşülmeyen akrabalar arasında kayınvalide/kayınpeder ile büyükanne/büyükbabalar en yüksek orandadır.

Toplumumuzda aile fertlerinden sonra en yakın ilişki kurulan ve aynı zamanda günün her saatinde değişik nedenlerle yüz yüze gelinen insanlar komşulardır. Komşularla görüşme sıklığı sorusunu yanıtlayanların %63'ü her gün görüşmektedir. Bunu %22 ile haftada birkaç kez görüşenler ve %8 ile ayda birkaç görüşenler izlemektedir.

deriyle ve büyükanne/büyükbabasıyla görüşenlerin oranının azaldığı gözlemlenmektedir.

Öğrenim durumunda da benzer bir dağılım söz konusudur. Öğrenim düzeyi arttıkça komşularla ve kayınvalide/kayınpederle sık görüşenlerin oranı azalmaktadır. Amca/hala/teyze/dayı gibi akrabalarla görüşenlerin oranı en üst öğrenim seviyesinde daha düşüktür (%17).

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, tüm akraba ve komşularla sık görüşenlerin oranının en düşük olduğu hanehalkı tipi dağılmış ailelerdir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, amca/teyze/dayı/hala ve komşularla sık görüşenlerin oranı düşmektedir.

Sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşma komşularla görüşme konusundadır. Alt SES grubunun %92'si komşularıyla sıklıkla görüşürken

bu oran orta SES grubunda %86'ya, üst SES grubunda ise %66'ya düşmektedir.

Tablo 70. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Bireyleri, Akraba ve Komşularla Görüşme Sıklığı: (Her gün& haftada bir kaç kez)

	Anne/ baba	Kardeş/ler	Çocuk/lar	Kayınvalide/ kayınpeder	Büyükanne/ büyükbaba	Amca/teyze/ hala/dayı	Komşular
Türkiye	49,8	46,1	66,9	44,5	31,7	23,7	84,9
YERLEŞİM YERİ							
Kent	44,9	42,9	73,6	39,0	24,7	17,0	79,2
Kır	59,9	51,7	59,1	56,0	48,3	36,3	94,8
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	35,0	38,0	81,4	30,4	18,9	12,3	74,0
Ankara	35,3	36,9	72,3	31,0	25,0	13,2	72,6
İzmir	45,8	39,6	71,3	43,2	21,0	12,6	72,7
BÖLGE							
İstanbul	35,0	38,0	81,4	30,4	18,9	12,3	74,0
Batı Marmara	46,9	42,9	55,0	45,2	34,5	24,7	90,8
Ege	57,4	50,6	71,8	50,7	36,0	28,3	86,7
Doğu Marmara	47,5	45,0	72,0	42,6	32,9	20,2	87,3
Batı Anadolu	47,3	43,5	66,4	41,0	31,6	19,0	81,0
Akdeniz	55,6	49,7	68,0	49,0	37,7	24,5	85,1
Orta Anadolu	58,9	49,8	62,1	51,7	32,4	30,1	89,7
Batı Karadeniz	48,8	42,4	48,3	45,0	30,4	28,1	90,5
Doğu Karadeniz	60,3	53,7	52,3	56,4	45,0	39,4	95,9
Kuzeydoğu Anadolu	41,5	38,5	46,1	45,5	29,9	24,4	91,0
Ortadoğu Anadolu	53,2	46,9	67,9	51,9	40,5	24,5	87,6
Güneydoğu Anadolu	59,4	55,9	73,0	50,4	31,5	30,6	85,2
YAŞ							
18-24	49,0	50,9	74,1	57,9	39,1	34,2	80,4
25-34	50,1	50,4	82,4	45,9	27,3	22,0	82,1
35-44	50,2	47,6	78,8	43,4	25,5	20,4	85,4
45-54	48,6	42,5	65,8	42,1	23,5	19,4	87,5
55-64	50,1	42,3	65,1	38,8	25,3	21,8	90,5
65+	45,8	37,2	62,7	28,0	28,0	22,8	90,2
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	39,9	37,2	61,6	49,2	24,2	22,5	94,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	48,9	44,9	66,4	47,5	31,1	27,2	89,8
İlkokul mezunu	49,1	47,2	71,3	44,3	28,3	23,5	90,2
İlköğretim/orta okul mezunu	59,0	55,3	67,0	46,0	38,5	25,7	83,4
Lise/lise dengi mezunu	53,9	48,7	63,9	45,1	33,2	25,8	76,3
Üniversite/lisansüstü mezunu	44,3	39,1	53,9	38,1	32,0	16,6	62,8
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	50,8	46,5	66,0	45,4	31,4	22,2	84,1
Geniş	46,6	47,6	70,5	41,4	35,7	30,4	90,0
Dağılmış	42,1	38,5	68,1	27,5	26,3	19,7	78,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	50,0	44,9	62,5	46,8	27,2	25,5	91,8
Orta grup	49,9	46,8	68,8	44,3	31,8	24,4	86,4
Üst grup	48,6	42,2	60,4	43,9	33,5	16,9	66,4

6.Bölüm

AİLEDE ÇOCUK ve ÇOCUĞA YAKLAŞIM

- Sahip Olunan Çocuk Sayısı
- İstenen Çocuk Sayısı
- Çocuk ile İlgili Algılar
- Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular
- Çocuğa Verilen Cezalar

Bu bölümde bireylerin sahip oldukları ve arzu ettikleri çocuk sayısı, çocuk ile ilgili düşünceleri, çocuklarıyla sorun yaşadıkları konular ve çocuklarına verdikleri cezalar ile ilgili veriler yer almaktadır.

6.1. Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Tablo 71’de bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ile ilgili oranlar yer almaktadır. Ülke genelindeki bireylerin çocuk sayısına bakıldığında en çok 2 (%29) ve 3 (%20) çocuk olduğu görünmektedir. Bunu 1 (%17) ve 4 (%11) çocuklu olanlar izlemektedir. 5 çocuğu olan bireylerin oranı %6, 6 ve daha fazla çocuğu olanların oranı %9, çocuk sahibi olmamış veya yaşayan çocuğu olmayan bireylerin oranı ise %9’dur.

Bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının kır-kent dağılımını incelendiğinde, kırsal alanlardaki bireylerin, kentsel alanlardakilere göre daha fazla çocuğa sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Kentlerde 2 çocuk sahipliği daha yüksektir (%32); bunu 3 çocuk (%20) ve 1 çocuk (%20) izlemektedir. Kırsal alanda yaşayan bireylerde de 2 çocuk sahibi olanların oranı daha yüksektir. Öte yandan 3 ve daha fazla çocuğu olanların oranı, kentte yaşayanlara göre daha yüksektir.

Üç büyük il arasında karşılaştırmasında, 3 ve üzeri çocuk sahibi olanların oranının en yüksek olduğu il Ankara’dır (%39). 1 çocuğu olanların oranı İzmir’de daha yüksektir (%27).

Doğudan batıya doğru gidildikçe bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının azaldığı görülmektedir. 1 çocuğa sahip olan bireyler en yüksek oranda İstanbul (%22), Batı Marmara (%22) ve Ege (%21) bölgelerinde, en düşük oranda Güneydoğu Anadolu (%9), Kuzeydoğu Anadolu (%11), Orta Anadolu (%13) bölgelerindedir. 2 çocuğa sahip olan bireylerin oranı Batı Marmara (%39), Ege (%35) ve İs-

tanbul (%35) bölgelerinde en yüksek; Güneydoğu Anadolu (%14), Kuzeydoğu Anadolu (%16), Ortadoğu Anadolu (%17) bölgelerinde yaşayanlarda en düşüktür.

Öte yandan, 6 ve daha fazla çocuğa sahip olan bireylere en çok Güneydoğu Anadolu (%30), Kuzeydoğu Anadolu (%21), Ortadoğu Anadolu (%21) bölgelerinde rastlanırken, en az Batı Marmara (%3), Ege (%3) ve İstanbul (%3) bölgelerinde rastlanmaktadır.

İleri yaş gruplarında hiç çocuğu olmayan ya da 1 çocuğu olanların oranının azaldığı bulunmuştur. Buna karşılık, görüşülen kişilerin yaşı ilerledikçe 4 ve üzeri çocuk sahipliği de artmaktadır.

Benzer durum öğrenim düzeyine göre yapılan değerlendirmede de görünmektedir. Öğrenim seviyesi arttıkça 1 ya da 2 çocuğu olan veya hiç çocuk sahibi olmayanların oranı artmakta, 4 ve üzeri çocuk sahibi olanların oranı azalmaktadır.

Tüm hanehalkı tiplerinde 2 çocuk sahipliği en yüksek orandadır. Bu oran dağılmış (%24) ve geniş ailelere (%24) kıyasla çekirdek hanehalkı tiplerinde (%31) daha yüksektir. 6 ve üzeri çocuk sahipliği ise dağılmış ve geniş hanehalkı tiplerinde (%12) çekirdek hanehalkı tipine kıyasla daha yüksektir.

Orta ve üst sosyoekonomik gruplarda 2 çocuk sahipliği, alt sosyoekonomik grupta ise 3 çocuk sahipliği en yüksek orandadır. Orta SES grubunun %30’u, üst SES grubunun ise %38’i 2 çocuk sahibidir. Bu oran alt SES grubunda %16’dır. Alt SES grubunun %19’u ise 3 çocuk sahibidir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, 2 ve altında çocuk sahibi olanların oranının arttığı, buna karşılık 4 ve üzeri sayıda çocuk sahipliğinin azaldığı görünmektedir.

Tablo 71. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri , Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı

	Yaşayan Çocuğu Olmayan	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 çocuk	6 Çocuk ve üzeri
Türkiye	8,5	17,1	29,3	20,2	10,6	5,7	8,5
YERLEŞİM YERİ							
Kent	9,2	19,6	32,0	19,8	9,2	4,3	5,9
Kır	7,4	12,9	24,8	20,7	13,1	8,1	13,0

	Yaşayan Çocuğu Olmayan	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 çocuk	6 Çocuk ve üzeri
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	10,4	21,8	34,6	19,5	7,2	3,5	3,1
Ankara	7,4	20,8	33,4	25,2	8,6	2,2	2,5
İzmir	9,6	27,2	35,6	14,8	7,3	2,5	2,9
BÖLGE							
İstanbul	10,4	21,8	34,6	19,5	7,2	3,5	3,1
Batı Marmara	8,8	21,8	39,2	18,9	5,5	3,0	2,7
Ege	9,2	21,1	35,4	19,0	9,0	3,1	3,2
Doğu Marmara	8,5	19,5	33,7	20,5	8,9	4,3	4,7
Batı Anadolu	7,9	16,0	31,0	26,4	10,4	4,0	4,4
Akdeniz	8,2	17,6	28,7	18,5	11,1	6,3	9,7
Orta Anadolu	8,5	12,5	23,6	23,9	14,3	7,1	10,1
Batı Karadeniz	6,3	12,6	30,3	22,2	13,4	7,8	7,4
Doğu Karadeniz	5,1	13,0	22,1	23,9	17,5	7,5	10,9
Kuzeydoğu Anadolu	9,4	10,5	15,7	17,0	17,8	8,9	20,7
Ortadoğu Anadolu	8,6	12,5	16,7	19,0	12,1	10,3	20,8
Güneydoğu Anadolu	8,0	8,9	13,7	13,7	13,6	12,3	29,9
CİNSİYET							
Erkek	9,2	17,7	30,0	19,7	10,1	5,5	7,8
Kadın	7,9	16,5	28,7	20,6	11,2	5,9	9,2
YAŞ							
18-24	36,6	45,1	13,8	3,4	0,9	0,1	0,0
25-34	12,8	32,1	33,1	13,9	4,9	1,9	1,3
35-44	5,0	11,4	38,0	24,1	11,1	4,8	5,7
45-54	3,2	8,2	30,4	26,3	14,1	7,2	10,7
55-64	3,4	6,1	21,3	24,2	16,6	9,9	18,5
65+	5,9	5,2	15,3	20,6	16,6	13,1	23,2
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	5,4	5,2	9,7	16,3	17,5	13,7	32,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	5,9	8,5	15,6	22,7	18,4	10,8	18,1
İlkokul mezunu	6,7	14,8	32,1	24,2	11,4	5,4	5,4
İlköğretim/orta okul mezunu	11,8	22,6	35,7	18,4	6,6	2,6	2,4
Lise/lise dengi mezunu	14,0	30,4	35,9	13,6	4,0	1,3	0,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	14,6	31,3	37,5	11,9	3,3	1,1	0,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	7,6	17,7	31,4	21,0	10,2	5,1	7,1
Geniş	11,3	16,5	23,8	17,4	11,3	7,4	12,3
Dağılmış	10,1	12,3	23,8	20,5	13,9	6,9	12,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	7,4	7,9	16,0	19,1	14,8	12,0	22,7
Orta grup	8,4	17,2	30,3	21,1	10,7	5,2	7,2
Üst grup	11,1	28,1	38,3	14,0	5,1	2,1	1,3

6.2. İstenen Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılan bireylere şartları uygun olsa kaç çocuğa sahip olmak istedikleri sorulmuştur. Bireylerin büyük çoğunluğu 2 (%48) ve 3 (%26) çocuğa sahip olmak istemektedir. Bunun yanında 4 çocuk sahibi olmak istediklerini belirtenlerin oranı %13'tür. %5 oranında 1 çocuk, %4 oranında 5 çocuğa sahip olmak isteyen bireyler bulunmaktadır (Tablo 72).

Kentsel alanlarda yaşayan bireyler, kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha az çocuğa sahip olmak istemektedir. Kentte 2 çocuk isteyen bireylerin oranı %51 iken bu oran kırdı %45'tir. Diğer taraftan 3 çocuk ve üzeri isteyen bireylerin oranı kentte %43 iken kırdı bu oran %51'e yükselmektedir.

Üç büyük il karşılaştırmasında İzmir'in Ankara ve İstanbul'dan farklılaştığı görülmektedir. İzmir'de 2 çocuk isteyenlerin oranı diğer iki büyük ile göre daha yüksektir (%62). Buna karşılık İstanbul (%24)

ve Ankara'da (%25) 3 çocuk isteyenlerin oranı İzmir'e (%18) kıyasla daha yüksektir.

Sahip olunan çocuk sayısındaki oranlar kadar fazla farklılaşma olmasa da Türkiye'nin doğu bölgelerinde yaşayan bireyler batı bölgelerindekilere göre daha fazla çocuğa sahip olmak istemektedirler. Örneğin, 2 veya 3 çocuk sahibi olmak isteyenlerin oranı Ege'de %82 ve Batı Marmara Bölgesi'nde %85'tir. Bu oran doğuya gittikçe düşmekte, 3 çocuktan fazla isteyenlerin oranı ise artmaktadır. Güneydoğu Anadolu'da yaşayanların %48'i ve Ortadoğu Anadolu'da yaşayanların %37'si 3'ten fazla çocuk istemektedir.

Kadın ve erkeklerin istediği çocuk sayısı farklılaşmaktadır. Daha ileri yaştaki bireylerde istenen çocuk sayısının arttığı anlaşılmaktadır. Örneğin 18-24 yaş arasındaki bireylerde istenilen çocuk sayısı 1 çocuk için %8 ve 2 çocuk için %62 oranlarındayken, 35-44 yaş aralığındakiler için 1 çocuk isteyenlerin oranı %4 ve 2 çocuk isteyenlerin oranı %44'e inmektedir.

Tablo 72. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre İstenen Çocuk Sayısı

	Çocuk istemeyen	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 çocuk	6 Çocuk ve üzeri
Türkiye	0,8	4,6	48,4	26,3	12,7	3,5	3,7
YERLEŞİM YERİ							
Kent	0,7	5,3	50,6	25,1	12,0	3,0	3,2
Kır	0,8	3,5	44,5	28,3	13,8	4,5	4,6
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	0,9	5,1	54,7	24,1	10,3	2,8	2,0
Ankara	1,2	7,7	51,7	24,6	11,1	2,1	2,0
İzmir	0,9	8,3	62,4	17,8	7,0	1,6	11,1
BÖLGE							
İstanbul	0,9	5,1	54,7	24,1	10,3	2,8	2,0
Batı Marmara	1,1	7,3	68,0	16,7	4,2	1,4	1,4
Ege	0,5	5,3	57,7	24,6	7,4	2,3	2,2
Doğu Marmara	0,6	4,8	52,3	27,3	9,2	3,0	2,8
Batı Anadolu	0,8	4,9	46,9	29,6	12,3	2,7	2,8
Akdeniz	0,4	4,5	45,6	25,3	15,6	3,7	4,9
Orta Anadolu	0,7	3,2	50,0	31,1	10,4	2,1	2,4
Batı Karadeniz	1,9	5,0	51,7	26,6	9,0	3,2	2,5
Doğu Karadeniz	0,7	3,6	45,5	30,7	12,4	4,0	3,1
Kuzeydoğu Anadolu	1,8	3,8	36,7	29,1	17,0	5,6	6,0
Ortadoğu Anadolu	0,7	2,2	28,9	30,8	24,6	5,9	6,9
Güneydoğu Anadolu	0,3	3,5	22,4	25,6	28,1	9,0	11,1

Aynı şekilde öğrenim durumu yükseldikçe istenen çocuk sayısı da azalmaktadır. Örneğin en alt öğrenim düzeyindeki bireylerin sadece %32'si 1 veya 2 çocuk isterken, en yükseköğrenim seviyesindekilerde bu oran %65'tir (Tablo 73).

Dağılmış ailelerde istenen çocuk sayısı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha azdır. Dağılmış ailelere mensup bireylerin %60'ı 1 veya 2 çocuk isterken, çekirdek ailelerin %53'ü, geniş ailelerin ise %49'u bu sayıda çocuk sahibi olmayı tercih etmektedir.

Tüm sosyoekonomik gruplarda 2 çocuk isteyenlerin oranı daha yüksektir. Alt SES grubunun %34'ü, orta SES grubunun %49'u, üst SES grubunun ise %59'u, şartları uygun olsa 2 çocuk sahibi olmak istediklerini/isteyeceklerini belirtmektedirler. Öte yandan, sahip olunan çocuk sayısında olduğu gibi, sosyoekonomik seviye yükseldikçe 2 ve altında sayıda çocuk isteyenlerin oranı artmakta, 4 ve üzeri sayıda çocuk isteyen bireylerin oranı ise azalmaktadır.

Tablo 73. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre İstenen Çocuk Sayısı

	Çocuk istemeyen	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk	4 Çocuk	5 çocuk	6 Çocuk ve üzeri
CİNSİYET							
Erkek	0,7	4,3	48,6	26,2	11,7	4,1	4,5
Kadın	0,9	5,0	48,3	26,4	13,6	3,0	3,0
YAŞ							
18-24	1,1	7,6	61,9	19,3	7,7	1,5	0,8
25-34	0,6	5,2	52,4	26,0	11,4	2,5	2,0
35-44	0,5	3,9	44,3	28,8	14,7	4,0	3,8
45-54	0,5	3,4	44,8	28,3	14,3	4,1	4,6
55-64	0,9	3,3	40,6	29,3	13,8	5,0	7,1
65+	1,7	2,7	34,7	27,8	17,0	7,0	9,1
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	1,5	3,0	29,2	28,5	20,2	7,2	10,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	0,7	2,7	35,8	29,4	18,5	6,0	6,9
İlkokul mezunu	0,6	3,7	47,6	28,4	13,6	3,3	2,9
İlköğretim/orta okul mezunu	0,6	4,5	53,9	25,4	9,9	2,5	3,2
Lise/lise dengi mezunu	0,9	7,3	58,4	21,4	8,1	2,1	1,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	0,9	7,2	57,4	22,3	7,7	3,0	1,5
MEDENİ DURUM							
Bekar	1,6	8,4	61,6	18,1	7,3	1,7	1,2
Evli	0,5	3,6	45,5	28,5	13,9	3,9	4,1
Boşanmış	2,9	9,8	60,9	14,5	7,3	1,7	3,0
Dul	1,6	3,5	36,5	28,6	16,8	5,8	7,3
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	0,6	4,5	48,8	26,5	12,7	3,3	3,5
Geniş	0,9	3,7	45,5	27,3	13,7	4,4	4,5
Dağılmış	2,0	8,0	52,0	21,5	10,2	3,2	3,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	1,4	2,8	33,8	28,4	19,2	6,5	8,0
Orta grup	0,8	4,6	49,1	26,6	12,3	3,3	3,3
Üst grup	0,4	6,9	58,6	21,6	8,6	2,0	1,8

6.3. Çocuk ile İlgili Algılar

Araştırma kapsamında bireylerin çocuğa nasıl bir değer atfettiklerini belirlemek amacıyla bazı ifadelerle katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Söz konusu değer yargılarıyla ilgili olarak alınan cevaplar Tablo 74'de sunulmuştur.

“Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakmalıdır”,
“Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalı-

Tablo 74. Çocuk ile İlgili Algılar

	Evet	Hayır
Çocuk, yaşlılıklarında anne-babasına bakmalıdır	88,3	9,5
Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır	84,9	13,3
Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır	84,1	12,7
Çocuk, büyüdüğünde anne-babasına maddi katkı sağlamalıdır	76,6	20,5
Çocuk annenin sosyal/ eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	45,8	48,8
Soyun devamını erkek çocuk sağlar	40,5	57,6
Çocuk sahibi olan kadın olmayana göre daha itibarlıdır	33,7	61,1
Erkek çocuk annenin itibarını artırır	32,0	64,3
Çocuk babanın sosyal/ eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	21,6	73,4

Tablo 75'de çocukla ilgili algıların bazı sosyal ve demografik özelliklere göre dağılımı yer almaktadır. Bu kapsamda, “Çocuk, yaşlılıklarında anne babasına bakmalıdır” ifadesine katılanların oranı kırsal alanda yaşayanlarda daha yüksektir (%95). Üç büyük il içinde bu ifadeye katılanların oranı İstanbul'da daha yüksektir (%87). Bu ifadeye katılımın en yüksek olduğu bölge ise %95 ile Güneydoğu Anadolu'dur.

Alt öğrenim düzeyindeki bireylerde ve geniş aileye mensup bireylerde de bu beklenti daha yüksektir. Yaş grupları açısından ise önemli bir farklılaşma çıkmamaktadır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmaktadır. Alt SES grubunun %91'i bu ifadeye katılırken, bu oran üst SES grubunda %77'ye düşmektedir (Tablo 76).

“Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalı” ifadesine katılanların oranı kentlerde (%86), kırsal alanlara (%83) göre biraz daha yüksektir. Bu ifadeye katılanların oranı, üç büyük il arasında %83 ile Ankara'da, bölgeler arasında da %75 ile Ortadoğu Anadolu'da biraz daha düşüktür. Erkekler ve kadınlar arasında önemli bir farklılaşma olmamakla birlikte kadınlarda (%86) biraz daha yüksektir. Bu

dır”, “Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır” ve “Çocuk büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlar” en çok kabul gören ifadelerdir.

Toplumuzda erkek çocuk sahibi olmaya atfedilen değerle ilgili ifadelerle cevap verenlerin yarısından fazlası katılmamıştır. Örneğin bireylerin %64'ü “Erkek çocuk annenin itibarını artırır” ve %58'i “Soyun devamını erkek çocuk sağlar” ifadeleri ile hemfikir değildir.

oran erkeklerde %84'tür. Öğrenim durumları bakımından bir miktar farklılaşmanın olduğu ve üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında bu düşünceye katılanların biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin, okuryazar olmayan bireyler arasında bu ifadeye katılım %81 iken, lise ve lise dengi okul mezunlarında %87'ye çıkmaktadır. Hanehalkı tipleri açısından bu ifadeye katılımı önemli bir farklılaşma yoktur. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı artmaktadır. Alt SES grubunun %80'i bu ifadeye katılırken, bu oran üst SES grubunda %87'ye yükselmektedir (Tablo 76).

“Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır” ifadesine katılanların oranı kırsal alanlarda (%87) kentlere göre (%82) biraz daha yüksektir. Üç büyük il arasında İstanbul'da bu ifadeye katılanların oranı diğer iki büyük ille kıyasla daha yüksektir (%81). Bölge kırılımında ise katılımın en yüksek olduğu bölge %90 ile Güneydoğu Anadolu'dur. Diğer yandan, kadınlar (%82), yüksek öğrenim düzeyinde (%77), ileri yaş gruplarında ve dağılmış ailelerde (%76) bu ifadeye katılanların oranı biraz daha düşüktür. Bu ifadeye katılanların oranının en düşük olduğu sosyoekonomik grup %77 ile üst SES grubudur. Alt (%84) ve

orta (%85) SES grupları arasında farklılaşma bulunmamaktadır.

“Çocuk, büyüdüğünde anne babasına maddi katkı sağlamalıdır” ifadesine katılanların oranı kırsal alanlarda daha yüksektir (%83). Üç büyük il içinde bu ifadeye katılımın en düşük olduğu il %59 ile İzmir'dir. Bölgeler içinde bakıldığında ise en düşük oran %66 ile Batı Marmara'da, en yüksek oran ise %90 ile Güneydoğu Anadolu'da yaşayanlarda gözlenmektedir. Erkekler ve kadınlar arasında bu ifadeye katılımı bir farklılaşma yoktur. Bu ifade ileri yaş gruplarında daha fazla desteklenmektedir. Örneğin destekleme düzeyi 65 yaş üstü bireylerde %86 iken, 18-24 yaş grubunda oran %75'dir. Ayrıca daha alt öğrenim düzeyindeki bireyler nezdinde, örneğin okuryazar olmayanlarda %90 ve geniş ailelere mensup kişilerde (%85) belirgin bir şekilde daha yüksektir. Sosyoekonomik gruplar arasında en yüksek farklılaşma bu ifadeye katılım konusundadır. Alt SES grubunun %88'i bu ifadeye katılırken, bu oran orta SES grubunda %78'e, üst SES grubunda %54'e düşmektedir (Tablo 76).

“Çocuk annenin sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler” ifadesine katılanların oranında kent (%46) ve kır (%45) arasında çok az farklılık bulunurken, büyük kentlerde katılım biraz daha farklıdır. Üç büyük il arasında bu ifadeye katılanların oranının en düşük olduğu il %38 ile Ankara'dır. Orta Anadolu Bölgesi de %38 ile bölgeler arasında katılımın en düşük olduğu bölgedir. Erkekler arasında bu ifadeye katılanların oranı kadınlara göre biraz daha fazladır (%48 ve %44). Bu ifadeye katılım oranı 18-24 yaş grubunda olanlar arasında diğer yaş gruplarına göre biraz daha düşüktür (%43). Daha alt öğrenim düzeyine sahip bireyler arasında ise çocuğun annenin hayatını olumsuz etkilediğini düşünenlerin oranı daha fazladır. Bu ifadeye katılım oranı hanehalkı tipine ve sosyoekonomik gruplara göre çok farklılaşmamaktadır.

Kentlerde “Soyun devamını erkek çocuk sağlar” ifadesine katılanların oranı (%46) kırsal alandakilere göre daha yüksektir (%38). Üç büyük il arasında İzmir'de bu ifadeye katılım oldukça düşüktür (%26). Ayrıca daha ileri yaş gruplarında (örneğin 65 yaş üstündekilerde %51), daha alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında (örneğin okuryazar olmayanlarda %58), geniş ailelerde (%47) ve erkeklerde (%45) de

bu oran daha yüksektir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmaktadır. Alt SES grubunun %54'ü bu ifadeye katılırken, bu oran üst SES grubunda %29'a düşmektedir.

“Çocuk sahibi olan kadın, olmayana göre daha itibarlıdır” ifadesinin kırsal alanda yaşayanlar arasında daha fazla kabul gördüğü anlaşılmaktadır (%42). Üç büyük ilde farklılaşma yoktur. Bölge bazında karşılaştırmada Kuzeydoğu Anadolu, katılımın %49 ile en yüksek oranda olduğu bölgedir. Bu görüşe katılım bakımından erkekler ve kadınlar arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Daha ileri yaş gruplarında (örneğin 65 yaş ve üstünde %46) ve daha alt öğrenim düzeyine sahip bireyler arasında (okuryazar olmayanlarda %52) bu ifadeye katılanların oranı daha yüksektir. Geniş ailelerdeki bireyler arasında (%41) bu şekilde düşünenlerin oranının daha yüksek olması da dikkat çekicidir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmaktadır. Alt SES grubunun %47'si bu ifadeye katılırken, bu oran üst SES grubunda %18'e düşmektedir (Tablo 76).

Yine kırsal alanda yaşayan bireyler “Erkek çocuk annenin itibarını artırır” ifadesine daha yüksek oranda katılmaktadır (%40). Üç büyük ilde bu ifadeye katılımın en yüksek olduğu il %28 ile Ankara, en düşük olduğu il ise %18 ile İzmir'dir. Kadınlarda (%40), daha ileri yaş gruplarında (65 yaş üstünde %44), daha alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında (okuryazar olmayanlarda %51) ve geniş ailelerde (%41) ifadeye katılım oranı da daha yüksektir. Sosyoekonomik gruba göre en yüksek farklılaşmanın görüldüğü ifadelerden biri de budur. Bu ifadeye katılım oranı alt SES grubunda %48, orta SES grubunda %32, üst SES grubunda ise %16'dır.

“Çocuk babanın sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler” ifadesine katılanların oranı kırsal alanlarda (%24), kentlere göre (%20) biraz daha yüksektir. Üç büyük il arasında, bireylerin cinsiyetine, yaşına, hanehalkı tipine göre farklılaşma görülmemekte, ancak öğrenim düzeyi arttıkça bu ifadeye katılımın azaldığı anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı azalmakla birlikte gruplar arasında derin bir farklılaşma mevcut değildir.

Tablo 75. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge'ye Göre Çocuk ile İlgili Algılar ('Evet')

Çocuk, yaşlıklarında anne-babasına bakmalıdır	Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalı	Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırr	Çocuk, büyüdüğünde anne-babasına maddi katkı sağlamalıdır	Çocuk annenin sosyal/ eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	Soyun devamını erkek çocuk sağlar	Çocuk sahibi olan kadın olmaya göre daha itibarlıdır	Erkek çocuk annenin itibarını artırır	Çocuk babanın sosyal/ eğitim/ iş hayatını olumsuz etkiler
Türkiye	88,3	84,9	84,1	76,6	45,8	33,7	32,0	21,6
YERLEŞİM YERİ								
Kent	86,6	86,1	82,4	72,4	46,0	28,7	27,2	20,0
Kır	95,1	82,9	87,4	83,4	45,4	42,3	40,3	24,3
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	86,7	86,0	81,2	75,0	48,0	24,0	22,7	18,7
Ankara	81,9	83,1	75,3	70,1	37,9	23,8	27,8	17,7
İzmir	78,6	88,0	73,2	58,6	49,3	21,0	18,0	14,7
BÖLGE								
İstanbul	86,7	86,0	81,2	75,0	48,0	24	22,7	18,7
Batı Marmara	82,7	83,4	78,5	65,7	42,3	29,7	23,0	16,2
Ege	87,4	89,0	85,0	71,5	49,9	31,9	27,8	19,5
Doğu Marmara	85,9	85,4	84,7	74,0	47,2	30,6	29,0	20,2
Batı Anadolu	86,7	84,9	82,0	75,2	43,6	29,6	31,4	20,3
Akdeniz	89,6	84,0	84,5	78,4	46,1	36,4	34,3	23,4
Orta Anadolu	89,8	85,5	85,4	82,2	37,6	38,7	38,1	17,6
Batı Karadeniz	86,8	84,5	86,1	76,1	43,6	35,3	31,4	25,8
Doğu Karadeniz	90,0	83,3	85,9	78,0	43,6	42,0	38,3	28,0
Kuzeydoğu Anadolu	92,6	87,2	86,6	84,3	47,4	49,0	47,6	32,5
Ortaoğu Anadolu	90,6	74,8	83,7	78,0	42,4	35,3	33,6	26,0
Güneydoğu Anadolu	95,4	83,4	89,5	89,9	46,8	48,2	50,6	23,5

Tablo 76. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Çocuk ile İlgili Algılar ('Evet')

Çocuk, yaşlıklarında anne-babasına bakmalıdır	Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalı	Çocuk eşleri birbirine yakınlaştırr	Çocuk, büyüdüğünde anne-babasına maddi katkı sağlamalıdır	Çocuk annenin sosyal/ eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler	Soyun devamını erkek çocuk sağlar	Çocuk sahibi olan kadın olmaya göre daha itibarlıdır	Erkek çocuk annenin itibarını artırır	Çocuk babanın sosyal/ eğitim/ iş hayatını olumsuz etkiler
CİNSİYET								
Erkek	89,8	83,6	87,4	77,8	47,7	33,8	27,2	21,9
Kadın	88,0	85,7	82,2	78,4	44,0	33,6	40,3	21,2
YAŞ								
18-24	90,1	87,7	82,5	74,7	43,3	27,3	27,5	20,6
25-34	87,1	85,6	84,1	71,0	46,6	28,9	26,7	19,4
35-44	88,5	84,1	84,9	75,7	46,5	34,0	31,0	22,1
45-54	88,2	83,6	85,2	77,5	44,6	36,1	34,5	21,9
55-64	90,5	84,8	86,8	83,6	49,6	43,3	41,4	25,2
65+	90,2	82,4	83,5	85,6	44,6	45,5	44,3	24,3
ÖĞRENİM DURUMU								
Okuyamaz değil	92,4	80,8	84,6	89,7	42,8	51,9	51,3	25,6
Okuyamaz hiç okula gitmeyen	92,9	82,7	85,6	88,9	49,4	44,2	43,9	24,7
İlkokul mezunu	91,2	85,0	86,7	82,8	48,3	37,5	36,0	22,4
İlköğretim/orta okul mezunu	87,5	86,4	84,5	74,7	47,5	28,5	27,5	20,6
Lise/lise dengi mezunu	84,9	87,0	81,2	64,9	42,4	21,4	19,0	18,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	73,2	86,2	76,8	47,3	40,2	16,7	11,8	18,0
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	87,3	85,1	84,1	74,5	45,6	31,8	29,7	21,0
Geniş	92,4	84,5	87,5	85,3	46,7	41,0	40,5	23,6
Dağılmış	86,8	84,6	76,1	73,2	45,2	32,0	30,0	20,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	91,2	79,8	83,8	88,1	44,9	47,4	47,9	25,3
Orta grup	89,4	85,4	85,1	78,1	46,7	33,8	31,8	21,6
Üst grup	77,3	86,8	77,4	53,8	40,0	18,4	16,4	17,6

6.4. Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular

3-17 yaş grubunda çocuğu olan bireylere çocuklarıyla sorun yaşadıkları konular ve bu sorunları ne sıklıkta yaşadıkları sorulmuştur (Tablo 77). Anne babalar en çok harcama ve tüketim alışkanlığı (%30), arkadaş seçimi (%28), kılık kıyafet tarzı (%24) konularında çocuklarıyla sorun yaşamaktadır.

Tablo 77. Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular

	Hiç yaşamıyoruz	Bazen yaşıyoruz	Sık sık yaşıyoruz
Arkadaş seçimi	72,1	25,0	2,9
Harcama ve tüketim alışkanlığı	70,3	26,2	3,5
Kılık- kıyafet tarzı	75,7	21,2	3,1
Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	78,4	18,9	2,7
Eğlence tarzı	79,9	17,8	2,3
Aile içi ilişkiler	82,2	16,4	1,4
Okul ve meslek seçimi	84,9	12,9	2,3
Evlilik ve aile hayatına bakış	83,9	14,5	1,6
Geleneklere bağlılık	85,4	13,3	1,3
Akrabalık ilişkiler	86,1	12,9	1,1
Dini tutumlar / davranışlar	88,5	9,9	1,6
Siyasi görüşler	92,3	7,2	0,6

Tablo 78'de, çocukla "bazen" ya da "sık sık" sorun yaşanan konuların oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda verilmektedir.

Hemen hemen tüm konularda, çocuklarıyla sorun yaşayanların oranı kentte daha yüksektir. En büyük farklılaşmaların ise "harcama ve tüketim alışkanlığı," kılık-kıyafet tarzı", "yemek ve ev düzeni alışkanlığı" ve "eğlence" tarzı" ile ilgili olduğu görülmektedir.

Üç büyük il arasında bakıldığında, her konuda çocuklarıyla sorun yaşayanların oranının en yüksek olduğu ilin Ankara, en düşük olduğu ilin ise İstanbul olduğu anlaşılmaktadır. Bölgeler arasında değerlendirildiğinde, hemen hemen her konuda çocuklarıyla sorun yaşayanların en yüksek oranda olduğu iki bölge Ortadoğu Anadolu ve Batı Anadolu'dur. Bölgeler arası farklılaşmanın en yüksek olduğu sorun, harcama ve tüketim alışkanlığıdır. Bu konuda en çok sorun yaşayan bölge Ortadoğu Anadolu (%37), en az sorun yaşayan ise Kuzeydoğu Anadolu'dur

Çocuklu bireylerin yaklaşık %22'si yemek ve ev düzeni alışkanlığı, %20'si eğlence tarzı, %18'i aile içi ilişkiler, %16'sı evlilik ve aile hayatına bakış, %15'i okul ve meslek seçimi, %15'i geleneklere bağlılık, %14'ü ise akrabalık ilişkileri konusunda çocuklarıyla bazen veya sık sık sorun yaşamaktadır. En az sorun yaşayan konularsa siyasi görüşler ve dini tutumlar/davranışlardır.

(%18). Çocuklarıyla aile içi ilişkiler konusunda sorun yaşayanların en yüksek oranda olduğu bölge %25 ile Batı Anadolu, en düşük olduğu bölge ise %7 ile Doğu Karadeniz'dir. Eğlence tarzı ile ilgili sorun yaşayanların oranı diğer bölgelere kıyasla Ortadoğu Anadolu'da daha yüksektir (%28). Kılık kıyafet ise Batı Anadolu ve Doğu Marmara'da daha yüksek oranda yaşanan sorun alanıdır.

Kadınlarla erkeklerin değerlendirmeleri genellikle benzerdir. Farklılaşmanın görece yüksek olduğu tek konu kılık kıyafet konusudur. Kadınların %27'si çocuklarıyla bu sorunu yaşadıklarını belirtirken bu oran erkekler nezdinde %22'dir.

Yaş gruplarında en yüksek farklılaşma arkadaş seçimi üzerinedir. Bu konuda çocuklarıyla sorun yaşayanların oranı 35-44 yaş grubunda daha yüksektir (%36). Bu yaş grubundakilerin çocuklarıyla yüksek oranda sorun yaşadığı diğer konular harcama ve tüketim alışkanlığı, kılık kıyafet, eğlence tarzı ile okul ve meslek seçimidir.

Öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarıyla harcama ve tüketim alışkanlığı, kılık kıyafet, yemek ve ev düzeni alışkanlığı ile evlilik ve aile hayatına bakış konularında sorun yaşayanların oranı da artmaktadır.

Hemen hemen her konuda çocuklarıyla sorun yaşayanların oranının en düşük olduğu hanehalkı tipi geniş ailelerdir. Hanehalkı tipleri bazında en büyük farklılaşma yemek ve ev düzeni alışkanlığı ile ilgilidir. Bu sorunu yaşayanların oranının en yüksek olduğu hanehalkı tipi %30 ile dağılmış ailelerdir.

Sosyoekonomik seviyeye göre farklılaşmanın en yüksek olduğu sorunlar, eğlence tarzı ile yemek ve ev düzeni alışkanlığıdır. Çocuklarıyla/anne babasıyla eğlence tarzı konusunda sorun yaşayan bireylerin oranı alt SES grubunda %9, orta SES grubunda %20, üst SES grubunda ise %22'dir. Yemek ve ev düzeni konusunda uyuşmazlık yaşayanların oranı ise alt SES grubunda %14, orta SES grubunda %21 ve üst SES grubunda %26'dır (Tablo 78).

Tablo 78. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Çocuk ile Sorun Yaşanan Konular (Sık sık ve bazen)

	Harcama ve tüketim alışkanlığı	Arkadaş seçimi	Kılık- kıyafet tarzı	Yemek ve ev düzeni alışkanlığı	Eğlence tarzı
Türkiye	29,7	27,9	24,3	21,6	20,1
YERLEŞİM YERİ					
Kent	32,7	29,5	26,6	24,3	22,4
Kır	23,8	24,7	19,7	16,3	15,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	37,1	25,0	23,7	26,0	21,4
Ankara	39,1	37,8	35,7	31,1	31,9
İzmir	36,4	31,1	30,3	26,7	25,7
BÖLGE					
İstanbul	37,1	25,0	23,7	26,0	21,4
Batı Marmara	21,6	21,3	16,6	13,9	16,1
Ege	28,1	29,9	22,7	21,3	20,3
Doğu Marmara	36,3	32,8	31,2	23,9	20,8
Batı Anadolu	35,4	34,1	29,5	23,6	24,7
Akdeniz	24,8	25,5	24,7	20,2	18,9
Orta Anadolu	25,8	26,8	29,2	22,7	18,9
Batı Karadeniz	31,7	30,8	24,9	26,4	18,8
Doğu Karadeniz	19,7	25,6	18,4	11,8	20,2
Kuzeydoğu Anadolu	17,5	29,0	28,2	16,9	20,2
Ortadoğu Anadolu	37,3	35,0	25,1	24,6	27,8
Güneydoğu Anadolu	21,1	19,4	14,5	15,6	10,4
CİNSİYET					
Erkek	30,8	28,5	21,8	21,6	19,9
Kadın	28,5	27,2	27,0	21,6	20,3
YAŞ					
18-24	32,0	26,0	22,9	24,0	22,2
25-34	26,7	17,5	19,4	20,8	15,1
35-44	32,0	36,3	31,5	23,0	21,3
45-54	28,0	30,9	25,3	19,8	19,1
55-64	21,3	19,9	18,4	12,7	13,5
65+	21,0	13,1	13,8	13,8	15,2
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	21,7	23,5	22,2	16,5	12,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	25,4	23,1	21,1	17,2	17,0
İlkokul mezunu	26,5	27,5	23,2	18,4	17,7
İlköğretim/ortaokul mezunu	29,9	29,5	24,4	21,2	20,4
Lise/lise dengi mezunu	35,8	30,3	26,2	26,4	25,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	33,7	26,7	26,6	28,2	20,2
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	30,7	28,6	25,2	22,2	21,1
Geniş	23,7	23,5	20,2	16,2	15,1
Dağılmış	35,9	32,7	25,5	30,0	23,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	21,3	20,5	16,2	13,8	9,2
Orta grup	29,7	28,5	24,7	21,3	20,4
Üst grup	32,7	26,9	24,7	26,4	21,9

Aile içi ilişkiler	Evlilik ve aile hayatı-na bakış	Okul ve meslek seçimi	Geleneklere bağlılık	Akrabalık ilişkileri	Dini tutumlar/davranışlar	Siyasi görüşler
17,8	16,1	15,1	14,6	13,9	11,5	7,7
YERLEŞİM YERİ						
18,8	17,1	15,9	16,1	15,3	11,3	7,7
15,8	14,1	13,7	11,8	11,3	11,8	7,7
ÜÇ BÜYÜK İL						
19,4	16,3	12,6	13,8	14,5	8,7	5,6
31,1	23,8	25,3	24,5	25,9	14,3	12,5
21,4	19,0	19,6	18,0	19,2	9,3	10,8
BÖLGE						
19,4	16,3	12,6	13,8	14,5	8,7	5,6
10,8	11,4	13,5	8,2	10,4	7,3	5,7
16,3	14,7	15,4	14,1	12,6	9,4	7,1
16,1	17,0	14,0	14,4	11,8	12,2	8,1
24,9	21,9	20,7	21,6	20,9	14,8	11,3
16,6	13,5	14,7	13,1	13,7	12,4	7,9
15,8	18,3	19,3	13,0	15,4	12,3	11,3
23,3	16,9	14,6	14,4	13,2	12,6	8,8
7,4	11,3	11,3	10,1	7,5	9,4	6,8
12,6	13,8	18,8	13,7	13,4	11,9	10,3
22,2	16,2	18,4	24,4	18,0	21,7	8,1
16,6	17,0	11,1	10,6	10,2	8,2	4,6
CİNSİYET						
18,2	15,4	14,8	15,1	14,5	11,2	7,9
17,3	16,9	15,5	14,1	13,4	11,7	7,5
YAŞ						
20,0	17,1	14,5	15,3	14,2	10,7	8,3
13,3	21,6	13,6	11,3	13,0	9,5	8,2
17,1	14,2	17,4	15,0	14,0	13,3	7,1
16,3	15,3	16,3	14,2	14,2	11,9	7,5
15,9	13,2	11,2	14,3	12,1	11,9	6,8
15,2	13,2	13,4	11,4	13,6	9,6	4,9
ÖĞRENİM DURUMU						
17,1	14,4	12,2	11,4	13,0	11,9	5,0
18,0	15,4	14,8	13,3	11,9	13,5	9,8
15,0	15,0	14,4	12,4	11,7	12,4	6,7
17,3	15,0	16,1	14,6	13,0	11,9	8,0
21,4	17,9	16,7	16,9	16,9	9,8	9,0
18,8	18,7	14,5	20,7	17,3	10,7	8,9
HANEHALKI TİPİ						
18,3	16,4	15,6	15,1	14,7	11,7	7,9
14,0	14,0	14,0	11,7	10,2	10,6	8,0
23,1	19,2	13,1	17,3	15,7	11,0	4,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
18,4	14,9	10,2	10,7	13,2	12,2	10,4
17,9	16,3	15,6	14,6	13,5	11,7	7,5
17,1	15,1	14,2	16,2	16,9	9,7	8,1

6.5.Çocuğa Verilen Cezalar

3-17 yaş grubunda çocuğu olan bireylere son bir yıl içinde çocuklarına ne tür cezalar verdikleri sorulmuştur. Anne ve babaların verdiği cevaplar Tablo 79-Tablo 82 arasında sunulmuştur.

Babaların çocuklarına verdikleri cezaların başında "azarlamak" (%73) gelmektedir. Babaların üçte biri çocuklarının "TV izlemesine izin vermeyerek" (%32), "Bir süre istediklerini almayarak" (%29), "Oyun oynamasına izin vermeyerek" (%28) cezalandırmaktadır. "Dövmek" (%22), "Arkadaşları ile görüştürmemek" (%17), "Bir süre konuşma-

mak" (%17), "Harçlığını kesmek" (%14) verilen cezalar arasındadır. En az verilen ceza ise "Odaya kapatmak"tır (%7).

Tablo 79'da babaların çocuklarına son bir yıl içinde "bazen", "sık sık" veya "çok nadir" verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir.

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, hemen hemen tüm ceza yöntemleri kentte daha yüksek oranda uygulanmaktadır. Ancak bu durum "dövme" cezası verenlerin oranında değişmektedir. Kentte cezalandırmak amacıyla çocuklarını döven babala-

Tablo 79. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & Bazen & Çok nadir)

	Azarladım	TV izlemesine izin vermedim	Bir süre istediklerini almadım	Oyun oynamasına izin vermedim
Türkiye	72,9	31,8	28,8	27,7
YERLEŞİM YERİ				
Kent	72,6	34,3	31,4	30,9
Kır	73,4	26,6	23,3	21,2
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	70,4	39,3	35,2	34,4
Ankara	65,3	37,8	37,6	36,2
İzmir	79,9	38,8	51,2	37,5
BÖLGE				
İstanbul	70,4	39,3	35,2	34,4
Batı Marmara	73,2	29,8	28,7	28,2
Ege	74,8	30,2	32,6	28,9
Doğu Marmara	78,4	34,9	28,0	30,2
Batı Anadolu	71,6	34,7	31,6	31,9
Akdeniz	74,6	30,4	28,2	24,6
Orta Anadolu	76,3	26,2	24,2	19,7
Batı Karadeniz	81,9	31,1	25,3	29,4
Doğu Karadeniz	56,2	24,6	15,7	22,1
Kuzeydoğu Anadolu	65,8	24,2	22,9	20,4
Ortadoğu Anadolu	77,3	44,8	33,0	30,3
Güneydoğu Anadolu	67,5	17,1	16,8	15,1

rın oranı %20 iken bu oran kırdaki %25'tir. Kentte babaların çocuklarına en çok verdiği cezalar çocuğun TV izlemesine izin vermemek (%34), oyun oynamasına izin vermemek (%31) ve bir süre istediklerini almamaktır (%31).

Üç büyük ilde babaların çocuklarına verdikleri cezalar konusunda farklılaşmaların en yüksek olduğu ceza türleri azarlamak, bir süre çocuğunun istediklerini almamak, bir süre konuşmamak ve harçlığını kesmektir. Bu dört ceza türünü de veren babaların oranı İzmir'de diğer iki ile kıyasla daha yüksektir.

Bölgelere göre farklılaşmanın en fazla olduğu ceza türleri ise azarlamak ve TV izlemesine izin vermemektir. Çocuklarını azarlayan babaların oranının en yüksek olduğu bölge %82 ile Batı Karadeniz; en düşük olduğu bölge ise %45 ile Doğu Karadeniz'dir. TV izletmeme cezası ise en yüksek oranda (%44) Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde, en düşük oranda ise (%17) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde verilmektedir. Çocuklarını ceza amacıyla döven babaların oranı %31 ile en yüksek Akdeniz Bölgesi'ndedir. Bu oranın en düşük olduğu bölge ise %14 ile Doğu Karadeniz'dir.

	Dövdüm	Bir süre konuşmadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Harçlığını kestim	Odaya kapattım
Türkiye	21,7	16,9	17,0	14,2	6,9
YERLEŞİM YERİ					
Kent	20,0	18,8	17,3	14,7	8,2
Kır	25,3	13,0	16,6	13,3	4,3
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	16,7	21,2	19,1	18,5	9,7
Ankara	21,7	24,9	22,0	17,2	7,9
İzmir	19,6	34,5	23,2	26,3	8,2
BÖLGE					
İstanbul	16,7	21,2	19,1	18,5	9,7
Batı Marmara	16,0	18,5	15,9	11,9	7,3
Ege	20,6	15,2	17,8	17,8	5,5
Doğu Marmara	14,7	22,1	14,5	13,5	4,9
Batı Anadolu	21,2	19,1	18,6	16,7	6,8
Akdeniz	30,7	14,2	18,0	11,5	6,2
Orta Anadolu	24,6	13,1	18,1	10,3	5,4
Batı Karadeniz	23,3	14,7	15,6	13,7	6,5
Doğu Karadeniz	14,0	10,2	8,6	8,4	4,1
Kuzeydoğu Anadolu	27,2	13,9	16,2	10,3	5,1
Ortadoğu Anadolu	24,4	20,7	27,2	12,9	7,9
Güneydoğu Anadolu	29,0	11,5	9,8	9,0	7,8

Yaş grubuna göre farklılaşmanın en fazla olduğu cezalar azarlamak, oyun oynamasına izin vermemek ve dövmektir. 18-24 yaş grubundaki babalar bu üç cezayı diğer yaş gruplarına kıyasla daha az vermektedir. Çocuklarını azarlayan babaların oranının en yüksek olduğu yaş grubu %77 ile 25-34 yaş grubudur. Bu oran 18-24 yaş grubu babalarda %46'dır. Ceza amacıyla çocuklarını döven babaların oranı ise 65 yaş ve üstünde daha yüksektir (%33). Bu oran, 18-24 yaş grubunda %15'dir.

Öğrenim durumuna göre bakıldığında en büyük farklılaşma odaya kapama cezasında görülmektedir. Diğer öğrenim durumlarında %3 ile %8 arasında verilen bu ceza, üniversite/lisansüstü mezunu babaların %12'si tarafından uygulanmaktadır. Öğrenim durumu yükseldikçe çocuklarını döven babaların oranı azalmaktadır (Tablo 80).

Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, hemen hemen tüm cezaların dağılmış ailelere mensup ba-

Tablo 80. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Babaların Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & Bazen & Çok nadir)

	Azarladım	TV izlemesine izin vermedim	Bir süre konuşmadım	Oyun oynamasına izin vermedim
YAŞ				
18-24	46,1	21,5	0,0	5,7
25-34	77,3	30,6	15,8	32,1
35-44	75,7	36,9	18,1	31,2
45-54	63,6	25,5	16,9	18,0
55-64	61,9	20,2	12,6	10,8
65+	74,7	21,8	16,9	22,8
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	75,2	26,0	18,6	19,6
Okuryazar hiç okula gitmeyen	66,3	24,6	15,3	17,4
İlkokul mezunu	71,1	26,6	13,8	24,7
İlköğretim/orta okul mezunu	75,8	36,8	17,8	32,5
Lise/lise dengi mezunu	75,5	39,9	18,4	33,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	74,4	39,6	28,8	29,9
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	73,5	32,6	17,4	28,6
Geniş	68,7	25,7	14,0	21,7
Dağılmış	73,2	33,7	10,8	18,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	71,9	27,1	12,5	25,9
Orta grup	73,0	31,3	16,2	27,3
Üst grup	73,0	41,1	27,2	33,2

balar tarafından daha az oranda verildiği görülmektedir. Farklılaşmanın en yüksek olduğu cezalar, çocuğun TV izlemesine izin vermemek ve bir süre istediğini almamaktır. Her iki cezayı da en yüksek oranda veren babalar çekirdek ailelere mensuptur.

Sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşma ceza vermek amacıyla çocuğunu döven babaların oranıyla ilgilidir. Alt SES grubundaki babaların

%38'i son bir yıl içinde ceza vermek amacıyla çocuğunu dövdüğünü ifade etmektedir. Bu oran orta SES grubunda %20, üst SES grubunda %16'dır. Farklılaşmanın yüksek olduğu diğer cezalar, bir süre konuşmamak, çocuğun TV izlemesine izin vermemek ve bir süre çocuğun istediklerini almamaktır. Bu üç ceza yönteminde de, sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu cezaları veren babaların oranı azalmaktadır.

	Dövdüm	Bir süre istediklerini almadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Harçlığını kestim	Odaya kapattım
YAŞ					
	14,6	41,2	12,0	5,7	0,0
	22,8	30,9	14,1	10,5	9,6
	24,8	31,4	19,4	17,7	7,2
	14,2	22,0	16,3	12,3	3,1
	17,5	19,1	14,8	9,9	4,6
	33,3	27,2	24,6	25,7	10,4
ÖĞRENİM DURUMU					
	33,2	23,0	21,3	15,0	2,8
	38,4	20,7	18,1	15,9	4,1
	23,7	25,5	16,5	14,5	6,0
	17,8	29,8	16,9	12,4	5,4
	17,9	34,0	19,3	15,3	8,2
	16,9	37,7	14,6	13,0	12,3
HANEHALKI TİPİ					
	21,6	29,7	17,4	14,3	7,1
	22,6	22,5	14,4	13,6	4,9
	22,8	20,1	15,7	20,4	11,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
	37,8	22,3	19,3	13,2	4,9
	20,3	28,8	16,9	14,1	6,5
	16,2	35,3	15,6	15,9	12,6

Annelerin çocuklarına verdikleri cezalar arasında babalara benzer şekilde azarlamak (%81) en başta gelmektedir. Yine ikinci sırada ise TV izlemesine izin vermemek (%36) gelmektedir. Anneler arasında çocuklarını dövdüklerini belirtenlerin oranı da (%36) azımsanmayacak düzeyde yüksektir. Annelerin çocuklarına verdikleri diğer cezalar “bir süre istediklerini almamak” (%33), “oyun oynamasına izin vermemek” (%33), “bir süre konuşmamak” (%26) ve “arkadaşlarıyla görüştürmemek”tir (%23). “harç-

lığını kesmek" (%17) ve “odaya kapatmak" (%10), anneler arasında çok yaygın olan bir cezalandırma yöntemi değildir.

Tablo 81'de ise annelerin çocuklarına "bazen", "sık sık" veya "çok nadir" verdikleri cezaların oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda verilmektedir.

Dövmek dışında tüm ceza yöntemlerinde, ceza veren annelerin oranı kentte daha yüksektir. Baba-

Tablo 81. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & Bazen & Çok Nadir)

	Azarladım	TV izlemesine izin vermedim	Dövdüm	Oyun oynamasına izin vermedim
Türkiye	81,1	35,8	35,7	32,9
YERLEŞİM YERİ				
Kent	81,3	38,4	33,8	35,6
Kır	80,9	30,4	39,6	27,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	80,6	43,2	27,5	39,0
Ankara	71,3	42,4	28,0	40,8
İzmir	79,0	43,7	28,2	39,0
BÖLGE				
İstanbul	80,6	43,2	27,5	39,0
Batı Marmara	80,4	33,0	24,0	30,9
Ege	81,7	34,0	33,4	35,6
Doğu Marmara	84,9	42,5	35,0	37,7
Batı Anadolu	79,5	39,6	33,1	38,2
Akdeniz	84,5	32,2	42,8	32,5
Orta Anadolu	78,3	28,3	41,0	23,4
Batı Karadeniz	84,9	31,9	35,7	30,3
Doğu Karadeniz	80,2	30,8	34,8	24,7
Kuzeydoğu Anadolu	75,1	30,2	49,9	19,5
Ortadoğu Anadolu	85,1	51,2	48,6	41,6
Güneydoğu Anadolu	73,3	18,5	36,9	17,2

larda olduğu gibi, çocuklarını ceza amacıyla döven annelerin oranı kırdada daha yüksektir (%39). Kır ile kent arasında annelerin çocuklarına verdikleri cezalar açısından en büyük farklılaşma, bir süre istediklerini almama cezasındadır. Bu cezayı veren anne oranı kentte %36 iken kırdada %26'dır.

Üç büyük ilde ceza amacıyla çocukları ile bir süre konuşmayan annelerin oranı İstanbul'da daha düşüktür (%30). Ankara'da ise çocuklarını azarlayan annelerin oranı (%71) diğer iki ile kıyasla düşük

görülmektedir. Çocuğu bir süre istediğini almayaarak cezalandıran annelerin oranı ise İzmir'de daha yüksektir (%53).

Bölgeler arasındaki değerlendirmede, hemen hemen tüm cezaları veren annelerin oranı Güneydoğu Anadolu'da daha düşüktür. Bu durumun farklılaştığı tek ceza şekli dövmektir. Çocuklarını ceza amaçlı döven annelerin oranı %50 ile en yüksek Kuzeydoğu Anadolu'da, %24 ile en düşük Batı Marmara'dadır.

Bir süre istediklerini almadım	Bir süre konuşmadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Harçlığını kestim	Odaya kapattım
32,8	25,9	23,3	17,1	10,4
YERLEŞİM YERİ				
36,4	29,0	25,3	18,8	11,4
25,5	19,8	19,5	13,6	8,3
ÜÇ BÜYÜK İL				
42,8	30,2	29,4	24,0	15,2
43,9	36,1	29,6	19,1	14,8
52,8	41,7	37,1	24,0	14,3
BÖLGE				
42,8	30,2	29,4	24,0	15,2
25,3	28,9	17,4	14,9	8,6
35,5	26,1	24,1	18,9	10,1
36,4	34,7	24,4	20,4	11,4
36,7	30,7	24,8	18,2	10,9
33,3	24,5	24,5	13,5	5,8
22,2	17,9	17,8	12,4	7,7
32,3	21,9	22,6	15,0	9,8
24,8	19,1	13,1	14,8	12,5
24,5	22,3	15,9	14,3	7,5
36,2	28,1	37,5	17,3	11,6
14,7	13,0	10,2	8,0	8,3

Yaş grupları bazında değerlendirme yapıldığında en büyük farklılaşma, azarlama, dövme ve çocuğun oyun oynamasına izin vermeme cezalarındadır. Bu üç cezayı da veren annelerin oranının en yüksek olduğu yaş grubu 25-34'tür. Öğrenim durumuna göre karşılaştırmada, öğrenim durumu yükseldikçe TV izlemeye izin vermeme, bir süre konuşmama ve

bir süre istediklerini almama cezası veren annelerin oranı artmaktadır. Ceza amaçlı çocuklarını döven annelerin oranı alt öğrenim seviyelerinde yüksektir. Hanehalkı tipine göre bakıldığında, geniş ailelere mensup anneler tüm cezaları diğer hanehalkı tiplerindeki annelere göre daha düşük oranda uygulamaktadır. Ancak bununla birlikte, ceza amacıyla

Tablo 82. Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Son Bir Yıl İçinde Annelerin Çocuklarına Verdikleri Cezalar (Sıklıkla & Bazen & Çok Nadir)

	Azarladım	TV izlemesine izin vermedim	Dövdüm	Oyun oynamasına izin vermedim
YAŞ				
18-24	75,3	24,7	39,2	30,2
25-34	86,6	41,6	45,9	41,3
35-44	80,7	35,3	30,8	29,9
45-54	68,8	23,3	17,9	17,4
55-64	61,2	16,7	18,3	8,9
65+	21,2	11,9	3,6	11,9
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	74,9	24,5	38,4	21,4
Okuryazar hiç okula gitmeyen	76,8	27,3	34,2	27,9
İlkokul mezunu	82,3	36,0	38,4	34,0
İlköğretim/orta okul mezunu	82,1	45,0	30,1	37,5
Lise/lise dengi mezunu	84,3	42,7	29,3	39,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	81,7	45,5	19,1	37,3
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	82,1	36,4	35,5	34,0
Geniş	75,9	31,5	38,5	25,7
Dağılmış	75,7	36,1	31,9	31,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	84,7	32,9	49,8	31,0
Orta grup	80,7	35,9	34,9	33,0
Üst grup	79,3	39,5	20,6	34,5

çocuklarını döven annelerin oranı bu aile tipinde en yüksek düzeydedir (%39).

Sosyoekonomik seviyeye göre değerlendirildiğinde, ceza amacıyla çocuğunu döven anne oranı farklılaşmaktadır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe çocuğunu döven anne oranının azaldığı tespit edilmiştir. Alt SES grubundaki annelerin yarısı (%50) son bir

yıl içinde ceza amacıyla çocuğunu dövdüğünü belirtirken, bu oran orta SES grubunda %35, üst SES grubunda ise %21'dir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe bir süre konuşmama ve bir süre çocuğun istediklerini almama cezası veren annelerin oranı artmaktadır. Bu iki ceza, aynı zamanda sosyoekonomik gruplar arasında farklılaşmanın yüksek olduğu cezalardır (Tablo 82).

Bir süre istediklerini almadım	Bir süre konuşmadım	Arkadaşları ile görüştürmedim	Harçlığını kestim	Odaya kapattım
YAŞ				
28,0	22,3	14,9	9,4	13,7
38,2	27,0	25,1	18,8	14,5
31,6	26,8	24,6	17,9	7,6
22,2	21,0	17,3	12,1	4,6
11,8	18,9	13,2	9,7	7,3
8,3	11,9	8,3	11,9	3,6
ÖĞRENİM DURUMU				
20,4	17,6	20,3	12,7	7,8
27,0	22,4	22,9	13,4	6,0
32,1	23,9	24,6	18,1	10,1
39,9	33,7	26,3	17,6	12,5
44,6	36,1	21,4	16,9	14,5
46,6	44,5	17,4	21,2	12,9
HANEHALKI TİPİ				
33,5	26,2	23,9	17,4	10,9
27,9	22,8	19,6	13,8	8,2
32,1	29,1	24,4	22,8	5,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
26,8	18,8	22,1	15,1	9,1
32,6	25,8	23,9	17,2	10,2
44,3	38,5	20,0	19,1	14,0

Çocuklarını döven anne babalara dövme nedeni sorulmuştur (Tablo 83). Verilen cevaplar içerisinde “büyüklerine saygısızlık yapması” (%36) başta gelmektedir. Anne babalar çocuğun “yalan söylemesi” (%26), “eğitimi ihmal etmesi (derslerine çalışmaması vb.)” (%25), “kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet

uygulaması” (%22) nedeniyle çocuğunu dövdüğünü de belirtmiştir. Ayrıca, anne babaların %13'ü “kendi bakımını yapmaması, odasını toplamaması vb.”ni, %5'i ise “yanlış arkadaşlar edinmesi”ni gerekçe göstermiştir.

Tablo 83. Çocuğunu Dövme Nedeni

	%
Büyüklerine saygısızlık yapması	36,4
Yalan söylemesi	26,3
Eğitimi ihmal etmesi (derslerine çalışmaması vb.)	24,9
Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması	22,1
Kendi bakımını yapmama, odasını toplamama vb.	13,0
Yanlış arkadaşlar edinmesi	4,8
Hırsızlık yapması	3,0
Ev işlerine yardımcı olmaması	2,5
Ölçüsüz harcama yapması	2,0
Sigara içmesi	2,0
Dini görevlerini yapmaması	1,2
Giyim tarzı nedeniyle	1,2
Görevleri yerine getirmemesi	0,8
Alkol kullanması	0,4
Uyuşturucu kullanması	0,3
Diğer	13,8

Bu sebepler içinde en çok belirtilen ilk 5 sebep Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda incelenmiştir. Bu veriler Tablo 84'te yer almaktadır.

Yerleşim yerine göre farklılaşmanın görüldüğü iki neden mevcuttur. Kendi bakımını yapmadığı, odasını toplamadığı için çocuklarını döven bireylerin oranı kentte (%15); büyüklerine saygısızlık ettiği için döven bireylerin oranı ise kırdaki (%41) daha yüksektir.

Üç büyük il karşılaştırmasında, Ankara'daki anne babaların %35'i yalan söylemesi ve %31'i ise eğitimi ihmal etmesi nedeniyle çocuklarını dövdüklerini belirtmektedirler. Diğer illere kıyasla İstanbul'da daha öne çıkan sebep çocuğun kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulamasıdır.

Bölgelere göre karşılaştırmada farklılaşma, çocuğun eğitimi ihmal etmesi ve kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması gerekçelerinde belirmektedir. Eğitimi ihmal ettiği için çocuklarını döven anne babaların oranı %42 ile Ortadoğu Anadolu'da, kardeşlerine/arkadaşlarına şiddet uyguladığı için döven anne babaların oranı ise Güneydoğu Anadolu'da daha yüksektir (%33).

Cinsiyete göre bakıldığında annelerle babaların gerekçelerinde farklılıklar görülmektedir. Babalar, çocukları yalan söylediği ve eğitimi ihmal ettiği için dövme cezası verirken, bu oran kadınlarda daha düşüktür. Buna mukabil anneler için öne çıkan gerekçelerden biri çocuğun kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulamasıdır.

Tablo 84. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Çocuğunu Dövme Nedeni (İlk 5 neden)

	Büyüklerine saygısızlık yapması	Yalan söylemesi	Eğitimi ihmal etmesi	Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması	Kendi bakımını yapmama, odasını toplamama vb.
Türkiye	36,4	26,3	24,9	22,1	13,0
YERLEŞİM YERİ					
Kent	33,7	26,1	25,5	21,9	14,6
Kır	40,8	26,8	24,0	22,6	10,4
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	31,3	27,5	25,6	22,7	17,0
Ankara	30,3	33,3	31,6	17,8	11,3
İzmir	32,5	17,7	15,4	18,0	21,4
BÖLGE					
İstanbul	31,3	27,5	25,6	22,7	17,0
Batı Marmara	33,8	24,3	28,9	10,5	9,0
Ege	45,3	25,3	15,1	18,9	12,4
Doğu Marmara	34,8	16,4	17,8	21,0	13,6
Batı Anadolu	29,6	29,2	28,3	21,5	12,0
Akdeniz	40,6	30,1	27,2	20,3	13,4
Orta Anadolu	43,8	30,3	30,2	17,2	11,6
Batı Karadeniz	39,6	27,7	22,8	17,5	12,1
Doğu Karadeniz	30,6	20,6	14,1	17,8	15,2
Kuzeydoğu Anadolu	30,7	25,7	21,9	31,8	24,3
Ortadoğu Anadolu	35,2	16,4	42,1	28,8	8,5
Güneydoğu Anadolu	31,2	31,5	24,7	32,6	8,6

Yaş grubu yükseldikçe yalan söylediği için çocuğunu döven anne babaların oranı artmaktadır. Büyüklerine yalan söylemek ve kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulamak, tüm yaş gruplarındaki anne babalar için benzer oranda gerekçe olarak gösterilirken bu oran 65 yaş ve üzeri anne babalarda düşüktür.

Öğrenim durumuna göre değerlendirme yapıldığında, çocuğun yalan söylemesi diğer tüm öğrenim gruplarındaki anne babalar için benzer oranda dövme gerekçesi iken bu oran üniversite/lisansüstü mezunu anne babalarda daha düşüktür (%17). Bu öğrenim grubunda öne çıkan gerekçe büyüklerine saygısızlıktır (Tablo 85).

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, en büyük farklılaşma kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulama

gerekçesi ile ilgilidir. Bu sebeple çocuklarını döven anne baba oranı dağılmış ailelerde daha düşüktür.

Sosyoekonomik seviyeye göre değerlendirme yapıldığında sosyoekonomik gruplar arasında en büyük farklılaşmanın çocuğun eğitimi ihmal etmesi ve yalan söylemesi konusunda olduğu görülmektedir. Her iki gerekçede de sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu gerekçeyle çocuğunu döven anne baba oranı azalmaktadır. Eğitimi ihmal ettiği için çocuğunu döven anne baba oranı alt SES grubunda %29, orta SES grubunda %25, üst SES grubunda ise %18'dir. Çocuğun yalan söylemesi sebebiyle döven anne baba oranı ise alt SES grubunda %32 iken bu oran orta SES grubunda %26'ya, üst SES grubunda %22'ye düşmektedir.

Tablo 85. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Çocuğunu Dövme Nedeni (İlk 5 neden)

	Büyüklerine saygısızlık yapması	Yalan söylemesi	Eğitimini ihmal etmesi	Kardeşlerine, arkadaşlarına şiddet uygulaması	Kendi bakımını yap- mama, odasını toplamama vb.
CİNSİYET					
Erkek	35,6	32,9	28,9	18,7	11,0
Kadın	36,8	22,4	22,5	24,2	14,3
YAŞ					
18-24	49,5	14,3	7,7	21,6	8,9
25-34	38,3	25,9	19,5	23,4	12,6
35-44	34,2	26,4	30,9	23,0	13,6
45-54	33,2	28,9	28,6	14,8	14,9
55-64	35,8	34,8	30,2	11,6	12,6
65+	15,9	64,4	37,8	2,8	0,0
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	37,3	23,5	25,5	26,3	10,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	36,4	27,2	25,1	19,1	7,1
İlkokul mezunu	36,8	27,4	25,0	22,3	13,8
İlköğretim/orta okul mezunu	38,0	26,6	22,7	21,3	12,5
Lise/lise dengi mezunu	29,5	26,2	27,4	19,4	13,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	42,6	17,1	20,5	22,1	13,5
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	36,7	25,7	24,7	22,1	13,7
Geniş	33,8	30,2	26,0	23,7	9,0
Dağılmış	37,0	30,0	28,7	13,5	10,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	38,5	31,7	28,2	26,2	9,2
Orta grup	35,8	25,4	24,6	21,0	14,1
Üst grup	36,8	22,3	18,2	24,9	11,4

7.Bölüm

AİLE ve TOPLUM HAYATINA İLİŞKİN ALGILAR

Nikâhsız Birlikte Yaşamaya ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım

Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım

Bireylerin Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

Aile İlişkilerinin Geleceği ile İlgili Algılar

Türkiye'nin AB Üyeliğinin Aile Yapısına Etkisi

*Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dinin Gündelik
Hayattaki Belirleyiciliği*

Bu bölümde aileye ilişkin değer yargularıyla ilgili olarak bireylere nikâhsız birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma, kadının çalışması, aileleriyle ilgili mutluluk algıları, aile ilişkilerinin geleceği, Türkiye'nin AB üyeliğinin aile yapısı üzerindeki etkisi ve dinin belirleyici olduğu konulara ilişkin veriler paylaşılmıştır.

7.1. Nikâhsız Birlikte Yaşamaya ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım

Araştırma kapsamında bireylerin nikâhsız birlikte yaşama ve evlilik dışı çocuk sahibi olma hakkındaki düşüncelerinin anlaşılmasını amaçlayan iki soruya yer verilmiştir. Bu kapsamda sorulan ilk soru bireylerin yaşadıkları çevrede nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşayan çiftlerin bulunmasından rahatsız olup olmadıklarıdır. Bireylerin %66'sı bunun kendilerini rahatsız ettiğini, %20'si ise rahatsız

etmediğini belirtmişlerdir (Tablo 86). Ülkemizde bireylerin çoğunluğunun nikâhsız birlikte yaşamaya olumlu yaklaşmadığı anlaşılmaktadır. Nikâhsız birlikte yaşanmasından rahatsız olanların oranı kırsal alanda yaşayanlarda (%71) daha yüksektir. Kuzeydoğu Anadolu (%79), Güneydoğu Anadolu (%77) ve Ortadoğu Anadolu'da (%75) benzer şekilde oranlar daha yüksektir. Üç büyük ilde oranlar çok farklılaşmamakla birlikte, rahatsız olanların oranının en düşük olduğu il İzmir'dir (%52).

Kadın ve erkeklerin bu konuya yaklaşımları benzerdir. Yaş grupları incelendiğinde, nikâhsız yaşammasından rahatsız olmadığını dile getirenler daha genç bireylerdir. 18-24 yaş grubundaki gençlerin %24'ü çevrelerinde nikâhsız yaşayan bireylerden rahatsız olmayacaklarını belirtmiştir. Bu oran 55 yaş üstü bireylerde %15-16 seviyesindedir.

Tablo 86. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Nikahsız Birlikte Yaşamaya Yaklaşım

	Evet rahatsız eder	Hayır rahatsız etmez	İlgilenmiyorum	Fikrim yok
Türkiye	65,8	19,9	12,5	1,9
YERLEŞİM YERİ				
Kent	62,8	21,1	14,4	1,8
Kır	71	17,8	9,1	2,1
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	58,3	21,8	17,7	2,3
Ankara	59,1	24,1	15,1	1,7
İzmir	51,8	27,3	19,6	1,3
BÖLGE				
İstanbul	58,3	21,8	17,7	2,3
Batı Marmara	69,3	21,9	7,6	1,2
Ege	61,4	22,2	15,3	1,1
Doğu Marmara	67,4	20,2	11,6	0,8
Batı Anadolu	68,1	20,3	10,2	1,5
Akdeniz	61,3	23,1	13,2	2,4
Orta Anadolu	69,1	17,9	10,5	2,4
Batı Karadeniz	65,5	18,2	14,1	2,2
Doğu Karadeniz	68,1	18,0	12,5	1,4
Kuzeydoğu Anadolu	78,7	14,3	5,4	1,6
Ortadoğu Anadolu	74,8	17,6	6,4	1,2
Güneydoğu Anadolu	76,6	11,7	7,9	3,9

Benzer şekilde daha yükseköğrenim seviyesine sahip bireylerde bu durumdan rahatsız olmayacaklarını ifade edenlerin oranı daha yüksektir. Bu oran, okuryazar olup hiç okula gitmeyenlerde ve ilkokul mezunlarında %16 iken, üniversite/lisansüstü mezunlarında %34'e çıkmaktadır.

Boşanmış ve bekâr bireyler nikâhsız yaşamaya evli ve dul bireylere kıyasla daha olumlu bakmaktadır. Örneğin boşanmış bireylerde rahatsız olmayacağını belirtenlerin oranı %31 iken, evlilerde oran %16'dır.

Dağılmış ailelere (%55) mensup bireyler arasında nikâhsız yaşamaktan rahatsız olma oranları geniş aile üyelerine (%70) kıyasla daha düşüktür.

Sosyoekonomik seviyeye göre değerlendirme yapıldığında, çevresinde nikâhsız olarak birlikte yaşayan çiftler bulunmasından en çok rahatsız olan grubun alt (%69) ve orta (%68) SES grupları olduğu çıkmaktadır. Bunun kendisini rahatsız etmediğini söyleyenlerin oranı alt SES grubunda %16, orta SES grubunda %18, üst SES grubunda ise %35'tir.

Tablo 87. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Nikahsız Birlikte Yaşamaya Yaklaşım

	Evet rahatsız eder	Hayır rahatsız etmez	İlgilenmiyorum	Fikrim yok
CİNSİYET				
Erkek	65,5	21,0	12,1	1,4
Kadın	66,1	18,8	12,8	2,3
YAŞ				
18-24	59	23,9	15,0	2,1
25-34	63,9	21,3	13,3	1,4
35-44	66,6	19,9	11,4	2,0
45-54	69,3	18,3	11,0	1,4
55-64	71,2	15,6	11,4	1,8
65+	70,4	15,1	11,1	3,4
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	71,2	14,6	9,8	4,4
Okuryazar hiç okula gitmeyen	71,6	16,1	10,4	1,8
İlkokul mezunu	71,1	16,4	10,9	1,5
İlköğretim/orta okul mezunu	63,7	20,7	13,8	1,8
Lise/lise dengi mezunu	57,1	25,6	15,7	1,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	48,4	33,9	16,6	1,0
MEDENİ DURUM				
Bekar	56,0	25,3	16,8	2,0
Evli	68,6	18,5	11,2	1,7
Boşanmış	48,5	30,5	19,9	1,1
Dul	67,8	16,1	12,0	4,1
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	65,7	20,0	12,4	1,8
Geniş	70,1	17,5	10,6	1,7
Dağılmış	55,2	24,5	17,4	2,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	69,2	16,0	10,9	3,8
Orta grup	67,8	18,4	12,0	1,8
Üst grup	46,9	35,0	17,5	0,7

Bireylere ayrıca yaşadıkları çevredeki kişilerin evlilik dışı çocuk sahibi olmalarından rahatsızlık duyup duymayacakları sorulmuştur (Tablo 88). Bireylerin %69'u bunun kendilerini rahatsız ettiğini, %17'si

rahatsız etmediğini söylemişlerdir. Evlilik dışı çocuk sahibi olmayı uygun bulanların oranı kentlerde (%19) ve İstanbul ve Akdeniz bölgelerinde (%21) daha yüksektir.

Tablo 88. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım

	Evet rahatsız eder	Hayır rahatsız etmez	İlgilenmiyorum	Fikrim yok
Türkiye	69,2	17,3	11,5	2,0
YERLEŞİM YERİ				
Kent	66,1	18,6	13,3	2,0
Kır	74,5	15	8,4	2,2
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	59,2	20,7	17,3	2,8
Ankara	61,6	22,1	14,6	1,6
İzmir	59,3	23,4	15,8	1,5
BÖLGE				
İstanbul	59,2	20,7	17,3	2,8
Batı Marmara	71,7	19,3	7,6	1,3
Ege	67,1	18,1	13,6	1,3
Doğu Marmara	72,4	16,2	10,3	1,1
Batı Anadolu	70,2	18,5	9,8	1,5
Akdeniz	65,5	20,5	11,6	2,5
Orta Anadolu	71,9	16,4	9,7	2,0
Batı Karadeniz	69,1	16,2	12,2	2,5
Doğu Karadeniz	70,4	16,7	11,8	1,1
Kuzeydoğu Anadolu	82,5	11,1	4,8	1,6
Ortadoğu Anadolu	82,1	10,2	6,5	1,1
Güneydoğu Anadolu	78,6	9,8	7,6	4,0

Çevrelerindeki kişilerin evlilik dışı çocuk sahibi olmasından rahatsız olmayanların oranı daha genç yaş gruplarında ve öğrenim seviyesi yükseldikçe artmaktadır. Rahatsız olmayanların oranı, 18-24 yaş grubunda %20 ve üniversite/lisansüstü mezunlarında %30 iken, 65 yaş üzerinde %13 ve okuryazar olmayanlarda %11'dir (Tablo 89).

Boşanmış (%27) ve bekârlar (%22) arasında, kişilerin evlilik dışı çocuk sahibi olmalarından rahatsızlık duymayacaklarını belirtenlerin oranı, evli ve dul bireylere kıyasla daha yüksektir. Bu oran, dağılmış ailelere mensup bireyler (%22) kesiminde de daha yüksektir. Üst SES grubunda, çevrelerinde evlilik dışı çocuk sahibi olan kişiler bulunmasından rahatsız olanların oranı daha düşüktür (%52). Bu oran alt SES grubunda %72, orta SES grubunda %71'dir.

Tablo 89. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Yaklaşım

	Evet rahatsız eder	Hayır rahatsız etmez	İlgilenmiyorum	Fikrim yok
CİNSİYET				
Erkek	68,6	18,6	11,2	1,6
Kadın	69,7	16,0	11,9	2,5
YAŞ				
18-24	63,2	20,4	14,3	2,1
25-34	68,1	17,9	12,3	1,7
35-44	70,1	17,7	10,4	1,9
45-54	71,2	16,2	10,8	1,8
55-64	73,7	14,5	9,9	2,0
65+	73,3	13	9,9	3,8
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	73,4	12,5	9,6	4,5
Okuryazar hiç okula gitmeyen	73,9	14,4	9,8	2,0
İlkokul mezunu	73,9	14,3	9,8	1,9
İlköğretim/orta okul mezunu	67,1	17,7	13,8	1,5
Lise/lise dengi mezunu	61,9	21,9	14,5	1,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	54,2	30,2	14,6	1,0
MEDENİ DURUM				
Bekar	59,9	22,0	16,2	1,9
Evli	71,9	16,1	10,2	1,9
Boşanmış	52,2	26,5	18,5	2,8
Dul	70,5	14,1	10,6	4,8
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	69,1	17,5	11,6	1,9
Geniş	73,5	14,6	9,7	2,2
Dağılmış	59,3	21,9	15,9	2,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	72,1	13,9	10,1	3,9
Orta grup	71,0	15,8	11,2	1,9
Üst grup	52,2	31,5	15,4	0,9

7.2. Kadınların Ücretli Bir İşte Çalışmasına Yaklaşım

Kadınların çalışması ile ilgili düşüncelerin öğrenilmesi amacıyla hanehalkı üyelerine kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulup bulmadıkları sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplara göre bireylerin %84'ü kadınların çalışmasını uygun bulmakta, %16'sı ise uygun bulmamaktadır. Bu cevaplardan toplumun büyük bir çoğunluğunun kadınların çalışmasına olumlu yaklaştığı anlaşılmaktadır (Tablo 90).

Tablo 90. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım

	Uygun	Uygun değil
Türkiye	83,6	16,4
YERLEŞİM YERİ		
Kent	84,9	15,1
Kır	81,4	18,6
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	84,1	15,9
Ankara	89,1	10,9
İzmir	90,7	9,3
BÖLGE		
İstanbul	84,1	15,9
Batı Marmara	94,2	5,8
Ege	87,9	12,1
Doğu Marmara	87,8	12,2
Batı Anadolu	84,5	15,5
Akdeniz	84,3	15,7
Orta Anadolu	81,7	18,3
Batı Karadeniz	88,2	11,8
Doğu Karadeniz	87,4	12,6
Kuzeydoğu Anadolu	75,7	24,3
Ortadoğu Anadolu	78,1	21,9
Güneydoğu Anadolu	62,8	37,2

Kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun görenlerin oranı, cinsiyet, öğrenim durumu, medeni durum ve hanehalkı tipine göre farklılaşmaktadır (Tablo 91). Erkeklerin %77'si kadının çalışmasını uygun bulurken, bu oran kadınlarda %90'a yükselmektedir. Kadının çalışmasını uygun bulanların oranı, gençler arasında daha ileri yaş gruplarına kıyasla biraz daha yüksek çıkmaktadır.

Kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranı kentsel alanlarda, kırsal alanlara göre biraz daha fazladır (%85 ve %81). Bölge bazında bir değerlendirme yapıldığında, kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun görenlerin oranı Batı Marmara'da en yüksek (%94), Güneydoğu Anadolu'da ise en düşük (%63) düzeydedir. Üç büyük il arasında kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranının en yüksek olduğu il %91 ile İzmir, en düşük olduğu il ise %84 ile İstanbul'dur.

Öğrenim düzeyi arttıkça kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranı da artmaktadır. Bu oran okuryazar olmayanlar arasında %75 iken, yükseköğrenim mezunlarında %94'e yükselmektedir.

Boşanmış (%93) ve bekâr bireyler (%87) kadının çalışmasına biraz daha fazla sıcak bakmaktadır.

Dağılmış ve çekirdek ailelerde, kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranı geniş ailelere kıyasla daha yüksektir

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranı da

artmaktadır. Kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulanların oranı alt SES grubunda %73 iken, bu oran orta SES grubunda %84'e yükselmektedir. Üst SES grubunun ise neredeyse tamamı (%94) bunu uygun bulmaktadır.

Tablo 91. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadının Çalışmasına Yaklaşım

	Uygun	Uygun Değil
CİNSİYET		
Erkek	77,0	23,0
Kadın	90,0	10,0
YAŞ		
18-24	85,7	14,3
25-34	83	17,0
35-44	82,9	17,1
45-54	84,8	15,2
55-64	82,8	17,2
65+	82	18
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	75,0	25,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	79,3	20,7
İlkokul mezunu	82,2	17,8
İlköğretim/orta okul mezunu	82,9	17,1
Lise/lise dengi mezunu	88,9	11,1
Üniversite/lisansüstü mezunu	94,0	6,0
MEDENİ DURUM		
Bekar	87,2	12,8
Evli	82,4	17,6
Boşanmış	92,7	7,3
Dul	85,3	14,7
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	84,1	15,9
Geniş	79,4	20,6
Dağılmış	89,9	10,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	73,4	26,6
Orta grup	83,6	16,4
Üst grup	94,3	5,7

Öte yandan, kadınların ücretli bir işte çalışmasını uygun bulmayan bireylere bu düşüncelerinin nedeni sorulmuştur (Tablo 92&93). Kadınların çalışmasını uygun bulmadığını belirtenlerin en önemli gerekçesi “Kadının asıl görevi çocuk bakımı ve ev işleridir” şeklindeki yargıdır (%62). Bu ifadeye katılım oranı kırsal alanda yaşayanlarda, İstanbul'da, Doğu Karadeniz'de ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde, üç il arasında İstanbul'da daha yüksektir. İleri yaşta ve alt öğrenim düzeyine sahip bireyler nezdinde de bu ifadeye katılanların oranı yüksek çıkmaktadır.

İkinci sırada %14 oranıyla “çalışma ortamları kadın için güvenli değildir” ve %13 ile “gelenek göreneklerimizimize aykırı” cevapları bulunmaktadır. Çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmadığını düşünenlerin kentlerde yaşayanlar arasında kırsal alandakilere kıyasla daha yüksek olduğu görünmektedir. Ayrıca erkeklerde, daha genç yaş gruplarında, daha

eğitilmiş bireylerde, bekâr ve boşanmış bireylerde bu ifadeye katılım oranı daha yüksektir.

Gelenek göreneklerimize aykırı olduğu düşüncesiyle kadının çalışmasını uygun bulmayanların oranı, Güneydoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde daha yüksek çıkmaktadır. 65 yaş üzeri bireyler (%18) ile 18-24 yaş grubunda (%16) bu konuya yaklaşımın benzer olması dikkat çekicidir. Eğitim seviyesi ve sosyoekonomik seviye düştükçe kadının çalışmasını bu nedenle uygun bulmayanların oranı artmaktadır. Bu gerekçeyi belirtenlerin oranı üniversite/lisansüstü mezunlarında %7 iken, okuryazar olmayanlarda %18'e yükselmektedir. Benzer şekilde üst SES grubundaki bireylerin %4'ü bu gerekçeyi belirtirken oran alt SES grubunda %20'ye yükselmektedir. Geniş aileye mensup bireylerde de bu durumu gerekçe gösterenlerin oranı daha yüksektir (%18) (Tablo 93).

Tablo 92. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri

	Kadının asli görevi çocuk bakımı ve ev işleridir	Çalışma ortamları kadın için güvenli değildir	Gelenek göreneklerimizimize aykırı	Çalışan kadının çocukları mağdur olur	Ücretli bir işte çalışmak kadını yıpratır	Diğer
Türkiye	61,9	14,3	12,6	7,3	2,2	1,7
YERLEŞİM YERİ						
Kent	58,5	16,1	12,4	8,7	2,1	2,1
Kır	66,7	11,7	12,9	5,3	2,3	1,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	59,2	16,1	12,9	8,5	1,6	1,7
Ankara	53,9	19,2	11,8	11,3	1,2	2,6
İzmir	39,1	23,3	16,5	14,6	5,9	0,6
BÖLGE						
İstanbul	59,2	16,1	12,9	8,5	1,6	1,7
Batı Marmara	48,1	14,6	6,9	18,4	10,2	1,8
Ege	61,6	17,2	9,8	8	2,2	1,2
Doğu Marmara	43,7	23,5	13,4	12,7	5,1	1,5
Batı Anadolu	59,3	17,9	13,0	6,9	1,0	2,0
Akdeniz	65,1	12	10,5	8	3,1	1,3
Orta Anadolu	69,5	19,2	4,5	4,2	1,3	1,2
Batı Karadeniz	58,6	18,6	11,9	5,4	2,9	2,6
Doğu Karadeniz	79,1	6,2	5,4	3,1	3,1	3,1
Kuzeydoğu Anadolu	65,4	8,8	18,3	3,1	1,5	2,8
Ortadoğu Anadolu	69,1	13,7	6,8	7,3	0,4	2,7
Güneydoğu Anadolu	63,2	7,3	21	5,8	1,5	1,1

“Çalışan kadının çocukları mağdur olur” şeklindeki gerekçe Türkiye genelinde daha düşük oranda (%7) belirtilmiştir. Ancak bu gerekçeyle kadının ücretli

bir işte çalışmaması gerektiğini öne sürenlerin oranı üst SES grubunda %21'e, üniversite/lisansüstü mezunlarında %24'e yükselmektedir.

Tablo 93. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kadınların Çalışmasını Uygun Bulmama Nedenleri

	Kadının asli görevi çocuk bakımı ve ev işleridir	Çalışma ortamları kadın için güvenli değildir	Gelenek göreneklerimizimize aykırı	Çalışan kadının çocukları mağdur olur	Ücretli bir işte çalışmak kadını yıpratır	Diğer
CİNSİYET						
Erkek	60,7	16,5	12	7,0	2,0	1,8
Kadın	64,7	9,5	14,1	7,8	2,5	1,4
YAŞ						
18-24	54,1	19,9	15,9	6,9	2,2	1
25-34	60,9	16,2	10,6	7,9	2,5	1,9
35-44	62,7	13,8	10,9	8,9	2	1,9
45-54	66,1	11,1	12,2	6,4	2,7	1,5
55-64	66,0	11,9	13,4	5,4	0,9	2,3
65+	64,5	9,1	17,5	5,6	2,1	1,2
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	65,8	10,4	17,9	3,4	1,8	0,7
Okuryazar hiç okula gitmeyen	65,3	11	13,6	6,1	3,2	0,9
İlkokul mezunu	63,6	13,6	12,1	7	2	1,8
İlköğretim/orta okul mezunu	56,4	18,4	11,2	9,7	1,5	2,9
Lise/lise dengi mezunu	57,6	19,8	9,8	8,3	2,8	1,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	42,9	18,6	6,8	23,8	4,3	3,6
MEDENİ DURUM						
Bekar	55,5	19,5	13,3	7,9	2,4	1,5
Evli	63,0	13,5	12,3	7,3	2,2	1,8
Boşanmış	72,1	15,9	4,9	4,2	,0	2,9
Dul	61,8	11,0	18,3	6,0	1,9	1,0
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	62,8	14,9	10,6	8,0	2,0	1,7
Geniş	60,2	13,3	18,2	4,8	2,3	1,2
Dağılmış	58,6	12,2	12,3	9,8	3,6	3,5
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	60,5	12,4	19,5	4,0	3,0	0,5
Orta grup	62,5	14,9	11,5	7,4	2,0	1,8
Üst grup	56,8	11,7	3,7	21,0	2,2	4,7

7.3. Bireylerin Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

Bireylerin aileleriyle ilgili mutluluk algısını ölçmek amacıyla ailelerini genel olarak nasıl gördükleri sorulmuştur. Bireylerin %78'i ailelerini mutlu veya çok mutlu olarak nitelerken, %22'si ise mutsuz veya çok mutsuz olarak tanımlamıştır (Tablo 94).

Bireylerin aileleriyle ilgili mutluluk algısı, yerleşim yerine göre önemli bir farklılaşma göstermemektedir. Kırdaki ve kentte “çok mutlu” olduğunu ifade edenlerin oranı benzerdir (%12 ve %13). Aynı şekil-

de “mutlu” olduğunu belirtenlerin oranı da %65'dir. Kırdaki ve kentte “mutsuz” olduğunu belirtenlerin oranı ise aynıdır (%2).

Üç büyük il içinde ailelerini mutlu ya da çok mutlu görenlerin oranı İstanbul'da daha yüksektir (%81).

Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu'da ailelerinin çok mutlu olduğunu belirten bireylerin oranı (sırasıyla %22 ve %20), diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Cinsiyet ve yaşa göre bireylerin aileleri ile ilgili mutluluk algıları farklılaşmamaktadır.

Tablo 94. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
Türkiye	12,6	65,1	20,1	1,8	0,4
YERLEŞİM YERİ					
Kent	13,0	64,9	19,9	1,8	0,3
Kır	11,9	65,4	20,5	1,8	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	13,2	68,2	17,1	1,1	0,5
Ankara	8,3	64,5	24,7	2,3	0,2
İzmir	13,8	59,8	23,9	2,2	0,3
BÖLGE					
İstanbul	13,2	68,2	17,1	1,1	0,5
Batı Marmara	13,2	65,0	19,7	1,7	0,4
Ege	13,8	65,5	18,4	2,0	0,4
Doğu Marmara	12,9	63,1	22,4	1,3	0,3
Batı Anadolu	11,0	65,7	21,3	1,9	0,2
Akdeniz	7,9	64,6	24,7	2,5	0,4
Orta Anadolu	8,7	69,6	20,0	1,2	0,5
Batı Karadeniz	11,8	62,3	23,1	2,1	0,7
Doğu Karadeniz	14,9	61,7	21,9	1,0	0,4
Kuzeydoğu Anadolu	20,3	63,5	13,5	2,5	0,2
Ortadoğu Anadolu	22,4	60,0	15,9	1,6	0,2
Güneydoğu Anadolu	12,3	64,2	20,0	3,1	0,3

Öğrenim düzeyi açısından bireylerin aileleriyle ilgili mutluluk algısında büyük bir farklılaşma olmamakla birlikte eğitim düzeyi yükseldikçe mutlu ve çok mutlu diyenlerin oranının biraz yükseldiği görülmektedir. En alt öğrenim düzeyinde olanlar arasında ailesinin durumu için çok mutlu cevabını

verenlerin oranı %10 iken, en üst öğrenim düzeyinde olanlar arasında bu oran %15'e yükselmektedir.

Bekâr ve evlilerde ailelerinin, boşanmış ve dul bireylere kıyasla daha mutlu olduklarını belirtenlerin oranı daha yüksektir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında çekirdek ve geniş ailelerde mutlu veya çok mutlu olduğunu söyleyen bireylerin oranı dağılmış ailelerin yer aldığı hanelere kıyasla daha fazladır.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe ailesini genel olarak mutlu veya çok mutlu görenlerin oranı yük-

selmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %9'u ailelerini çok mutlu, %61'i mutlu olarak değerlendirmektedir. Üst SES grubunda ise ailesinin çok mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %17'ye, mutlu olduğunu ifade edenlerin oranı ise %68'e çıkmaktadır.

Tablo 95. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aileleri ile İlgili Mutluluk Algısı

	Çok mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok mutsuz
CİNSİYET					
Erkek	12,3	65,2	20,3	1,8	0,3
Kadın	12,9	64,9	19,9	1,9	0,4
YAŞ					
18-24	14,5	64,2	19,0	1,8	0,5
25-34	13,5	64,8	20,0	1,5	0,2
35-44	12,2	64,9	20,7	1,8	0,4
45-54	11,6	66,1	20,1	1,7	0,4
55-64	11,8	65,4	20,2	2,3	0,3
65+	9,6	65,8	21,5	2,5	0,6
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	9,8	63,6	22,0	3,7	0,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	11,1	64,0	22,6	1,8	0,5
İlkokul mezunu	12,0	65,9	20,2	1,6	0,3
İlköğretim/orta okul mezunu	12,6	64,7	21,1	1,3	0,3
Lise/lise dengi mezunu	15,1	63,5	19,0	1,9	0,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	14,7	66,9	17,1	0,9	0,3
MEDENİ DURUM					
Bekar	11,5	61,6	24,1	2,3	0,5
Evli	13,3	66,4	18,5	1,5	0,3
Boşanmış	4,8	50,9	34,1	8,4	1,8
Dul	7,2	59,7	27,7	4,1	1,3
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	13,0	66,1	19,1	1,5	0,3
Geniş	12,8	64,4	20,3	2,1	0,4
Dağılmış	6,9	55,1	31,4	4,8	1,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	8,6	61,4	24,7	4,4	1,0
Orta grup	12,5	65,1	20,4	1,6	0,3
Üst grup	17,0	67,9	13,9	0,9	0,2

7.4. Aile İlişkilerinin Geleceği ile İlgili Algılar

Bireylere aile ilişkilerinin hangi yöne gittiğine dair düşünceleri sorulmuştur. Bireylerin yarısından fazlası (%56) toplumumuzda aile ilişkilerinin kötüye gittiğini, %23'ü ise iyiye gittiğini düşünmektedir (Tablo 96).

Hem kırdı ve hem de kentte kötüye gidiyor diyenlerin oranı iyiye gidiyor diyenlerin oranından daha yüksek olmakla birlikte, kentte yaşayanlar arasında kötüye gidiyor diye düşünenlerin oranı kırdı yaşa-

yanlara göre daha yüksektir (kentte %61, kırdı %46) .

Üç büyük il arasında, aile ilişkilerinin kötüye gittiğini düşünenlerin oranının en yüksek olduğu il %73 ile İzmir'dir. Bu oran Ankara'da %67, İstanbul'da %62'dir. Bütün bölgelerde kötüye gidiyor diye düşünenlerin oranı iyiye gidiyor diye düşünenlerden daha yüksek çıkmaktayken Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde iyiye gidiyor diye düşünenlerin oranı daha yüksek çıkmıştır (%41). Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde de diğer bölgelere göre kötüye gidiyor diyenlerin oranı biraz daha düşük bulunmuştur.

Tablo 96. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile İlişkilerinin Geleceği

	İyiye gidiyor	Kötüye gidiyor	Değişmiyor	Fikrim yok
Türkiye	22,9	55,5	12,2	9,5
YERLEŞİM YERİ				
Kent	19,1	60,6	12,1	8,3
Kır	29,5	46,6	12,4	11,5
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	15,2	61,8	14,0	8,9
Ankara	10,6	66,6	13	9,8
İzmir	11,1	72,8	9,9	6,2
BÖLGE				
İstanbul	15,2	61,8	14	8,9
Batı Marmara	23,2	58,7	9,4	8,7
Ege	19,1	62,6	11,5	6,9
Doğu Marmara	21,5	60,8	12,9	4,8
Batı Anadolu	16	63,6	11	9,4
Akdeniz	23,2	54,8	12,3	9,6
Orta Anadolu	21,3	53,9	12,8	12
Batı Karadeniz	26,7	48,7	11,9	12,7
Doğu Karadeniz	30	47,4	10,3	12,4
Kuzeydoğu Anadolu	40,2	40,6	8,1	11,2
Ortadoğu Anadolu	27,2	50,8	8,6	13,4
Güneydoğu Anadolu	41,1	31,1	16,1	11,8

Hem erkekler ve hem de kadınlar arasında kötüye gidiyor diyenlerin oranı iyiye gidiyor diyenlerin oranından daha yüksek olmakla birlikte, erkekler arasında kötüye gidiyor diye düşünenlerin oranı (%60) kadınlara göre (%51) daha yüksektir (Tablo 97).

65 yaş ve üzeri grup dışında diğer yaş gruplarında yer alan bireylerin yarısından fazlası aile içi ilişki-

lerin kötüye gittiğini ifade etmektedir. İlişkilerin kötüye gittiğini bildirenlerin oranının en yüksek olduğu yaş grubu %59 ile 25-34 yaş grubunda, en düşük olduğu ise %45 ile 65 yaş ve üzeri yaş grubunda görünmektedir (Tablo 97).

Aile ilişkilerinin kötüye gittiğini düşünenler üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında daha fazladır.

En alt öğrenim düzeyindeki bireyler arasında kötüye gittiğini düşünenlerin oranı %34 iken üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında bu oran %77'ye yükselmektedir.

Boşanmış bireyler aile ilişkilerinin kötüye gittiği konusunda(%68) diğer gruplara kıyasla öne çıkmaktadır. Dağılmış ailelerin yer aldığı hanelerde aile ilişkilerinin kötüye gittiğini düşünenlerin oranı (%61) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yük-

sektir. Bu konuda en iyimser değerlendirme geniş ailelerden (%44) gelmiştir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe, toplumda aile ilişkilerinin kötüye gittiğini düşünenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin %39'u aile ilişkilerinin kötüye gittiğini belirtirken bu oran orta SES grubunda %56'ya, üst SES grubundaki bireyler nezdinde ise %72'ye yükselmektedir.

Tablo 97. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile İlişkilerinin Geleceği

	İyiye gidiyor	Kötüye gidiyor	Değişmiyor	Fikrim yok
CİNSİYET				
Erkek	20,5	59,8	12,9	6,8
Kadın	25,1	51,3	11,5	12,1
YAŞ				
18-24	22,6	52,4	14,7	10,3
25-34	20,7	58,5	12,6	8,2
35-44	22,3	58,4	10,9	8,4
45-54	23,5	55,9	12,4	8,2
55-64	25,1	54,8	10,6	9,6
65+	28,0	45,2	10,5	16,3
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	32,2	34,3	11,8	21,7
Okuryazar hiç okula gitmeyen	34,4	41,7	11,7	12,3
İlkokul mezunu	26,0	52,0	13,0	9,0
İlköğretim/orta okul mezunu	18,2	60,9	13,6	7,3
Lise/lise dengi mezunu	14,7	67,9	11,6	5,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	10,4	76,6	8,6	4,4
MEDENİ DURUM				
Bekar	20,7	57,3	14,0	8,0
Evli	23,5	55,3	11,9	9,3
Boşanmış	13,4	67,8	10,2	8,6
Dul	24,7	46,9	10,1	18,3
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	20,9	58,3	12,1	8,7
Geniş	31,8	43,9	13,1	11,2
Dağılmış	17,5	60,5	10,3	11,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	31,3	39,2	11,6	17,8
Orta grup	23,0	55,6	12,6	8,8
Üst grup	12,9	71,7	9,6	5,8

7.5. Türkiye'nin AB Üyeliğinin Aile Yapısına Etkisi

Ailenin gidişatı hakkındaki düşünceleri anlamak amacıyla, Türkiye'nin AB üyeliğinin aile yapısını ne yönde etkileyeceği sorulmuştur (Tablo 98). Bu konuda elde edilen verilere göre bireylerin büyük ölçüde kararsız kaldığı veya etkisi olmayacağını düşündüğü görünmektedir. Soruları cevaplayanların %28'i fikir belirtmezken %20'si de etkisi olmaz demektedir. Diğer taraftan AB üyelik sürecinin aile yapısı üzerinde olumlu etki yapacağını düşünenlerin oranı %23 iken aksini düşünenlerin oranı %29'dur. AB üyeliğinin aile ilişkilerinin geleceğini olumlu

etkileyeceğini düşünenler incelendiğinde Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgeleri öne çıkmaktadır.

Olumsuz etkileyeceğini düşünenler arasında ise ayrıışan bir bölge yoktur, sadece Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde oran nispeten daha yüksektir (%35).

Kırsal alanda yaşayan bireylerin üçte biri (%35), kentte yaşayan bireylerin ise dörtte biri (%24) bu konuda bir fikirlerini olmadığını ifade etmiştir. Her iki yerleşim bölgesinde de olumsuz yönde etkisi olacağını düşünenlerin oranı biraz daha yüksektir.

Tablo 98. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Türkiye'nin AB'ye Üye Olmasının Aile Yapısına Etkisi

	Olumlu yönde	Etkisi olmaz	Olumsuz yönde	Fikri yok
Türkiye	23,3	19,6	29,0	28,1
YERLEŞİM YERİ				
Kent	24,0	21,5	30,0	24,4
Kır	22,1	16,2	27,1	34,6
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	21,6	24,2	27,5	26,8
Ankara	17,1	23	32,2	27,7
İzmir	23,5	25,6	32,6	18,4
BÖLGE				
İstanbul	21,5	22,9	27,3	28,3
Batı Marmara	22,1	19,6	27,5	30,7
Ege	20	23	32,1	24,9
Doğu Marmara	21,4	25,9	32,2	20,5
Batı Anadolu	17,2	19,6	32,3	31
Akdeniz	21,7	17,6	30,5	30,1
Orta Anadolu	20,5	18	29	32,4
Batı Karadeniz	21,3	18,4	25,9	34,5
Doğu Karadeniz	17,4	19	30,2	33,4
Kuzeydoğu Anadolu	32,2	13,3	27,6	26,8
Ortadoğu Anadolu	29,4	10,2	34,8	25,6
Güneydoğu Anadolu	47,4	12,7	15,6	24,4

Kadınların önemli bir bölümü (%37) bu konuda fikir sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Erkekler arasında ise olumsuz etkileyeceğini düşünenlerin oranı daha yüksektir (%34).

İleri yaşlarda, fikrim yok diyenlerin oranı artmaktadır. Fikir beyan edenlerde ise olumlu olacağını düşünenler, genç yaş gruplarında daha yüksektir (Tablo 99).

Öğrenim durumu açısından incelendiğinde, AB üyeliğinin etkisine dair fikir beyan etmeyenlerin oranı eğitim oranı düştükçe artmaktadır. Daha üst öğrenim düzeyine sahip bireyler arasında olumsuz etkisi olacağını belirtenlerin oranının yüksek olması dikkat çekicidir.

Türkiye'nin AB'ye üye olmasının aile yapısını olumlu yönde etkileyeceğini düşünenlerin oranı sosyoe-

konomik seviyeye göre farklılaşmamaktadır. Ancak olumsuz etkileneceğini veya etkisi olmayacağını düşünenlerin oranı sosyoekonomik seviye yükseldikçe artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin %19'u AB'ye üye olmanın aile yapısını olumsuz etkileyeceğini belirtirken bu oran üst SES grubunda %34'e yükselmektedir. Alt SES grubunun neredeyse yarısı (%47) bu konuda fikri olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 99. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Türkiye'nin AB'ye Üye Olmasının Aile Yapısına Etkisi

	Olumlu Yönde	Etkisi Olmaz	Olumsuz Yönde	Fikri Yok
CİNSİYET				
Erkek	25,3	22,3	33,8	18,5
Kadın	21,4	16,9	24,3	37,4
YAŞ				
18-24	28,4	21,9	28,1	21,6
25-34	24,3	21,7	29	25
35-44	22,3	20,3	31,2	26,1
45-54	22,7	19,1	29,5	28,7
55-64	21,4	16,1	28,9	33,6
65+	15,9	11,7	24,4	47,9
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	18,8	9,3	15	56,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	23,3	12,7	25,0	39,0
İlkokul mezunu	22,7	18,2	27,6	31,4
İlköğretim/orta okul mezunu	24,8	20,6	34,2	20,3
Lise/lise dengi mezunu	26,2	25,2	35,1	13,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	24,0	31,1	37,1	7,8
MEDENİ DURUM				
Bekar	26,9	24,3	30,8	18,0
Evli	23,1	18,9	29,1	29,0
Boşanmış	17,3	24,9	30,8	27,1
Dul	14,5	10,6	20,3	54,6
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	23,4	20,1	30,6	25,8
Geniş	24,4	18,4	22,4	34,8
Dağılmış	19,8	17,9	31,1	31,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	23,8	10,0	19,2	47,0
Orta grup	22,9	19,9	29,6	27,6
Üst grup	25,9	27,6	34,4	12,2

Tablo 100. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları

	Aile/akrabalar	Din görevlileri (imam, müftü vb.)	Okul	Dini kitaplar	Kuran kursu
Türkiye	58,0	15,7	10,3	6,6	6,4
YERLEŞİM YERİ					
Kent	60,3	11,9	11,2	7,4	5,9
Kır	54,0	22,4	8,8	5,3	7,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	61,6	10,4	12,2	6,2	6,9
Ankara	64,0	5,4	13,3	7,1	2,6
İzmir	65,3	6,5	10,3	10,9	2,9
BÖLGE					
İstanbul	61,6	10,4	12,2	6,2	6,9
Batı Marmara	60,0	11,3	12,4	6,3	6,2
Ege	51,7	20,0	12,1	8,1	5,6
Doğu Marmara	51,2	18,8	7,9	9,0	8,0
Batı Anadolu	56,3	13,1	11,3	6,1	8,3
Akdeniz	55,5	17,9	11,0	7,3	5,5
Orta Anadolu	54,2	18,6	11,8	4,6	7,6
Batı Karadeniz	51,3	23,8	10,2	4,6	7,8
Doğu Karadeniz	41,0	31,1	6,3	5,8	14,4
Kuzeydoğu Anadolu	71,5	12,9	5,9	5,3	2,9
Ortadoğu Anadolu	70,3	7,3	8,4	8,7	2,8
Güneydoğu Anadolu	80,5	6,5	6,3	4,7	0,6

7.6. Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları ve Dinin Gündelik Hayattaki Belirleyiciliği

Araştırma kapsamında, dini bilgilerin en çok nereden edinildiği ve dinin günlük hayatta, hangi konularda ne kadar etkili olduğu ile ilgili sorular sorulmuştur. Tablo 100'de sahip olunan dini bilgilerin en çok nereden edinildiği ile ilgili sonuçlar yer almaktadır. Dini bilgilerin büyük ölçüde aile ortamında kazanıldığını görünmekte (%58), ikinci sırada din görevlileri (%16), üçüncü sırada ise okuldan (%10) edinildiği anlaşılmaktadır. Tablo 100'de ayrıca sahip olunan dini bilgilerin en çok nereden edinildiği ile ilgili olarak bazı sosyal ve demografik özelliklere göre dağılımla ilgili sonuçlar sunulmuştur. Yerleşim

yerine göre dini bilgilerini nereden aldığına bakıldığında kentsel alanlarda aile ve akrabalar (%60), okul (%11) ve dini kitaplar (%7); kırsal alanlarda ise (%22) bilgi kaynağı olarak din görevlilerinden daha çok yararlanıldığı anlaşılmaktadır.

Türkiye genelinde olduğu gibi üç büyük ilde de dini bilgilerin edinildiği temel kaynak, aile ve akrabalar- dır. Ancak İzmir'de %11 ile dini kitaplar, İstanbul'da ise %10 ile din görevlileri ve %7 ile Kuran kursları, diğer iki ile kıyasla daha yüksek oranda çıkan bilgi kaynaklarıdır.

Bölge bazında genelde farklılaşma bulunmamakla beraber, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde din görevli-

	Radio ve televizyon	Arkadaş çevresi	Dini bilğim yok	Gazete	Diğer
	1,3	1,1	0,3	0,0	0,2
YERLEŞİM YERİ					
	1,4	1,2	0,4	0,1	0,3
	0,9	1,0	0,2	0,0	0,2
ÜÇ BÜYÜK İL					
	0,9	0,9	0,6	0,0	0,4
	5,4	1,1	0,6	0,1	0,5
	1,8	1,2	0,5	0,0	0,5
BÖLGE					
	0,9	0,9	0,6	0,0	0,4
	1,1	1,5	0,5	0,2	0,5
	0,8	1,0	0,4	0,0	0,2
	2,6	2,0	0,1	0,1	0,2
	3,5	0,7	0,3	0,1	0,3
	0,7	1,3	0,3	0,0	0,4
	1,3	1,4	0,5	0,1	0,0
	0,6	1,5	0,2	0,0	0,0
	0,5	0,5	0,2	0,0	0,2
	0,9	0,6	0,0	0,0	0,1
	1,5	1,0	0,0	0,0	0,0
	0,4	0,8	0,1	0,1	0,1

lerinden (%31) ve Kuran kurslarından (%14) bil- gi edinenlerin diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oranda olduğu, Güneydoğu Anadolu'da ise aile ve akrabaların (%81) temel bilgi kaynağı olduğu gö- rünmektedir.

Cinsiyete göre incelendiğinde, dini bilgilerin ka- dınlarda aileden ve akrabalar- dan (%63), erkeklerde ise din görevlilerinden (%18) öğrenilme oranı bir- birlerine kıyasla daha yüksektir. Yaş grupları açısın- dan değerlendirildiğinde, daha genç yaş grupların- da okuldan öğrenme oranının, ileri yaş gruplarında ise din görevlilerinden ve aileden öğrenme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öte yandan, öğrenim düzeyi yükseldikçe, dini bil-

gi kaynağı olarak ailenin ağırlığı azalırken, okulun ağırlığı artmaktadır. Geniş ailelerde din görevlileri- nin, dağılmış ailelerde ise aile ve akrabaların ağırlığı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha yüksektir.

Tüm sosyoekonomik gruplarda dini bilgiler konu- unda en çok bilgi alınan kaynak aile/akrabalardır. Alt SES grubundaki bireylerin %70'i dini bilgile- ri aile/akraba çevresinde edindiğini belirtirken bu oran orta SES grubunda %57, üst SES grubunda %52'dir. Alt (%17) ve orta (%16) SES grubunda, din görevlilerinden bilgi edinen kişilerin oranı üst SES grubuna göre (%8) daha yüksektir. Buna kar- şılık üst SES grubunda öne çıkan bilgi kaynakların- dan biri okuldur (%21).

Tablo 101. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Dini Bilgilere İlişkin Bilgi Kaynakları

	Aile/ akrabalar	Din görevlileri (imam, müftü vb.)	Okul	Dini kitaplar	Kuran kursu
CİNSİYET					
Erkek	52,9	18,0	13,5	7,2	5,4
Kadın	62,9	13,5	7,3	6,1	7,3
YAŞ					
18-24	57,5	11,5	15,1	6,3	7,3
25-34	54,7	14,0	13,5	6,9	7,6
35-44	57,0	16,9	8,9	7,0	6,8
45-54	60,3	16,2	8,1	7,2	5,6
55-64	60,5	18,9	6,5	6,2	4,6
65+	64,4	22,1	2,8	5,0	3,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	76,0	16,0	1,1	0,6	3,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	66,2	18,0	2,5	5,1	5,8
İlkokul mezunu	57,3	20,0	6,1	5,7	8,2
İlköğretim/orta okul mezunu	53,7	14,0	13,3	8,2	7,9
Lise/lise dengi mezunu	53,1	9,8	20,5	9,0	5,0
Üniversite/lisansüstü mezunu	47,9	7,0	23,7	13,4	3,2
MEDENİ DURUM					
Bekar	56,6	10,6	16,6	7,5	5,8
Evli	57,4	17,2	9,1	6,6	6,8
Boşanmış	64,7	9,0	13,3	6,0	3,5
Dul	70,3	15,8	2,6	3,9	4,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	57,8	15,0	10,8	7,2	6,2
Geniş	57,0	20,0	8,6	4,2	7,6
Dağılmış	62,1	11,5	10,2	7,7	4,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	70,2	17,5	3,6	2,3	4,1
Orta grup	57,1	16,5	9,8	6,7	6,9
Üst grup	51,9	8,2	20,7	10,5	4,9

Radio ve televizyon	Arkadaş çevresi	Dini bilgin yok	Gazete	Diğer
CİNSİYET				
1,1	1,1	0,4	0,0	0,3
1,4	1,1	0,2	0,0	0,2
YAŞ				
0,7	1,0	0,3	0,0	0,3
1,3	1,3	0,3	0,1	0,3
1,4	1,3	0,5	0,1	0,1
1,4	0,7	0,3	0,0	0,2
1,6	1,3	0,2	0,0	0,1
1,2	0,8	0,3	0,0	0,2
ÖĞRENİM DURUMU				
1,2	1,3	0,6	0,1	0,2
1,6	0,8	0,0	0,1	0,0
1,2	1,1	0,3	0,0	0,1
1,3	1,0	0,3	0,0	0,3
1,1	1,1	0,2	0,1	0,3
1,7	1,3	0,8	0,0	0,9
MEDENİ DURUM				
1,2	1,1	0,3	0,0	0,3
1,3	1,1	0,3	0,1	0,2
1,6	1,1	0,8	0,0	0,0
1,3	1,3	0,5	0,0	0,3
HANEHALKI TİPİ				
1,3	1,1	0,3	0,1	0,3
1,0	1,1	0,3	0,0	0,1
1,5	1,4	0,5	0,0	0,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
0,8	1,0	0,3	0,0	0,1
1,3	1,1	0,3	0,0	0,2
1,1	1,3	0,6	0,1	0,7

Araştırmada tüm bireylere, dini inancının eş, arkadaş, kılık kıyafet, yiyecek içecek, iş seçiminde, oy vermede ve komşuluk ilişkilerinde ne derece belirleyici olduğu sorulmuştur. Tablo 102’de dinin gündelik hayattaki belirleyiciliği ile ilgili veriler yer almaktadır. Bireyler dini inançlarının en çok eş seçiminde (%81) belirleyici olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 102. Dini İnancın Gündelik Yaşamdaki Belirleyiciliği

	Çok belirleyici	Belirleyici	Belirleyici değil	Yanıtlamak istemiyor
Eş seçiminde	40,4	40,8	17,1	1,7
Arkadaş seçiminde	20,3	37,8	40,4	1,5
Kılık kıyafet seçiminde	19,9	40,0	38,7	1,5
Oy vermede	13,5	29,8	53,2	3,4
Komşuluk ilişkilerinde	14,3	33,6	50,3	1,8
Yiyecek içecek seçiminde	28,9	42,7	26,4	1,9
İş seçiminde	13,3	28,7	54,1	3,9

İrdelenen tüm konu başlıklarında dinin kırsal alanda yaşayanlar için daha fazla belirleyici bir rolü olduğu görünmektedir. Kırsal alanlarda büyük çoğunluk (%87) için din eş seçiminde belirleyicidir. Türkiye geneline paralel bir şekilde, kırdaki dinin yiyecek içecek (%79) ve kılık kıyafet seçimine (%72) önemli bir etkisi vardır.

Tablo 103. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamda Belirleyici ve Çok Belirleyici Olduğu Konular

	Eş seçimi	Yiyecek içecek seçimi	Kılık kıyafet seçimi	Arkadaş seçimi	Komşuluk ilişkileri	Oy verme	İş seçimi
Türkiye	81,2	71,6	59,8	58,1	47,9	43,3	42,0
YERLEŞİM YERİ							
Kent	77,7	67,5	53,1	51,5	41,0	38,6	36,3
Kır	87,3	78,8	71,5	69,5	60,0	51,5	51,9
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	71,7	60,6	43,1	38,5	30,0	30,5	23,0
Ankara	71,3	53,9	41,6	44,3	30,1	31,5	27,6
İzmir	63,1	63,6	37,8	32,1	23,2	25,9	25,4
BÖLGE							
İstanbul	71,7	60,6	43,1	38,5	30,0	30,5	23,0
Batı Marmara	77,6	69,4	51,0	54,3	45,5	36,5	38,8
Ege	77,1	67,9	55,1	51,0	40,5	34,9	39,3
Doğu Marmara	87,7	76,1	64,2	66,6	53,9	49,2	41,3
Batı Anadolu	81,7	69,0	58,1	58,4	45,3	41,1	43,3
Akdeniz	76,6	68,3	54,7	50,3	39,1	41,2	39,7
Orta Anadolu	86,2	77,5	71,4	72,2	63,0	53,2	52,4
Batı Karadeniz	85,2	82,4	67,8	65,0	58,1	50,6	51,2
Doğu Karadeniz	85,9	84,4	67,4	67,0	57,0	42,7	50,4
Kuzeydoğu Anadolu	86,7	79,4	75,4	76,1	71,3	64,1	65,4
Ortadoğu Anadolu	91,2	80,8	73,4	69,1	55,6	56,2	47,2
Güneydoğu Anadolu	93,0	78,4	82,2	83,7	74,7	61,3	61,4

Bu oranı %72 ile yiyecek içecek seçimi takip etmektedir. Dinin en çok belirleyici olduğu üçüncü konu ise kılık kıyafet seçimidir. İş seçimi (%54), oy verme (%53) ve komşuluk ilişkilerinde (%50) bireylerin yarısı dinin kendileri için belirleyici olmadığını ifade etmiştir.

Hemen hemen tüm konularda dinin doğu bölgelerinde yaşayan bireylerin yaşamında daha belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Batı ile doğu bölgeleri arasında sadece eş ve yiyecek içecek konularında dinin etkisine ilişkin oranlar azalmaktadır

Kadınlar arasında dinin kendileri için belirleyici olduğunu belirtenlerin oranı erkeklerden yüksektir; tüm konularda bu durum söz konusudur. Bireylerin yaşı ilerledikçe, dinin hayatlarında daha belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin arkadaş seçiminde 18-24 yaş grubu için dinin belirleyici olduğunu söyleyenlerin oranı %55 iken, 55-64 yaş grubunda bu oran %65’tir. Benzer şekilde tüm konularda dinin belirleyici olma durumu eğitim düzeyi düştükçe artmaktadır.

Dul ve evli bireyler arasında, dini kendi hayatlarında belirleyici olarak görenlerin oranı bekâr ve bo-

şanmış bireylere kıyasla daha yüksektir. Bu durum geniş ailelere mensup bireyler için de geçerlidir.

Tüm konularda dinin alt sosyoekonomik seviyedeki bireyler nezdinde daha fazla belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Sosyoekonomik seviyeye göre her konuda önemli oranda farklılaşma olmakla birlikte en büyük farklılaşmanın yiyecek içecek seçimi konusunda olduğu görünmektedir. Alt SES grubunun %79’u, orta SES grubunun %73’ü dinin yiyecek içecek seçimlerinde belirleyici veya çok belirleyici olduğunu belirtirken bu oran üst SES grubunda %57’ye düşmektedir.

Tablo 104. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Dini İnancın Gündelik Yaşamda Belirleyici ve Çok Belirleyici Olduğu Konular

	Eş seçimi	Yiyecek içecek seçimi	Kılık kıyafet seçimi	Arkadaş seçimi	Komşuluk ilişkileri	Oy verme	İş seçimi
CİNSİYET							
Erkek	77,9	69,2	55,2	55,3	45,4	40,4	38,8
Kadın	84,4	74,0	64,3	60,8	50,4	46,2	45,2
YAŞ							
18-24	80,4	70,0	54,8	55,0	44,0	38,0	41,4
25-34	80,2	71,5	56,7	54,2	44,7	40,5	39,3
35-44	80,8	72,0	60,7	57,4	47,9	42,7	41,7
45-54	79,4	68,8	58,9	58,1	47,1	44,0	41,2
55-64	83,7	73,4	66,1	64,5	53,4	49,4	44,6
65+	87,4	77,2	72,0	70,4	60,6	55,6	50,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	91,4	81,3	82,0	78,7	69,9	63,6	56,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	89,0	77,3	72,9	71,9	61,5	55,8	53,1
İlkokul mezunu	85,2	74,5	65,8	63,8	52,7	46,9	44,7
İlköğretim/orta okul mezunu	77,6	71,2	52,6	52,8	42,3	38,8	39,1
Lise/lise dengi mezunu	73,7	64,9	44,4	44,2	34,5	30,1	32,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	62,5	55,7	33,8	29,0	21,5	24,5	24,8
MEDENİ DURUM							
Bekar	77,7	66,2	48,3	49,4	38,8	33,7	38,0
Evli	81,9	72,9	62,2	59,7	49,7	45,3	42,7
Boşanmış	70,8	61,7	49,8	48,1	40,6	33,7	37,5
Dul	87,4	77,5	72,6	70,4	59,2	54,1	48,3
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	79,9	70,4	57,6	55,4	45,4	41,4	39,6
Geniş	87,4	77,4	69,9	69,7	59,2	52,1	52,0
Dağılmış	76,4	67,7	54,2	52,6	41,4	37,6	37,8
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	90,1	78,7	78,8	76,7	67,7	60,6	56,7
Orta grup	82,5	72,7	60,7	59,2	48,4	43,4	42,3
Üst grup	62,7	56,6	33,7	30,3	24,1	25,0	25,0

8.Bölüm

SOSYAL ve KÜLTÜREL FAALİYETLER

- Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme
- Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme
- Kitap Okuma
- Gazete Okuma
- Sinemaya Gitme
- Tiyatroya Gitme
- Lokal, Kulüp ve Dernek gibi Yerlere Gitme
- Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme
- Kahvehaneye Gitme
- Tatile Çıkma
- Sigara Kullanma
- Alkol Kullanımı
- Televizyon İzleme ve Günlük Televizyon İzleme Süresi

Bu bölümde hanehalkı üyelerinin çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetleri birlikte yapıp yapmadıkları incelenmiştir. Bu kapsamda hanehalkı üyelerinin ziyaretleşme, hediyeleşme, kitap ve gazete okuma, televizyon izleme, sinemaya ve tiyatroya gitme, lokal, kulüp, dernek, bar, gece kulübü, kahvehaneye gitme gibi sosyal etkinlikleri hakkındaki bulgular paylaşılmıştır.

8.1. Akraba, Arkadaş veya Yakınları Ziyarete Gitme

Akraba, arkadaş ve yakınları ziyarete gitme sıklığı, toplumumuzda geleneksel değerleri ve aile bağlarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu amaçla araştırmaya katılan tüm bireylere dini bayramlar, düğün davetleri, ev alanları, bebeği olanları ziyaret, asker uğurlama, hasta ziyareti, hacı uğurlama/karşılama, başsağlığı, kabir ziyareti, cenaze töreni gibi durumlarda arkadaş ve yakınlarını ziyaret edip etmedikleri sorulmuştur. Dini bayramlarda bayramlaşma amaçlı ziyaretlere gidenlerin oranı

%98 gibi hayli yüksek bir orandadır. "Bazen", "genellikle" ya da "mutlaka" gidenlerin oranı toplandığında düğün, nikâh gibi törenlere katılma oranı %97 oranındadır. Bu oran ev alan yakınlarla ev görme ziyaretinde %90, bebeği olan yakınlarla bebek görme ziyaretinde %91, asker uğurlama veya karşılama törenlerine katılmada %91, hasta ziyaretinde %92, hacı karşılama ziyaretlerinde ise %90 düzeyinde seyretmektedir.

Başsağlığı ve mezarlık ziyaretlerinde de bu oranlar sırayla %97 ve %93 olarak gözlenmiştir. Aileler arasındaki ziyaretlerin genel olarak yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. En yüksek ziyaret nedeni sayılan dini bayramlarda yapılan ziyaretler olduğu, onu düğün, hasta, asker, bebek, hacı ve yeni ev alma ziyaretlerinin izlediği görülmektedir. Söz konusu ziyaretler sıklıkları açısından değerlendirildiğinde ise mutlaka ve genellikle cevaplarına bakarak, bireylerin dörtte üçünün bu ziyaretleri daha fazla önemseddiği söylenebilir (Tablo 105).

Tablo 105. Akraba, Arkadaş ve Yakınları Ziyarete Gitme

	Hiç gitmem	Bazen giderim	Genellikle giderim	Mutlaka giderim
Dini bayramlarda	1,8	5,3	21,1	71,8
Düğün daveti	3,0	12,1	31,7	53,2
Ev alanlara	9,9	19,6	29,4	41,1
Çocuğu/bebeği olanlara	9,2	16,2	30,7	43,8
Asker uğurlama	9,1	17,6	31,0	42,3
Hasta ziyareti	2,3	11,4	31,6	54,8
Hacı uğurlama veya karşılama	9,8	15,3	28,9	46,0
Başsağlığı ziyareti	3,1	9,5	30,0	57,4
Kabir ziyareti	7,2	20,6	29,1	43,1
Cenaze töreni	14,2	14,1	25,3	46,4

Tablo 106'da bu cevapları veren bireylerin oranı Türkiye geneli ve çeşitli demografik kırılımlarda sunulmaktadır. Yerleşim yerine göre bakıldığında "asker uğurlama", "hacı uğurlama/karşılama" ve "kabir ziyareti" yapanların oranının kırdada daha yüksek olduğu görünmektedir. Üç büyük il arasında karşılaştırma yapıldığında hacı uğurlama/karşılama ve cenaze törenine gidenlerin oranı diğer iki ile kıyasla İstanbul'da daha yüksektir. Hasta ziyareti ve başsağlığına gidenlerin oranı ise Ankara'da daha düşüktür.

Bölgelere göre farklılaşmanın en yüksek olduğu durumlar cenaze töreni, asker uğurlama, kabir ziyareti ve çocuğu/bebeği olanları ziyaret edenlerin oranları ile ilgilidir. Mutlaka ya da genellikle cenaze töreninde yakınlarını ziyaret edenlerin oranı Doğu Karadeniz'de daha yüksektir (%83). Bu oran Ortadoğu Anadolu'da %60'a düşmektedir. Asker uğurlama durumunda yakınlarını ziyaret edenlerin oranı ise Orta Anadolu'da yüksek (%84), Akdeniz Bölgesi'nde ise daha düşüktür (%66). Kabir ziyareti yapanların oranı %85 ile Doğu Karadeniz'de, çocuğu/bebeği olanları ziyaret edenlerin oranı ise %80 ile Orta Anadolu'da daha yüksektir. Kadınlarla erkekler arasında farklılaşma ise üç konuda mevcuttur. Cenaze törenlerinde yakınlarını ziyaret edenlerin oranı %83 ile erkekler nezdinde, ev aldıklarında ya da bebeği/çocuğu olduğunda yakınlarını ziyarete gidenlerin oranı ise kadınlar nezdinde daha yüksektir.

Yaş grubuna göre bakıldığında en büyük farklılaşma düğün davetleriyle ilgilidir. Yakınlarının düğün/

nikâh gibi davetlerine gidenlerin oranı %91 ile 45-54 yaş grubunda yüksek, %66 ile 65 yaş ve üstünde düşüktür. 18-24 yaş grubundakiler içinde ev alanlara, çocuğu/bebeği olanlar ile cenaze törenlerinde yakınlarını ziyaret edenlerin oranı diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür.

Öğrenim durumlarına göre en fazla farklılaşma, hacı uğurlama/karşılama durumunda yakınlarını ziyaret edenlerin oranında gözlenmektedir. İlkokul mezunlarının %81'i bu durumda yakınlarını ziyaret ederken, bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %62'ye düşmektedir. Üniversite/lisansüstü mezunları asker uğurlama, okuryazar olmayanlar ise düğün/nikâh davetlerinde yakınlarını daha az oranda ziyaret etmektedir.

Tüm durumlarda, dağılmış ailelere mensup bireylerin içinde yakınlarını ziyaret edenlerin oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşüktür. Sosyoekonomik seviyeye göre farklılaşmanın en büyük olduğu durumlar bebeği olan yakınları ziyaret ve düğün/nikâh gibi törenler konusundadır. Her iki durumda da sosyoekonomik seviye yükseldikçe yakınlarını mutlaka veya genellikle ziyaret edenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin %64'ü bebeği olan yakınlarını ziyaret ederken, bu oran orta SES grubunda %75'e, üst SES grubunda %79'a yükselmektedir. Yakınlarının düğün/nikâh törenlerine katılanların oranı alt SES grubunda %75 iken bu oran orta SES grubunda %86, üst SES grubunda %89'dur (Tablo 106).

Tablo 106. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Akraba, Arkadaş ve Yakınlarını Ziyarete Gitme (Mutlaka&Genellikle)

	Dini bayramlarda	Başsağlığı ziyareti	Hasta ziyareti	Düğün daveti	Hacı uğurlama veya karşılama
Türkiye	92,9	87,4	86,4	84,9	74,9
YERLEŞİM YERİ					
Kent	93,0	86,8	85,9	85,2	72,5
Kır	92,6	88,4	87,2	84,4	79,0
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	92,6	88,6	86,7	85,7	71,3
Ankara	90,8	77,9	79,0	84,5	62,2
İzmir	92,1	91,3	88,3	84,2	66,2
BÖLGE					
İstanbul	92,6	88,6	86,7	85,7	71,3
Batı Marmara	91,5	90,1	89,9	86,7	76,8
Ege	93,6	90,0	88,4	85,6	73,9
Doğu Marmara	94,7	90,0	89,7	88,6	81,8
Batı Anadolu	92,3	84,2	84,1	85,4	71,8
Akdeniz	91,4	84,3	81,5	79,3	68,4
Orta Anadolu	93,5	88,9	88,9	90,1	81,1
Batı Karadeniz	91,2	85,8	84,9	85,4	75,3
Doğu Karadeniz	93,8	89,5	88,7	80,4	80,1
Kuzeydoğu Anadolu	88,8	81,9	82,5	80,1	75,8
Ortadoğu Anadolu	93,6	86,0	87,4	83,0	78,2
Güneydoğu Anadolu	95,5	87,1	85,9	86,6	79,9
CİNSİYET					
Erkek	93,5	88,7	86,7	85,1	74,3
Kadın	92,3	86,2	86,1	84,7	75,4
YAŞ					
18-24	92,3	73,9	75,5	81,8	57,3
25-34	93,6	87,4	86,5	86,0	72,3
35-44	95,5	92,4	90,7	88,5	80,4
45-54	95,6	94,2	92,8	91,3	83,7
55-64	93,6	93,3	91,6	86,5	85,7
65+	79,9	83,3	79,5	65,8	76,3
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	86,7	85,0	82,3	75,0	78,5
Okuryazar hiç okula gitmeyen	90,5	85,7	84,0	80,9	78,0
İlkokul mezunu	94,4	91,0	89,5	87,3	81,1
İlköğretim/orta okul mezunu	93,8	85,8	84,8	87,7	71,8
Lise/lise dengi mezunu	93,6	82,9	82,6	84,2	64,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	92,1	85,5	87,3	86,6	62,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	94,1	88,6	87,5	86,6	75,6
Geniş	92,4	86,9	86,1	84,5	78,0
Dağılmış	83,7	79,2	77,3	71,4	61,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	87,5	83,0	81,1	75,4	74,3
Orta grup	93,5	87,9	86,7	85,6	76,2
Üst grup	94,0	88,2	89,3	89,4	65,7

Çocuğu/bebeği olanlara	Asker uğurlama	Kabir ziyareti	Cenaze töreni	Ev alanlara
74,5	73,2	72,2	71,7	70,5
YERLEŞİM YERİ				
75,2	71,4	70,2	70,5	71,2
73,4	76,5	75,9	73,8	69,4
ÜÇ BÜYÜK İL				
75,7	69,3	70,2	74,9	68,7
73,2	66,1	64,0	66,2	69,7
79,6	70,6	72,4	68,0	71,7
BÖLGE				
75,7	69,3	70,2	74,9	68,7
78,8	79,4	78,4	81,3	70,8
76,3	76,6	72,3	66,5	71,2
78,9	78,7	71,7	75,7	77,6
76,2	73,2	68,5	68,0	72,3
69,7	66,4	69,0	71,2	65,1
80,3	84,2	71,6	64,8	79,1
76,6	76,0	72,9	79,6	72,2
75,1	69,6	84,8	83,3	66,5
71,0	70,3	75,3	65,4	68,2
64,8	70,8	72,5	59,8	64,7
67,8	71,6	75,2	70,4	70,7
CİNSİYET				
66,9	78,6	76,8	82,9	65,6
82,0	68,0	67,8	60,7	75,3
YAŞ				
60,6	65,5	62,4	56,0	55,8
76,0	72,6	69,3	69,8	70,0
80,9	76,4	75,3	77,4	76,8
83,0	80,3	78,9	79,8	80,8
79,0	79,4	80,3	79,8	77,4
62,2	63,7	72,2	70,6	59,8
ÖĞRENİM DURUMU				
71,0	66,9	70,9	64,8	66,2
71,1	70,0	72,6	69,2	68,7
78,2	77,9	75,6	75,9	75,0
72,9	73,9	71,1	70,9	69,4
69,5	70,8	68,5	68,5	64,0
75,8	64,0	66,0	68,5	70,0
HANEHALKI TİPİ				
76,4	73,9	72,1	73,0	72,2
73,7	76,2	74,6	71,3	70,2
61,0	60,2	67,5	61,5	56,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
64,2	66,2	71,8	67,3	61,9
75,4	75,0	72,3	72,1	71,5
79,0	67,6	71,8	73,3	72,3

8.2. Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme

Araştırma kapsamında tüm bireylere, çeşitli durumlarda aile üyeleri ve yakınlarına hediye alıp almadıkları sorulmuştur. Bayramlarda aile üyelerine veya yakınlara genellikle ve mutlaka hediye verdi-

ğini belirtenlerin oranı %50'dir. Bu oran doğum günlerinde %41 yılbaşında ise %18 bulunmuştur. Evlenen veya ev alanlara hediye verme ile ilgili oran (%65) hayli yükselmektedir. Hediye verme oranları askere gidenlere %59, bebeği olanlara %70, hasta ziyaretinde %75 olarak görülmektedir (Tablo 107).

Tablo 107. Aile Üyelerine Ve Yakınlara Hediye Verme

	Hiç vermem	Bazen veririm	Genellikle veririm	Mutlaka veririm
Bayramlarda	24,7	25,6	23,6	26,2
Doğum günlerinde	37,5	22,0	20,6	19,9
Yılbaşında	68,2	13,7	9,2	8,9
Evlenen/ ev alanlara	14,6	20,3	31,2	33,9
Askere giden yakınlara	19,4	21,6	29,3	29,7
Çocuğu olanlara	13,3	16,6	31,4	38,6
Hasta ziyaretinde	8,7	16,0	30,9	44,3

Tablo 108'de çeşitli durumlarda aile üyelerine ya da yakınlarına mutlaka ya da genellikle hediye verenlerin oranları Türkiye geneli ve demografik kırılımlarda gösterilmektedir.

kent ile kır arasındaki en büyük farkın doğum günleri ve yılbaşlarında olduğu görülmektedir. Doğum günlerinde yakınlarına hediye verenlerin oranı kentte %48 iken bu oran kırdaki %28'dir. Yılbaşlarında hediye verenlerin oranı ise kentte %22, kırdaki %12'dir.

Yerleşim yerine göre farklılaşmalar incelendiğinde

Tablo 108. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Aile Üyelerine ve Yakınlara Hediye Verme (Genellikle&Mutlaka)

	Hasta ziyareti	Çocuğu olanlara	Evlenen/ ev alanlara	Askere giden yakınlara	Bayramlar	Doğum günleri	Yılbaşı
Türkiye	75,3	70,0	65,1	59,0	49,7	40,5	18,1
YERLEŞİM YERİ							
Kent	76,2	72,1	67,3	59,1	52,1	47,9	21,6
Kır	73,6	66,4	61,3	58,9	45,6	27,7	11,9
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	76,0	74,5	66,4	57,2	62,6	49,1	23,7
Ankara	68,6	68,0	64,4	53,0	51,4	59,1	33,9
İzmir	85,7	79,5	76,7	66,2	49,1	64,4	38,2

	Hasta ziyareti	Çocuğu olanlara	Evlenen/ ev alanlara	Askere giden yakınlara	Bayramlar	Doğum günleri	Yılbaşı
BÖLGE							
İstanbul	76,0	74,5	66,4	57,2	62,6	49,1	23,7
Batı Marmara	85,8	77,9	74,3	70,5	64,0	53,2	32,7
Ege	84,1	76,4	71,2	68,7	52,9	46,2	21,0
Doğu Marmara	80,6	75,8	73,6	67,1	51,0	44,9	15,7
Batı Anadolu	74,3	71,5	67,7	62,0	51,0	47,3	21,2
Akdeniz	64,5	61,1	56,5	44,5	40,5	37,8	16,7
Orta Anadolu	81,4	76,3	72,9	75,4	39,6	32,1	9,6
Batı Karadeniz	71,6	67,1	61,1	55,1	41,8	37,8	19,1
Doğu Karadeniz	73,7	69,2	58,8	45,2	52,8	33,7	16,2
Kuzeydoğu Anadolu	68,5	63,0	57,0	55,2	39,1	31,3	13,3
Ortadoğu Anadolu	78,2	64,3	64,0	61,5	34,1	29,3	7,1
Güneydoğu Anadolu	64,6	55,0	52,0	49,0	46,1	17,4	7,9

Üç büyük il karşılaştırmasında İzmir'de evlenen/ ev alanlara, askere gidenlere ve hasta ziyaretinde hediye verenlerin oranı diğer illere kıyasla daha yüksektir. İstanbul'da bayramlarda yakınlarına hediye verenlerin oranı yüksek, doğum günleri ve yılbaşında ise düşüktür. Bölgelere bakıldığında, Batı Marmara'da bayramlarda, doğum günlerinde, yılbaşlarında ve hasta ziyaretinde hediye verenlerin oranı diğer bölgelere kıyasla daha yüksektir. Bayramlarda ve yılbaşında hediye verenlerin oranı Ortadoğu Anadolu'da, doğum günleri ve hasta ziyaretinde ise Güneydoğu Anadolu'da yakınlarına hediye verenlerin oranı daha düşüktür.

Erkekler arasında bayramlarda (%53) ve askere gidenlere (%62) hediye verenlerin oranı kadınlara göre yüksektir. Kadınlar arasında da ise evlenen/ev alanlara (%69) ve çocuğu olanlara (%76) hediye vermek daha yaygındır. Yaş grubuna göre değerlendirildiğinde, görüşülen kişilerin yaşı yükseldikçe doğum günlerinde hediye verenlerin oranının azaldığı tespit edilmiştir. Evlenme/ev alma, askere gitme, çocuk sahibi olma ya da hasta ziyareti gibi durumlarda yakınlarına hediye alanların oranı 45-54 yaş grubunda en yüksek, 18-24 yaş grubunda ise en düşük orandadır. Öğrenim seviyesi yükseldikçe doğum günleri, yılbaşları ve ev alma/evlenme durumunda yakınlarına hediye verenlerin oranı artmaktadır.

Medeni duruma göre karşılaştırıldığında hemen her durumda bekârlar arasında hediye alanların oranının daha düşük, evliler arasında bu oranın daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak doğum günlerinde bu durum değişmekte, bekârların ve boşanmış bireylerin neredeyse yarısı yakınlarına hediye vermektedir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, hemen her durumda hediye verenlerin oranının çekirdek ailelere mensup bireylerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Dağılmış ailelerde askere gidenlere hediye alanların oranı, geniş ailelerde de doğum günlerinde, yılbaşlarında ve çocuğu olan yakınlara hediye alanların oranı daha düşüktür.

Araştırmada sorgulanan her durumda, sosyoekonomik seviye yükseldikçe aile üyelerine/yakınlarına hediye verenlerin oranı artmaktadır. Sosyoekonomik gruplar arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu durum ise doğum günleridir. Üst SES grubundaki bireylerin %71'i doğum günlerinde aile üyelerine/yakınlarına mutlaka ya da genellikle hediye verirken, bu oran alt SES grubunda %15'e düşmektedir.

Tablo 109. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Aile Üyelerine Ve Yakınlara Hediye Verme (Genellikle&Mutlaka)

	Hasta ziyareti	Çocuğu olanlara	Evlenen/ ev alanlara	Askere giden yakınlara	Bayramlar	Doğum günleri	Yılbaşı
CİNSİYET							
Erkek	74,3	64,3	61,5	61,5	52,9	39,1	17,1
Kadın	76,2	75,7	68,6	56,6	46,6	42,0	19,0
YAŞ							
18-24	61,5	54,1	47,8	42,9	36,7	46,3	19,8
25-34	76,5	72,9	67,4	57,4	50,1	44,8	19,5
35-44	80,4	76,4	71,4	64,3	54,8	40,3	17,2
45-54	81,5	77,8	73,5	69,5	55,0	39,9	18,7
55-64	80,0	73,7	70,4	68,1	54,7	34,2	17,0
65+	69,9	59,3	56,0	54,3	47,0	25,1	12,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	65,1	60,6	54,2	50,1	38,7	16,3	7,7
Okuryazar hiç okula gitmeyen	68,5	62,6	57,2	55,9	45,4	24,5	8,7
İlkokul mezunu	78,5	73,3	67,8	63,5	52,1	34,7	13,6
İlköğretim/orta okul mezunu	75,3	69,6	65,6	59,3	51,1	45,3	20,3
Lise/lise dengi mezunu	74,0	68,2	63,3	56,5	49,3	57,6	27,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	79,0	75,6	74,5	54,6	54,1	70,3	37,2
MEDENİ DURUMU							
Bekar	60,2	50,1	46,1	41,8	37,0	48,1	22,4
Evli	80,0	76,2	71,1	64,3	53,6	39,3	17,1
Boşanmış	69,3	62,7	55,9	50,7	49,5	49,4	29,2
Dul	66,1	59,9	53,5	50,6	41,9	27,3	13,3
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	77,1	72,8	67,5	60,5	51,5	43,3	19,4
Geniş	72,4	65,6	61,0	59,3	46,2	30,5	12,3
Dağılmış	66,4	58,3	55,2	46,1	43,9	41,9	21,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	60,2	53,2	47,7	45,3	37,4	15,3	6,7
Orta grup	76,4	71,1	66,0	60,7	50,4	39,9	16,5
Üst grup	82,4	79,4	76,6	61,0	57,5	71,1	41,5

8. 3. Kitap Okuma

Araştırmada, tüm bireylere son bir yıl içinde kitap okuyup okumadıkları sorulmuştur. Tablo 110'da bu soruya verilen cevapların oranları görülmektedir. Son bir yıl içinde hiç kitap okumamış olanların oranı yaklaşık %54, sık sık okuyanların oranı ise %15'tir. Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında son bir yılda kitap okuyanların oranı (%52), kırsal bölgeye göre (%36) daha yüksektir.

Son bir yıl içinde kitap okuyanların oranı üç büyük ilde benzer oranlardadır. Bölgeler arasında sıklıkla kitap okuyanlar en yüksek oranda İstanbul (%21), Batı Anadolu (%17), Ege (%14) ve Kuzeydoğu Anadolu (%14) bölgelerinde; en düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%9), Orta Anadolu (%11) ve Batı Karadeniz (%11) bölgelerinde bulunmaktadır.

Tablo 110. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kitap Okuma

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	14,5	31,6	53,9
YERLEŞİM YERİ			
Kent	17,5	34,3	48,2
Kır	9,3	27,0	63,8
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	20,5	33,8	45,7
Ankara	22	35,1	42,9
İzmir	18,4	38,1	43,5
BÖLGE			
İstanbul	20,5	33,8	45,7
Batı Marmara	12,7	31,8	55,5
Ege	14,3	35,4	50,3
Doğu Marmara	14,1	32,7	53,2
Batı Anadolu	17,1	32,9	50,0
Akdeniz	12,6	31,8	55,6
Orta Anadolu	10,9	30,8	58,2
Batı Karadeniz	11,2	28,9	59,9
Doğu Karadeniz	14,2	29,9	56,0
Kuzeydoğu Anadolu	14,4	28,4	57,2
Ortadoğu Anadolu	13,5	31,0	55,5
Güneydoğu Anadolu	9,3	21,9	68,8

Cinsiyete göre bakıldığında, erkeklerde son bir yıl içinde kitap okumuş olanların oranı biraz daha fazla çıkmaktadır. Yaş ve öğrenim durumuyla kitap okuma arasında sıkı bir ilişki gözlemlenmiştir. 18-24 yaş aralığında sıklıkla kitap okuma oranı %24 iken bu oran yaş ilerledikçe kademeli bir şekilde düşüş göstermekte ve 45 üstü yaş dilimlerinde bu oran %12 ve daha altına düşmektedir (Tablo 111).

Öğrenim düzeyi arttıkça kitap okuma oranı yükselmektedir. Medeni duruma göre bakıldığında bekârlar (%70) ve boşanmış bireyler (%55) arasında son bir

yıl içinde kitap okumuş olanların oranının daha yüksek olduğu görünmektedir. Bekârların %30'u sık sık kitap okuduğunu ifade etmektedir. Geniş ailelerde son bir yılda kitap okumuş olanların oranının daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe son bir yılda kitap okuyanların oranının yükseldiği anlaşılmaktadır. Son bir yıl içinde alt SES grubundaki bireylerin %3'ü sık sık kitap okuduğunu belirtirken bu oran orta SES grubunda %13'e, üst SES grubunda ise %35'e yükselmektedir.

Tablo 111.Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kitap Okuma

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	14,6	35,1	50,3
Kadın	14,4	28,2	57,4
YAŞ			
18-24	24,2	40,8	35,0
25-34	15,1	37,4	47,4
35-44	12,5	31,8	55,7
45-54	11,6	27,5	60,8
55-64	11,0	21,7	67,4
65+	7,6	13,5	78,9
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0,0	0,0	100
Okuryazar hiç okula gitmeyen	6,2	18,4	75,3
İlkokul mezunu	8,1	32,1	59,8
İlköğretim/orta okul mezunu	13,7	39,9	46,4
Lise/lise dengi mezunu	27,3	44,0	28,7
Üniversite/lisansüstü mezunu	45,4	41,9	12,7
MEDENİ DURUM			
Bekar	28,7	41,2	30,1
Evli	11,1	30,3	58,6
Boşanmış	22,3	32,7	45,0
Dul	8,0	13,5	78,5
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	15,0	33,3	51,8
Geniş	10,4	27,0	62,6
Dağılmış	20,9	28,9	50,3
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	3,0	14,0	83,0
Orta grup	13,4	32,8	53,8
Üst grup	34,7	40,7	24,5

8. 4. Gazete Okuma

Araştırmada, tüm bireylere son bir yıl içinde gazete okuyup okumadıkları sorulmuştur. Tablo 112’de bu soruya verilen cevapların oranları görülmektedir. Verilerin geneline bakıldığında, bireylerin son bir yıl içinde %38’inin sıklıkla, %31’inin ise nadiren gazete okudukları anlaşılmaktadır. Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında sık sık gazete okumuş olanlar (%46), kırsal bölgede yaşayanlara göre (%25) daha fazladır.

Üç büyük il arasında, son bir yıl içinde gazete okumamış olanların oranı Ankara’da daha yüksektir (%21). Sıklıkla gazete okumuş olanların oranının ise İstanbul (%58) ve İzmir’de (%55) yüksek olduğu görülmektedir.

Bölgeler arasında ise, sıklıkla gazete okuyanlar en yüksek oranda İstanbul (%58), Batı Marmara (%48) ve Ege (%43) bölgelerinde; en düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%16), Kuzeydoğu Anadolu (%22), Orta Anadolu (%22) ve Ortadoğu Anadolu (%24) bölgelerinde bulunmaktadır.

Tablo 112. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Gazete Okuma

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	38,3	30,5	31,2
YERLEŞİM YERİ			
Kent	45,9	30,8	23,4
Kır	25,1	30,1	44,9
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	57,7	26,1	16,2
Ankara	47,9	31,4	20,7
İzmir	54,6	30	15,4
BÖLGE			
İstanbul	57,7	26,1	16,2
Batı Marmara	47,1	29,1	23,8
Ege	42,7	33,0	24,3
Doğu Marmara	40,4	35,5	24,1
Batı Anadolu	37,8	33,0	29,3
Akdeniz	35,2	33,6	31,2
Orta Anadolu	22,1	33,5	44,5
Batı Karadeniz	31,8	33,4	34,8
Doğu Karadeniz	42,4	25,6	32,0
Kuzeydoğu Anadolu	21,6	23,5	54,9
Ortadoğu Anadolu	24,4	30,8	44,7
Güneydoğu Anadolu	16,0	22,8	61,3
CİNSİYET			
Erkek	52,9	30,0	17,2
Kadın	24,1	31,1	44,8
YAŞ			
18-24	43,5	37,1	19,4
25-34	43,2	33,9	22,9
35-44	40,0	32,1	27,9
45-54	38,4	27,9	33,7
55-64	30,7	23,1	46,2
65+	17,4	16,4	66,2
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0,0	0,0	100,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	10,8	27,0	62,2
İlkokul mezunu	30,0	39,8	30,2
İlköğretim/orta okul mezunu	49,8	37,3	12,9
Lise/lise dengi mezunu	64,2	29,5	6,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	78,9	19,0	2,1
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	41,6	31,0	27,4
Geniş	26,1	31,4	42,5
Dağılmış	40,5	24,2	35,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	8,4	17,8	73,8
Orta grup	37,7	33,7	28,6
Üst grup	73,4	20,6	6,1

Erkekler arasında son bir yıl içinde sıklıkla gazete okumuş olanlar kadınlara göre daha yüksek orandadır. Erkeklerde %53 olan bu oran, kadınlarda %24 düzeyine inmektedir.

Yaş gruplarına göre bakıldığında, kitap okumada olduğu gibi ileri yaştakilerde okuma oranlarının düştüğü, öğrenim durumu yükseldikçe gazete okuma oranlarının da yükseldiği görülmektedir.

Geniş ailelerde son bir yıl içinde gazete okumuş olanların diğer hanehalkı tiplerine kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Geniş ailelere mensup bireylerin %43'ü son bir yıl içinde gazete okumamıştır.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe son bir yıl içinde sık sık gazete okumuş olanların oranı artmaktadır. Alt SES grubundaki bireylerin %8'i, orta SES grubundaki bireylerin %38'i, üst SES grubundaki bireylerin ise %73'ü son bir yıl içinde sık sık gazete okuduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 113. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sinemaya Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	4,4	17,3	78,3
YERLEŞİM YERİ			
Kent	6,0	22,2	71,8
Kır	1,8	8,7	89,5
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	8,3	25,0	66,7
Ankara	7,4	29,9	62,7
İzmir	8,4	27,0	64,6
BÖLGE			
İstanbul	8,3	25,0	66,7
Batı Marmara	5,2	18,7	76,0
Ege	4,1	17,3	78,6
Doğu Marmara	4,8	16,9	78,3
Batı Anadolu	4,8	20,4	74,8
Akdeniz	4,0	17,2	78,7
Orta Anadolu	1,5	9,7	88,8
Batı Karadeniz	3,8	15,1	81,1
Doğu Karadeniz	5,0	17,1	77,9
Kuzeydoğu Anadolu	1,8	8,4	89,8
Ortadoğu Anadolu	1,7	12,3	86,0
Güneydoğu Anadolu	1,0	9,8	89,2

8.5. Sinemaya Gitme

Bireylere son bir yıl içinde sinemaya gidip gitmedikleri sorulmuştur. Türkiye geneline bakıldığında, son bir yıl içinde hiç sinemaya gitmemiş olanların oranı %78'dir. Sık sık sinemaya gidenlerin oranı ise sadece %4 gibi düşük bir orandır. Kentsel alanda yaşayan bireyler arasında sıklıkla sinemaya gitmiş olanlar %6 iken kırsal alanda yaşayanlarda %1'dir (Tablo 113).

Üç büyük ilde benzer oranlar görülmekle birlikte, son bir yıl içinde hiç sinemaya gitmemiş olanların oranının en yüksek olduğu il %67 ile İstanbul'dur. Bu oran İzmir'de %65, Ankara'da ise %63'tür.

Bölgeler arasında ise, sıklıkla sinemaya gidenler en yüksek oranda İstanbul (%8), Batı Marmara (%5) ve Doğu Karadeniz (%5) öne çıkmaktadır. En düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%1), Orta Anadolu (%2) ve Ortadoğu Anadolu (%2) bölgele-
rinde bulunmaktadır.

Erkekler arasında sıklıkla sinemaya gidenlerin oranı kadınlara göre biraz daha yüksek çıkmaktadır. Son bir yıl içinde sıklıkla sinemaya gidenlerin oranı erkeklerde %5 iken kadınlarda bu oran %4'tür. Yaş ilerledikçe sinemaya gidenlerin oranları da düşmektedir. 18-24 yaş grubunda sinemaya sıklıkla gitmiş olanların oranı %12 iken bu oran 35-44 yaş aralığında %2'ye inmektedir (Tablo 114).

Öğrenim durumu yükseldikçe sinemaya gidenlerin oranları da yükselmektedir. Son bir yılda sıklıkla sinemaya gitmiş olanların oranı bekârlarda daha yüksektir (%15). Dul olan bireylerin %95'i son bir

yıl içinde sinemaya gitmediğini ifade etmektedir.

Geniş ailelerde ise son bir yıl içinde sinemaya gitmiş olanların oranı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla düşüktür. Geniş ailelerin %87'si son bir yıl içinde sinemaya gitmemiştir.

Sosyoekonomik seviye düştükçe son bir yıl içinde hiç sinemaya gitmemiş olanların oranının yükseldiği görülmektedir. Alt SES grubunun neredeyse tamamı (%98) son bir yıl içinde hiç sinemaya gitmediğini belirtmektedir. Bu oran orta SES grubunda %81, üst SES grubunda %42'dir.

Tablo 114. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sinemaya Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	5,2	20,8	74,0
Kadın	3,7	13,9	82,5
YAŞ			
18-24	12,2	31,0	56,8
25-34	5,6	21,9	72,5
35-44	2,1	15,2	82,6
45-54	1,3	11,8	86,9
55-64	1,1	6,9	92,0
65+	0,4	2,7	96,9
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0,0	1,0	99,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	1,1	3,2	95,6
İlkokul mezunu	1,0	7,5	91,5
İlköğretim/orta okul mezunu	4,1	21,8	74,1
Lise/lise dengi mezunu	11,6	37,0	51,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	14,8	49,8	35,4
MEDENİ DURUM			
Bekar	14,9	36,6	48,5
Evli	1,9	13,0	85,1
Boşanmış	7,1	21,8	71,2
Dul	0,8	4,3	94,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	4,8	18,3	76,9
Geniş	1,9	11,2	86,9
Dağılmış	7,7	23,7	68,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	0,3	2,1	97,6
Orta grup	3,4	16,1	80,6
Üst grup	16,6	41,8	41,6

8.6. Tiyatroya Gitme

Araştırmaya katılan hanehalkı üyelerine son bir yıl içinde tiyatroya gidip gitmedikleri sorulmuştur. Türkiye geneline bakıldığında, son bir yıl içinde hiç tiyatroya gitmemiş olanların oranı %89'dur. Diğer taraftan sık sık tiyatroya gidenlerin oranı ise %1 gibi düşük bir orandır. Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında tiyatroya gitmiş olanların oranı (%14) kırsal alanlarda yaşayanlara göre (%6) biraz daha fazladır (Tablo 115).

Tablo 115. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tiyatroya Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	1,4	9,5	89,0
YERLEŞİM YERİ			
Kent	2,0	12,1	85,9
Kır	0,5	4,9	94,6
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	3,0	13,0	83,9
Ankara	3,3	17,6	79,1
İzmir	3,0	15,6	81,4
BÖLGE			
İstanbul	3,0	13,0	83,9
Batı Marmara	1,2	9,0	89,8
Ege	1,5	9,1	89,4
Doğu Marmara	0,9	8,9	90,2
Batı Anadolu	1,8	10,9	87,2
Akdeniz	1,0	11,5	87,5
Orta Anadolu	0,3	6,2	93,5
Batı Karadeniz	0,9	9,8	89,2
Doğu Karadeniz	1,4	9,5	89,1
Kuzeydoğu Anadolu	0,8	4,1	95,1
Ortadoğu Anadolu	0,6	5,3	94,1
Güneydoğu Anadolu	0,8	5,1	94,1

Cinsiyete göre bakıldığında tiyatroya gitme oranı açısından bir farklılaşma görülmemektedir (Tablo 116).

Yaş ilerledikçe tiyatroya gidenlerin oranlarının düştüğü görülmektedir. 18-24 yaş grubunda %20 olan tiyatroya gitmiş olanların oranı, 35 ve üzeri yaşta-
kilerde %9 ve altına düşmektedir.

Üç büyük ilde farklılaşma olmamakla beraber, son bir yıl içinde tiyatroya gitmiş olanların oranının en yüksek olduğu il Ankara'dır (%21).

Bölgeler arasında ise, tiyatroya gidenlerin en yüksek oranda İstanbul (%16) ve Batı Anadolu (%13) böl-
gelerinde; en düşük oranda ise Ortadoğu Anadolu (%6) ve Güneydoğu Anadolu (%6) bölgelerinde ol-
duğu görülmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe tiyatroya gidenlerin oranlarının yükseldiği görülmektedir.

Son bir yıl içinde tiyatroya gidenlerin oranı bekârlar arasında daha yüksektir. Bekârların %4'ü son bir yıl içinde sık sık, %20's ise nadiren tiyatroya gittiğini belirtmektedir.

Öte yandan hanehalkı tipine göre bakıldığında geniş ailelerde tiyatroya gitme oranının düşük, dağılmış ai-
lelerde ise daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Alt SES grubunun %99'u, orta SES grubunun %91'i son bir yıl içinde hiç tiyatroya gitmediklerini belirtmişlerdir. Son bir yıl içinde tiyatroya gitmiş olanların oranı üst SES grubunda %38'dir.

Tablo 116. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tiyatroya Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	1,4	10,5	88,1
Kadın	1,4	8,5	90,0
YAŞ			
18-24	3,0	16,5	80,5
25-34	1,7	10,7	87,6
35-44	0,8	8,4	90,8
45-54	1,0	8,0	91,0
55-64	0,9	5,1	94,0
65+	0,3	2,7	97,1
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0,0	0,9	99,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	0,2	1,9	97,9
İlkokul mezunu	0,3	3,8	95,9
İlköğretim/orta okul mezunu	1,2	9,0	89,8
Lise/lise dengi mezunu	3,5	19,6	76,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	5,9	33,9	60,2
MEDENİ DURUM			
Bekar	4,0	20,3	75,7
Evli	0,8	7,1	92,1
Boşanmış	4,0	9,4	86,5
Dul	0,4	3,7	95,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	1,5,0	10,3	88,1
Geniş	0,3	4,7	95,0
Dağılmış	3,3	14,4	82,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	0,0	1,3	98,7
Orta grup	1,0	7,7	91,3
Üst grup	6,0	31,6	62,4

8.7. Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme

Araştırma kapsamında tüm bireylere, son bir yıl içinde lokal, kulüp, dernek gibi yerlere gidip gitmedikleri sorulmuştur (Tablo 117). Verilerin geneline bakıldığında, bireyler arasında lokal, kulüp ve der-

nek gibi yerlere gidenlerinin oranının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bireylerin sadece %3'ü sıklıkla, %9'u ise nadiren bu tür yerlere gitmiştir. Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında bu tür yerlere gidenlerin oranı (%14) kırsal bölgede yaşayanlara göre (%7) daha fazladır.

Tablo 117. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	3,0	8,5	88,5
YERLEŞİM YERİ			
Kent	3,9	10,4	85,8
Kır	1,4	5,3	93,3
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	4,7	13,3	81,9
Ankara	4,2	13,4	82,4
İzmir	5,2	11,3	83,5
BÖLGE			
İstanbul	4,7	13,3	81,9
Batı Marmara	4,4	11,0	84,6
Ege	3,2	8,1	88,6
Doğu Marmara	4,0	9,0	87,0
Batı Anadolu	2,9	8,6	88,5
Akdeniz	2,0	8,6	89,4
Orta Anadolu	1,1	4,0	94,8
Batı Karadeniz	3,3	10,2	86,5
Doğu Karadeniz	3,4	7,6	89,0
Kuzeydoğu Anadolu	1,6	4,5	93,9
Ortadoğu Anadolu	1,5	5,1	93,5
Güneydoğu Anadolu	0,8	2,3	96,9

Son bir yıl içinde lokal, kulüp, dernek gibi yerlere gidenlerin oranı üç büyük ilde farklılaşmamaktadır. Bölgeler arasında ise sıklıkla bu tür yerlere gidenlerin en yüksek oranda İstanbul (%5), Batı Marmara (%4) ve Doğu Marmara (%4) bölgelerinde; en düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%1), ve Orta Anadolu (%1) bölgelerinde olduğu gözlenmektedir.

Erkekler arasında lokal, kulüp ve dernek gibi yerlere gidenlerin oranı (%18) kadınlara göre daha yüksektir (%5). Yaş gruplarında ise önemli bir farklılaşma görülmemektedir; yalnızca 65 ve üzeri yaşta olanlarda bu tür yerlere gidenlerin oranı azalmaktadır. Öte yandan, öğrenim düzeyi yükseldikçe bu tür mekânlara gidenlerin oranlarının yükseldiği görülmektedir (Tablo 118).

Son bir yıl içinde lokal, kulüp, dernek gibi yerlere gidenlerin bekarların oranı (%19) daha yüksektir. Bekârların %4'ü bu tür yerlere sık sık gittiklerini belirtmişlerdir. Çekirdek ve dağılmış ailelerin parçası olan bireyler, bu tür yerlere geniş aile mensuplarına kıyasla daha fazla gitmektedir.

Alt SES grubunun %98'i, orta SES grubunun %90'ı son bir yıl içinde lokal, kulüp, dernek gibi yerlere gitmediklerini belirtmişlerdir. Üst SES grubunda son bir yıl içinde bu tür yerlere gitmiş olanların oranı ise %33'tür.

Tablo 118. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Lokal, Kulüp ve Dernek Gibi Yerlere Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	5,1	12,7	82,2
Kadın	0,9	4,5	94,6
YAŞ			
18-24	3,0	10,8	86,2
25-34	3,0	9,1	87,9
35-44	3,3	8,7	88,0
45-54	3,6	9,2	87,2
55-64	2,8	6,6	90,5
65+	1,4	2,5	96,2
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0	0,7	99,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	0,7	1,9	97,4
İlkokul mezunu	1,6	5,0	93,4
İlköğretim/orta okul mezunu	3,4	10,2	86,4
Lise/lise dengi mezunu	5,1	15,3	79,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	10,5	24,4	65,1
MEDENİ DURUM			
Bekar	4,4	14,2	81,4
Evli	2,8	7,5	89,8
Boşanmış	4,7	8,5	86,8
Dul	0,3	1,9	97,9
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	3,4	9,1	87,5
Geniş	1,4	5,6	92,9
Dağılmış	3,4	10,9	85,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	0,4	1,9	97,7
Orta grup	2,5	7,4	90,2
Üst grup	9,5	23,7	66,7

8.8. Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

Bireylere sorulan sorulardan biri son bir yıl içinde bar ve gece kulübü gibi yerlere gidip gitmedikleridir (Tablo 119). Bu tür yerlere hiç gitmemiş olduğunu belirtenlerin oranı %93, bu tür mekânlara sık sık gitmiş olanların oranı %1'dir.

Tablo 119. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	1,0	6,3	92,7
YERLEŞİM YERİ			
Kent	1,2	8,0	90,8
Kır	0,5	3,4	96,2
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	1,7	10,3	88,1
Ankara	0,6	10,9	88,4
İzmir	3,7	13,0	83,3
BÖLGE			
İstanbul	1,7	10,3	88,1
Batı Marmara	1,1	7,6	91,3
Ege	1,8	7,2	91,0
Doğu Marmara	1,0	7,1	92,0
Batı Anadolu	0,6	6,4	93,0
Akdeniz	1,0	7,3	91,7
Orta Anadolu	0,1	2,2	97,7
Batı Karadeniz	0,6	4,8	94,6
Doğu Karadeniz	0,3	5,5	94,2
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	2,3	97,1
Ortadoğu Anadolu	0,0	2,4	97,6
Güneydoğu Anadolu	0,2	1,2	98,5

Erkekler arasında (%10) kadınlara göre (%4) bar ve gece kulübü gibi yerlere gitmiş olanların daha fazla olduğu görülmektedir. Yaş gruplarında göre bakıldığında, ileri yaş gruplarında bar ve gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranlarının düştüğü görülmektedir (Tablo 120).

Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında bu tür yerlere gidenler (%9) doğal olarak kırsal bölgede yaşayanlara göre daha fazladır (%4). Üç büyük il arasında son bir yıl içinde bar, gece kulübü gibi yerlere gidenlerin oranının en yüksek olduğu il %17 ile İzmir'dir. İzmir'de yaşayanların sadece %4'ü bu tür yerlere sık sık gittiğini ifade etmektedir.

Öte yandan, öğrenim durumu yükseldikçe bu tür yerlere gidenlerin oranlarının yükseldiği görülmektedir.

Medeni duruma göre karşılaştırma yapıldığında, son bir yıl içinde bara gece kulübü gibi yerlere gidenlerin bekârlar (%19) ve boşanmış bireyler grubunda (%12) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Dağılmış ailelerin yer aldığı hanelerdeki bireyler diğer hanehalkı tiplerine kıyasla nadiren de olsa son bir yıl içinde daha yüksek oranda bar, gece kulübü gibi yerlere gitmişlerdir.

Alt ve orta SES grubunun neredeyse tamamı (alt SES grubunun %99'u, orta SES grubunun %94'ü) son bir yıl içinde bar, gece kulübü gibi yerlere gitmediklerini belirtmişlerdir. Üst SES grubunda son bir yıl içinde bu tür yerlere gitmiş olanların oranı ise %24'tür.

Tablo 120. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Bar, Gece Kulübü vb. Yerlere Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	1,5	8,7	89,8
Kadın	0,4	4,0	95,6
YAŞ			
18-24	1,9	12,8	85,3
25-34	1,5	7,9	90,5
35-44	0,6	4,6	94,9
45-54	0,3	3,8	95,9
55-64	0,3	2,7	97
65+	0,0	1,2	98,8
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	0,0	1,0	99,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	0,2	1,7	97,4
İlkokul mezunu	0,3	2,8	93,4
İlköğretim/orta okul mezunu	1,3	6,8	86,4
Lise/lise dengi mezunu	2,1	13,5	79,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	2,9	18,2	65,1
MEDENİ DURUM			
Bekar	2,8	15,8	81,4
Evli	0,5	4,1	95,4
Boşanmış	4,4	7,8	87,8
Dul	0,1	1,1	98,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	1,0	6,5	92,4
Geniş	0,4	3,7	95,9
Dağılmış	1,8	10,8	87,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	0,1	1,4	98,6
Orta grup	0,7	5,1	94,2
Üst grup	3,9	20,2	76,0

8.9. Kahvehaneye Gitme

Toplumumuzda dünden bugüne geleneksel olarak yaşayan kahvehane kültürü mahalle kültürünün önemli bir parçasıdır. Araştırma kapsamında tüm bireylere son bir yıl içinde kahvehaneye gidip gitmedikleri sorulmuştur. Nüfusun %26'sı son bir yıl içinde kahvehaneye gitmiştir. Kahvehaneye sık sık gittiğini belirtenlerin oranı ise %11'dir. Kırsal alanlarda, kahvehaneye gitmiş olanların oranı kentsel alanlara göre daha yüksek çıkmaktadır (Tablo 121).

Tablo 121. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Kahvehaneye Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
Türkiye	10,6	15,0	74,4
YERLEŞİM YERİ			
Kent	8,1	14,7	77,3
Kır	15,0	15,7	69,3
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	10,4	14,8	74,7
Ankara	3,4	11,9	84,7
İzmir	8,1	15,5	76,4
BÖLGE			
İstanbul	10,4	14,8	74,7
Batı Marmara	23,0	16,3	60,7
Ege	15,6	17,5	66,9
Doğu Marmara	14,5	14,0	71,5
Batı Anadolu	6,8	13,4	79,8
Akdeniz	7,9	15,1	77,0
Orta Anadolu	8,6	11,0	80,4
Batı Karadeniz	10,6	17,8	71,6
Doğu Karadeniz	9,8	15,8	74,4
Kuzeydoğu Anadolu	5,2	16,2	78,6
Ortadoğu Anadolu	6,9	13,5	79,7
Güneydoğu Anadolu	5,9	14,2	79,8

Beklendiği gibi, erkekler arasında kahvehaneye sık sık gidenlerin oranı (%21) kadınlara göre daha yüksektir (%04). Kahvehaneler geleneksel olarak erkeklerin gittikleri mekânlar olarak bilinmektedir, ancak az da olsa kadınların da gittiği anlaşılmaktadır. Yaş gruplarına göre bakıldığında, son bir yıl içinde kah-

Üç büyük il arasında, son bir yıl içinde kahvehaneye gitmiş olanların oranı Ankara'da daha düşüktür (%15). Bu oran İzmir'de %24, İstanbul'da ise %25'tir.

Diğer taraftan bölgelere göre bakıldığında doğudan batıya gidildikçe kahvehaneye gitmiş olanların oranının arttığı görülmektedir. Bölgeler arasında sıklıkla kahvehaneye gidenler en yüksek oranda Batı Marmara (%23), Ege (%16) ve Doğu Marmara (%15) bölgelerinde; en düşük oranda ise Kuzeydoğu Anadolu (%5) ve Güneydoğu Anadolu (%6) bölgelerinde bulunmaktadır.

vehaneye gitmiş olanların oranının en yüksek olduğu yaş grubu 45-54'tür (%29).

Öte yandan, öğrenim durumu yükseldikçe kahvehaneye gidenlerin oranları yükselmektedir. Bekârların %30'u, evlilerin %26'sı, boşanmış bireylerin ise

%21'i son bir yıl içinde kahvehaneye gitmiştir. Bu oran dul olan bireyler arasında %7'dir. Dağılmış ailelerin bulunduğu hanelerdeki bireylerde son bir yıl içinde kahvehaneye gitmiş olanların oranı daha düşüktür (%18). Bu oran çekirdek ve ailelerde %26'dır.

Son bir yıl içinde kahvehaneye gitmiş olanların oranı sosyoekonomik seviyeye göre çok fazla farklılaşmamakla birlikte gidenlerin oranının en yüksek olduğu grup %27 ile orta SES grubundaki bireylerdir.

Tablo 122. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Kahvehaneye Gitme

	Evet sık sık	Evet nadiren	Hayır
CİNSİYET			
Erkek	21,1	28,5	50,4
Kadın	0,4	2,0	97,6
YAŞ			
18-24	7,4	15,4	77,3
25-34	9,2	16,5	74,3
35-44	11,4	15,8	72,8
45-54	13,3	15,2	71,5
55-64	13,6	12,5	73,9
65+	11,0	10,7	78,3
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	2,8	4,2	93,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	7,9	11,5	80,6
İlkokul mezunu	13,2	15,0	71,7
İlköğretim/orta okul mezunu	14,3	19,6	66,0
Lise/lise dengi mezunu	9,8	19,6	70,6
Üniversite/lisansüstü mezunu	6,2	16,0	77,9
MEDENİ DURUM			
Bekar	9,7	18,3	72,0
Evli	11,3	15,1	73,6
Boşanmış	11,1	9,5	79,3
Dul	3,2	3,8	93,0
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	10,7	15,6	73,7
Geniş	11,7	14,7	73,6
Dağılmış	6,7	11,2	82,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	8,7	12,3	79,1
Orta grup	11,3	15,5	73,2
Üst grup	7,6	14,5	77,9

8.10. Tatile çıkma

Araştırma kapsamında tüm bireylere bir haftadan uzun yıllık izin ya da tatillerini genellikle nasıl geçirdikleri sorulmuştur (Tablo 123). Tatile çıkmakla ilgili olarak, toplumun önemli bir kesimi “Böyle bir zamanım olmuyor” cevabını vermiştir (%36). “Bulduğum yerde dinlenirim” diyenler %29'dur. Tatilini otel, pansiyon ve yazlık gibi ortamlarda geçirenlerin oranı %15 bulunmuştur.

Yerleşim yerine göre bakıldığında, böyle bir zamanı olmadığını söyleyenlerin oranı kırdada (%51) daha yüksektir. Bu oran kentte %28'dir. Kentte yaşayanların %20'si otel, pansiyon ya da yazlığa giderek tatil yapmakta, %23'ü ise memlekete gitmektedir.

Tablo 123. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Tatile Çıkma

	Böyle bir zamanım olmuyor	Bulduğum yerde dinlenirim	Memlekete giderim	Otel, pansiyon, yazlığa tatile giderim	Çocukları, anne-babayı, akrabaları ziyaret etmeye giderim	Ek işlerde çalışırım	Diğer
Türkiye	36,3	28,9	17,1	15,0	1,2	0,8	0,6
YERLEŞİM YERİ							
Kent	27,9	26,4	23,3	19,7	1,1	1,0	0,6
Kır	50,9	33,4	6,3	6,7	1,3	0,6	0,7
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	12,4	24,4	38,6	22,7	0,4	1,2	0,4
Ankara	18,4	23,4	29,7	25,9	1,5	1,0	0,2
İzmir	25,9	23,8	20,5	27,2	0,7	1,3	0,6
BÖLGE							
İstanbul	12,4	24,4	38,6	22,7	0,4	1,2	0,4
Batı Marmara	29,3	33,3	16,0	18,7	1,2	1,0	0,5
Ege	41,2	27,5	12,6	16,4	,7	1,0	0,6
Doğu Marmara	30,3	29,0	20,1	18,8	,7	0,6	0,5
Batı Anadolu	26,6	31,4	20,1	18,8	1,6	1,0	0,6
Akdeniz	39,9	31,4	11,7	12,8	2,1	0,7	1,3
Orta Anadolu	30,4	48,0	11,8	7,8	,6	1,0	0,3
Batı Karadeniz	41,2	34,3	11,5	10,1	2,2	0,7	0,1
Doğu Karadeniz	59,1	19,0	8,4	8,8	2,5	0,3	2,0
Kuzeydoğu Anadolu	38,5	39,6	8,2	9,7	2,2	1,2	0,6
Ortadoğu Anadolu	52,7	32,1	6,5	6,3	1,8	0,2	0,5
Güneydoğu Anadolu	73,1	12,7	4,7	8,0	0,7	0,4	0,4

Yaş grubuna göre bakıldığında, görüşülen kişilerin yaşları arttıkça tatilini bulunduğu yerde geçirenlerin oranı artmakta, memlekete gidenlerin oranı azalmaktadır. Bu durum sadece 18-24 yaş grubunda farklıdır (Tablo 124).

Üç büyük il karşılaştırmasında, böyle bir zamanı olmadığını belirtenlerin oranı İzmir'de daha yüksek (%26), İstanbul'da ise daha düşüktür (%12). Tatilde memlekete gidenlerin oranı İstanbul'da daha yüksektir (%39). Bölgeler arasında değerlendirildiğinde, böyle bir zamanı olmadığını belirtenlerin oranının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu'dur (%73). Tatilini bulunduğu yerde geçirenlerin en yüksek oranda olduğu bölge ise Orta Anadolu'dur (%48). Otel, pansiyon, yazlık gibi yerlerde tatilini geçirenler ise %23 ile İstanbul, %19 ile Batı Marmara, Doğu Marmara ve Batı Anadolu'da daha yüksektir.

Öğrenim düzeyi yükseldikçe tatil için zamanı olmadığını belirtenlerin oranı azalmakta, buna karşılık tatilini otel, pansiyon, yazlık gibi yerlerde geçirenlerin oranı artmaktadır.

Medeni duruma göre değerlendirme yapıldığında, tatilini otel, pansiyon, yazlık gibi yerlerde geçirenlerin oranı %22 ile bekârlar ve boşanmış bireylerde daha yüksek, %6 ile dul bireylerde daha düşüktür. Tatil için zamanı olmadığını belirtenlerin oranı ise %47 ile dul bireyler nezdinde daha yüksektir.

Geniş ailelere mensup bireylerin neredeyse yarısı (%47) tatili için zamanı olmadığını belirtmektedir. Tatilde otel, pansiyon, yazlık gibi yerlere gidenlerin oranı %17 ile çekirdek ve dağılmış ailelerde daha yüksektir. Tatilde memlekete gidenlerin oranı %19 ile çekirdek ailelere mensup bireylerde daha yüksektir.

Tablo 124. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Tatile Çıkma

	Böyle bir zamanım olmuyor	Bulduğum yerde dinlenirim	Memlekete giderim	Otel, pansiyon, yazlığa tatile giderim	Çocukları, anne-babayı, akrabaları ziyaret etmeye giderim	Ek işlerde çalışırım	Diğer
CİNSİYET							
Erkek	34,4	29,0	17,3	16,4	0,9	1,4	0,6
Kadın	38,1	28,8	17,0	13,6	1,6	0,3	0,6
YAŞ							
18-24	35,9	28,7	15,2	18,0	1,3	0,6	0,4
25-34	34,4	25,4	22,0	15,7	1,1	1,1	0,4
35-44	36,5	25,6	19,1	16,2	0,8	1,1	0,7
45-54	34,0	31,4	16,5	15,5	1,1	0,9	0,6
55-64	38,8	33,6	12,4	12,1	1,9	0,5	0,7
65+	43,1	38,8	7,6	6,8	1,9	0,1	1,6
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	55,8	31,2	8,7	1,8	1,5	0,1	0,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	51,5	32,4	9,8	4,8	0,5	0,3	0,6
İlkokul mezunu	40,2	30,9	18,3	8,1	1,0	0,9	0,6
İlköğretim/orta okul mezunu	33,6	28,5	16,2	18,3	1,7	1,3	0,4
Lise/lise dengi mezunu	23,5	26,0	20,1	27,1	1,4	1,1	0,8
Üniversite/lisansüstü mezunu	10,9	20,2	21,8	44,3	1,3	0,8	0,7
MEDENİ DURUM							
Bekar	31,8	30,0	13,2	21,8	1,7	0,8	0,7
Evli	36,7	28,1	18,9	13,7	1,1	0,9	0,6
Boşanmış	34,6	29,5	10,7	22,1	1,2	1,1	0,8
Dul	46,8	36,1	8,2	5,7	1,6	0,2	1,4
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	33,2	28,1	19,0	16,9	1,3	0,9	0,6
Geniş	47,4	31,3	11,4	7,5	1,0	0,8	0,5
Dağılmış	34,6	30,2	15,2	17,0	1,2	0,5	1,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	61,2	28,5	6,3	2,0	0,9	0,4	0,6
Orta grup	35,8	30,6	18,5	12,4	1,2	0,9	0,6
Üst grup	13,7	17,4	18,6	47,9	1,3	0,5	0,7

8.11. Sigara Kullanımı

18 yaş üzeri bireylerin sigara kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve Tablo 125'te bu verilere yer verilmiştir. Verilerin geneline bakıldığında, bireylerin %33'ünün sigara kullandığı görülmektedir. Kentsel alanlarda yaşayan bireyler arasında sigara kullanımı (%36) kırsal alanlarda yaşayanlara göre (%30) daha yaygındır.

Üç büyük ilde sigara kullananların oranı Türkiye genelinden çok farklılaşmamakla birlikte sigara kullanımının en düşük olduğu il %34 ile Ankara'dır. Bölgeler arasında çok büyük bir farklılık görünmemekle birlikte en yüksek oranda Batı Marmara (%41), İstanbul (%37) ve Doğu Marmara (%37) bölgelerinde, en düşük oranda ise Kuzeydoğu Anadolu (%28), Ortadoğu Anadolu (%29) ve Doğu Karadeniz (%29) bölgelerinde kullanılmaktadır.

Tablo 125. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Sigara Kullanımı

	Kullanan	Kullanmayan
Türkiye	33,4	66,6
YERLEŞİM YERİ		
Kent	35,6	64,4
Kır	29,5	70,5
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	37,0	63,0
Ankara	33,5	66,5
İzmir	38,8	61,2
BÖLGE		
İstanbul	37,0	63,0
Batı Marmara	40,9	59,1
Ege	35,1	64,9
Doğu Marmara	36,6	63,4
Batı Anadolu	32,6	67,4
Akdeniz	31,1	68,9
Orta Anadolu	30,6	69,4
Batı Karadeniz	31,4	68,6
Doğu Karadeniz	28,9	71,1
Kuzeydoğu Anadolu	28,3	71,7
Ortadoğu Anadolu	28,8	71,2
Güneydoğu Anadolu	30,2	69,8

Erkeklerde sigara içenlerin oranı ise kadınların üç katıdır. Erkeklerin yarısı sigara kullanırken (%51), kadınlarda bu oran %17'ye düşmektedir. Halen sigara kullanımı en yüksek oranda 25-44 yaş grubunda (%41), en düşük oranda ise 65 ve üzeri yaş grubundadır (%12). Öğrenim durumuna göre bakıldığında ise, okuryazar olmayan bireyler arasında en düşük oranda (%11) iken, ilkokul mezunlarında %35, lise/lise dengi okul mezunları arasında %40, ortaokul (ilköğretim) mezunlarında %45'e yükselmektedir.

Çekirdek aile bireyleri arasında sigara kullanımı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla biraz yüksektir. Bu oran çekirdek ailelerde %35, dağılmış ailelerde %31, geniş ailelerde %30'dur.

Sigara kullanımı, orta (%34) ve üst (%36) SES gruplarında daha yüksek orandadır. Alt SES grubunun ise %26'sı sigara kullandığını ifade etmektedir.

Tablo 126. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Sigara Kullanımı

	Kullanan	Kullanmayan
CİNSİYET		
Erkek	50,6	49,4
Kadın	16,6	83,4
YAŞ		
18-24	26,7	73,3
25-34	41,5	58,5
35-44	40,5	59,5
45-54	34,9	65,1
55-64	24,2	75,8
65+	11,8	88,2
ÖĞRENİM DURUMU		
Okuryazar değil	10,9	89,1
Okuryazar hiç okula gitmeyen	21,9	78,1
İlkokul mezunu	34,7	65,3
İlköğretim/orta okul mezunu	45,1	54,9
Lise/lise dengi mezunu	39,8	60,2
Üniversite/lisansüstü mezunu	35,4	64,6
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	34,5	65,5
Geniş	30,3	69,7
Dağılmış	31,3	68,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	26,1	73,9
Orta grup	34,0	66,0
Üst grup	36,0	64,0

8.12. Alkol Kullanımı

Araştırma kapsamında bireylere alkol kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve cevap seçenekleri olarak "hiç kullanmam" seçeneğinin yanı sıra "her gün", "haftada 1-2 gün", "ayda birkaç kez" ve "özel günlerde" gibi seçenekler verilmiştir.

Tablo 127’de 18 yaş üzeri hanehalkı bireylerinin halen alkollü içki kullanma durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Alkol kullanma ile ilgili soruya verilen cevaplarda hiç kullanmam diyenlerin oranı %85, her gün kullanım diyenlerin oranı ise %2 civarındadır. Kırsal alanlarda yaşayan bireyler arasında hiç alkol kullanmayanların oranı (%88), kentsel alanlarda yaşayanlara göre (%83) daha yüksektir.

Tablo 127. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Alkollü İçki Kullanımı

	Hiç kullanmam	Her gün	Haftada 1- 2 gün	Ayda bir kaç kez	Özel günlerde
Türkiye	84,5	1,8	2,3	2,9	8,5
YERLEŞİM YERİ					
Kent	82,6	1,8	2,6	3,2	9,8
Kır	87,8	1,8	1,9	2,4	6,0
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	80,4	2,0	4,0	3,8	9,8
Ankara	78,3	2,3	2,5	4,0	12,8
İzmir	67,4	2,9	5,1	5,9	18,7
BÖLGE					
İstanbul	80,4	2,0	4,0	3,8	9,8
Batı Marmara	73,1	1,7	6,0	3,2	16,1
Ege	78,8	2,0	3,3	4,6	11,3
Doğu Marmara	84,9	2,4	1,6	3,1	8,0
Batı Anadolu	84,9	1,8	1,8	3,0	8,4
Akdeniz	80,3	2,2	2,0	2,8	12,7
Orta Anadolu	94,0	1,5	0,4	0,9	3,1
Batı Karadeniz	86,5	0,9	2,1	3,7	6,7
Doğu Karadeniz	87,8	0,5	2,3	2,6	6,8
Kuzeydoğu Anadolu	94,1	1,7	0,5	0,9	2,8
Ortadoğu Anadolu	93,3	2,1	0,7	1,0	2,9
Güneydoğu Anadolu	96,7	1,0	0,2	0,6	1,4

Üç büyük il karşılaştırmasında, alkol kullananların oranının en yüksek olduğu il İzmir'dir (%33). Bu oran Ankara'da %22, İstanbul'da %20'dir. İzmir'de alkol kullananların yarısından fazlası sadece özel günlerde alkol tükettiğini ifade etmektedir.

Bölgelere göre bakıldığında hiç alkol kullanmayan bireyler en yüksek oranda Güneydoğu Anadolu (%97), Kuzeydoğu Anadolu (%94), Orta Anadolu (%94) ve Ortadoğu Anadolu (%93) bölgelerinde; en düşük oranda Batı Marmara (%73), Ege (%79) ve İstanbul (%80) bölgelerinde bulunmaktadır. Her gün kullananların oranı bölgelerine göre önemli bir farklılık göstermezken, diğer kullanım şekilleri batı bölgelerinde doğu bölgelerine göre daha fazladır.

Erkeklerde alkol kullanımı (%25), kadınlara göre (%6) daha yüksektir. Yaş gruplarına göre dağılımda, alkol kullanım oranı ileri yaştakilerde daha düşüktür (Tablo 128).

Alkol kullanımı, genel görünümü itibariyle, alt eğitim düzeyindeki bireyler arasında daha az, üst öğrenim düzeyindeki bireyler arasında daha fazladır.

Alkol kullanımı diğer hanehalkı tiplerine kıyasla geniş ailelere mensup bireylerde daha düşüktür.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe alkol kullananların oranının arttığı görülmektedir. Alt SES grubundaki bireylerin %93'ü hiç alkol kullanmadığını belirtirken bu oran üst SES grubunda %65'tir. Üst SES grubundakilerin %20'si sadece özel günlerde alkol kullandığını ifade etmektedir.

Tablo 128. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Alkollü İçki Kullanımı

	Hiç kullanmam	Her gün	Haftada 1- 2 gün	Ayda bir kaç kez	Özel günlerde
CİNSİYET					
Erkek	75,2	2,1	4,3	5,3	13,1
Kadın	93,5	1,5	0,4	0,7	4,0
YAŞ					
18-24	84,9	1,1	1,9	3,0	9,0
25-34	81,5	1,8	2,7	3,7	10,3
35-44	82,6	1,5	2,9	3,2	9,8
45-54	82,4	2,4	3,1	2,9	9,2
55-64	89,9	2,2	1,3	2,1	4,5
65+	95,0	2,1	0,5	0,8	1,6
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	96,7	2,2	0,2	0,3	0,6
Okuryazar hiç okula gitmeyen	94,2	1,6	1,3	1,3	1,5
İlkokul mezunu	88,0	1,7	1,6	2,3	6,4
İlköğretim/orta okul mezunu	80,1	2,0	3,2	3,6	11,1
Lise/lise dengi mezunu	76,5	1,5	3,7	4,9	13,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	66,4	2,1	5,7	5,9	20,0
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	83,2	1,9	2,5	3,1	9,3
Geniş	90,6	1,4	1,0	1,8	5,2
Dağılmış	80,0	2,2	4,4	4,3	9,1
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	93,3	2,0	0,7	1,4	2,5
Orta grup	85,9	1,7	1,9	2,7	7,8
Üst grup	65,2	1,9	7,2	6,2	19,6

8.13. Televizyon İzleme ve Günlük Televizyon İzleme Süresi

Araştırma kapsamında bireylere günde ortalama kaç saat televizyon izledikleri sorulmuştur. Alınan cevaplara göre günde 1-3 saat televizyon izleyenlerin oranı %46 iken 4-6 saat arası televizyon izleyenlerin oranı %30, 0-1 saat izleyenlerin oranı %17'dir. 7 saat ve üzeri sürelerle televizyon izleyenlerin oranı ise %7 civarındadır (Tablo 129).

Yerleşim yerine göre farklılaşmalara bakıldığında

Tablo 129. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Günlük Ortalama Televizyon İzleme Süresi

	0-1 saat	1-3 saat	4-6 saat	7 ve daha fazla saat
Türkiye	16,8	46,2	30,2	6,9
YERLEŞİM YERİ				
Kent	13,4	45,8	33,0	7,9
Kır	22,7	46,9	25,2	5,1
ÜÇ BÜYÜK İL				
İstanbul	7,8	47,0	37,8	7,4
Ankara	8,2	40,1	38,7	13,0
İzmir	13,3	45,9	31,6	9,2
BÖLGE				
İstanbul	7,8	47,0	37,8	7,4
Batı Marmara	16,8	46,8	30,7	5,8
Ege	20,0	47,9	25,6	6,5
Doğu Marmara	17,2	41,9	32,9	8,0
Batı Anadolu	13,0	42,4	35,0	9,7
Akdeniz	21,8	45,7	26,6	5,8
Orta Anadolu	18,5	45,1	32,1	4,3
Batı Karadeniz	20,5	48,2	25,3	6,0
Doğu Karadeniz	23,1	49,7	23,5	3,7
Kuzeydoğu Anadolu	21,1	42,0	30,4	6,5
Ortadoğu Anadolu	18,5	51,7	24,1	5,7
Güneydoğu Anadolu	15,9	47,1	27,9	9,2

Görüşülen bireylerin yaş grubu yükseldikçe gün içinde sadece 0-1 saat televizyon izlediğini belirtenlerin oranı artmaktadır. 18-24 yaş grubunun %15'i 0-1 saat televizyon izlediğini belirtirken bu oran 65 ve üstü yaş grubunda %28'dir (Tablo 130).

Okuryazar olmayanların üçte biri (%32) gün içinde sadece 0-1 saat televizyon izlediğini ifade etmek-

gün içinde 0-1 saat televizyon izleyenlerin oranının %23 ile kırdı, 4-6 saat izleyenlerin ise %33 ile kentte daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üç büyük il arasında, günde ortalama 0-1 saat televizyon izleyenlerinin oranının İzmir'de (%13), 7 saat ve üzeri televizyon izleyenlerin oranının ise Ankara'da (%13) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Gün içinde sadece 0-1 saat televizyon izlediğini belirtenlerin oranının en yüksek olduğu bölge %23 ile Doğu Karadeniz'dir.

tedir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe gün içinde 1-3 saat televizyon izleyenlerin oranının yükseldiği görülmektedir.

Günde 7 saatten fazla televizyon izlediğini belirtenlerin oranı dağılmış ailelere mensup bireyler arasında daha yüksektir (%10).

Tablo 130. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Günlük Ortalama Televizyon İzleme Süresi

	0-1 saat	1-3 saat	4-6 saat	7 ve daha fazla saat
CİNSİYET				
Erkek	15,5	49,4	29,5	5,6
Kadın	18,0	43,1	30,8	8,1
YAŞ				
18-24	14,6	45,0	32,2	8,2
25-34	14,7	48,8	30,3	6,2
35-44	15,5	47,9	30,6	6,0
45-54	16,1	46,2	30,1	7,6
55-64	20,3	42,7	30,0	7,0
65+	27,8	40,3	24,8	7,1
ÖĞRENİM DURUMU				
Okuryazar değil	31,9	41,7	20,9	5,6
Okuryazar hiç okula gitmeyen	21,4	42,4	29,3	6,9
İlkokul mezunu	14,8	46,2	31,7	7,3
İlköğretim/orta okul mezunu	11,9	47,3	33,3	7,5
Lise/lise dengi mezunu	13,2	47,0	32,4	7,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	18,3	51,4	26,0	4,4
MEDENİ DURUM				
Bekar	15,8	46,2	30,2	7,7
Evli	16,3	46,8	30,4	6,5
Boşanmış	16,6	44,4	30,3	8,7
Dul	28,0	37,7	26,3	8,0
HANEHALKI TİPİ				
Çekirdek	15,5	46,2	31,3	7,0
Geniş	19,9	48,1	26,5	5,4
Dağılmış	19,7	41,4	29,4	9,6
SOSYOEKONOMİK STATÜ				
Alt grup	26,6	44,4	23,7	5,3
Orta grup	15,5	45,7	31,5	7,3
Üst grup	16,3	51,7	26,7	5,3

Televizyon ile ilgili düşüncelerinin öğrenilmesi amacıyla, televizyon izleme hakkında bazı ifadeler verilerek, bireylerden bunlara katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Bu kapsamda “Televizyon ailenize ve kendinize zaman ayırmanızı engeller mi?” ifadesine "evet" cevabı verenlerin oranı %29'dur. Bireylerin yaklaşık üçte ikisi televizyonun kendilerine ve ailelerine zaman ayırmasını engelle-

mediğini düşünmektedir (Tablo 131). Bu ifadeye katılanların oranı kentte (%33), üç büyük il arasında İzmir'de (%40), 18-44 yaş grubunda (%33) daha yüksektir. Öğrenim durumu ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu ifadeye katılanların oranı da yükselmektedir. Medeni duruma göre değerlendirildiğinde, dul bireyler grubunda bu ifadeye katılımın daha düşük olduğu tespit edilmiştir (%18).

Televizyon hakkındaki tutumlarla ilgili olarak sorulan bir başka ifade “Sizce çocuklar istediği her programı seyredebilmeli midir?” şeklindedir. Bu ifadeye evet cevabını verenlerin oranı %16, hayır diyen ve katılmayanların oranı ise %84’tür. Bireylerin büyük çoğunluğunun, çocukların istediği her programı izlemesinin uygun olmadığını düşündükleri görülmektedir. Bu soruya evet cevabı verenlerin oranı kırda (%20), 45 yaş ve üzeri bireyler grubunda daha yüksektir (%20). Öğrenim durumu ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu görüşe katılanların oranının düştüğü görülmektedir (Tablo 131).

Öte yandan bireylerin %69’u televizyonu ailece birlikte izlediklerini belirtmektedir. Televizyonu ailece birlikte izleyenlerin oranı üç büyük il arasında İstanbul (%72) ve İzmir’de (%71), 25-44 yaş grubunda (%70 seviyesinde), evli bireyler arasında (%74)

daha yüksektir. Televizyonu ailece birlikte izleyenlerin oranı diğer hanehalkı tipleri ile karşılaştırıldığında dağılmış ailelerde daha düşüktür (%46).

Türkiye’deki bireylerin %61’i televizyonun aile içi ilişkileri kötü yönde etkilediğini düşünmektedir. Bu şekilde düşünenlerin oranı üç büyük il arasında, İzmir (%69) ve İstanbul’da (%65) daha yüksektir. Bölgeler arasında bakıldığında, televizyonun aile içi ilişkileri kötü etkilediğini düşünenlerin oranının Ortadoğu Anadolu’da daha yüksek (%69), Batı Marmara’da ise daha düşük (%46) olduğu görülmektedir. Öğrenim durumu ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu görüşe katılanların oranının da arttığı tespit edilmiştir. Medeni duruma göre değerlendirme yapıldığında, evli (%62) ve boşanmış (%63) bireyler arasında bu görüşte olanların daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Tablo 131. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Televizyon İzlemeyle İlgili Düşünceler (Evet)

	Televizyon, ailenize ve kendinize zaman ayırmanızı engeller mi?	Çocuklar istediği her programı seyredebilmeli midir?	Televizyon aile içi ilişkileri kötü yönde etkiliyor mu?	Televizyonu genellikle ailece mi izlersiniz?	Televizyon yayınları ile ilgili şikayette bulundunuz mu? Düşündünüz mü?
Türkiye	29,4	16,4	61,1	69,2	27,9
YERLEŞİM YERİ					
Kent	32,9	14,2	63,8	69,3	31,5
Kır	23,2	20,3	56,5	69,0	21,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	34,0	11,2	65,1	72,4	28,3
Ankara	35,6	15,5	58,2	62,4	30,4
İzmir	40,3	13,9	68,6	71,2	40,2
BÖLGE					
İstanbul	34,0	11,2	65,1	72,4	28,3
Batı Marmara	25,5	19,8	45,6	63,4	24,9
Ege	28,0	19,3	65,0	73,2	28,7
Doğu Marmara	34,5	11,7	61,8	67,5	33,4
Batı Anadolu	33,9	15,6	60,6	69,3	28,6
Akdeniz	23,6	20,7	53,9	67,2	31,2
Orta Anadolu	26,4	12,5	58,2	67,2	24,2
Batı Karadeniz	22,2	16,3	65,2	70,3	25,5
Doğu Karadeniz	25,3	17,4	63,1	66,4	29,2
Kuzeydoğu Anadolu	30,1	18,2	53,2	64,2	25,4
Ortadoğu Anadolu	34,8	16,4	68,5	73,7	36,7
Güneydoğu Anadolu	28,7	21,6	62,6	64,5	13,9

Televizyon yayınları ile ilgili şikâyetle bulunan veya bulunmayı düşünenlerin oranı %28’dir. Bu oran kentte (%32), üç büyük il arasında İzmir’de (%40), bölgeler arasında Ortadoğu Anadolu’da (%37), erkekler nazarında (%30), 25-44 yaş grubunda (%31)

daha yüksektir. Öğrenim durumu ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe televizyon yayınları ile ilgili şikâyetle bulunan veya bulunmayı düşünenlerin oranının arttığı görülmektedir (Tablo 132).

Tablo 132. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Televizyon İzlemeyle İlgili Düşünceler (Evet)

	Televizyon, ailenize ve kendinize zaman ayırmanızı engeller mi?	Çocuklar istediği her programı seyredebilmeli midir?	Televizyon aile içi ilişkileri kötü yönde etkiliyor mu?	Televizyonu genellikle ailece mi izlersiniz?	Televizyon yayınları ile ilgili şikayette bulundunuz mu? Düşündünüz mü?
CİNSİYET					
Erkek	28,9	17,7	62,2	70,1	30,1
Kadın	29,8	15,1	60,1	68,3	25,7
YAŞ					
18-24	32,6	16,2	58,2	64,2	27,6
25-34	32,7	12,8	63,6	72,2	30,6
35-44	33,8	14,6	64,6	73,7	31,5
45-54	27,2	20,9	59,1	70,8	28,0
55-64	20,5	20,3	60,5	66,0	24,1
65+	15,8	20,2	55,2	59,3	15,4
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	19,8	22,6	54,5	61,8	11,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	24,0	21,4	57,1	66,1	17,6
İlkokul mezunu	26,9	17,7	60,7	72,3	24,6
İlköğretim/orta okul mezunu	30,7	14,1	64,4	71,7	32,1
Lise/lise dengi mezunu	37,0	13,0	63,2	67,2	37,4
Üniversite/lisansüstü mezunu	39,6	8,5	66,1	65,9	47,0
MEDENİ DURUM					
Bekar	32,4	16,8	59,3	59,1	30,1
Evli	29,4	16,3	62,0	73,6	28,1
Boşanmış	26,3	15,6	63,2	52,3	35,3
Dul	18,1	17,1	54,7	48,4	14,3
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	30,9	15,9	62,0	71,1	29,5
Geniş	26,7	19,3	59,1	72,3	22,5
Dağılmış	23,2	13,7	58,6	45,8	27,2
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	20,0	21,6	54,9	62,3	13,5
Orta grup	29,7	16,2	61,7	70,3	27,9
Üst grup	36,4	12,7	63,0	67,9	42,7

9.Bölüm

YAŞLILIK

Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

Yaşlı Bakımında En Çok İhtiyaç Duyulanlar

Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

Yaşlıların Sağlık Durumu

Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşam Nedeni

Yaşlıların Çocuklarıyla Ayrı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları

Araştırma kapsamında hanede sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunup bulunmadığı, yaşlı bakımında en çok neye ihtiyaç duyulduğu, yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihleri, yaşlıların sağlık durumu, yaşlıların çocuklarıyla aynı veya ayrı evde yaşama nedenleri gibi veriler incelenmiştir.

9.1. Sürekli Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

Tablo 133’te hanede sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunup bulunmadığı ile ilgili oranlar yer almaktadır. Araştırma verilerine göre hanelerin %5’inde sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunmaktadır. Bakıma

muhtaç yaşlı oranı, kırsal alanlarda yaşayan haneler arasında (%8) kentsel alanlarda yaşayan hanelere göre (%4) daha yüksektir.

Hanelerde bakıma muhtaç yaşlı oranı üç büyük ilde farklılaşmamakla birlikte Ankara’da daha düşük orandadır (%2).

Bölgeler açısından bakıldığında, bakıma muhtaç yaşlı hanelerin oranı en yüksek Batı Karadeniz (%9), Ortadoğu Anadolu (%8) ve Kuzeydoğu Anadolu (%8) bölgelerinde; en düşük ise İstanbul (%4), Akdeniz (%4) ve Batı Anadolu (%4) bölgelerindedir.

Tablo 133. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Bölge, Bölge, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Bakıma Muhtaç Yaşlı Bulunan Haneler

	Var	Yok
Türkiye	5,3	94,7
YERLEŞİM YERİ		
Kent	3,8	96,2
Kır	8,0	92,0
ÜÇ BÜYÜK İL		
İstanbul	3,8	96,2
Ankara	2,2	97,8
İzmir	3,1	96,9
BÖLGE		
İstanbul	3,8	96,2
Batı Marmara	5,5	94,5
Ege	4,8	95,2
Doğu Marmara	5,4	94,6
Batı Anadolu	4,1	95,9
Akdeniz	4,2	95,8
Orta Anadolu	5,2	94,8
Batı Karadeniz	9,1	90,9
Doğu Karadeniz	7,3	92,7
Kuzeydoğu Anadolu	7,8	92,2
Ortadoğu Anadolu	8,0	92,0
Güneydoğu Anadolu	6,9	93,1
HANEHALKI TİPİ		
Çekirdek	1,6	98,4
Geniş	22,6	77,4
Dağılmış	7,0	93
SOSYOEKONOMİK STATÜ		
Alt grup	11,4	88,6
Orta grup	4,5	95,5
Üst grup	2,8	97,2

Beklendiği üzere, geniş ailelerde sürekli bakıma muhtaç yaşlı oranı (%23) diğer hanehalkı tiplerine kıyasla çok yüksektir. Bu oran çekirdek ailelerde %2, dağılmış ailelerde %7’dir (Tablo 133)

Sosyoekonomik seviyeye göre bakıldığında, bakıma muhtaç yaşlı oranının en yüksek olduğu grubun %11 ile alt SES grubu olduğu görülmektedir.

9.2. Yaşlı Bakımında En Çok İhtiyaç Duyulanlar

Ailesinde sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunanla-

ra, yaşlı bakımında en çok neye ihtiyaç duyulduğu sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 134’te sunulmuştur. Türkiye geneline ilişkin verilere bakıldığında, ailesinde sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunanların en çok sağlık hizmetine (%43), maddi desteğe (%26) ve bakıcı desteğine (%12) ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır (Tablo 134).

Kırsalda yaşayanlar, yaşlı bakımında sağlık hizmetine (%46) ve maddi desteğe (%27) daha yüksek oranda ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Buna karşılık, kentlerde yaşayanlar da bakıcı desteğine (%16) daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

Tablo 134. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeler, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Yaşlı Bakımında En Çok İhtiyaç Duyulan Konular

	Sağlık hizmeti	Maddi destek	Bakıcı desteği	Hiçbir şey	Rehabilitasyon	Rehberlik ve danışmanlık	Sosyal, kültürel etkinlik	Diğer
Türkiye	42,9	25,7	12,3	12,0	5,6	0,4	0,1	1,1
YERLEŞİM YERİ								
Kent	39,5	24,1	16,2	13,0	5,7	0,5	0,2	0,8
Kır	45,9	27,1	8,9	11,2	5,5	0,3	0,0	1,2
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	32,9	30,7	20	6,2	7,7	1,9	0,0	0,6
Ankara	25,8	14,9	30,9	19,7	8,7	0,0	0,0	0,0
İzmir	41,8	5,9	17,2	30,3	0	0,0	0,0	4,7
BÖLGE								
İstanbul	32,9	30,7	20	6,2	7,7	1,9	0,0	0,6
Batı Marmara	48,6	26,2	12,7	10,3	0	0,0	0,0	2,2
Ege	45,5	18,4	15,4	16,0	1,2	0,0	0,0	3,6
Doğu Marmara	49,6	23,7	11,7	8,7	4,4	0,7	0,0	1,3
Batı Anadolu	28,9	28,3	14,7	21,3	4,2	0,0	1,3	1,3
Akdeniz	44,5	28,7	6,3	15,6	4,9	0,0	0,0	0,0
Orta Anadolu	60,8	21,5	11,8	4,7	1,2	0,0	0,0	0,0
Batı Karadeniz	46,0	25,4	14,4	8,9	4,5	0,8	0,0	0,0
Doğu Karadeniz	47,1	16,4	14,8	7,4	14,3	0,0	0,0	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	38,6	34,1	0	25,6	1,7	0,0	0,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	38,0	22,7	9,8	11,6	17,9	0,0	0,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	40,9	32,9	5,5	12,1	6,6	0,0	0,0	2,0
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	40,7	23,9	19,0	7,7	6,2	0,0	0,0	2,5
Geniş	45,7	26,9	7,6	13,7	5,0	0,5	0,0	0,6
Dağılmış	35,5	23,4	21	11,5	6,8	0,5	0,6	0,7
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	39,9	36,9	10,4	4,9	6,5	0,3	0,0	1,0
Orta grup	45,2	21,8	12,9	13,7	4,8	0,5	0,2	1,0
Üst grup	31,9	8,9	16,0	31,5	9,8	0,0	0,0	1,9

Üç büyük il arasında yapılan karşılaştırmada; İstanbul'da maddi desteğe (%31), Ankara'da ise bakıcı desteğine (%31) ihtiyaç duyanlar daha yüksek oranda çıkmaktadır. İzmir'de hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını söyleyenlerin oranı (%30), diğer iki ile göre daha yüksektir.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde, “sağlık hizmetine” ihtiyacı olduğunu belirtenler, en yüksek oranda Orta Anadolu (%61) ve Doğu Marmara bölgelerinde (%50), en düşük oranda Batı Anadolu (%29) ve İstanbul bölgelerinde (%33); “maddi desteğe” ihtiyacı olduğunu belirtenler, en yüksek oranda Kuzeydoğu Anadolu (%34) ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde (%33); en düşük oranda Doğu Karadeniz Bölgesi'nde (%16) ve Ege Bölgesi'nde (%18); “bakıcı desteğine” ihtiyacı olduğunu belirtenler, en yüksek oranda İstanbul (%20) Bölgesi'nde; en düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%6) Bölgesi'ndedir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise bakıcı desteğine ihtiyacı olan bulunmamaktadır.

Tüm aile tiplerinde sağlık hizmetine duyulan ihtiyaç ilk sırada gelmektedir. Çekirdek (%19) ve dağılmış ailelerde (%21) bakıcı desteğine olan ihtiyaç geniş ailelere kıyasla daha yüksektir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe maddi desteğe ihtiyaç duyanların oranı azalmakta, buna karşılık bakıcı desteğine ihtiyaç duyanların oranı artmaktadır. Alt SES grubundakilerin %37'si maddi desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bakıcı desteğine ihtiyaç duyanların oranı alt SES grubunda %10 iken, üst SES grubunda bu oran %16'ya çıkmaktadır. Sağlık hizmetine ihtiyaç duyanların oranı tüm SES gruplarında yüksek olmakla birlikte bu ihtiyacı en çok belirtenler orta SES grubundakilerdir (%45). Üst SES grubundakilerin üçte birinden fazlası (%32) hiçbir şeye ihtiyaç duymadıklarını ifade etmektedir. Bu oran alt SES grubunda %5, orta SES grubunda %14'tür.

9.3. Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

60 yaşın altındaki bireylere sorulan “Kendinize bakamayacak kadar yaşlandığınızda nasıl yaşamayı düşünürsünüz?” sorusu ile elde edilen bilgiye göre ülkemizdeki bireylerin çoğunluğunun yaşlılıklarında çocuklarının yanında yaşamak istediği anlaşılmaktadır (%55). Bunun yanı sıra bireylerin %18'i evinde bakım hizmeti alacağını, %9'u huzurevine gideceğini söylemiş ve %17'si ise “fikrim yok” cevabını vermiştir (Tablo 135).

Kentsel alanlarda yaşayanların %11'i, kırsal alanlarda yaşayanların ise %6'sı huzurevine gideceğini belirtmiştir. Çocuklarının yanında kalmak isteyenler kentte %50 iken kırdaki bu oran artarak %65 olmaktadır. "Evimde bakım hizmeti alırım" diyenlerin oranı da kentte yaşayanlar arasında (%19) kırsal alanlarda yaşayanlara göre (%15) daha fazladır.

Üç büyük il arasında karşılaştırma yapıldığında, yaşlılığında huzurevine gitmeyi tercih edenlerin (%22) ve kendi evinde bakım hizmeti alacağını belirtenlerin (%24) oranı İzmir'de; çocuklarının yanında kalacağını söyleyenlerin oranı ise İstanbul'da (%51) daha yüksektir. Ankara'da yaşayanların %36'sı bu konuda fikri olmadığını ifade etmiştir.

Yaşlılık dönemi ile ilgili yaşam tercihleri bölgelere göre incelendiğinde; “huzurevine giderim” diyenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler Batı Marmara (%14) ve Ege (%13) bölgeleri; en düşük olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (%2) ve Kuzeydoğu Anadolu (%6) bölgeleridir. Yaşlılık döneminde çocuklarının yanında kalmak isteyenlerin oranı tüm bölgelerde yüksek bir oranda görülmekle birlikte en yüksek oranda çocuklarının yanında kalmak isteyenlerin olduğu bölgeler Güneydoğu Anadolu (%78), Kuzeydoğu Anadolu (%66) bölgeleri, en düşük oranda olduğu bölgeler Batı Anadolu (%47) ve Akdeniz (%48) bölgeleridir. Öte yandan “evimde bakım hizmeti alırım” diyenler en yüksek oranda Akdeniz (%24), Batı Marmara (%21), Doğu

Tablo 135. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl ve Bölgelere Göre Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Çocuklarının yanında kalırım	Evimde bakım hizmeti alırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
Türkiye	55,0	17,8	9,3	1,1	16,8
YERLEŞİM YERİ					
Kent	50,0	19,1	10,9	1,2	18,9
Kır	64,7	15,3	6,2	1,1	12,6
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	50,8	16,1	8,1	1,4	23,7
Ankara	35,9	16,2	10,1	1,3	36,4
İzmir	31,8	24,2	22,3	0,9	20,7
BÖLGE					
İstanbul	50,8	16,1	8,1	1,4	23,7
Batı Marmara	52,6	20,8	14,3	1,3	11,0
Ege	50,7	20,7	12,9	0,9	14,8
Doğu Marmara	57,4	20,9	11,6	1,0	9,1
Batı Anadolu	46,7	17,2	8,7	1,0	26,4
Akdeniz	47,5	23,9	9,9	2,0	16,8
Orta Anadolu	61,3	17,8	8,8	0,4	11,8
Batı Karadeniz	57,2	14,6	11,5	1,2	15,5
Doğu Karadeniz	61,7	13,6	8,5	1,1	15,2
Kuzeydoğu Anadolu	66,0	15,6	5,8	1,9	10,7
Ortadoğu Anadolu	57,9	19,5	6,4	0,9	15,3
Güneydoğu Anadolu	77,7	6,8	2,3	0,4	12,8

Marmara (%21) ve Ege (%21) bölgelerinde; en düşük oranda ise Güneydoğu Anadolu (%7), Doğu Karadeniz (%14) ve Batı Karadeniz (%15) bölgelerindedir (Tablo 135).

Yaşlılık dönemiyle ilgili yaşam tercihleri cinsiyete göre incelendiğinde, "huzurevine giderim" diyenlerin kadınlar arasında (%10), erkeklere göre (%8) biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuklarının yanında kalmayı tercih eden erkeklerin oranı (%56) kadınlara (%54) göre biraz daha yüksektir. Bunun yanı sıra, “evimde bakım hizmeti alırım” diyenler kadınlar arasında (%19) biraz daha fazladır.

Öğrenim durumuna göre yaşlılıkla ilgili tercihlere bakıldığında, eğitim seviyesi arttıkça huzurevine gitmeyi düşünenlerin oranının arttığı görülmektedir. “Huzurevine giderim” diyenler en yüksek oranda %19 ile üniversite ve lisansüstü öğrenim görenler arasında bulunmaktadır. Buna mukabil, öğrenim düzeyi düştükçe çocuklarının yanında kalmayı talep

edenlerin oranı artmaktadır. Okuryazar olmayanların %74'ü yaşlandıklarında çocuklarının yanında kalmak istediklerini belirtmektedir. “Evimde bakım hizmeti alırım” diyenler de en fazla üst eğitim düzeylerinde olanlar arasında (%30) bulunmuştur.

Yaşlılık dönemi tercihleri hanehalkı tipine göre incelendiğinde, "Huzurevine giderim" diyenler en fazla dağılmış aile mensupları arasındadır (%14). Evde bakım hizmeti almayı tercih edenler ise çekirdek (%19) ve dağılmış aile tiplerinde (%21) daha yüksektir.

Sosyoekonomik seviye yükseldikçe huzurevine gitmeyi ya da evde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubunun %4'ü huzurevine gitmeyi bir seçenek olarak düşünürken bu oran üst SES grubunda %18'e çıkmaktadır. Evde bakım hizmeti almayı düşünenlerin oranı alt SES grubunda %10 iken, üst SES grubunda bu oran %30'dur.

Tablo 136. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlılık Dönemiyle İlgili Yaşam Tercihleri

	Çocuklarının yanında kalırım	Evimde bakım hizmeti alırım	Huzurevine giderim	Diğer	Fikrim yok
CİNSİYET					
Erkek	56,2	16,5	8,2	1,4	17,7
Kadın	53,8	19,0	10,4	0,9	15,8
YAŞ					
18-24	49,1	17,0	9,4	1,2	23,3
25-34	54,4	16,8	8,9	1,1	18,8
35-44	56,9	18,5	9,1	1,2	14,3
45-54	58,1	19,0	10,0	1,1	11,8
55-64	60,5	19,0	9,5	1,3	9,7
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	74,0	8,8	3,1	1,2	12,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	65,3	13,4	5,7	1,7	13,9
İlkokul mezunu	62,6	15,6	6,6	0,8	14,5
İlköğretim/orta okul mezunu	51,3	16,5	10,7	1,2	20,3
Lise/lise dengi mezunu	42,8	22,0	13,2	1,5	20,5
Üniversite/lisansüstü mezunu	30,2	29,8	18,7	1,8	19,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	53,0	19,2	9,9	1,1	16,9
Geniş	68,0	11,4	5,6	1,0	14,0
Dağılmış	39,3	21,1	13,8	2,4	23,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	68,8	10,4	3,6	1,5	15,7
Orta grup	56,6	16,8	8,7	1,0	16,9
Üst grup	33,3	30,3	17,9	2,0	16,5

Ayrıca araştırma kapsamında, yaşlılık dönemi tercihleri içerisinde huzurevine giderim diyen kişilere bunun nedeni sorulmuştur. Bu kapsamda “Neden huzur evine gidersiniz?” sorusundan elde edilen veriler Tablo 137’de sunulmaktadır. Tabloya bakıldığında, en yüksek oranlarda “çocuklarıma yük olmak istemem” (%55), “çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir” (%16), “huzurevlerindeki imkânlar daha rahat olduğu için” (%11) cevaplarının olduğu görülmektedir.

Yerleşim yerine göre bakıldığında, "tek başıma yaşamaktansa kendi yaşıtlarımla birlikte olmak isterim" cevabını verenlerin oranının kentte daha yüksek olduğu görülmektedir (%10).

Üç büyük il arasında değerlendirme yapıldığında, çocuklarıma yük olmak istemem cevabını verenlerin oranının Ankara’da (%56), "bakacak kimsemin olmayacağını düşündüğüm için" cevabını verenlerin oranının ise İstanbul’da (%10) daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşlılıkta huzurevini tercih gerekçeleri bakımından kadın ve erkekler arasında farklılaşma bulunmaktadır.

Yaş ilerledikçe, gerekçe olarak "çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir" cevabını verenlerin oranı azalmaktadır. Çocuklarına yük olmak istemediği için huzurevini tercih edenlerin oranı, 55-60 yaş grubunda daha yüksektir (%60).

Hanehalkı tipine göre bakıldığında; geniş ailelere mensup bireylerde "çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir" cevabını verenlerin oranı (%24), çekirdek ailelerde ise "çocuklarıma yük olmak istemem" diyenlerin oranı (%57) daha yüksektir. Huzurevine gitme gerekçesi olarak huzurevindeki imkânların daha rahat olmasını (%16) ve bakacak kimsesinin olmayacağını (%15) belirtenlerin oranı ise dağılmış ailelerde yüksektir.

Tablo 137. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Hanehalkı Tipi ve SES’e Göre Huzur Evini Tercih Nedeni

	Çocuklarıma yük olmak istemem	Çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Huzurevlerin-deki imkanlar daha rahat olduğu için	Tek başıma yaşamak-tansa kendi yaşıtlarımla birlikte ol-mak isterim	Bakacak kimsemin olmayaca-ğını düşündü-ğüm için	Gelinim/ dama-dım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir	Diğer
Türkiye	55,2	15,6	11,0	8,4	6,7	3,0	0,1
YERLEŞİM YERİ							
Kent	55,8	15,2	10,4	9,6	6,2	2,8	0,0
Kır	53,0	17,2	12,9	4,4	8,4	3,9	0,3
ÜÇ BÜYÜK İL							
İstanbul	43,3	15,4	16,0	10,5	10,2	4,6	0,0
Ankara	55,8	17,6	9,3	10,9	4,4	1,9	0,0
İzmir	47,5	18,2	13,8	12,3	4,0	4,2	0,0
BÖLGE							
İstanbul	43,3	15,4	16,0	10,5	10,2	4,6	0,0
Batı Marmara	73,4	8,2	11,7	3,9	2,2	,6	0,0
Ege	53,8	14,1	10,2	11,1	6,0	4,8	0,0
Doğu Marmara	52,8	16,7	6,5	12,3	8,7	2,9	0,0
Batı Anadolu	54,2	20,4	7,7	9,6	5,5	2,5	0,0
Akdeniz	63,0	18,7	7,2	5,0	4,4	1,7	0,0
Orta Anadolu	62,5	5,5	17,2	5,8	4,9	4,0	0,0
Batı Karadeniz	57,5	12,6	11,5	7,7	6,6	2,6	1,4
Doğu Karadeniz	54,8	22,8	4,9	2,4	14,0	1,1	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	36,2	23,5	30,3	6,4	3,6	,0	0,0
Ortadoğu Anadolu	48,5	13,9	21,3	7,7	8,6	,0	0,0
Güneydoğu Anadolu	59,7	26,4	4,9	1,9	1,5	5,7	0,0
CİNSİYET							
Erkek	53,8	17,3	13,1	7,3	5,4	2,9	0,2
Kadın	56,2	14,3	9,4	9,2	7,7	3,2	0,0
YAŞ							
18-24	56,8	18,8	9,1	9,2	3,5	2,6	0,0
25-34	53,1	18,1	12,0	7,1	5,6	3,9	0,2
35-44	54,4	13,0	9,5	10,6	10,2	2,1	0,1
45-54	56,1	12,5	13,8	8,2	6,8	2,5	0,0
55-64	59,5	13,3	9,4	4,4	7,7	5,6	0,0
ÖĞRENİM DURUMU							
Okuryazar değil	38,3	24,3	10,8	1,2	15,0	10,5	0,0
Okuryazar hiç okula gitmeyen	39,2	20,5	9,5	7,9	15,6	7,3	0,0
İlkokul mezunu	53,1	20,1	10,7	3,9	8,5	3,5	0,2
İlköğretim/ortaokul mezunu	55,3	12,0	10,3	11,2	7,3	3,9	0,0
Lise/lise dengi mezunu	58,2	14,9	10,8	9,2	4,9	2,0	0,0
Üniversite/ lisansüstü mezunu	58,1	9,7	12,7	14,0	3,6	1,7	0,2
HANEHALKI TİPİ							
Çekirdek	57,0	15,1	10,3	8,8	5,7	3,0	0,0
Geniş	51,7	23,9	11,0	3,8	5,8	3,1	,6
Dağılmış	44,8	10,3	16,2	10,4	15,1	3,2	0,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ							
Alt grup	40,0	24,8	10,2	3,7	14,0	7,3	0,0
Orta grup	54,9	16,0	11,2	7,2	7,2	3,4	0,1
Üst grup	58,4	13,0	10,4	13,2	3,7	1,1	0,2

Öte yandan, yaşlı anne veya babası hayatta olan ve onlardan ayrı yaşayan 60 yaş altı bireylere, anne babalarından ayrı yaşama nedenleri sorulmuştur. Bu soruya en yüksek oranda verilen cevap "anne/babamın bakıma ihtiyacı yok" şeklindedir (%61). İkinci sırada “kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz” (%14) ve “köylerinden/mahallelerinden ayrılmak istemiyorlar” (%11) cevapları yer almaktadır (Tablo 138).

Yerleşim yerine göre farklılaşmalar incelendiğinde, kırdaki yaşayanlar nazarında nezdinde "kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz" cevabını verenler daha yüksek oranda (%19) çıkmaktadır. "Anne ya da babamın bakıma ihtiyaçları yok" (%63) ve "köylerinden/mahallelerinden ayrılmak istemiyorlar" (%13) gerekçelerini belirtenlerin oranı ise kentte yaşayanlar bakımından daha yüksektir.

Tablo 138. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgeye Göre Yaşlı Anne-Baba ile Birlikte Yaşamamanın En Önemli Nedeni

	Anne ya da babamın bakıma ihtiyacı yok	Kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz	Köylerinden/ mahallelerinden ayrılmak istemiyorlar
Türkiye	61,2	13,7	11,3
YERLEŞİM YERİ			
Kent	62,7	11,0	12,7
Kır	57,9	19,3	8,3
ÜÇ BÜYÜK İL			
İstanbul	60,7	9,9	16,3
Ankara	73,6	4,5	12,7
İzmir	64,8	10,5	10,9
BÖLGE			
İstanbul	60,7	9,9	16,3
Batı Marmara	52,7	13,6	21,8
Ege	61,0	18,6	8,5
Doğu Marmara	56,4	15,2	16,1
Batı Anadolu	70,1	9,6	9,3
Akdeniz	60,2	16,2	8,1
Orta Anadolu	73,5	7,5	7,4
Batı Karadeniz	48,1	19,5	10,4
Doğu Karadeniz	51,7	17,5	11,1
Kuzeydoğu Anadolu	54,0	20,1	10,5
Ortadoğu Anadolu	64,3	11,9	6,0
Güneydoğu Anadolu	72,5	9,5	5,0

Üç büyük il arasında karşılaştırma yapıldığında, Ankara'da anne ya da babamın bakıma ihtiyacı yok gerekçesini belirtenlerin oranı diğer iki büyük ille göre daha yüksektir (%74). Anne ve babalarının köylerinden/mahallelerinden ayrılmak istemediklerini belirtenlerin oranı ise İstanbul'da daha yüksektir (%16).

Tüm bölgelerde en yüksek oranda belirtilen gerekçe, anne ya da babanın bakıma ihtiyacı olmamasıdır.

Bu gerekçenin en yüksek oranda belirtildiği bölgeler Orta Anadolu (%74) ve Güneydoğu Anadolu'dur (%73). Kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz gerekçesini belirtenlerin oranının en yüksek olduğu bölgeler ise %20 ile Batı Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu'dur. Anne/babalarının köylerinden/mahallelerinden ayrılmak istemedikleri için kendileriyle birlikte yaşamadığını belirtenlerin oranı ise Batı Marmara'da daha yüksek çıkmaktadır (%22).

Bulundukları yerde kendilerinin ilgilendiği bağımız/ bahçemiz/ tarlamız/dükkanımız olduğu yada çalıştıkları için	Bizimle yaşamak istemiyorlar	Onların bakımlarını üstlenecek maddi olanaklarımız yok	Biz onlarla yaşamak istemiyoruz	Evimizde onların bakımlarını yapabilecek kişi yok	Diğer
5,6	4,2	1,6	1,5	0,4	0,6
YERLEŞİM YERİ					
5,6	4,1	1,5	1,5	0,4	0,6
5,6	4,3	1,9	1,5	0,6	0,5
ÜÇ BÜYÜK İL					
6,3	3,8	1,3	1,1	0,2	0,5
3,3	1,9	1,3	1,3	0,6	0,6
4,1	4,3	1,4	2,1	0,8	1,2
BÖLGE					
6,3	3,8	1,3	1,1	0,2	0,5
7,9	1,6	0,9	0,7	0,3	0,5
3,6	3,4	1,5	2,3	0,2	0,8
4,1	5,0	1,1	1,7	0,0	0,5
5,3	2,6	1,2	1,0	0,5	0,4
5,2	4,6	2,0	2,4	0,8	0,7
3,8	2,7	2,5	1,6	1,0	0,1
11,2	5,1	1,9	1,0	0,8	1,9
11,9	3,8	2,3	0,9	0,5	0,2
3,6	5,6	1,9	3,4	0,2	0,8
4,4	10,6	1,4	0,3	0,4	0,7
3,4	4,9	2,9	0,8	0,7	0,2

Annesinin/babasının bakıma ihtiyacı olmadığını belirten kadınların oranı (%63), erkeklerden daha yüksektir (%59). Görüşülen kişilerin yaş grubu yükseldikçe kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz diyenlerin oranı artmakta, anne ya da babamın bakıma ihtiyacı yok gerekçesini belirtenlerin oranı azalmaktadır (Tablo 139).

Eğitim seviyesi yükseldikçe anne ya da babamın bakıma ihtiyacı yok diyenlerin oranı artmakta, kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz ve köylerinden/mahallelerinden ayrılmak istemiyorlar gerekçelerini belirtenlerin oranı azalmaktadır.

Tablo 139. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlı Anne-Baba ile Birlikte Yaşamamanın En Önemli Nedeni

	Anne ya da babamın bakıma ihtiyaçları yok	Kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz	Köylerinden/ mahallelerinden ayrılmak istemiyorlar
CİNSİYET			
Erkek	58,6	16,1	11,6
Kadın	63,2	11,7	11,1
YAŞ			
18-24	69,2	7,9	6,5
25-34	65,7	10,5	10,4
35-44	60,5	14,7	11,3
45-54	53,2	18,9	14,3
55-64	42,0	24,8	15,7
ÖĞRENİM DURUMU			
Okuryazar değil	53,7	17,1	13,3
Okuryazar hiç okula gitmeyen	49,9	16,1	12,6
İlkokul mezunu	59,4	14,8	12,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	62,9	15,2	9,4
Lise/lise dengi mezunu	68,0	10,4	9,3
Üniversite/ lisansüstü mezunu	67,1	8,4	9,4
MEDENİ DURUM			
Bekar	47,9	7,7	14,6
Evli	61,8	13,9	11,1
Boşanmış	65,0	8,7	7,9
Dul	46,8	17,3	16,7
HANEHALKI TİPİ			
Çekirdek	62,2	13,5	11,3
Geniş	57,6	16,4	11,0
Dağılmış	52,2	9,4	12,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ			
Alt grup	58,5	14,7	8,5
Orta grup	60,1	14,3	11,9
Üst grup	70,2	8,3	9,2

Anne ya da babalarının bakıma ihtiyaçları olmadığı için birlikte yaşamadıklarını belirtenlerin oranı evli (%62) ve boşanmış bireyler (%65) arasında daha yüksektir. Çekirdek ailelere mensup bireyler arasında bu gerekçeyi belirtenlerin oranı daha yüksektir (%62). Alt (%15) ve orta SES (%14) gruplarında,

kardeşlerimin/benim evim anne ve babama çok yakın olduğu için bakımlarını yapabiliyoruz gerekçesi öne çıkarken, üst SES grubunda anne/babalarının bakıma ihtiyacı olmadığını belirtenlerin oranı (%70) yüksektir.

Bulundukları yerde kendilerinin ilgilendiği bağımız/ bahçemiz/ tarlamız/dükkanımız olduğu yada çalıştıkları için	Bizimle yaşamak istemiyorlar	Onların bakımlarını üstlenecek maddi olanaklarımız yok	Biz onlarla yaşamak istemiyoruz	Evimizde onların bakımlarını yapabilecek kişi yok	Diğer
CİNSİYET					
5,9	3,4	1,7	1,5	0,5	0,7
5,3	4,8	1,6	1,5	0,4	0,5
YAŞ					
4,3	4,7	1,5	2,7	0,3	3,0
6,3	3,3	1,5	1,6	0,4	0,3
5,4	4,3	1,7	1,4	0,4	0,4
4,7	5,0	1,8	1,0	0,7	0,4
6,7	6,3	2,0	0,3	0,8	1,3
ÖĞRENİM DURUMU					
3,8	6,4	3,2	1,2	0,6	0,7
6,1	7,4	4,0	2,1	1,2	0,6
5,6	4,1	1,8	1,4	0,4	0,3
4,5	4,1	0,9	2,4	0,2	0,4
5,0	2,9	1,1	1,3	0,3	1,8
9,1	3,7	0,3	1,1	0,5	0,4
MEDENİ DURUM					
10,4	5,1	1,3	1,5	2,0	9,5
5,5	4,1	1,6	1,5	0,4	0,3
1,8	5,7	3,7	3,1	2,5	1,5
5,5	3,8	5,8	0,9	0,8	2,3
HANEHALKI TİPİ					
5,4	4,0	1,6	1,5	0,4	0,3
6,0	5,4	1,7	1,0	0,4	0,6
7,1	4,3	2,7	3,0	2,0	6,9
SOSYOEKONOMİK STATÜ					
4,5	5,8	3,9	2,3	1,2	0,6
5,6	4,1	1,6	1,4	0,4	0,6
6,2	3,7	0,3	1,2	0,1	0,6

9.4. Yaşlıların Sağlık Durumu

Araştırma kapsamında 60 yaş üstü bireylere yaşitlarıyla kıyaslandığında fiziksel (sağlık) olarak kendilerini nasıl tanımladıkları sorulmuştur. %10’u “çok iyi”, %54’ü “iyi”, %19’u “aynı”, %15’i “kötü” ve %2’si “çok kötü” cevabını vermişlerdir (Tablo 140). Bu cevaplardan 60 yaş üstü bireylerin yarıdan fazlasının (%64) kendilerini sağlık açısından yaşitlarına göre daha iyi durumda gördüğü anlaşılmaktadır; daha kötü görenler ise %17 oranındadır. Kendisini

"çok iyi" hissedenlerin oranı kentte daha yüksektir (%13).

Üç büyük il arasında karşılaştırma yapıldığında kendisini "iyi" ya da "çok iyi" hissedenlerin oranının Ankara'da daha düşük olduğu görülmektedir. Bölgelere göre değerlendirildiğinde kendilerini "çok iyi" hissedenlerin oranı İstanbul (%16) ve Batı Marmara'da (%17) diğer bölgelere göre daha yüksektir.

Tablo 140. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölgelere Göre Yaşlıların Kendi Sağlıklarına İlişkin Değerlendirmeleri

	Çok iyi	İyi	Aynı	Kötü	Çok Kötü
Türkiye	10,1	53,7	19,1	15,3	1,9
YERLEŞİM YERİ					
Kent	13,0	54,0	18,1	13,1	1,8
Kır	7,3	53,5	20,0	17,3	2,0
ÜÇ BÜYÜK İL					
İstanbul	16,4	55,2	17,3	9,8	1,2
Ankara	7,0	52,6	28,0	11,9	0,7
İzmir	15,2	57,6	17,3	7,8	2,0
BÖLGE					
İstanbul	16,4	55,2	17,3	9,8	1,2
Batı Marmara	16,5	54,7	16,7	10,6	1,5
Ege	11,8	54,1	19,8	12,8	1,4
Doğu Marmara	9,3	54,0	21,8	13,0	1,9
Batı Anadolu	8,5	52,8	20,9	16,5	1,2
Akdeniz	8,3	53,6	19,1	16,3	2,8
Orta Anadolu	6,7	57,1	17,1	18,5	0,6
Batı Karadeniz	4,5	58,2	15,8	18,6	2,8
Doğu Karadeniz	4,8	48,2	21,0	22,8	3,2
Kuzeydoğu Anadolu	13,4	52,1	11,3	20,1	3,1
Ortadoğu Anadolu	7,0	49,3	21,6	19,9	2,2
Güneydoğu Anadolu	10,5	48,9	23,6	14,7	2,3

Kendisini yaşitlarıyla karşılaştırdığında "çok iyi" ya da "iyi" bulanların oranı erkeklerde daha yüksektir. Üniversite ve lisansüstü eğitim almış olanlar arasında kendisini "iyi" ya da "çok iyi" hissedenlerin oranı daha yüksektir (%83). Buna mukabil, "kötü" ya da "çok kötü" hissedenlerin oranının okuryazar olmayanlar grubunda yüksek (%25) olduğu görülmektedir.

Medeni duruma göre bakıldığında, fiziksel (sağlık) olarak kendisini "kötü" ya da "çok kötü" hissedenlerin oranının eşi ölmüş olanlarda daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır (%21). Hanehalkı tipine göre değerlendirildiğinde, dağılmış ailelere mensup bireylerin arasında kendilerini yaşitlarına göre "kötü" ya da "çok kötü" hissedenlerin oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (%21).

Sosyoekonomik statü yükseldikçe kendisini "çok iyi" hissedenlerin oranı artmaktadır. Alt SES grubundakilerin %5'i "çok iyi" hissettiğini belirtirken bu oran üst SES grubunda %17'dir (Tablo 141).

Tablo 141. Cinsiyet, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Kendi Sağlıklarına İlişkin Değerlendirmeleri

	Çok iyi	İyi	Aynı	Kötü	Çok Kötü
CİNSİYET					
Erkek	13,9	58,1	16,1	10,6	1,2
Kadın	6,7	50,0	21,6	19,2	2,5
ÖĞRENİM DURUMU					
Okuryazar değil	5,0	49,2	21,1	21,9	2,8
Okuryazar hiç okula gitmeyen	11,3	51,8	22,4	12,8	1,7
İlkokul mezunu	12,9	57,5	17,1	11,1	1,4
İlköğretim/ortaokul mezunu	18,4	58,6	14,5	8,5	0,0
Lise/lise dengi mezunu	14,3	53,6	16,9	14,0	1,1
Üniversite/ lisansüstü mezunu	15,8	67,0	10,5	5,0	1,6
MEDENİ DURUM					
Bekar	2,3	48,2	33,1	12,0	4,5
Evli	11,1	55,8	17,5	14,0	1,7
Boşanmış	10,9	63,7	12,1	11,2	2,1
Dul	7,7	48,0	23,0	18,9	2,4
HANEHALKI TİPİ					
Çekirdek	11,3	56,3	16,8	13,9	1,7
Geniş	8,3	52,8	21,6	15,6	1,6
Dağılmış	8,9	47,4	22,2	18,7	2,7
SOYOEKONOMİK STATÜ					
Alt grup	5,2	48,4	22,7	20,6	3,2
Orta grup	11,4	54,9	18,4	13,8	1,5
Üst grup	16,5	65,0	9,4	7,8	1,3

Öte yandan, 60 yaş ve üstü bireylere yemek yemek, günlük ev işleri, alışveriş, seyahat, kendi bakımları ve ev dışı işleri kolaylıkla mı, zorlukla mı yoksa başkasının yardımıyla mı yaptıkları sorulmuştur. “Yemek yeme” işini 60 yaş ve üstü bireylerin %87’si kolaylıkla, %9’u zorlanarak, %1’i birinin yardımıyla; “günlük ev işlerini” %65’i kolaylıkla, %16’sı zorlanarak, %4’ü birinin yardımıyla; “alışveriş” işini %62’si kolaylıkla,

%13’ü zorlanarak, %7’si birinin yardımıyla; “seyahat”i %57’si kolaylıkla, %14’ü zorlanarak, %8’si birinin yardımıyla; “kendi bakımını (banyo vb.)” %81’i kolaylıkla, %13’ü zorlanarak, %6’sı birinin yardımıyla; "ev dışı işleri (fatura yatırma, banka, hastane, tarla işleri vb.)" %54’ü kolaylıkla, %11’i zorlanarak, %9’u birinin yardımıyla yapabilmektedir (Tablo 142).

Tablo 142. Yaşlıların Sağlık Durumu

	Kolaylıkla	Zorlanarak	Birinin yardımıyla	İlgili değil
Yemek yemek	87,5	8,9	1,3	2,4
Günlük ev işleri	64,9	16,4	4,2	14,5
Alışveriş	61,8	13,3	6,9	18,0
Kendi bakımınız (banyo vb.)	80,7	12,9	5,8	0,6
Ev dışı işler (fatura yatırma, banka, hastane, tarla işleri vb.)	53,8	10,6	8,6	27,0
Seyahat etme	57,1	13,6	8,1	21,3

Yerleşim yerine göre farklılaşmanın en yüksek olduğu konu seyahat ve ev dışı işlerle ilgilidir. Her iki konuda da kentte yaşayanlar içinde bu işleri kolaylıkla yaptığını ifade edenlerin oranı daha yüksektir. Kolaylıkla seyahat edebildiğini belirten 60 yaş üstü bireylerin oranı kentte %84 iken kırdada %78'dir. Ev dışı işleri, fatura yatırma, banka, hastane, tarla işlerini kolaylıkla yapanların oranı ise kentte %58, kırdada %50'dir.

Üç büyük il karşılaştırmasında, alışveriş (%74) ve ev dışı işleri (%68) kolaylıkla yapabilen 60 yaş üstü

bireylerin oranı İzmir'de daha yüksektir. Alışveriş-i zorlanarak ya da birinin yardımıyla yapanların oranı ise İzmir'e (%14) kıyasla Ankara'da (%26) ve İstanbul'da (%22) daha yüksektir. Bölgeler arasında farklılaşmanın en yüksek olduğu konular ise yine seyahat ve ev dışı işlerdir. Kolaylıkla seyahat edebildiğini belirtenlerin oranının en yüksek olduğu bölge İstanbul (%70) en düşük olduğu bölge ise Güneydoğu Anadolu'dur (%42). Ev dışı işleri kolaylıkla yapabildiğini belirten 60 yaş üstü bireylerin oranı ise Batı Marmara (%64), İstanbul (%63) ve Ege'de (%62) daha yüksektir (Tablo 143).

Tablo 143. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Bölgeye Göre Yaşlıların Sağlık Durumu (Zorlanarak&Birinin Yardımıyla)

	Seyahat	Günlük ev işleri	Alışveriş	Ev dışı işler, fatura yatırma, banka, hastane, tarla işleri vb	Kendi bakımınız banyo vb	Yemek yeme
Türkiye	21,7	20,6	20,2	19,2	18,7	10,2
YERLEŞİM YERİ						
Kent	20,1	18,7	20,3	18,6	15,7	9,2
Kır	23,3	22,4	20,0	19,8	21,6	11,1
ÜÇ BÜYÜK İL						
İstanbul	21,4	17,1	22,3	19,8	11,0	8,6
Ankara	24,9	19,3	26,0	19,3	13,1	8,3
İzmir	14,1	17,6	13,8	14,0	8,3	3,9
BÖLGE						
İstanbul	21,4	17,1	22,3	19,8	11,0	8,6
Batı Marmara	15,8	15,8	13,1	13,7	13,7	7,6
Ege	18,0	18,7	15,8	15,5	11,7	5,9
Doğu Marmara	21,9	19,1	19,1	18,4	19,4	9,3
Batı Anadolu	24,1	22,9	24,9	21,0	18,3	9,0
Akdeniz	24,0	20,6	20,6	20,0	19,5	9,0
Orta Anadolu	14,3	19,1	16,7	15,7	17,5	11,6
Batı Karadeniz	23,0	23,7	21,7	25,0	23,0	10,5
Doğu Karadeniz	24,7	25,9	22,2	17,1	26,0	14,6
Kuzeydoğu Anadolu	18,4	16,5	15,9	15,6	23,4	14,9
Ortadoğu Anadolu	29,8	27,2	23,9	24,1	31,0	15,8
Güneydoğu Anadolu	28,5	24,3	26,2	25,2	34,4	21,7

Araştırma kapsamında sorgulanan tüm işler için bu işleri zorlukla ya da birinin yardımıyla yapabildiğini belirten kadınların oranı erkeklerden daha yüksektir. Ancak farklılaşmanın en yüksek olduğu konu günlük ev işleridir. Günlük ev işlerini zorlanarak yapabildiğini belirten kadınların oranı %24 iken bu

oran erkeklerde %8'e düşmektedir.

Öğrenim durumu yükseldikçe belirtilen işleri zorlanarak ya da birinin yardımıyla yapanların oranının azaldığı görülmektedir. Araştırmada sorgulanan hemen hemen tüm işler için bu durum geçerli olsa

da farklılaşmanın en yüksek olduğu konu kişisel bakım/banyo ile ilgilidir. Okuryazar olmayanların %31'i kendi bakımını/ banyosunu zorlanarak ya da birinin yardımıyla yapabildiğini belirtirken bu oran üniversite/lisansüstü mezunlarında %4'e düşmektedir (Tablo 144).

Medeni duruma göre bakıldığında ise, araştırmada sorgulanan işleri zorlanarak ya da birinin yardımıyla yapanların oranının eşi ölmüş olanlar kesiminde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Benzer durum dağılmış ailelere mensup bireylerde görülmektedir. Araştırmada sorgulanan işler içinde

farklılaşmanın en yüksek olduğu işler, alışveriş ve ev dışı işlerdir. Dağılmış ailelere mensup 60 yaş üstü bireylerin %36'sı alışveriş-i zorlanarak ya da birinin yardımıyla yaptığını belirtirken bu oran çekirdek ailelere mensup bireyler grubunda %16'dır. Ev dışı işleri zorlanarak ya da birinin yardımıyla yapanların oranı ise dağılmış ailelerde %35, geniş ailelerde %15'tir.

Araştırmada sorgulanan işleri zorlanarak yapanların oranının sosyoekonomik seviye yükseldikçe düştüğü tespit edilmiştir. Örneğin günlük ev işlerini zorlanarak yapabilenlerin oranı alt SES grubunda %25 iken, bu oran üst SES grubunda %7'ye inmektedir.

Tablo 144. Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Sağlık Durumu (Zorlanarak&Birinin Yardımıyla)

	Seyahat	Günlük ev işleri	Alışveriş	Ev dışı işler, fatura yatırma, banka, hastane, tarla işleri vb	Kendi bakımınız banyo vb	Yemek yeme
CİNSİYET						
Erkek	14,6	9,7	13,9	15,4	12,1	6,1
Kadın	27,8	29,9	25,6	22,4	24,3	13,7
ÖĞRENİM DURUMU						
Okuryazar değil	29,7	29,1	26,9	23,7	30,9	15,9
Okuryazar hiç okula gitmeyen	21,0	21,3	19,3	22,0	17,6	9,3
İlkokul mezunu	15,8	14,3	14,5	14,7	10,5	6,5
İlköğretim/ ortaokul mezunu	16,2	14,7	17,9	14,2	6,8	5,9
Lise/lise dengi mezunu	16,3	11,4	18,2	20,4	7,2	3,7
Üniversite/ lisansüstü mezunu	13,2	6,8	15,2	7,5	3,5	3,8
MEDENİ DURUM						
Bekar	20,5	21,1	27,2	20,1	16,8	14,6
Evli	18,0	16,3	15,8	15,5	14,5	7,8
Boşanmış	28,8	26,7	23,2	27,1	16,1	6,7
Dul	31,1	31,5	31,2	28,6	30,1	16,5
HANEHALKI TİPİ						
Çekirdek	18,5	16,5	16,3	15,8	14,0	7,2
Geniş	22,3	19,7	17,1	14,9	22,3	11,9
Dağılmış	30,4	33,9	35,8	35,3	27,3	16,4
SOSYOEKONOMİK STATÜ						
Alt grup	30,5	30,7	31,6	31,3	32,3	18,0
Orta grup	19,1	17,5	16,5	15,5	14,6	7,7
Üst grup	13,5	11,3	12,6	8,2	6,8	5,1

9.5. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

60 yaş üstü ve çocuklarıyla aynı evde yaşayan kişilere çocuklarıyla neden aynı evde yaşadıkları sorulmuştur. Bu soruya en yüksek oranda “Çocuklarımla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için” (%22), “Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için” (%20), “Gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektirdiği için” (%15) ve “Yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için” (%15) cevapları alınmıştır (Tablo 145).

Öte yandan “Bakıma ihtiyacım olduğu için” (%10) ve “Başka bir şansım olmadığı için” (%9) ve %04 oranında da “Huzurevinde kalacak imkânım olmadığı için” cevapları alınmıştır. Yerleşim yerine göre bakıldığında, kentte yaşayan 60 yaş üstü bireylerin %17'si "yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için" cevabını verirken kırd a bu oran %13'tür. Buna karşılık, kırd a yaşayanların %12'si bakıma ihtiyacı olduğu için çocuklarıyla aynı evde yaşadığını belirtmektedir. Kentte bu oran %8'dir.

Çocuklarıyla aynı evde yaşayan 60 yaş üstü bireylerin gerekçelerinin cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için cevabını veren kadınların oranı (%20) erkeklerden yüksektir (%9). Bakıma ihtiyacı olduğunu belirten kadınların oranı %12 iken, bu oran erkeklerde %7'dir. Kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek çıkan gerekçe ise "çocuklarımızla birbirimize destek olmak için" ifadesidir. Bu sebeple çocuklarıyla aynı evde yaşayan erkeklerin oranı %23 iken, kadınların oranı %18'dir.

"Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için" diyenlerin oranı 60–64 yaş arasında (%24) daha yüksektir. 65 ve üstü yaş grubunda ise "yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için" (%18) ve "bakıma ihtiyacım olduğu için" (%13) gerekçelerini belirtenlerin oranı daha yüksektir.

Hanehalkı tipine göre bakıldığında, "gelenek ve göreneklerimiz böyle gerektirdiği için" diyenlerin oranı çekirdek (%17) ve geniş (%16) ailelerde; "yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için" diyenlerin oranı geniş (%19) ve dağılmış (%18) ailelerde; "bakıma ihtiyacım olduğu için" diyenlerin oranı ise geniş ailelerde (%13) daha yüksektir.

Tablo 145. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Üç Büyük İl, Bölge, Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Medenî Durum, Hanehalkı Tipi ve SES'e Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni

	Çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için	Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için	Gelenek ve görenekleri-miz böyle gerektirdiği için	Yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için	Bakıma ihtiyacım olduğu için	Başka bir şansım olmadığı için	Huzurevinde kalacak imkânım olmadığı için	Diğer
Türkiye	22,3	20,0	16,2	15,3	9,8	8,7	0,4	7,2
YERLEŞİM YERİ								
Kent	22,2	21,1	15,1	17,7	8,0	7,8	0,6	7,5
Kır	22,4	18,8	17,4	12,7	11,8	9,6	0,3	6,8
ÜÇ BÜYÜK İL								
İstanbul	19,7	22,5	20,6	24,6	6,6	0,3	1,3	4,4
Ankara	18,6	17,9	11,6	17,9	9,6	9,6	2,5	12,2
İzmir	26,0	20,1	11,3	1,9	5,6	20,1	0,0	15,0
BÖLGE								
İstanbul	19,7	22,5	20,6	24,6	6,6	0,3	1,3	4,4
Batı Marmara	31,2	26,0	4,6	12,0	4,0	16,2	0,0	6,0

	Çocuklarıyla birlikte yaşamaktan mutlu olduğum için	Çocuklarımızla birbirimize destek olmak için	Gelenek ve görenekleri-miz böyle gerektirdiği için	Yalnız yaşamamı çocuklarım istemediği için	Bakıma ihtiyacım olduğu için	Başka bir şansım olmadığı için	Huzurevinde kalacak imkânım olmadığı için	Diğer
Ege	23,8	19,6	17,1	5,5	8,8	11,3	0,0	14,0
Doğu Marmara	22,0	29,4	12,9	11,7	12,9	6,7	0,0	4,5
Batı Anadolu	23,8	18,1	11,2	17,3	11,4	8,5	1,2	8,6
Akdeniz	26,9	14,0	15,5	6,3	8,2	17,0	0,0	12,2
Orta Anadolu	12,7	28,5	9,1	22,8	8,0	13,8	0,0	5,1
Batı Karadeniz	27,7	21,2	9,5	16,9	13,1	7,0	0,6	3,9
Doğu Karadeniz	28,7	9,1	13,5	11,8	20,2	4,4	0,0	12,2
Kuzeydoğu Anadolu	15,5	15,2	28,6	19,4	10,7	3,7	1,7	5,3
Ortadoğu Anadolu	13,1	28,6	18,2	25,0	1,4	10,8	0,0	2,9
Güneydoğu Anadolu	20,1	9,0	31,3	15,2	12,4	9,2	0,0	2,8
CİNSİYET								
Erkek	22,7	22,7	19,2	9,6	6,9	8,6	0,5	9,8
Kadın	22,0	17,8	13,8	20,0	12,2	8,8	0,3	5,0
ÖĞRENİM DURUMU								
Okur-yazar değil	17,9	17,5	16,9	18,3	15,1	9,0	0,2	5,2
Okur-yazar hiç okula gitmeyen	18,6	19,1	15,9	19,4	7,7	10,5	0,0	8,8
İlkokul mezunu	26,6	24,5	15,5	11,0	6,0	8,1	1,0	7,3
İlköğretim/ortaokul mezunu	38,2	16,3	7,8	16,8	4,3	3,9	0,0	12,7
Lise/lise dengi mezunu	23,1	24,1	21,9	14,1	2,7	3,3	0,0	10,9
Üniversite/lisansüstü mezunu	42,7	5,8	18,3	0,0	0,0	14,2	0,0	18,9
MEDENİ DURUM								
Evli	25,4	22,6	18,9	9,2	5,6	8,1	0,6	9,6
Başanmış	20,5	22,3	0,0	43,1	0,0	14,2	0,0	0,0
Dul	16,4	14,9	11,5	26,5	18,4	9,6	0,0	2,6
HANEHALKI TİPİ								
Çekirdek	24,6	20,5	17,4	8,2	4,5	8,7	1,1	15,0
Geniş	21,2	19,4	16,3	19,0	13,1	8,6	2,4	0,1
Dağılmış	21,2	22,2	11,6	18,1	8,5	9,4	0,0	9,0
SOSYOEKONOMİK STATÜ								
Alt grup	13,3	15,2	19,4	17,0	17,2	12,9	0,6	4,4
Orta grup	23,3	21,2	15,4	14,8	8,9	8,5	0,4	7,5
Üst grup	27,0	14,0	20,8	18,3	8,1	3,5	0,0	8,3

9.6. Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama Nedeni ve Ziyaret Edilme Durumları

Çocuklarından ayrı yaşayan 60 yaş ve üstü kişilere bir dizi soru ile ayrı yaşamalarıyla ilgili düşünceleri sorulmuştur. Bu kapsamda sorulan sorulardan ilki

olan “çocuklarınızla aynı evde yaşamak ister miydiniz” sorusuna çocuklarından ayrı yaşayan yaşlıların %51’i "evet", %49’u ise "hayır" cevabını vermiştir (Tablo 146). Çocuklarıyla aynı evde yaşamak isteyenlerin oranının kırdaki (%60) ve kadınlar arasında (%52) biraz daha yüksektir.

Tablo 146. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşama İsteği

	Evet	Hayır
Türkiye	50,5	49,5
YERLEŞİM YERİ		
Kent	40,1	59,9
Kır	59,7	40,3
CİNSİYET		
Erkek	49,4	50,6
Kadın	51,6	48,4

Öte yandan çocuklarından ayrı yaşayan yaşlılara sorulan “neden çocuklarınızla aynı evde kalmıyorsunuz” sorusuna en yüksek oranda “yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelemiyorlar” (%29), “eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz” (%26), “ben çocuklarımla kalmak istemiyorum” (%17) cevapları alınmıştır (Tablo 147).

Yerleşim yerine göre değerlendirme yapıldığında, "yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelemiyorlar" (%35) ve "çocuklarımın maddi imkânları zayıf" (%10) diyenlerin oranının kırdaki; "eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz" (%30) ve "ben çocuklarımla kalmak istemiyorum" (%20) diyenlerin oranının ise kentte daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 147. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri ve Cinsiyet ve Yaşa Göre Yaşlıların Çocuklarıyla Aynı Evde Yaşamama Nedenleri

	Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelemiyorlar	Eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz	Ben çocuklarımla kalmak istemiyorum	Çocuklarımın evi uygun değil	Çocuklarımın maddi imkanları zayıf
Türkiye	28,7	25,9	17,1	7,7	7,5
YERLEŞİM YERİ					
Kent	21,1	29,9	20,7	8,9	4,4
Kır	35,3	22,4	14,1	6,7	10,2
CİNSİYET					
Erkek	28,2	30,9	13,8	6,5	7,3
Kadın	29,3	21,1	20,3	8,8	7,7
YAŞ					
55-64	25,5	30,6	16,2	8,2	7,6
65+	30,0	24,0	17,5	7,5	7,5

	Çocuklarım beni istemiyor	Evleri küçük ve benim için yer yok	Gelinim/ damadım/ torunlarım beni istemiyor	Çocuklarımın evinde benim bakımımı yapabilecek kimse yok
Türkiye	3,4	2,8	2,5	2,2
YERLEŞİM YERİ				
Kent	2,7	2,8	4,0	2,9
Kır	4,0	2,8	1,2	1,5
CİNSİYET				
Erkek	4,0	3,2	1,9	2,4
Kadın	2,9	2,4	3,1	1,9
YAŞ				
55-64	4,1	2,9	1,5	1,5
65+	3,1	2,8	2,9	2,4

Cinsiyete göre farklılaşmalara bakıldığında, "eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz" diyenlerin erkekler arasında (%31), "ben çocuklarımla kalmak istemiyorum" diyenlerin oranı ise kadınlar arasında (%20) daha yüksektir.

Yaş grubuna göre bakıldığında, 55-64 yaş grubundaki bireyler arasında "eşim ve ben kendimize yetebiliyoruz" diyenlerin oranı (%31) daha yüksektir. "Yaşadığım çevreyi değiştirmek istemiyorum, onlar da buraya gelemiyorlar" diyenlerin oranı ise 65 yaş ve üstü bireylerde daha yüksektir (%30).

Tablo 148. Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı

	Erkek çocuk	Kız çocuk
Haftada bir ya da daha sık	46,9	43,8
Hafta sonlarında	10,6	11,0
Ayda bir	14,7	16,3
Sadece bayramlarda	5,6	6,2
Yılda bir-iki kez	17,9	18,9
İşleri düştükçe	0,7	0,3
Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz.	2,5	2,7
Hiç ziyarete gelmiyorlar	1,1	1,0

“Çocuklarınız sizi hangi sıklıkta ziyaret eder?” sorusu ile ilgili bilgiler erkek ve kız çocuklar şeklinde Tablo 148’de sunulmuştur. Genel görünümü itibarıyla erkek ve kız çocukların ziyaret sıklığı paraleldir. Erkek çocukları tarafından “haftada bir veya daha sık” ziyaret edilen yaşlıların oranı %47, aynı sıklıkta kız çocukları tarafından ziyaret edilenlerin

oranı ise %44’tür. Hem erkek hem de kız çocukları tarafından bir yıldan uzun bir süredir ziyaret edilmeyen yaşlıların oranı ise yaklaşık %3 oranındadır. Hem erkek hem kız çocukları tarafından hiç ziyaret edilmeyen yaşlıların oranı da aynı orandadır (%3).

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, "haftada bir veya daha sık" ziyaret edilen yaşlıların oranı kentte daha yüksek çıkmaktadır. Erkek çocukları tarafından bu sıklıkta ziyaret edilen yaşlıların oranı kentte %55, kırdada %40; kız çocukları tarafından ziyaret edilenlerin oranı ise kentte %56, kırdada %34'tür. Hiç ziyaret edilmeyen yaşlıların oranı yerleşim yerine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 149. Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı (Erkek Çocuk)

	Haftada bir ya da daha sık	Hafta sonlarında	Ayda bir	Sadece bayramlarda	Yılda bir-iki kez	İşleri düştükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz.	Hiç ziyarete gelmiyorlar
YERLEŞİM YERİ								
Kent	55,1	13,4	13,7	3,7	10,6	0,6	1,6	1,2
Kır	40,2	8,3	15,4	7,2	23,8	0,8	3,3	1,0
CİNSİYET								
Erkek	45,4	11,2	14,6	6,7	18,4	0,7	1,9	1,1
Kadın	48,2	10,0	14,7	4,7	17,4	0,7	3,2	1,1

Tablo 150. Yerleşim Yeri ve Cinsiyete Göre Yaşlıların, Çocukları Tarafından Ziyaret Edilme Sıklığı (Kız Çocuk)

	Haftada bir ya da daha sık	Hafta sonlarında	Ayda bir	Sadece bayramlarda	Yılda bir-iki kez	İşleri düştükçe	Bir yıldan uzun süredir görüşmüyoruz.	Hiç ziyarete gelmiyorlar
YERLEŞİM YERİ								
Kent	55,7	13,3	13,2	4,0	11,3	0,4	1,2	1,0
Kır	33,5	9,1	19,0	8,0	25,4	0,2	3,9	0,9
CİNSİYET								
Erkek	39,6	12,0	17,0	6,6	21,1	0,5	2,3	0,8
Kadın	47,5	10,2	15,6	5,7	16,9	0,0	3,0	0,8

Ayrıca, 60 yaş ve üstü olup çocuklarından ayrı yaşayan kişilere çocukları dışında onları en çok kimin ziyaret ettiği sorulmuştur. Bu kişileri en çok ziyaret edenler, komşuları (%46), torunları (%18), diğer akrabaları (%16) ve kardeşleridir (%11) (Tablo 151).

Komşuları tarafından ziyaret edilenlerin oranı kır ve kentte farklıdır. Kırdada yaşayanların yarısından fazlası (%54) komşuları tarafından ziyaret edilirken bu oran kentte %37'dir.

Cinsiyete göre en büyük farklılaşmanın yine kom-

Görüşülen kişilerin cinsiyetine göre farklılaşma kız çocukların ziyaret sıklığında görünmektedir. Kız çocukları tarafından "haftada bir veya daha sık" ziyaret edilen kadınların oranı (%48), ziyaret edilen erkeklere göre daha yüksektir (%40). Yaş grubuna göre farklılaşma çıkmamaktadır (Tablo 150).

şu ziyaretlerinde olduğu görünmektedir. Kadınların %52'si komşuları tarafından ziyaret edilirken bu oran erkeklerde %39'dur. Buna karşılık erkekler diğer akrabaları (%19) ve arkadaşları (%7) tarafından daha yüksek oranda ziyaret edilmektedir.

Yaş grubuna göre yüksek oranda farklılaşma görünmemektedir. Komşuları (%47) ve torunları (%19) tarafından ziyaret edilen 65 yaş ve üstü kişiler daha yüksek orandadır. 55-64 yaş grubu yaşlıların ise %43'ü komşuları tarafından, %16'sı ise torunları tarafından ziyaret edilmektedir.

Tablo 151. Türkiye Geneli, Yerleşim Yeri, Cinsiyet ve Yaşa Göre Yaşlıları Çocuklarının Dışında En Çok Ziyaret Edenler

	Komşularım	Torunlarım	Diğer akrabalarım	Kardeşlerim	Arkadaşlarım	Kimse ziyaret etmiyor	Diğer
Türkiye	45,8	18,3	16,3	10,7	4,9	3,4	0,6
YERLEŞİM YERİ							
Kent	37,0	20,3	19,1	11,0	6,7	4,7	1,1
Kır	53,5	16,6	13,9	10,4	3,3	2,1	0,2
CİNSİYET							
Erkek	39,3	18,6	19,0	10,5	7,1	4,4	1,1
Kadın	51,7	18,1	13,9	10,9	2,9	2,4	0,2
YAŞ							
55-64	42,6	15,8	17,7	13,8	5,8	3,5	0,8
65+	47,0	19,3	15,8	9,5	4,6	3,3	0,6

SONUÇ

Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nın sonuçlarına göre ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,9'dur. Genel olarak, kentsel kesimde ve batı bölgelerde hanehalkı büyüklüğü kırsal kesime ve doğu bölgelere kıyasla daha küçüktür. Ortalama hanehalkı büyüklüğü en fazla olan bölgeler Güneydoğu Anadolu (5,6 kişi), Ortadoğu Anadolu (4,9 kişi) ve Kuzeydoğu Anadolu (4,9 kişi) bölgeleriyken, hanehalkı büyüklüğü en az olan bölgeler ise, Batı Marmara (3,2 kişi) ve Ege bölgeleridir (3,4 kişi).

Ülke genelinde hanelerin %6'sında bir kişi, %19'unda 2 kişi, %20'sinde 3 kişi, %24'ünde 4 kişi yaşamaktadır. 7 ve daha fazla bireyden oluşan hanelerin oranı yaklaşık %10'dur. Hanelerin neredeyse yarısı (%45) 3 ve daha az sayıda kişiden oluşmaktadır.

Ülke genelinde hanelerin, %73'ü çekirdek ailelerden, %15'i geniş ailelerden, %13'ü ise dağılmış hanelerden oluşmaktadır. Çekirdek hanelerin oranı hem kentsel alanlarda hem de kırsal alanda yüksektir. Ancak çekirdek ailelerin oranı kentsel alanlarda, geniş ailelerin oranı ise kırsal alanlarda daha yüksektir. Üst SES grubuna mensup hanelerde çekirdek ailelerin oranı daha yüksekken (%83), geniş ailelerin oranı daha düşüktür (%7). Alt SES grubunda ise dağılmış ailelerin oranının (%25), diğer SES gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada bireylerin ve hanelerin ekonomik durumunu anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda hanelere aylık gelirleri ile temel ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları sorulmuştur. Ülkemizde hanelerin yarısı (%50) temel ihtiyaçlarını zor veya çok zor karşıladıklarını belirtmektedir. Bu oran kırsal alandaki hanelerde (%55) ve alt SES grubundaki hanelerde daha da artmaktadır (%76).

Bireylerin yarısından çoğunun gayrimenkulü bulunmamaktadır (%67). Sahip olunan gayrimenkuller arasında müstakil ev/ apartman dairesi ilk sırada gelmektedir (%24). Kadın ve erkekler arasında gayrimenkul sahipliği açısından ciddi farklılık söz konusudur. Erkeklerin yarısı gayrimenkul sahibiyken, kadınlarda bu oran sadece %17'dir. Alt SES grubundaki bireylerin önemli bir bölümünün (%76)

herhangi bir gayrimenkulü yokken, bu durum üst SES grubunun yarısı için geçerlidir (%47).

Türkiye'de hanelerin çok büyük bir bölümü tasarruf yapamamaktadır (%87). Tasarruf yapamayanların oranı kırsal alanda daha da yüksektir (%90). Alt SES grubunda da benzer bir durum söz konusudur; alt SES grubunun neredeyse tamamı tasarruf yapamamaktadır (%99).

Evlilik deneyimine sahip bireylere evlilik hayatlarına dair çeşitli sorular sorulmuştur. Ayrıca bazı sorular bireylerin evlilik algısını daha detaylı anlamak için evlenmemiş bireylere de yöneltilmiştir.

Evliliklerin %20'sinin 18 yaşından önce, yarıdan fazlasının ise (%59) 18-24 yaşları arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. 35-39 yaşları arasında yapılan evlilikler ise oldukça düşük orandadır (binde 4). Ülkemizde evliliklerin büyük çoğunluğu (%77), 18-29 yaş arasında gerçekleşmektedir.

Ülkemizde 18-24 yaş grubunda evlilik daha yaygındır. Hem erkeklerde (%59) hem de kadınlarda (%60) benzer bir eğilim söz konusudur. Kadınlar arasında 18 yaşından önce evlenme oranının (%31) erkeklere göre (%7) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Erkek: yüze 59, Kadın: %60). Erkeklerin %29'u 25-29 yaşları arasında evlenirken, kadınların sadece %8'i bu yaş aralığında evlenmektedir. Her iki bulgu da kadınların erkeklerden daha küçük yaşta evlendiklerine işaret etmektedir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde ilk evlenme yaşı daha ileri yaş gruplarına kaymamaktadır; kadınların sadece %2'si, erkeklerin ise %7'si 30 yaşından sonra evlenmektedir. Bu durum, ülkemizde evliliklerin çoğunun yirmili yaşlarda gerçekleştiğini göstermektedir.

Bireylerin büyük çoğunluğu (%61), kadınlar için uygun yaş aralığının 20-24 yaş aralığı olduğunu düşünmektedir. Erkekler için uygun ilk evlenme yaşının 20-24 yaş aralığında olduğunu belirtenlerin oranı ise %37'dir. 15-19 yaş aralığının ideal evlenme yaşı olduğunu düşünenlerin oranı düşüktür; ancak bu yaş aralığı erkeklerden ziyade (%3) kadınlar için (%13) ideal sayılmaktadır.

Ülkemizdeki evli bireylerin %84'ü eşini aile ve komşu çevresinden seçerken %5'i arkadaş, %4'ü ise iş çevresinden tanışarak evlenmiştir. Kentte yaşayanlar içinde iş ve arkadaş çevresinden evlenenlerin oranı kırsal alanlardakilere göre biraz daha yüksektir. Bunun yanında gerek kentte gerekse kırdaki yaşayanların büyük çoğunluğu aile ve komşu çevresinden kişilerle evlenmiştir.

Araştırma kapsamında veri toplanan bir başka konuda evlilik kararının nasıl alındığıyla ilgilidir. Görücü usulü evlilik ülkemizde halen yaygındır (%61). Görücü usulü evlenenlerin yarısı ailesinin kararıyla, diğer yarısı ise kendi kararıyla evlenmiştir. Evlenenlerin %31'i eşlerini kendilerini seçmiştir. Kentte yaşayanların %35'i kendi seçimleriyle evlenirken bu oran kırdaki yaşayanlarda %24'e düşmektedir. Ailesinin onayı olmadan ve kaçarak evlenenlerin oranı ise %8'dir.

Araştırmaya katılan bireylerin evliliklerinde gerçekleştirdikleri nikâh türüne ilişkin verilere göre, evli bireylerin büyük çoğunluğunun (%87) hem resmi hem de dini nikâhlı oldukları tespit edilmiştir. Sadece resmi nikâhla evlenenlerin oranı %10, sadece dini nikâhla evlenenlerin oranı ise %3'tür.

Ülkemizde evliliklerin %18'inde başlık parası uygulamasına rastlanmaktadır. Kentte yaşayanların %14'ünün, kırdaki yaşayanların ise %25'inin başlık parası ile evlendikleri görülmektedir. Bölgelere göre başlık parası ile evlenenlerin dağılımına bakıldığında; başlık parası ile evlenenlere en yüksek oranda Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde rastlanmaktadır (%49). Bunu %45 ile Ortadoğu Anadolu ve %43 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi izlemektedir. Bu bölgelerdeki evliliklerin hemen hemen yarısı başlık parası verilerek yapılmaktadır. Başlık parası uygulamasının en düşük olduğu bölgeler ise Ege (%7), İstanbul (%10), Batı Marmara (%11) ve Batı Anadolu (%11) bölgeleridir. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe ve yaş küçüldükçe evlilikte başlık parası uygulama oranı düşmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'deki evli bireylerin %22'sinin eşleri ile arasında akrabalık bağı bulunmaktadır. Kentte yaşayanların %20'si, kırsal alanlarda yaşayanların ise %26'sı akraba evliliği

yapmıştır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe akraba evliliği yapmış olanların oranı düşmektedir. Akraba evliliği yapmış bireylerin %20'nin amcasının çocuğuyla, %13'ünün teyzesinin çocuğuyla, %12'sinin dayısının çocuğuyla ve %11'inin halasının çocuğuyla evlendiği tespit edilmiştir. Akraba evliliği yapanların yarıya yakını ise uzaktan akrabaları ile evlenmiştir (%44). Akraba evliliğine ilişkin genel kanaat sorulduğunda, çoğunluğun akraba evliliğini uygun bulmadığı anlaşılmaktadır (%87).

Evlenirken düzenlenen törenlerle ilgili verilere göre evlenenlerin büyük çoğunluğu (%89) düğün töreni yapmıştır. Kız isteme ve söz kesme töreni de ülkemizde yaygındır (%85). Evlenirken herhangi bir tören yapmayanların oranı oldukça düşüktür (%2).

Evli bireylerin %69'unun eşiyle hemşeri olduğu bulunmuştur; kırsal alanda yaşayanların %79'u, kentsel alanlarda yaşayanların ise %63'ünün eşleriyle hemşeri oldukları görülmektedir. Bölgelere göre dağılımda ise, doğu bölgelerinde yaşayanların eşiyle hemşeri olma oranlarının batı bölgelerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki evliliklerin %86'sı, Güneydoğu Anadolu'dakilerin %85'i, Ortadoğu Anadolu'dakilerin %81'i hemşeri evlilikleri iken bu oran İstanbul'da %56, Doğu Marmara Bölgesi'nde %57'dir. Alt ve orta SES grubundaki bireyler arasında eşleriyle hemşerilik ilişkisi olanların oranı %70'lerdedir. Bu oran üst SES grubunda %49'a düşmektedir.

Bireylerin evlenecekleri kişide aradıkları özellikler "çok önemli", "önemli", "önemli değil", "istemem" şeklinde derecelendirilmiştir. Kadınların evlenecekleri erkekte en çok aradıkları özellik "bir işinin olması"dır (%55). Kadınların sadece %4'ü bunun önemli olmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra "erkeğin ilk kez evlenecek olması" (%47), "aile yapılarının benzer olması" (%37) ve "erkeğin kendisine âşık olması" (%36), çok önemli olduğu belirtilen diğer özelliklerdir. Erkeklerin %56'sının çok önemli bulduğu özellik "kadının ilk kez evlenecek olması"dır. Bunun önemsiz olduğunu ifade eden erkeklerin oranı %14'tür. Erkeklerin evlenecekleri kadında aradıkları diğer özellikler ise "kadının erkeğe âşık olması" (%35) ve "aile yapılarının benzer olması"dır (%30).

Evlilik deneyimi yaşamış olan bireylerin %88'inin evlilikleri devam etmekte, %9'unun eşi ölmüş, %4'ü boşanmış durumdadır. Yerleşim yerine göre dağılımda, kırsal alanlarda yaşayan bireyler arasında eşi ölmüş olanlar (%9) kentsel alanlarda ise boşanmış olanlar (%5) biraz daha fazladır. Cinsiyete göre evlilik durumunun dağılımına bakıldığında, boşanmış durumda olanlarda bir farklılaşma olmazken kadınlar arasında eşi ölmüş olanların oranı (%11) erkeklerle göre (%4) daha yüksektir.

Boşanmış kişilerin verdikleri cevaplara göre boşanmış erkeklerin %29'u, kadınların ise %21'i aldatmayı en önemli boşanma nedeni olarak görmektedir. Boşanmış kadınların %17'si eşleri tarafından dayak ve kötü muameleye maruz kaldıkları için boşandıklarını belirtmiştir. Erkeklerin ise hiçbir dayak ve kötü muameleyi kendisi için boşanma nedeni olarak belirtmemiştir. Kadınlarda evliliklerinin boşanma ile sonuçlanmasında içki ve kumarı en önemli neden olarak gösterenlerin oranı %12'dir. Karısı ile boşanmasına neden olarak ailesine saygısızlığı öne süren erkeklerin oranı %16'dır. Her iki cinsiyette yaklaşık eşit oranlarda görülen “sorumsuz ve ilgisiz davranma” boşanmalarda en önemli sebepler arasında yer almaktadır (Erkek: %18, kadın: %21).

Bireylere çeşitli ifadeler okunarak bu ifadelerin kendileri için bir boşanma gerekçesi olup olmaya-çağı sorulmuştur.

Kadının veya erkeğin aldatması, alkolik/kumarbaz olması, kötü muamelede bulunması çoğunluk için boşanma gerekçesidir. Kadının bu davranışları sergilemesi, daha yüksek oranda boşanma gerekçesi olarak kabul edilmektedir. Örneğin bireylerin %89'u “kadının kocasını aldatması”nı boşanma sebebi olarak görürken, aynı davranışı erkeğin sergilemesi durumunda oran %60'a düşmektedir. Eşin ailesi ile geçinememek ve çocuğunun olmaması, azınlık için bir boşanma gerekçesidir.

Hanehalkı üyelerinin düzenli olarak bir araya geldikleri zamanlara bakıldığında, yüksek sayılabilecek bir oranda aile bireylerinin çoğunlukla hafta sonlarında (%90) ve akşam yemeklerinde (%89) bir araya geldikleri görülmektedir. Öte yandan sabah

kahvaltısında bir araya gelme oranı da yukarıdaki oranlardan biraz daha az olmakla birlikte, %73 gibi yüksek bir oranda bulunmuştur. Kent ve kırdaki en önemli farklılık sabah kahvaltısında bir araya gelme davranışında kendini göstermektedir. Kentte oran %66 iken, kırdaki %86'dır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe sabah kahvaltısı ve akşam yemeklerinde bir araya gelenlerin oranının azaldığı, hafta sonlarında bir araya gelenlerin oranının ise arttığı görülmektedir.

Hanehalkı üyelerinin birlikte yaptıkları faaliyetler incelendiğinde, akraba ve arkadaş/dost ziyaretlerinin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık sosyal-kültürel faaliyetler geri planda kalmaktadır. Aileler büyük oranda evde yeme kültürünü sürdürmekte, sinema ve tiyatroya birlikte gitmemektedir. "Komşu ziyareti" dışında kalan tüm faaliyetlerde, sosyoekonomik seviye yükseldikçe bu faaliyetleri birlikte yapan hane oranı artmaktadır.

Evdeki işlerin kimler tarafından yapıldığı ile ilgili verilere göre, yemek pişirme, çamaşır ve bulaşık yıkama, ütü yapma ve dikiş dikmek gibi işleri yüksek oranda kadınların üstlendiği görülmektedir. Bu işleri kadınların yapması ile ilgili oranlar %84 ile %89 arasında değişmektedir. Evde çay servisi, sofrayı kurup kaldırma, evin toplanması gibi ev işlerinde bu oran bir miktar azalmaktadır. Gündelik alışveriş, eve ait aylık faturaların ödenmesi, tamirat ve boyabada gibi işleri ise daha yüksek oranda erkeklerin yerine getirmektedir. Araştırmada sorgulanan tüm işler için, hanelerin sosyoekonomik seviyesi yükseldikçe bu işleri yapan kadın oranı da azalmaktadır. Farklılaşmanın en büyük olduğu işler "sofranın kurulup kaldırılması" ve "akşamları çay servisi"dir.

0-5 yaş grubunda çocuğu olan hanelerde gündüz küçük çocuğa bakmaktan annenin sorumlu olduğu görülmektedir (%92). Bu oranı %2 ile babaanne ve %2 ile de anneanneler izlemektedir. Annenin ana sorumlu olması durumu kent ve kırdaki farklılık göstermemektedir. Öte yandan, üst öğrenim düzeyindeki hanelerde annenin gündüz bakımı biraz azalmakta ve anneanne, babaanne, bakıcı ve kreş veya anaokulu cevapları artmaktadır. Benzer şekilde üst SES grubunda çocuğun bakımından anne-

nin sorumlu olduğu hanelerin oranı alt ve orta SES grubuna göre daha düşüktür.

Ailedeki karar verme süreci ile ilgili olarak elde edilen verilere göre, %50 ve üzerinde oranda “aile fertleri beraber” karar vermektedir. Ev düzeninde hanelerin %44'ünde kadınlar karar alıcıdır; diğer işlerde ise hanede erkekler daha yüksek oranda karar alıcı konumdadır. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe tüm konularda, sadece kadının ve sadece erkeğin karar verici olma oranı azalmakta, buna karşılık aile fertlerinin ortak karar alma oranı artmaktadır.

Evlü bireylere eşleriyle ilişkilerinin nasıl olduğu sorulmuştur. Aile bireylerinin eşleriyle ilişkilerinin iyi olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bireylerin %93'ü eşleri ile ilişkilerinin iyi veya çok iyi olduğunu ifade ederken, kötü veya çok kötü olduğunu söyleyenlerin oranı sadece %1'dir.

Araştırma kapsamında eşler arasında aile hayatı ile ilgili 12 konuda sorun yaşanıp yaşanmadığı ve sorun yaşanıyorsa, yaşanma sıklığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Verilen cevaplarda "bazen" ve "sık sık" seçenekleri bir arada ele alındığında, Türkiye genelinde eşlerle en yüksek oranda yaşanan sorunun "ev ve çocuklar ile ilgili sorumluluklar" (%36) ve "harcamalar" (%33) olduğu anlaşılmaktadır.

Aile içinde bireyler arasındaki ilişkinin göstergelerinden birisi de bireyler arasında anlaşmazlık olduğunda ve bu anlaşmazlık konusu bireylerce konuşulmuş olarak çözülemediğinde verdikleri tepkinin biçimidir. Ülke genelinde “genellikle”, “bazen” ve “çok nadir” cevaplarının toplamına bakıldığında erkeklerin eşlerine seslerini yükselterek (%76), kadınların ise daha çok sessiz kalarak (%80) tepki gösterdikleri anlaşılmaktadır. Erkeklerin eşlerine fiziksel şiddet uygulamalarıyla ilgili oran %8'dir. Öğrenim durumu bakımından değerlendirildiğinde, oranlar arasında büyük bir farklılaşma olmamakla birlikte, alt öğrenim düzeyindeki kadınların eşlerinin biraz daha yüksek oranda şiddet uyguladıkları anlaşılmaktadır.

Akrabalık ilişkileri ile ilgili olarak bireylerin, “aile bireyleri ve yakın akrabalarla ilişkiler”inin nasıl olduğuna dair görüşleri alınmıştır. Bu çerçevede, en

yüksek oranda “çok iyi” ve “iyi” cevaplarının çocuklar, anne ve baba ile ilişkilerde olduğu görülmektedir. Çocuklar ile ilişkilerde “çok iyi” ve “iyi” cevabını verenlerin oranı %97; anne ile ilişkilerde %97 ve baba ile ilişkilerde %94'tür.

18 yaş üzeri bireylerin akrabalarıyla oturma mesafesiyle ilgili verilere göre, bireylerin %31'i anne/babasıyla ayrı evde ancak aynı şehirde oturmaktadır. Bunu %30 ile aynı evde oturanlar izlemektedir. Mekânsal mesafede geniş aile yapısını da içermesi bakımından bir gösterge olan kayınvalide/kayınpederiyle aynı evde oturma oranı %9'dur. Kayınvalide/kayınpederiyle oturma mesafesi cevaplarında en fazla oran %42 ile aynı şehirde oturanlara ait olmuştur. Başka şehirde oturanlar %26 iken aynı mahalle/semte oturanların oranı da %17 olarak bulunmuştur.

Türkiye'deki bireylerin %76'sı çocuklarıyla, %30'u anne babasıyla, %17'si ise kardeşleriyle aynı evde oturmaktadır. Kayınvalide/kayınpederiyle aynı evde oturanların oranı %9, büyükanne/büyükbabasıyla aynı evde oturanların oranı ise %6'dır. Kırdaki kayınvalide/kayınpederiyle (%15) ve büyükanne/büyükbabasıyla oturanların oranı (%10) kente göre daha yüksektir. Kayınvalidesi/kayınpederiyle aynı evde oturanların oranının en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu (%18), en düşük olduğu bölgenin ise Akdeniz Bölgesi'dir (%5). Büyükannesi/büyükbabasıyla birlikte oturanların oranı Doğu Karadeniz (%14) ve Kuzeydoğu Anadolu (%13) bölgelerinde daha yüksektir.

Türkiye genelinde en sık görüşülen (haftada birkaç kez ya da her gün) kişiler komşular (%85), çocuklar (%66) ve anne/babalar (%50). Amca/hala/teyze/dayı gibi ikinci derece akrabalarla sık görüşen birey oranı ise %24'tür. Çocuklar dışında tüm akrabalarla ve komşularla sık sık görüşen birey oranı kırdaki daha yüksektir.

Ailelerin çocuğa sahip olup olmamaları veya sahip oldukları çocuk sayısı, aile içi ilişkilerin niteliği açısından önemli olduğu kadar demografik eğilimlerin bir göstergesi olması bakımından da önemlidir. Ülke genelindeki bireylerin çocuk sayısına bakıl-

dığında en çok 2 (%29) ve 3 (%20) çocuk olduğu görülmektedir. Bunu 1 (%17) ve 4 (%11) çocuklu olanlar izlemektedir. 5 çocuğu olan bireylerin oranı %6; 6 ve daha fazla çocuğu olan bireylerin oranı %9, çocuk sahibi olmamış veya yaşayan çocuğu bulunmayan bireylerin oranı ise %9'dur.

Araştırmaya katılan bireylere şartları uygun olsa kaç çocuğa sahip olmak istedikleri sorusu sorulmuştur. Bireylerin büyük bir çoğunluğu 2 (%48) ve 3 (%26) çocuğa sahip olmak istemektedir. Bunun yanında 4 çocuk sahibi olmak istediklerini belirtenlerin oranı %13'tür. %5 oranında 1 çocuk, %4 oranında 5 çocuğa sahip olmak isteyen bireyler bulunmaktadır. Kentsel alanlarda ve batı bölgelerde yaşayan bireyler, kırsal alanlarda ve doğu bölgelerinde yaşayanlara göre daha az çocuğa sahip olmak istemektedirler. Öte yandan, alt öğrenim düzeyindeki bireyler üst öğrenim düzeyindeki bireylere göre daha fazla çocuğa sahip olmak istemektedirler. Tüm sosyoekonomik gruplarda 2 çocuk isteyenlerin oranı daha yüksektir. Öte yandan, sahip olunan çocuk sayısında olduğu gibi, sosyoekonomik seviye yükseldikçe 2 ve altında sayıda çocuk isteyenlerin oranı artmakta, 4 ve üzeri sayıda çocuk isteyen bireylerin oranı ise azalmaktadır.

3-17 yaş grubunda çocuğu olan bireylere çocuklarıyla sorun yaşadıkları konular sorulmuştur. En yüksek oranda sorun yaşanan konular olarak, “arkadaş seçiminde” (%25), “harcama ve tüketim alışkanlığında” (%26), “kılık kıyafet tarzında” (%21) bulunmaktadır. Öte yandan, yine 3-17 yaş grubunda çocuğu olan bireylerin yaklaşık %19'unda yemek ve ev düzeni alışkanlığı, eğlence tarzı, %16'sında aile içi ilişkiler, %13'ünde okul ve meslek seçimi, %15'inde evlilik ve aile hayatına bakış, %13'ünde geleneklere bağlılık ve %13'ünde akrabalık ilişkileri konularında sorun yaşanabilmektedir. En az sorun yaşanan konular ise, siyasi görüşler ve dini tutumlar/ davranışlardır.

Bireylere yaşadıkları çevrede (resmi veya dini) nikâhsız olarak birlikte yaşayan çiftlerin bulunmasından rahatsızlık duyup duymadıkları sorulmuş-

tur. Bireylerin %66'sı bunun kendilerini rahatsız ettiğini, %20'si ise rahatsız etmediğini belirtmiştir. Nikâhsız yaşanmasından rahatsız olmadığını dile getirenlerin daha genç, daha yükseköğrenim seviyesine sahip, daha üst SES grubuna mensup, boşanmış ve bekâr bireyler olduğu görülmektedir.

Kadınların çalışması ile ilgili soruya verilen cevaplara göre bireylerin %84'ü kadınların çalışmasını uygun bulmakta, %16'sı ise uygun bulmamaktadır. Bu cevaplardan toplumun büyük bir çoğunluğunun kadınların çalışmasına olumlu yaklaştığı anlaşılmaktadır. Kadının çalışmasını uygun bulanların oranı kadınlar, gençler, üst öğrenim seviyesine sahip bireyler, daha üst SES grubu ile boşanmış ve bekârlarda daha yüksektir.

Kadınların çalışmasını uygun bulmadığını belirtenlerin en önemli gerekçesi “kadının asıl görevi çocuk bakımı ve ev işleri” olduğu düşüncesidir. Bunu %14 oranıyla “çalışma ortamları kadın için güvenli değildir” ve %13 ile “gelenek göreneklerimize aykırı” cevapları izlemektedir. Çalışma ortamının kadınlar için güvenli olmadığını düşünenlerin oranı kentlerde yaşayanlarda daha yüksektir.

Bireylerin aileleriyle ilgili mutluluk algısını ölçmek amacıyla ailelerini genel olarak nasıl gördükleri sorulmuştur. Bireylerin %78'i ailelerinin mutlu veya çok mutlu; %22'si ise mutsuz veya çok mutsuz olarak tanımlamıştır.

Bireylere aile ilişkilerinin hangi yöne gittiğine dair düşünceleri sorulmuştur. Bireylerin yarısından fazlası (%56) toplumumuzda aile ilişkilerinin kötüye gittiğini, %23'ü ise iyiye gittiğini düşünmektedir.

Ailenin gidişatı hakkındaki düşünceleri anlamak amacıyla, Türkiye'nin AB üyeliğinin aile yapısını ne yönde etkileyeceği sorulmuştur. Bu konuda elde edilen verilerden bireylerin büyük ölçüde kararsız kaldığı veya etkisi olmayacağını düşündüğü anlaşılmaktadır. %28 fikir belirtmezken %20'si de "etkisi olmaz" cevabını vermiştir. Kadınların önemli bir bölümü (%37) bu konuda fikir sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Erkekler arasında olumsuz yönde etkileyeceğini düşünenlerin oranı daha yüksektir (%34).

Sahip olunan dini bilgilerin en çok nereden edinildiği incelendiğinde, aile ortamı ağırlık kazanmaktadır (%58). Bunu din görevlileri (%16) ve okul (%10) takip etmektedir. Kentsel alanlarda aile ve akrabalar (%60), okul (%11) ve dini kitaplar (%7) öne çıkarken, kırsal alanlarda din görevlilerine (%22) bilgi kaynağı olarak daha fazla başvurulmaktadır. Daha genç yaş gruplarında okuldan öğrenme oranının, ileri yaş gruplarında ise din görevlilerinden ve aileden öğrenme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bireyler dini inançlarının en çok eş seçiminde (%81) belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Bu oranı %72 ile yiyecek ve içecek seçimi takip etmektedir. Dinin en çok belirleyici olduğu üçüncü konu ise kılık kıyafet seçimidir. İş seçimi (%54), oy verme (%53) ve komşuluk ilişkilerinde (%50) bireylerin yarısı dinin kendileri için belirleyici olmadığını ifade etmiştir.

Akraba, arkadaş veya yakınları çeşitli durumlarda ziyaret etmeye ilişkin sorular yöneltmiştir. Hemen hemen tüm bireyler dini bayramlarda bayramlaşma amaçlı ziyarete (%98), hasta ziyaretine (%98), düğün, nikâh gibi törenlere (%97) ve başsağlığı ziyaretine (%97) bazen, genellikle veya mutlaka gittiğini belirtmiştir. Dini bayramlarda bayramlaşmaya gitmek mutlaka yapılan ziyaretler arasında ilk sırada anılan ziyaret biçimidir.

Aile üyelerine veya yakınlarla çeşitli durumlarda hediye verip vermedikleri sorulmuştur. Buna göre bireylerin genellikle veya mutlaka hediye verdikleri durumların başında hasta ziyareti gelmektedir (%75). Çocuğu olanlara (%70), evlenen veya ev alanlara (%65), askere gidenlere (%59) hediye almanın da yaygın olduğu görülmektedir. Yılbaşında hediye vermenin (genellikle/mutlaka) ülke genelinde yaygın olmadığı söylenebilir (%18).

Hanesinde sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunan ailelerin oranı %5'tir. Bakıma muhtaç yaşlı oranı, kırsal alanlarda yaşayan haneler arasında (%8) kentsel alanlarda yaşayan hanelere göre (%4) daha yüksektir. Bölgeler açısından bakıldığında, bakıma muhtaç yaşlı olan hanelerin oranı en yüksek Batı Karadeniz (%9), Ortadoğu Anadolu (%8) ve Kuzeydoğu Ana-

dolu (%8) bölgelerinde; en düşük ise İstanbul (%4), Akdeniz (%4) ve Batı Anadolu (%4) bölgelerindedir. Sosyoekonomik seviyeye göre bakıldığında, bakıma muhtaç yaşlı oranının en yüksek olduğu grubun %11 ile alt SES grubu olduğu anlaşılmaktadır.

Ülke genelinde, ailesinde sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunanların en çok sağlık hizmetine (%43), maddi desteğe (%26) ve bakıcı desteğine (%13) ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Yaşlı bakımında sağlık hizmetine (%46) ve maddi desteğe (%27) ihtiyacı olduğunu belirtenler kırsal alanlarda yaşayan aileler arasında kentsel alanlarda yaşayanlara göre daha fazladır. Buna karşılık, bakıcı desteğine ihtiyacı olduğunu belirtenler, kentlerde daha fazladır (%16). Sosyoekonomik seviye yükseldikçe maddi desteğe ihtiyaç duyanların oranı azalmakta, buna karşılık bakıcı desteğine ihtiyaç duyanların oranı artmaktadır.

60 yaş altındaki bireylere kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında nasıl yaşamayı düşündükleri sorulmuştur. Buna göre ülkemizde bireylerin çoğunluğu yaşlılıklarında çocuklarının yanında yaşamak istemektedir (%55). Bunun yanı sıra bireylerin %18'i “evimde bakım hizmeti alırım”, %9'u “huzurevine giderim” ve %17'si ise “fıkrim yok” cevabını vermiştir. Kentsel alanlarda yaşayanların %11'i, kırsal alanlarda yaşayanların ise %6'sı “huzurevine giderim” cevabını vermiştir. Çocuklarının yanında kalmak isteyenler kentte %50 iken kırdaki bu oran artarak %65 olmaktadır. “Evimde bakım hizmeti alırım” diyenlerin oranı da kentte yaşayanlar arasında kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha fazladır (sırasıyla %19 ve %15). Sosyoekonomik seviye yükseldikçe de huzurevine gitmeyi ya da evde bakım hizmeti almayı tercih edenlerin oranı artmaktadır.

Yaşlılık dönemi tercihleri içerisinde “huzur evine giderim” diyen kişilere bunun sebebi sorulmuştur. Bu kapsamda verilen cevapların “çocuklarıma yük olmak istemem” (%55), “çocuklarım benimle birlikte yaşamak istemeyebilir” (%16), “huzurevlerindeki imkânlar daha rahat olduğu için” (%11) daha yüksek oranda çıktığı görülmektedir.

60 yaş üstü bireylerden kendi fiziksel durumlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Yaşlıların %10'u kendini "çok iyi" ve %54'ü "iyi" olarak değerlendirmiştir. %15'i fiziksel açıdan "kötü" ve %2'si "çok kötü" hissettiğini söylemiştir. Bu cevaplardan 60 yaş üstü bireylerin yarıdan fazlasının (%64) kendilerini sağlık açısından yaşıtlarına göre daha iyi durumda gördüğü anlaşılmaktadır; daha kötü görenler ise %17 oranındadır.

KAYNAKÇA

DPT. (1992). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

HÜNEE. (1973). *Türkiye Nüfus Yapısı ve Nüfus Sorunları Araştırması* (TNNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

HÜNEE. (1978). *Türkiye Doğurganlık Araştırması* (TDA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

HÜNEE (1983). *Türkiye Doğurganlık ve Aile Sağlığı Araştırması* (TDASA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

HÜNEE. (1988). *Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması* (TDSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

HÜNEE. (1993). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

HÜNEE. (1998). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

HÜNEE. (2003). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* (TNSA). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., Çelen, Ü., Türkyılmaz, S. (2010). Temsili Bir Örnekleme Sosyoekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, c.13 (1) ss.182-220

Kıray, M. (1964). *Ereğli: Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kongar, E. (1972). *İzmir Aile Araştırması*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.

Office for National Statistics (2002). *Family Resources Survey* (TFS). London: Office For National Statistics.

Peterson, C., Goldman, N., & Pebley, A. (1997). *The 1995 Guatemalan Survey Of Family Health (EGSF): Overview And Codebook*. RAND Corporation

RAND Corporation. (1994). Indonesia Family Life Survey (IFLS). Santa Monica: RAND Corporation.

RAND Corporation. (1978). *The Malaysian Family Life Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.

RAND Corporation. (1993). *The Malaysian Family Life Survey* (MFLS). Santa Monica: RAND Corporation.

RAND Corporation (1997). *The Guatemalan Family Life Survey* (EGSF).Santa Monica: RAND Corporation.

Timur, S. (1972). *Türkiye’de Aile Yapısı Ve Nüfus Sorunları Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

TÜİK. (2006). *Hanehalkı Bütçe Araştırması*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Vikat, A., Spéder, Z., Beets, G., Billari, F. C., Bühler, C., Désesquelles, A., ve Solaz, A. (2008). Generations and Gender Survey (GGS): Towards A Better Understanding Of Relationships And Processes In The Life Course. *Demographic Research*, 17, 389-440.

Yasa, İ. (1966). *Ankara’da Gecekondu Mahalleleri*. Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.